

155.423
ท.๑๓๖๗
๖ ๖

การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรม
ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร

ปริญญาานิพนธ์

ของ

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์

๘ ๓๑.๘. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มิถุนายน 2522

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

176775

การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรม
ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มิถุนายน 2522

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจากการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากทฤษฎีของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก โดยศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล และศึกษาปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมและการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายและเด็กหญิงอายุ 4 ถึง 6 ปี จากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 83 คน พร้อมทั้งมารดาของเด็กเหล่านั้น การวัดพัฒนาการทางจริยธรรมใช้แบบวัด 2 ชุดคือ ตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก แบบวัดตามทฤษฎีของเพียเจต์ วัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ตัดสินบุคคลจากผลเสียหาย (จริยธรรมขั้นต่ำ) หรือตัดสินจากเจตนา (จริยธรรมขั้นสูง) การเสนอเรื่องใดควบคุมผลของลำดับการเสนอ และป้องกันปัญหาการจำเรื่องไม่ได้ ส่วนแบบวัดตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก วัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากการให้เด็กเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดของตนมากที่สุด แต่ละตัวเลือกแทนชั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมจากชั้นที่ยังไม่มีความเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นที่ 1 ที่ยึดหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ ชั้นที่ 2 ที่ยึดหลักการแสวงหารางวัล จนถึงชั้นที่ 3 ที่ยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ แบบวัดนี้ได้ควบคุมผลของสถานการณ์ในเรื่อง ค่ายการเสนอเรื่องทั้งที่เกี่ยวกับการกระทำดี และกระทำไม่ดีสลับกัน ให้เด็กเลือกตอบเรื่องละ 2 คำตอบ ซึ่งวิเคราะห์แยกจากกัน ส่วนแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ใช้การสัมภาษณ์ความถี่ในการปฏิบัติต่อบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล

ผลการวิจัยปรากฏว่า จากแบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ เด็กไทยก่อนวัยเรียนมีระดับการตัดสินใจทางจริยธรรมอยู่ในขั้นต่ำและขั้นสูง โดยเด็กที่มีมารดาการศึกษาระดับสูง เด็กที่อยู่กรุงเทพมหานคร เด็กที่มารดาทำงานหารายได้ เด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงข้าม นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ส่วนบทบาทการอบรมเลี้ยงดูแบบรักนั้นมีความสำคัญน้อยกว่าในการวิจัยนี้

ส่วนผลจากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ปรากฏว่า จากคำตอบครั้งแรก เด็กไทยก่อนวัยเรียนมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 1 ที่ยึดหลัก หลบหลีกการถูกลงโทษมากกว่าชั้นอื่น ๆ อย่างเด่นชัด และเด็กที่อายุ 6 ปีมีคะแนนการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ 5 ปี และ 4 ปีอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่ มารดามีอายุมากเท่าไรก็มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงเท่านั้น แต่เด็กหญิงที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูงเท่าไร กลับมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเท่านั้น

ส่วนผลจากคำตอบครั้งที่สอง ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจและการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมระดับใดเป็นอันดับรองลงมา ปรากฏว่าเด็กไทยก่อนวัยเรียนได้เลื่อนมาใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมชั้นที่ 2 ที่ยึดหลักการแสวงหารางวัลมากที่สุด เด็กที่มารดามีอายุมาก และ เด็กที่มารดาไม่ไค่ทำงานหารายได้ มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าเด็กที่มี มารดาลักษณะตรงข้าม นอกจากนี้คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสัมพันธ์ทางลบกับการ อบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลในกลุ่มเด็กจากครอบครัวฐานะต่ำ กลุ่มเด็กที่มารดามี อายุน้อย และกลุ่มเด็กที่มารดาทำงาน

คะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ ไม่สัมพันธ์กับคะแนนการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากทั้งสองคำตอบ แต่คะแนนการอบรม เลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลสัมพันธ์กันในทางบวก นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มารดามี การศึกษาสูง มารดามีอายุมาก มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจสูง เด็กอายุ 4 ปี และ เด็กที่เป็นบุตรคนเล็ก เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบมากกว่าเด็กประเภท ตรงข้าม

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ในการระบุลักษณะของเด็กก่อนวัยเรียนที่คอยห่าง การตัดสินใจและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อยุ่เกี่ยวข้องจะได้ให้ความสนใจเด็กเหล่านี้ เป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะแนวทางการอบรมสั่งสอนเด็ก และการพัฒนา มารดา บางประเภทที่การวิจัยนี้พบว่า มีบุตรที่มีลักษณะคอยห่างทางจริยธรรม และได้เลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการ ที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรด้วย.

CHILD-REARING PRACTICES AND MORAL DEVELOPMENT
OF PRESCHOOL CHILDREN IN BANGKOK

ABSTRACT

BY

TIPPAWAN KITTIVIBUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree
Srinakharinwirot University

June 1979

The present study was designed to investigate the nature of moral development of Thai preschool children in Bangkok. This study was based on Piaget's and Kohlberg's theories of moral development. There were four research objectives. First, it was aimed at **discovering** the stage of moral judgment and moral reasoning of the Thai preschoolers. Secondly, it was aimed at discovering the relationships between two types of child-rearing practices (love - oriented and reasoning - oriented) and moral development of the children. Thirdly, the aim was to compare moral development of the children who came from different socio - economic groups, and finally to compare child - rearing practices of mothers in relation to different socio - economic factors.

The sample consisted of 83 kindergarten children in Bangkok whose age ranged from 4 to 6 years, from the middle and lower socio - economic families, and their mothers. The assessments of moral reasoning and moral judgment consisted of colored - pictured moral stories as stimuli and pictures representing answer - choices. The test of consequence - motive of behavior in Piaget's tradition consisted of four pairs of stories which were controlled for order and memory effects. Six stories depicting good and bad behaviors together with four - response choices were used to assess the earlier levels of moral reasoning in Kohlberg's theory. The love - oriented and reasoning - oriented practices were assessed by interviewing the mothers of these children.

The results relating to Piaget's theory showed that the Thai preschoolers were in both the high and the low levels of moral judgment

with equal number. However, there were differences on this trait among the following: the group whose mothers had higher education, urban - children group, working - mother group, the group whose mothers reported high love - oriented and high reasoning - oriented practices, employed significantly higher score of moral judgment than their counterparts. Furthermore, reasoning - oriented practice was found to be positively related to the score of moral judgment of these children. On the other hand the role of love - oriented practice on moral judgment was found to be less important in this study.

The data relating to Kohlberg's theory were of two types: first response data and second - response data. The analyses of the first - response data showed that, these preschoolers were predominantly in the first stage of moral reasoning. The six - year olds were significantly higher in moral reasoning than the five - or four - year olds. Furthermore, it was found that the older the mothers, the higher the score of moral reasoning of their children. Contrary to our expectation the higher the reasoning - oriented the mothers reported to practice, the lower the score of moral reasoning was found in their daughters in this sample.

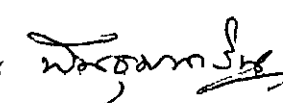
The second responses of the preschoolers were found to be predominantly in the second stage of moral reasoning. The children of older and nonworking mothers showed higher score of moral reasoning than their counterparts. However, the love - oriented, and reasoning - oriented practices were found to be negatively related to the second - response in some groups of children such as the children from lower

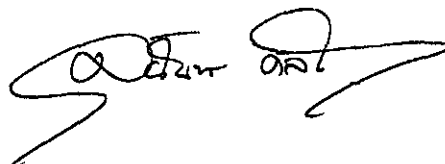
socio - economic families, children of younger and working mothers.

It should be reported that the scores relating to the two theories were not significantly correlated. However, the two types of child - rearing practices were positively related. Furthermore, the children whose mothers had higher education, older, and came from higher socioeconomic - class, the mothers with four - year old children and the mothers of the youngest children in the family reported higher love - oriented and reasoning - oriented practices than their counterparts.

This field study is able to identify the characteristics of the preschoolers who were slow in their moral development, so that the authorities could give them more attention. In addition this study has suggested the approach for maternal intervention in the groups whose children were less morally developed, and who had employed inappropriate child - rearing practices.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปฏิญานพันธบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

ดร.โอภาส พงศ์เทพ ประธาน

 กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จขึ้นด้วยน้ำใจของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน อาจารย์ประธานที่ปรึกษาการทำปริญญานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอย่างมากเพื่อให้คำแนะนำ ความรู้ และตรวจแก้ไขทุกขั้นตอนของการทำวิจัยนี้อย่างใกล้ชิด และอาจารย์สุนันท์ ศลโกศุม ที่กรุณาเป็นอาจารย์กรรมการที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยนี้ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.จิตยา สุวรรณะชญ ที่กรุณาให้โอกาสผู้เขียนได้เขียนปริญญานิพนธ์นี้จนสำเร็จในที่สุด ผู้เขียนรู้สึกประทับใจในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสามท่านนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ และขอบคุณ อาจารย์ใหญ่ ครูประจำชั้น มารดาของเด็ก และเด็ก ๆ ในกลุ่มตัวอย่างทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยนี้อย่างดียิ่ง ตลอดจนเพื่อน ๆ ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้เขียน รวมทั้งคุณเสริมสุข ไวทยกุล ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลที่มีความตั้งใจพยายามเป็นอย่างดี

ขอเทอดพระคุณ "คุณแม่" "คุณอา" และพี่ ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนตลอดมา

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้

ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ	1
การประมวลทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
การศึกษาจริยธรรม	6
พัฒนาการทางจริยธรรม	8
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	17
การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางจริยธรรม	23
การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับพัฒนาการทางจริยธรรม	26
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับพัฒนาการทางจริยธรรม ..	29
ภูมิหลังกับพัฒนาการทางจริยธรรม	<u>30</u>
อายุกับพัฒนาการทางจริยธรรม	30
เพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม	35
ฐานะของครอบครัวกับพัฒนาการทางจริยธรรม	37
ถิ่นที่อยู่กับพัฒนาการทางจริยธรรม	39
ระดับการศึกษาของมารคากับพัฒนาการทางจริยธรรม	40
ลำดับการเกิดกับพัฒนาการทางจริยธรรม	41
ภูมิหลังกับการอบรมเลี้ยงดู	41
ฐานะของครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู	42
ระดับการศึกษาของมารคกับการอบรมเลี้ยงดู	43
ถิ่นที่อยู่กับการอบรมเลี้ยงดู	44
ลำดับการเกิดกับการอบรมเลี้ยงดู	44

- จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวิจัย	45
- นิยามปฏิบัติการของตัวแปร	48
- สมมติฐาน	51
2. วิธีดำเนินการวิจัย	53
- กลุ่มตัวอย่าง	53
- การสุ่มตัวอย่าง	53
- เครื่องมือวัดตัวแปร	54
- แบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท	55
- แบบวัดการใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ..	60
- แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผล ...	64
- แบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของมารดา	66
- วิธีรวบรวมข้อมูล	66
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
- การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท	69
- ระบุพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท	69
- ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตาม ทฤษฎีของเพียเจท	71
- การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของ เพียเจท	79
- การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบ ครั้งแรก	86
- ระบุพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบ ครั้งแรก	87

ภูมิหลังของเค็ก มาร์คา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรม	
ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก	89
การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของ	
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก	93
การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบ	
ครั้งที่สอง	95
ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบ	
ครั้งที่สอง	96
ภูมิหลังของเค็ก มาร์คา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตาม	
ทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง	98
การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของ	
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง	104
ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์กับทฤษฎี	
ของโคลเบอร์ก	106
การวิเคราะห์คะแนนการอบรมเลี้ยงดูสองแบบ	108
ภูมิหลังของเค็ก มาร์คา และครอบครัว กับคะแนนการอบรม	
เลี้ยงดูแบบรัก	109
ภูมิหลังของเค็ก มาร์คา และครอบครัว กับคะแนนการอบรม	
เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	115
4 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	122
ความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี	122
สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	124
อภิปรายผล	127

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียน	128
ระดับพัฒนาการของการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ เพียเจต์	128
ระดับพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก	134
เปรียบเทียบระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ เพียเจต์และโคลเบอร์ก	137
ลักษณะของเด็กที่คอยทางจริยธรรม	138
ลักษณะของเด็กที่คอยทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎี ของเพียเจต์	139
ลักษณะของเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตาม ทฤษฎีของโคลเบอร์ก	144
สภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม	148
ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและ แบบใช้เหตุผล	157
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย	164
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	168
ขอเสนอแนะสำหรับปฏิบัติ	170
บรรณานุกรม	178
ภาคผนวก	186

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	พื้นฐานของการพิจารณาทัศนคติทางจริยธรรม และขั้นของพัฒนาการทาง จริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 18
2	เปรียบเทียบขั้นพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ กับพัฒนาการ ทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก 21
3	แสดงค่าไคสแควร์ เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อน วัยเรียนที่ทัศนคติทางจริยธรรมโดยยึดหลักแต่ละประเภทตามทฤษฎี ของเพียเจต์ 70
4	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก 73
5	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และการ ประกอบอาชีพของมารดา 74
6	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษา ของมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจ 76
7	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และถิ่นที่อยู่ 78
8	เปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์โดยเฉลี่ย เมื่อจำแนก กลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจ และถิ่นที่อยู่ 78

9	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามระดับการอบรม เลี้ยงดูแบบรัก	81
10	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี เพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามระดับการอบรม เลี้ยงดูแบบใจเหตุผล	82
11	แสดงความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใจเหตุผลกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก ..	84
12	แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อน วัยเรียนที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตาม ทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก	88
13	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณา ตามเพศและอายุของเด็ก	90
14	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณา ตามระดับการศึกษาของมารดา และอายุของเด็ก	91
15	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณา ตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา	92
16	แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อน วัยเรียนที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2	97

17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา	100
18	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และการประกอบอาชีพของมารดา	101
19	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับอายุของมารดา และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	103
20	แสดงความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กของเด็กที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กัน	108
21	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และระดับอายุของมารดา	110
22	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของมารดา	111
23	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุของเด็ก	112

24	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดู แบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และ ลำดับการเกิดของเด็ก	114
25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดู แบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตาม ระดับการศึกษาของมารดา และระดับอายุของมารดา	116
26	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะ ทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของมารดา	117
27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุของเด็ก	118
28	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก	119

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างภาพในแบบวัดการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ เฟียเจต์	57
2 ตัวอย่างภาพในแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก	62
3 ตัวอย่างเครื่องมือในการสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูของมารดา	65

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันเป็นประเทศกำลังพัฒนา เป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ส่วนมากมุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุให้ทันกับความเจริญของอารยประเทศทางตะวันตก ในขณะที่เดียวกันประเทศชาติต้องการประชากรที่มีคุณภาพเหมาะสมในการพัฒนาประเทศ การให้การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นการพัฒนาคุณภาพของประชากร และส่วนมากมุ่งพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชากรมีความเฉลียวฉลาดมากยิ่งขึ้น แต่ความฉลาดหรือความสามารถทางสติปัญญาของบุคคลมิได้เป็นเครื่องประกันได้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติเสมอไป ถ้าหากระดับจิตใจของผู้นั้นยังมีได้พัฒนาไปตามวัย เป็นต้นว่าคำนึงถึงแต่ด้านวัตถุโดยไม่เห็นความสำคัญของทางด้านจิตใจหรือคุณธรรม ซาคความเมตตาากรุณา ไม่มีมนุษยธรรม มีแต่ความเห็นแก่ตัว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้กับประชากรไปพร้อมกับการให้ความรู้ด้วย

ลักษณะความเป็นพลเมืองดีคือ การเป็นผู้มีจริยธรรมสูง นั่นคือมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบหน้าที่ มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ตามความหมายโดยทั่วไป จริยธรรมหมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจจากการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้ที่กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิ และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 3) ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพของประชากรจึงควรมุ่ง

พัฒนาทางด้านจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสติปัญญาและวัตถุด้วย จึงจะทำให้ได้ประชากรที่มีทั้งคุณภาพและคุณค่าต่อสังคมอย่างแท้จริง

จริยธรรมของบุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคมมากกว่าอิทธิพลจากพันธุกรรม ปรากฏการเกิดจริยธรรมจะเริ่มก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่เกิด โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นทีละน้อยตามการพัฒนาทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ จะอำนวยให้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก 2520 : 7) ในระยะหกปีแรกของชีวิตความเจริญทางจิตใจมีอัตราการเจริญที่รวดเร็วกว่าวัยต่อ ๆ มา เด็กในวันนี้จะได้ออนิสัยอันเป็นรากฐานที่จะมีติดตัวไปจนตลอดชีวิต ถึงแม้เด็กจะสัมผัสประสบการณ์ของตัวเองในวันนี้ก็ตาม แต่เด็กไม่สามารถจะตั้งท่าทีและความประทับใจซึ่งเสริมสร้างขึ้นจนเป็นอุปนิสัยในระยะนี้ได้ (ฟีกเกอร์ และแอนเตอร์สัน 2511 : 6 - 7) ความเชื่อนี้สอดคล้องกับความคิดของนักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่ว่า การพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิต คือในช่วงสิบปีแรก และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ของชีวิต (Kohlberg. 1964 : 392) และผลการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทยซึ่งเป็นการศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กเรื่องแรกของไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก 2520 : 7, 199, 202 - 203) พบว่าลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตเริ่มคงที่เมื่อเริ่มเข้าวัยรุ่น และได้เสนอแนะว่าควรปลูกฝังลักษณะทั้งสองนี้ก่อนที่บุคคลจะอายุสิบปีเช่นกัน นอกจากนี้นักทฤษฎีทางด้านจริยธรรมต่างยอมรับว่าการปลูกฝังจริยธรรมเริ่มตั้งแต่วัยทารกและวัยเด็ก เป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อเข้าเป็นสมาชิกในสังคมไทย เด็กจะได้รับกรปลูกฝังทางจริยธรรมในช่วงนี้มากกว่าช่วงอื่น ๆ ของชีวิต

ปัจจุบันได้มีผู้เห็นความสำคัญของการปลูกฝังเด็กทางด้านจิตใจบ้างแล้ว ดังที่ได้มีผู้กล่าวเสนอแนะไว้ว่า ค่านิยมที่ผู้ใหญ่ควรปลูกฝังเด็กมากที่สุดคือ ค่านิยมทางคุณธรรม แทนที่จะมุ่งแต่ปลูกฝังค่านิยมทางวัตถุธรรม (สมน อมรวิวัฒน์ 2522 : 101) กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กมากที่สุดคือ สมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีสื่อมวลชนซึ่งจะมี

ส่วนในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กด้วย ตามปกติบิดามารดาไม่สู้ตระหนักในความสำคัญ ของบทบาทหน้าที่ของตนในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก แต่นักวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผู้อื่นโดยที่บุคคลนั้นตั้งใจที่จะสั่งสอนหรือไม่ก็ตาม (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2520 : 8 - 9)

สำหรับวิธีการที่จะปลูกฝังจริยธรรมของเด็กเพื่อให้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ก็เช่นเดียวกับการให้การศึกษาดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการสอนและการใช้อุปกรณ์ การสอนเพื่อการปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียน เคอ เคอโค (De Cecco. 1968 : 57) กล่าวถึงสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนแต่ยังขาดอยู่ก็คือ การศึกษาผู้เรียนทั้งพฤติกรรมก่อน จะเข้าเรียนและพฤติกรรมภายหลังเรียน พฤติกรรมก่อนจะเรียนซึ่งควรต้องศึกษาก่อนนั้น หมายถึงพฤติกรรมที่เด็กมีอยู่แล้วก่อนที่จะได้รับการสอน เช่น ความพร้อม วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคลิกภาพ ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ระดับสติปัญญาและขั้น พัฒนาการ ดังนั้นการค้นคว้าและวิจัยเด็กไทยก่อนวัยเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม จึงมีความจำเป็นมากและสมควรที่จะเริ่มศึกษาในประเทศไทยบ้าง

จริยธรรมของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างมาก เชียร์และ
คณะ (Scars, Maccoby and Levin. 1957 : 364) กล่าวว่ นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์
อธิบายการก่อตั้งลักษณะทางจริยธรรมให้แก่สมาชิกในสังคม โดยระบุว่าเด็กเล็ก ๆ เรียนรูว่า
อะไรคือ อะไรชั่วจากบุคคลใกล้ชิดซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม โดยผ่านกระบวนการเทียบเคียง
(Identification) เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มีอำนาจและผู้ที่ตนรักจนในที่สุดเด็กจะยอมรับ
กฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังทาง
จิตใจแล้ว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งในใจเมื่อมีความอยาก ความต้องการที่ไม่เหมาะสมกับ
กาละเทศะของสังคมตามที่ตนได้รับรู้กฎเกณฑ์ ถ้าบุคคลกระทำชั่วทั้ง ๆ ที่ไม่มีผู้รู้เห็น
บุคคลนั้นจะเกิดความละอายใจตนเอง มีความไม่สบายใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษ
ตนเอง และในโอกาสต่อไปบุคคลนั้นย่อมจะละเว้นไม่กระทำความชั่วโดยไม่จำเป็นต้องมี
การควบคุมจากบุคคลภายนอก นั่นคือเขามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (conscience)
(ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2520 : 8)

ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 286) ได้ศึกษาลการวิจัยค่านนี้และสรุปความสำคัญของผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กว่า ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรักความหวังดีของผู้ใหญ่นั้นและพร้อมที่จะเลียนแบบ ซึ่งเชิษฐ์และคณะได้อธิบายสาเหตุที่เด็กเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่ตนรักใคร่ เพราะการเลียนแบบหรือทำตนคล้ายผู้เลี้ยงดูจะทำให้เด็กเกิดความพอใจ เหมือนกับตนได้อยู่ใกล้ชิดผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น

ประสพ รัตนากร จิตแพทย์ไทยได้กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่นว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเด็กทุกคนต้องการและหวังในความรักอย่างเต็มที่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และเป็นสิ่งแรกและสิ่งเดียวที่ทำให้เด็กเกิดความสุข ถ้าเด็กได้รับความรักความใกล้ชิดอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่คลอด เด็กจะรู้ค่าของความรักและมีความกตัญญู ตลอดจนมีความประพฤติอยู่ในศีลในสัตย์ได้ แต่ถ้าเขาไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นใด ๆ เลย ความรู้สึกเมตตากรุณาต่อผู้อื่นก็แทบจะไม่มีหวังที่จะได้รับจากบุคคลผู้นั้น (ประสพ รัตนากร 2522 : 21)

การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ของสังคมให้แก่เด็ก ในสังคมที่แตกต่างกันก็ใช้วิธีที่ต่างกันไปตามความเชื่อ ลักษณะนิสัยและความเคยชินของคนในกลุ่มต่าง ๆ ในขณะเดียวกันแต่ละครอบครัวก็มีวิธีอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในปริมาณของลักษณะบางประการ เช่น การให้ความรัก การใช้เหตุผล และการลงโทษ ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรมด้วย เบคเคอร์ (Becker, 1964 : 171) รวบรวมการวิจัยต่าง ๆ และสรุปว่า บิดามารดาจากครอบครัวฐานะต่างกันนั้นอบรมเด็กต่างกัน ส่วนการวิจัยในประเทศไทยมีผู้พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิต ใช้ในครอบครัวฐานะปานกลางและสูง มากกว่าในครอบครัวฐานะต่ำ นอกจากนี้ยังมีกรวิจัยต่าง ๆ พบว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด มีวิธีอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ (ดวงเจ็อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520 : 20, 115, 121, 124) ดังนั้นวิธีการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคมและจริยธรรมของเด็ก จึงมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางสังคมอื่น ๆ อีก

ในปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของบุคคลนิยมศึกษาระบวนการและขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะนักทฤษฎีและผู้คนคว่าทางจริยธรรมทั้งหลาย

ยอมรับกันว่าจริยธรรมของมนุษย์มีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดจากวัยทารกไปถึงวัยผู้ใหญ่ ทุกคนอาจมีพัฒนาการทางจริยธรรมในจังหวะที่แตกต่างกัน แต่การพัฒนานี้มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน (Kay. 1970 : 30 - 31) ในบุคคลบางคนพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นไปอย่างช้า และไม่พัฒนาไปยังขั้นที่สูงขึ้นตามวัย อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์กับพ่อแม่หรือสังคมอย่างผิดปกติ หรือเพราะขาดประสบการณ์ในการร่วมมือกับผู้อื่น (Kohlberg. 1964 : 396 citing Piaget. 1932)

เนื่องจากความสำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรมและการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรมของประชากรดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้กับเด็กไทยก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังจริยธรรมของบุคคล และยังมีผู้ใดเคยศึกษามาก่อนในประเทศไทย การศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมครั้งนี้ศึกษาจากการตัดสินใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยยึดหลักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีชื่อเสียง น่าเชื่อถือที่สุดในปัจจุบันและได้พิสูจน์ความเป็นสากลของทฤษฎีแล้วคือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget) และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) โดยที่ทฤษฎีหลังพัฒนามาจากทฤษฎีแรก และมีขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกันในรายละเอียด การศึกษาในต่างประเทศนิยมใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ในการศึกษากับเด็กเล็ก และนิยมใช้ทฤษฎีของโคลเบอร์กศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุตั้งแต่ 7 ปีจนถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาจริยธรรมโดยยึดหลักทฤษฎีหลังนี้มากขึ้นทุกที รวมทั้งในประเทศไทยได้เริ่มมีผู้สนใจศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีนี้แทนการศึกษาจริยธรรมในแง่ความรู้หรือทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมบางประการ เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความรับผิดชอบ เป็นต้น หลังจากรายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทยออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2520 ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปว่าควรศึกษากับเด็กที่อายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป (ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก 2520 : 203) การวิจัยครั้งนี้จึงนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์และโคลเบอร์กมาศึกษากับเด็กไทยก่อนวัยเรียน สำหรับการอบรมเลี้ยงดูซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็ก ในอันที่จะเป็นรากฐานทางจิตใจที่คงทนต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่

การศึกษาครั้งนี้สนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรเฉพาะแบบรักและแบบใช้เหตุผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เนื่องจากค่าความมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนควย

การประมวลทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาจริยธรรม

การศึกษาจริยธรรมในตอนเริ่มแรก บิจู (Bigou. 1976 : 107) กล่าวว่า เป็นการศึกษาทางศาสนวิทยา (theology) และปรัชญาที่กล่าวถึงต้นกำเนิดจริยธรรมมาจากธรรมชาติที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด ซึ่งมีความเชื่อต่างกัน 3 พวก พวกแรกเชื่อว่าเด็กมีบาปตั้งแต่เกิด (original sin) ผู้ใหญ่เป็นตัวแทนถ่ายทอดคุณค่าต่าง ๆ และมีหน้าที่จะไม่ให้เด็กทำบาปอีกโดยใช้การลงโทษ ผู้ที่มีความเชื่อเช่นนี้ที่สำคัญได้แก่ เซนต์ ออกัสติน (St. Augustin) พวกที่สองเชื่อว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับความเป็นกลางทางจริยธรรม คือไม่ดีและไม่เลว (tabula rasa) เหมือนกระดานชนวนที่สะอาด พอไปเด็กจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับ การฝึกหัดและประสบการณ์ ผู้ที่มีความเชื่อเช่นนี้ได้แก่ จอห์น ล็อก (John Locke) พวกที่สามเชื่อว่าเด็กดีและบริสุทธิ์ตั้งแต่เกิด (innate purity) แต่อาจมีพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมซึ่งเป็นผลจากการติดต่อกับผู้ใหญ่ที่ไม่ดี ทั้งสังคมและผู้ใหญ่มีอิทธิพลทำให้เด็กเลวได้ จึงควรป้องกันโดยเฉพาะในระหว่างปีแรก ๆ ของชีวิต ผู้ที่มีความเชื่อเช่นนี้ได้แก่ รัสโซ (Rousseau) จากหลักปรัชญาทั้งสามกลายมาเป็นความคิดของนักทฤษฎีทางจิตวิทยา 3 ทฤษฎีใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด (Cognitive-developmental theory) ตามลำดับ ฮอฟแมน (Watson. 1973 : 422 - 423 citing Hoffman. 1970) ได้รวบรวมคำอธิบายของทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ดังนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เชื่อว่าเด็กแต่ละคนมีแรงผลักดันที่จะต่อต้านสังคมคิดตัวมาตั้งแต่เกิด เด็กเล็กจะถูกแรงขับ (id) เข้าครอบงำ ผู้ใหญ่ต้องควบคุมและสอนให้เด็กเก็บกดแรงขับนี้ไว้โดยใช้การลงโทษ จากการลงโทษที่ได้รับจากผู้ใหญ่กลายเป็นการลงโทษ

ตัวเองเมื่อเกิดการพัฒนาส่วนซูเปอร์อีโก (superego) เด็กจะเลียนแบบและรับค่านิยมจาก บิดามารดาก่อน ต่อมาจึงประพฤติตามจริยธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษตัวเองด้วยความ วิตกกังวลหรือรู้สึกผิดเมื่อได้ประพฤติฝ่าฝืนกฎทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ จึงเกิดจากพัฒนาการของส่วนซูเปอร์อีโก จริยธรรมเป็นเรื่องของแรงจูงใจ อารมณ์ และ เป็นจิตใต้สำนึกด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ โศกฏทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ และที่สำคัญเช่น ทฤษฎีการ เรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีเหล่านี้เชื่อว่าเด็กเกิดมาพร้อมกับความเป็นกลาง ซึ่งมีลักษณะคล้าย กับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เน้นทางด้านแรงจูงใจและอารมณ์ ทฤษฎีการเรียนรู้อธิบายว่าการที่ เด็กคาดว่าเขาจะถูกบิดามารดาลงโทษในการกระทำบางอย่าง ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล และหักห้ามใจที่จะกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภายในบ้านแต่เด็กได้นำไปใช้ในสถานการณ์ นอกบ้านด้วย แม้เมื่อไม่มีผู้ใหญ่คอยควบคุมอยู่ก็ตาม การที่เด็กกลัวเช่นนี้เกิดขึ้นจากการเคย ใ้ได้รับรางวัลและการลงโทษในสถานการณ์ต่าง ๆ พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จึง เป็นผลผลิตจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเด็ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด นักทฤษฎีที่เชื่อตามทฤษฎีค่านิยมที่สำคัญคือ เพียเจท์ และโคลเบอร์ก ทฤษฎีค่านิยม เชื่อว่าเด็กคือตั้งแต่เกิด กฎเกณฑ์ที่ได้รับจากภายนอก จะเปลี่ยนเป็นกฎเกณฑ์ภายในโดยกระบวนการทางการรู้การคิด พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดจากอำนาจทางการรู้การคิด และยังขึ้นอยู่กับว่ามีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ สำหรับเพียเจท์ ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนซึ่งมีความเสมอภาคกันมากกว่า กระบวนการนี้ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Bjoux. 1973 : 109) จุดประสงค์ในการศึกษาของเพียเจท์ เพื่อศึกษากระบวนการทางจิตขั้นสูงและโครงสร้างทางการคิดที่เป็นส่วนที่อยู่เบื้องหลังการ ตัดสิน ฉะนั้นวิธีการวิจัยจึงออกแบบเพื่อให้ไขข้อสงสัยจากการใช้กระบวนการทางการ เรียนรู้ การคิดของเด็ก (Hoffman. 1970 : 262) ซึ่งใช้การวิเคราะห์คำตอบจากเรื่องสมมติ เกี่ยวกับจริยธรรมที่มีความคลุมเคลือ ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถพิจารณาตัดสินโดยใช้เหตุผลที่ แตกต่างกัน

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ที่สำคัญคือความรู้และความรู้สึกหรือทัศนคติ พฤติกรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม สำหรับนักทฤษฎีจิตวิเคราะห์มักศึกษาจริยธรรมจากความรู้และความรู้สึกของบุคคล ส่วนนักทฤษฎีทางการเรียนรู้อีกศึกษาจริยธรรมจากพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่นักทฤษฎีทางการรู้การคิดเลือกศึกษาจริยธรรมจากเหตุผลเชิงจริยธรรม เนื่องจากมีผู้พบว่าความรู้ทางจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กมีอยู่แล้วภายในปีแรกที่เข้าเรียน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นศึกษาได้ยากเพราะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์เสียเป็นส่วนใหญ่ โคลเบอร์กได้ให้เหตุผลว่าการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน ทั้งยังทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และอาจใช้เป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในสถานการณ์แต่ละอย่างได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันติก 2520 : 41 อ้างอิงจาก Kohlberg, 1964)

พัฒนาการทางจริยธรรม

พัฒนาการทางจริยธรรมมีลักษณะเช่นเดียวกับพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ กล่าวคือแต่ละขั้นของพัฒนาการมีความแตกต่างทางคุณภาพและปริมาณจากขั้นที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเกิดขึ้น มีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน และใช้อายุในการแบ่งกลุ่ม ทั้งสามารถศึกษาได้กับคนในสังคมต่าง ๆ และความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของคนในสังคมเดียวกันจะคล้ายกับความแตกต่างของคนที่อยู่ในทางสังคมด้วย พัฒนาการทางจริยธรรมนี้สัมพันธ์และเหมือนกับพัฒนาการทางการรู้การคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา กล่าวคือเป็นผลจากทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาการนี้จะดำเนินไปอย่างอัตโนมัติ (Sprinthall, 1974 · 166 - 174)

การที่บุคคลจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมเลื่อนจากขั้นหนึ่งไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น เพ็ญเจ้ท์ (Hoffman, 1970 : 286 citing Piaget, 1932) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ คือวุฒิภาวะทางการรู้การคิด และประสบการณ์ สำหรับวุฒิภาวะทางการรู้

การคิดเป็นความสามารถที่จะใช้ความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไปในทางที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น อันเป็นผลจากพัฒนาการทางการรู้การคิด ถ้าไม่มีพัฒนาการทางการรู้การคิดไปยังขั้นที่สูง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไปถึงขั้นสูงไม่ได้ เพราะพัฒนาการทางการรู้การคิดเป็นพื้นฐานของ พัฒนาการทางจริยธรรม ส่วนประสบการณ์นั้นทำให้เด็กได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และที่สำคัญมากคือการมีประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อน ซึ่งทำให้เด็กได้ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับบทบาทของตน และของผู้อื่นไปในทำนองที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวคือมีความเสมอภาค และการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน ถ้าขาดประสบการณ์พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไปถึงขั้นสูงไม่ได้ แม้จะมีพัฒนาการทางการรู้การคิดสูงแล้วก็ตาม การปฏิสัมพันธ์กับสังคมช่วยให้พัฒนาการทาง จริยธรรมช้าหรือเร็วขึ้น กระบวนการพัฒนาการทางจริยธรรมจากขั้นต่ำที่สุดมาสู่ขั้นที่สูงกว่า จะเกิดกับเด็กทุกคน นอกเสียจากเด็กถูกบิดามารดาหรือสังคมควบคุมอย่างผิดปกติ หรือเพราะ ขาดประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมาก จึงทำให้พัฒนาการถอยหลังหรือ หยุดชะงัก

พัฒนาการทางจริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการรู้การคิดที่เกี่ยวข้องกับ ภาษาควย ลูเรีย (Smart, 1967 : 291 citing Luria, 1961) ได้เปรียบเทียบ พฤติกรรมทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางด้านการรู้การคิดทางภาษาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยสรุปว่าเมื่อเด็กอายุ 2 ปี พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กวัยนี้คือ หยุดกระทำเมื่อผู้ใหญ่ บอกว่า "ไม่" ความดีหมายถึงการทำตามกฎและคำสั่ง ขณะเดียวกันพฤติกรรมทางการรู้ การคิดทางภาษาของเด็ก คือเริ่มหัดพูดโดยเลียนแบบภาษาของบิดามารดา เมื่ออายุ 3 ปี เด็กจะเชื่อฟังเมื่อผู้ใหญ่เฝ้ามองอยู่ ในระยะเดียวกันนี้ด้านการรู้การคิดทางภาษา เด็กตั้งใจ ที่จะไม่พูด เมื่ออายุ 4 ปี เด็กรับเอาความต้องการของบิดามารดาไว้ในตัวเอง และ เด็กหัดลืมนคนอื่นจากผลที่เกิดขึ้นไม่ใช่ที่เจตนา แต่ก็มองเห็นความแตกต่างระหว่างความตั้งใจ และไม่ตั้งใจที่จะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ นอกจากนี้เด็กยังมีความรู้สึกผิดเกิดขึ้นบ้าง ขณะเดียวกัน เด็กได้เริ่มใช้ภาษาของตนเอง เมื่ออายุ 6 ปี เรื่องผิดชอบชั่วดีอยู่ภายในตัวเด็ก และมีความรู้สึกผิดอย่างมีขอบเขต เป็นเวลาเดียวกับที่เด็กใช้ภาษาในการประเมินการกระทำของ ตนเอง ประเสริฐ คันสกุล (ประเสริฐ คันสกุล 2517 : 225 - 232, 269) ได้กล่าว

เพิ่มเติมว่า เด็กระหว่างอายุ 7 ปีนั้น เด็กรู้ศัพท์มากขึ้น และใช้ภาษาได้อย่างดีขึ้น สำหรับความรู้เด็กด้านจริยธรรมเริ่มพัฒนา มีความรับผิดชอบใดบางอย่าง เริ่มสนใจสิ่งที่ถูกผิด แต่ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องความจริงและความซื่อสัตย์อย่างลึกซึ้ง สำหรับด้านความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กอายุ 2 ถึง 5 ปี เด็กจะนึกคิดเอาเอง วินิจฉัยการกระทำของตนว่าถูกหรือผิดจากผลที่เกิดขึ้นภายหลัง ดังนั้นช่วงเวลาก่อนเข้าโรงเรียน บิดามารดาจึงควรสร้างพื้นฐานทางความประพฤติ และทัศนคติทางจริยธรรมให้กับเด็ก เพื่อเป็นหลักสำหรับการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนในวัยต่อไป การศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนครั้งนี้ จะทำให้เข้าใจธรรมชาติของเด็กวัยนี้เพิ่มขึ้น

นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สำคัญคือ ทั้งเพียเจต์และโคลเบอร์ก มีความเชื่อร่วมกันว่า เมื่อบุคคลเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมนั้นจะเริ่มแสดงตัวเด่นชัดและเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิม สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลในการถ่วงหรือระงับหรืออาจเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมมีแนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล นอกจากจริยธรรมของเด็กจะเจริญขึ้นตามความสามารถทางการรู้การคิดแล้วยังเจริญตามความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันก็สามารถบอกได้ว่าทฤษฎีนี้มีความจริงอยู่บาง กล่าวคือ บุคคลปัญญาอ่อนหรือผู้ที่มีอารมณ์วิปริตเนื่องด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตามเป็นผู้ไร้อจริยธรรมโดยสิ้นเชิง และนักทฤษฎีทั้งสองยังเชื่อว่าในบุคคลปกติที่สติปัญญาไม่เจริญถึงขีดสุดนั้นจะมีจริยธรรมในขั้นสูงสุดไม่ได้ (ดวง เคื่อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจันติก 2520 : 7, 40) ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของทั้งเพียเจต์และโคลเบอร์กซึ่งมีความเชื่อที่ใกล้เคียงกันมากนี้ จึงเป็นทฤษฎีที่น่าสนใจที่จะใช้ศึกษาจริยธรรมของบุคคลอย่างยิ่ง

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์เป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการชาวสวิสที่มีชื่อเสียงทั่วโลกจากการศึกษาพัฒนาการทางการรู้การคิดของเด็กที่ทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน ยังเป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดในการศึกษาจริยธรรมจากเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคลหรือ

วิธีการทางคลินิก และไต่กลายเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นรากฐานในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมในระยะ 40 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เพียเจต์เริ่มศึกษาการพิจารณาตัดสินและพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กจากการสังเกตและพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการเล่นเกมสลุ๊กหินของเด็กชาวสวิสเป็นเบื้องต้น เพื่อต้องการรู้ความคิดของเด็กต่อการเล่นและการทำตามกฎ เพราะตามความคิดของเพียเจต์สิ่งสำคัญของจริยธรรมก็คือแนวโน้มที่จะยอมรับและทำตามระบบกฎเกณฑ์ซึ่งบังคับพฤติกรรมของสมาชิกซึ่งกันและกัน กฎในการเล่นจะควบคุมให้เด็กแต่ละคนประพฤติต่อกันในลักษณะที่ประนีประนอมกัน และตัดสินความถูกต้องของบุคคลและทรัพย์สิน การที่เพียเจต์สังเกตการเล่นเกมสลุ๊กหินเพราะเป็นการเล่นของเด็กโดยเฉพาะ ความคิดของเด็กเกี่ยวกับการเล่นสะท้อนให้เห็นการทำงานของจิตใจโดยที่มีอิทธิพลของผู้ใหญ่น้อยมาก และเด็กยังจริงจังกับการเล่นเกมสลุ๊กของพวกตนมาก การศึกษาคำตอบของเด็กเกี่ยวกับการเล่นนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการทางความคิดของเด็กโดยแท้จริง ซึ่งเด็กแต่ละวัยจะคิดต่างกัน และได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ซึ่งเพียเจต์ให้ความสำคัญมาก (Ginsburg and Oppen. 1969 . 99)

เพียเจต์ (Watson. 1973 : 423 - 424 citing Piaget.1948) อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมที่ได้จากการศึกษาสรุปได้ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีสองขั้นที่เป็นพื้นฐาน แรกก่อนจะถึงสองขั้นนี้คือก่อนอายุ 3 ขวบเป็นระยะก่อนจริยธรรม เด็กยังไม่เข้าใจปัญหาทางจริยธรรม ไม่สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกันได้ มีแต่ความต้องการได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ ขณะเดียวกันเหตุผลของเด็กวัยนี้จะจำกัดอยู่แต่สิ่งที่จำได้จากสถานการณ์ในอดีต เป็นการใช้ประสบการณ์ในอดีตแบบง่าย ๆ กับสถานการณ์ใหม่ในปัจจุบัน บางครั้งให้เหตุผลแบบที่ทำให้ตนเองได้ในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งความปรารถนาของเด็กนั้นได้ไปบิคเบือนความคิดที่ถูกต้อง และบางครั้งให้เหตุผลจากการโยงเหตุการณ์เฉพาะสองเหตุการณ์เข้าด้วยกัน ซึ่งที่จริงแล้วเหตุการณ์ทั้งสองไม่เกี่ยวข้องกัน (Ginsburg and Oppen. 1969 : 83) ท่อจากระยะนี้แล้วเด็กจึงเริ่มเข้าสู่ขั้นของจริยธรรมขั้นแรก คือจริยธรรมขั้นที่ยึดความเป็นจริงที่เห็นได้ชัด หรือขั้นที่ยึดในข้อบังคับ (moral realism, morality of constraint, heteronomous or objective morality) ในขั้นนี้เด็ก

ยังไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างเรื่องทางจิตใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งมองเห็นได้ และเด็กยึดเอาตัวเองเป็นสำคัญ โดยเข้าใจว่าคนอื่นมองเหตุการณ์ต่าง ๆ เหมือนกับที่ตนเห็น เป็นการมองสิ่งต่าง ๆ เพียงด้านเดียว มีความรู้สึกว่ามีอำนาจและผู้ใหญ่อื่น ๆ รู้ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายอย่างสมบูรณ์ จึงมีทัศนคติที่จะยำเกรงผู้ใหญ่ และเห็นวาทกรรมเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงหรือละเมิดไม่ได้โดยง่าย จะตัดสินความผิดหรือถูกจากปริมาณผลที่เกิดขึ้น ซึ่งเพียเจท์ (Kohlberg, 1964 : 395 citing Piaget, 1948) เชื่อว่าเป็นเรื่องของขอบเขตทางการรู้การคิดของเด็กอายุ 3 - 6 ปี และเมื่อเด็กมีอายุ สติปัญญาและประสบการณ์กับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น เด็กจะย่างเข้าสู่จริยธรรมพื้นฐานที่สูงขึ้นคือ จริยธรรมขั้นยึดหลักแห่งตน จริยธรรมเชิงอัตนัย หรือจริยธรรมชั้นความร่วมมือเสมอหน้า (autonomous or subjective morality, morality of reciprocity or cooperation) พัฒนาการขั้นนี้เริ่มในเด็กอายุ 7 - 10 ปี ความคิดและเหตุผลของเด็กเป็นไปอย่างมีวุฒิภาวะขึ้นต่างจากขั้นแรกในหลายลักษณะ

การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการทางจริยธรรมในวัยเด็กเกิดขึ้นในหลายลักษณะด้วยกัน สามารถแบ่งการพัฒนาในลักษณะนั้น ๆ ออกเป็นสองระดับ ดังที่เพียเจท์และผู้ร่วมงานได้พบจากการศึกษา และโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 396) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

การพิจารณาตัดสินโดยยึดผลของการกระทำ หรือพิจารณาตัดสินโดยยึดเจตนาของการกระทำ เด็กเล็กมักตัดสินการกระทำต่าง ๆ ว่าไม่ดีจากผลที่มองเห็นได้ แต่เด็กที่อายุมากกว่าจะตัดสินการกระทำจากเจตนาของการกระทำ เด็กอายุ 4 ปีเกือบทุกคนพิจารณาเรื่องการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายว่า เด็กคนที่ทำความเสียหายมากโดยบังเอิญนั้น ชนกว่าเด็กที่ทำความเสียหายเพียงเล็กน้อยแต่มีเจตนาที่ไม่ดี ส่วนเด็กอายุ 9 ปีส่วนใหญ่ตอบว่าเด็กคนที่มีความเจตนาไม่ดีขึ้นกว่า (Kohlberg, 1964 : 396 citing Boehm and (Nass, 1962, Caruso, 1943, Janis, 1961, Lerner 1937, Mac Rae, 1954, Piaget, 1932) และลิกโคนา ได้รวบรวมการวิจัยต่าง ๆ แล้วสรุปว่า การพิจารณาโดยยึดที่เจตนาของการกระทำจะมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของเด็กมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่อายุ 5 - 6 ปี ไปจนถึงอายุอย่างมาก 17 ปี และเด็กอายุประมาณ 7 ปีจะเห็นว่าเรื่องเจตนา

สำคัญกว่าผลเสียหาย (Lickona. 1976 : 224, 229 citing Caruso. 1943, Krebs. 1965, Kugelmass and Brezetz. 1967)

การพิจารณาจากการมองเห็นความสัมพันธ์เพียงด้านเดียวหรือเห็นความสัมพันธ์หลาย ๆ ด้าน สำหรับเด็กเล็กมองการกระทำอันหนึ่งที่เป็นปัญหาว่าถูกก็ถูกโดยตลอด หรือถ้าผิดก็ผิดหมด กล่าวคือมองเห็นเพียงด้านเดียวของการกระทำนั้น และยังคงคิดว่าทุกคนคิดเช่นเดียวกับตนด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่มีอายุมากกว่าที่มองการกระทำอันหนึ่งได้ทั้งสองด้านที่อาจเกิดขึ้นได้ คือด้านที่เป็นความถูกต้องและด้านที่เป็นความผิด ในเด็กอายุ 6 ปี ส่วนใหญ่ตัดสินจากการพิจารณาเพียงด้านเดียว และคาดว่าทุกคนจะต้องเห็นเช่นเดียวกับตน ส่วนเด็กอายุ 9 ปีส่วนใหญ่เข้าใจว่ามี การพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมจากสถานการณ์นั้นมากกว่าด้านเดียว (เช่นการพิจารณาตัดสินจากเรื่องทางจริยธรรมเรื่องหนึ่งที่ตัวละครในเรื่องผ่านคำสังครุ โดยช่วยทำการบ้านให้เพื่อนรักที่เป็นเด็กขี้เกียจ)

การพิจารณาความดีเลวจากการถูกลงโทษ เด็กเล็กมักตอบว่าการกระทำสิ่งหนึ่งไม่ผิดก็เพราะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กอายุมากกว่ามักตอบว่าการกระทำไม่ผิดก็เพราะทำโดยละเมียดกลมกลืนหรือทำอันตรายให้กับผู้อื่น เป็นต้น ตัวอย่างเช่นเรื่องที่เด็กคนหนึ่งเชื่อฟังมารดาและช่วยคุณแล่นอย่างตั้งใจในขณะที่มารดาไม่อยู่บ้าน แต่ได้รับการลงโทษคือถูกตีเมื่อมารดากลับมา เด็กอายุ 4 ปีส่วนใหญ่ตอบว่าเด็กคนนั้นไม่ผิดเพราะถูกลงโทษ โดยที่ไม่ได้ให้ความสนใจกับการกระทำของเด็กในเรื่อง แต่เด็กอายุ 4 - 5 ปีที่มีวุฒิภาวะมากกว่าตอบว่าเด็กคนนั้นไม่ผิดเพราะต้องทำอะไรบางอย่างไม่จึงถูกลงโทษ ซึ่งในกรณีนี้แสดงว่าเด็กได้จินตนาการสร้างเรื่องการกระทำผิดขึ้นมาสำหรับการถูกลงโทษ ส่วนเด็กอายุ 7 ปีส่วนใหญ่ตอบว่าเด็กคนนั้นดี แม้ว่าถูกลงโทษก็ตาม (Kohlberg. 1964 : 396 citing Kohlberg. 1963)

การใช้การตอบแทนแลกเปลี่ยนกัน เด็กอายุ 4 ปียังไม่ได้ใช้เรื่องของการตอบแทนกันเป็นเหตุผลในการตัดสินผู้อื่น แต่เด็กอายุ 7 ปีขึ้นไปมักจะกล่าวถึง แม้ว่าเด็กวัยนี้ยังคงแสดงความเห็นแก่ตัว และตอบแทนแต่สิ่งที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น เด็กยังคาดหวังที่จะได้รับการตอบแทนจากผู้อื่นเช่นกัน เช่นเมื่อใครก็ตามที่ต้องก็กดขี่ไป ส่วนเด็กอายุ 11 - 13 ปี

ส่วนมากสามารถพิจารณาถึงการตอบแทนที่เป็นแบบอุดมคติได้ ได้แก่ในแง่ของความรู้สึกกตัญญูต่อการได้รับความพึงพอใจในอดีต (Kohlberg. 1964 : 396 citing Kohlberg. 1958, Durkin. 1959)

การใช้การลงโทษเป็นเสมือนการชดเชยความเสียหายและให้กลับตัว เป็นการป้องกันไม่ให้ทำผิดอีก หลังจากเล่าเรื่องการกระทำผิดให้เด็กฟัง เด็กเล็กจะสนับสนุนให้ลงโทษผู้กระทำผิดให้เจ็บปวดหรือลงโทษอย่างรุนแรง ทำนองยิ่งลงโทษมากยิ่งขึ้นเป็นการดี ส่วนเด็กที่โตกว่ามักจะให้ใช้การลงโทษที่นิ่มนวลกว่า ในการชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหาย และให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเสียใหม่ (Kohlberg. 1964 : 396 citing Harrower. 1934, Piaget. 1932, Johnson. 1962)

การมองเห็นธรรมชาติของการชดเชย เด็กอายุ 6 - 7 ปีมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าอุบัติเหตุหรือความชดเชยที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลใดกระทำความผิด เป็นการลงโทษจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือจากสิ่งต่าง ๆ ทางธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่ว่ามีคุณธรรมอยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่เด็กที่อายุมากกว่าจะไม่สัมพันธ์ระหว่างความชดเชยตามธรรมชาติกับเรื่องการลงโทษ (Kohlberg. 1964 : 396 citing Caruso. 1943, Mac Rae. 1954, Medinnus. 1959)

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 397) กล่าวว่าลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะเพิ่มขึ้นตามอายุไม่ว่าชาติใดในวัฒนธรรมตะวันตก และไม่ว่าจะเป็นชั้นทางสังคมใด นับถือศาสนาใด เรื่องหรือสถานการณ์เฉพาะใดที่ใช้นำเด็ก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางการรู้การคิด และจากผลที่ได้จากการวิจัยยังแสดงถึงความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา เช่นเดียวกับเรื่องอายุ ปัจจัยทางวัฒนธรรมบางอย่างเป็นเพียงการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามอายุ และทำให้พัฒนาการล่าช้าไป แต่สำหรับเพ็ญเจท์เห็นว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างนี้

เพ็ญเจท์ให้ความสำคัญกับเรื่องทางวุฒิภาวะ พัฒนาการทางจริยธรรมเกี่ยวข้องกับระดับพัฒนาการทางการรู้การคิด เมื่อเด็กอายุมากขึ้นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดทางจริยธรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมมี 3 อย่างคือ การพัฒนาทาง

สติปัญญา ประสบการณ์ในการมีความเท่าเทียมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน และการเป็นอิสระจากการถูกบังคับจากผู้มีอำนาจคือผู้ใหญ่ (Lickona. 1967 : 229 citing Piaget 1932 : 219 - 240) แต่การศึกษาต่าง ๆ มักไม่ได้อธิบายถึงปัจจัยเหล่านั้นโดยเฉพาะสองปัจจัยหลัง

การศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทางตะวันตกเกี่ยวกับอายุ ได้ผลสนับสนุนลำดับขั้นที่ต่อเนื่องตามที่เพียเจท์กำหนดไว้ แสดงถึงความเป็นสากลของลำดับขั้น ผลที่สนับสนุนมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรในที่ต่าง ๆ กันทั้งสองเพศที่ระดับความสามารถทางสติปัญญา และสภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่างกัน โดยศึกษาจากคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ที่ต่างกันไปตามขั้นพัฒนาการของเพียเจท์เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เช่น การศึกษาลักษณะที่ตัดสินการกระทำจากผล มาเป็นพิจารณาที่เจตนา (Hoffman. 1970 : 267 citing Bandura and Mc Donald 1963, Boehm. 1962, Boehm and Nass. 1962, Grinder. 1964, Johnson. 1962, Lerner. 1937, Mac Rae. 1954, Whiteman and Kosier. 1964) ลักษณะจากการมองจริยธรรมหรือกฎเกณฑ์ว่าตองคงที่ตายตัว ไม่มีการยืดหยุ่นได้ มาเป็นการพิจารณาถึงสิ่งอื่นประกอบด้วย (Hoffman. 1970 : 267 citing Lerner 1937, Mac Rae 1954) ลักษณะที่คิดว่าความยุติธรรมมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง มาเป็นการเข้าใจการลงโทษตามหลักความเป็นจริงมากขึ้น (Hoffman. 1970 : 267 citing Grinder 1964, Johnson. 1962, Lerner 1937, Liu 1950, Mac Rae. 1954) ลักษณะที่อยากให้อำนาจลงโทษผู้กระทำผิดชนิดยิ่งมามากยิ่งยุติธรรม มาเป็นแบบการลงโทษเพียงเพื่อชดใช้ความเสียหายแบบแลกเปลี่ยนกัน (Hoffman. 1970 : 267 citing Mac Rae. 1954, Harrover. 1934, Johnson. 1962, Schallenberger. 1894) และลักษณะที่มีความเข้าใจว่าหน้าที่ของตนคือการเชื่อฟังผู้มีอำนาจ มาเป็นการทำตามความคาดหมายของกลุ่มเพื่อน (Mac Rae. 1954 . 14 18)

ในการวิจัยตามทฤษฎีของเพียเจท์ มักศึกษาคุณสมบัติที่สำคัญเพียงลักษณะด้านหนึ่งหรือมากกว่านั้นบ้าง แต่ไม่นิยมศึกษาคุณลักษณะทั้งหมดทุกด้านพร้อมกัน เพราะมีความซับซ้อนมาก (Hoffman. 1970 : 267) สำหรับการเปลี่ยนการตัดสินการกระทำจากยึดผลที่เกิดขึ้น

ไปเป็นการตัดสินจากเจตนา ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดเป็นปัญหาให้เห็นได้เสมอในสังคมปัจจุบัน และเป็นแง่มุมที่มีผู้ศึกษากันมากกับเด็กในต่างประเทศ เช่น สวิสเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เมลเยียม ไคท์วัน อิสราเอล และในชั้นทางสังคมต่าง ๆ กัน (Lickona. 1976 : 224 citing Armsby. 1971, Boehm. 1962, Boehm and Nass. 1962, Caruso. 1943, Cowman and others 1969, Dworkin. 1966, Grinder. 1964, Johnson. 1962, Kohlberg, Havighurst and Neugarten. 1967, Krebs. 1965, Kugelmass and Broznitz. 1967, Lerner 1937, Lickona. 1967, Mac Rae. 1954, Medinnus. 1962, Nass. 1964, Whiteman. 1964) และได้ผลพอที่จะเชื่อถือได้เป็นส่วนมาก ซึ่งมากกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ แต่ยังไม่มียุ่่นำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์มาศึกษากับเด็กไทย ทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาคุณลักษณะตามพิจารณาที่ผลเสียหายที่เกิดขึ้นหรือพิจารณาที่เจตนา (Consequences or Damage V.S. Intention) กับเด็กไทยก่อนวัยเรียนในครั้งนี้

และเนื่องจากพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการรู้การคิด และสติปัญญา ดังนั้นจากผลการศึกษาพัฒนาการด้านการรู้การคิดตามทฤษฎีของเพียเจต์กับเด็กไทย และได้เปรียบเทียบกับเด็กทางยุโรปตะวันตก (จรรยา สุวรรณทัต 2519 : 62 อ้างอิงจาก สุลล บุญทรง 2512, ศรีประภา สนธิพันธ์ 2519, Sylvia Oppen. 1971) ปรากฏว่าเด็กไทยมีขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาช้ากว่าเด็กทางยุโรปตะวันตกประมาณ 2 - 3 ปี และออปปเปอร์ยังพบว่าพัฒนาการทางความคิดของเด็กไทยมีแบบแผนเหมือนกับเด็กในวัฒนธรรมตะวันตก แต่พัฒนาการของเด็กไทยช้ากว่า กล่าวคือเด็กในกรุงเทพฯ ช้ากว่า 1 - 2 ปี และเด็กในต่างจังหวัดช้ากว่า 2 - 3 ปี จึงทำให้คาดได้ว่าเด็กไทยอายุ 4 - 6 ปี ส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์อยู่ในจริยธรรมขั้นยึดความเป็นจริงที่เห็นได้ชัด (moral realism) หรือตัดสินการกระทำที่ผลเสียหาย และที่อยู่ในขั้นจริยธรรมเชิงอัตนัย (subjective morality) หรือตัดสินการกระทำที่เจตนามีเพียงจำนวนน้อย แต่เนื่องจากยังไม่มีหลักฐานการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์กับเด็กไทยโดยตรง จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงค้นหา (Exploratory study)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์กเป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการชาวอเมริกันที่มีประสบการณ์ด้านคลีนิกเด็กมาก่อน ได้รับอิทธิพลจากความคิดและผลงานของเพียเจต์เป็นอย่างมาก ได้ใช้เวลาศึกษาและวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่นเป็นเวลานานกว่า 9 ปี จึงสามารถสรุปผลการศึกษาเป็นทฤษฎีขั้นใหม่ ซึ่งเป็นการขยายและปรับปรุงทฤษฎีของเพียเจต์ให้เหมาะสม และทำให้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ในค่านี้อันได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทฤษฎีทั้งสองมีความใกล้ชิดและเปรียบเทียบกันได้ โดยโคลเบอร์กยอมรับว่าพัฒนาการทางการรู้การคิดเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางจริยธรรมเช่นเดียวกับเพียเจต์ (Hofman, 1970 : 277) การศึกษาและค้นคว้าของโคลเบอร์กเริ่มที่ศึกษาจากเด็กอายุ 10 - 16 ปี ต่อมาได้ศึกษากับผู้ใหญ่ด้วย และยังได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมในหลายประเทศ เช่น ไต้หวัน ตุรกี ยูคาตัน แมกซิโก และสหรัฐอเมริกา จากผลการวิจัยทำให้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 3 ระดับ และ 6 ขั้น ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับมากในขณะนี้ และถือได้ว่าเป็นการมองพฤติกรรมแนวใหม่ โดยอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Sprinthall 1976 : 166 - 184)

โคลเบอร์กใช้วิธีศึกษามุคคัลโดยการสัมภาษณ์เช่นเดียวกับเพียเจต์ โดยใช้เหตุการณ์ทางจริยธรรมประมาณ 6 - 10 เรื่อง เกี่ยวกับการกระทำที่เชื่อฟังคำสั่งของผู้มีอำนาจหรือทำตามกฎหมาย ซึ่งขัดแย้งกับความต้องการหรือสวัสดิภาพของตัวละครหรือผู้ใกล้ชิด โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่าตัวละครในเรื่องควรทำตามความต้องการของตนโดยที่ฝ่าฝืนคำสั่งหรือกฎหมายหรือไม่ โคลเบอร์กไม่ได้ให้ความสำคัญกับคำตอบแรกนี้ แต่สนใจเหตุผลที่บุคคลไขข้อสงสัย ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมและหลักประจำใจของบุคคลผู้นั้น โคลเบอร์กยังเชื่อว่าการบรรลุภาวะทางจริยธรรมของบุคคลนั้น แสดงออกทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะมีหลักการประเมินค่าการกระทำในทำนองว่า "ดี" หรือ "เลว" แต่จะเป็นเหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับไป (Kohlberg 1964 : 405)

เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมมี 6 ขั้น ซึ่งมาจากพื้นฐานการพิจารณาตัดสินทางจริยธรรม 3 ระดับ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 พื้นฐานของการพิจารณาตัดสินทางจริยธรรม และขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

พื้นฐานของการพิจารณาตัดสิน (Basic of Judgment)	ขั้นของพัฒนาการ (Stage of Development)
1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Premoral level or Preconventional Morality) (2 - 10 ปี)	ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)
2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) (10 - 16 ปี)	ขั้นที่ 3 หลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)
3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional morality) (16 ปีขึ้นไป)	ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)

ในที่นี้จะกล่าวถึงขั้นของพัฒนาการเพียง 3 ขั้นแรกที่จะศึกษาในครั้งนี้เท่านั้น

ขั้นที่ 1 อยู่ในระดับของการพิจารณาตัดสินระดับที่ 1 ก็คือระดับก่อนกฎเกณฑ์ ซึ่งหมายถึงการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่

จะเกิดแกผู้อื่น ในขั้นที่ 1 นี้ เด็กใช้หลักการหลบหลีกมีให้ตนเองโดนลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ เป็นเหตุผลของการกระทำซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 7 ปีใช้มาก เด็กจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน เด็กเล็กยังต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่มาก จึงมีความจำเป็นจะต้องเชื่อฟัง เด็กเล็ก ๆ เข้าใจคำว่า "ความดี" เป็นไปในความหมายว่า คือสิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ ตัวอย่างเหตุผลของการกระทำของเด็กในขั้นนี้ เช่นไม่หยิบขนมกินก่อนได้รับอนุญาตเพราะกลัวแม่ตี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเองนั้น หลักขั้นนี้เริ่มมีขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกับหลักขั้นแรก และจะใช้มากในช่วงอายุ 7 ถึง 10 ปี ขั้นนี้เด็กเริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เหมือนการค้า เช่น เขาให้ฉัน ฉันก็ต้องให้เขา หรือ เขาทำมา ฉันก็ต้องทำไป เป็นต้น เด็กในขั้นนี้ยังมุ่งที่วัตถุและมีแรงจูงใจที่จะกระทำการสิ่งที่จะเป็นผลดีแก่ตน เช่น ช่วยบิดารับน้ำดื่ม เพื่อจะได้รับขนมที่ตนชอบเป็นรางวัล สำหรับพัฒนาการสองขั้นแรกนี้อยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ ซึ่งแสดงว่าเด็กมีความเห็นแก่ตัวอย่างมาก และยึดตนเองเป็นหลักในการกระทำ ถ้าการกระทำนั้นส่งผลดีต่อตนโดยตรง และทำให้สามารถหลีกเลี่ยงการโดนลงโทษ เด็กจะทำทันที แต่เมื่อถึงขั้นที่ 3 เด็กจะเริ่มละความเห็นแก่ตัวไปเป็นเห็นแก่พวกพ้องคนใกล้ชิดมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ขั้นนี้เด็กยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เด็กจะทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็นที่พอใจแกผู้อื่น ใ้ชื่อว่า เป็นเด็กดี ("good boy" oriented) ในสายตาของกลุ่มของตน และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับเจตนาด้วย หลักการของขั้นนี้ใช้มากในเด็กอายุ 13 ปี และจะมีใช้ในปริมาณน้อยลงในเด็กอายุ 16 ปี ขั้นที่ 3 นี้อยู่ในระดับของการพิจารณาตัดสินทางจริยธรรมระดับที่ 2 คือระดับตามกฎหมายซึ่งหมายถึงการกระทำตามกฎหมายของกลุ่มย่อย ๆ ของตน คุณค่าทางจริยธรรมอยู่ที่การกระทำดีหรือแสดงบทบาทที่ถูกต้อง ทำตามคำสั่งและทำตามความคาดหวังของผู้อื่น ในระดับที่ 2 นี้เด็กยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 277) ได้เปรียบเทียบขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กและเพียเจต์ โดยกล่าวว่าขั้นที่ 1 ของโคลเบอร์กคล้ายกับขั้นที่บีคข้อบังคับ (morality of constraint) หรือจริยธรรมขั้นแรกของเพียเจต์ เพราะมาจากเรื่องของการเชื่อฟังเหมือนกัน แต่ต่างกันที่การตีความหมาย กล่าวคือเพียเจต์อธิบายว่าเด็กเล็กเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่สามารถตัดสินใจอะไรด้วยตัวเอง ตัดสินว่าอะไรดีหรือไม่ดีตามคำบอกและคำสั่งของผู้ใหญ่ เด็กให้ความสำคัญกับผลของการกระทำที่จะถูกลงโทษ เพราะการลงโทษเป็นเหมือนสิ่งบอกรoadแนวทางความคิดของผู้ใหญ่ ส่วนโคลเบอร์กเชื่อว่าเพียเจต์ให้ความสำคัญกับผู้มีอำนาจ และเรื่องของการลงโทษกับเด็กเล็กมากเกินไปจนมองข้ามความขัดแย้งระหว่างเด็กกับบิดามารดา โคลเบอร์กอธิบายเพิ่มเติมว่าที่จริงเด็กไม่ได้ยำเกรงผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจเนื่องจากเหตุผลอื่นใด นอกเสียจากผู้ใหญ่หรือบิดามารดามีกำลังเหนือกว่าตน ความปรารถนาที่แท้จริงของเด็กคือต้องการหลบหลีกการถูกลงโทษ (หลักขั้นที่ 1 ของโคลเบอร์ก) มากกว่าที่ได้รับอิทธิพลจากความคิดของผู้ใหญ่ จนทำให้เด็กเชื่อตามโคลเบอร์กยังเห็นว่าจริยธรรมของเด็กเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับรู้การคิด และแรงจูงใจร่วมกัน แต่เพียเจต์มองข้ามเรื่องแรงจูงใจ นอกจากนี้โคลเบอร์กเชื่อว่าเด็กเล็กนั้นยังขาดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และตามทฤษฎีของโคลเบอร์กเรื่องเกี่ยวกับการเคารพกฎเกณฑ์จะเกิดขึ้นในจริยธรรมขั้นสูงคือขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ส่วนจริยธรรมขั้นที่ 2 ของโคลเบอร์กหรือจริยธรรมขั้นสูงของเพียเจต์ คือยึดหลักแสวงหารางวัลนั้น คล้ายกับขั้นความร่วมมือเสมอหน้า (morality of reciprocity) ในด้านที่ต่างให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์และการตอบแทนซึ่งกันและกัน โคลเบอร์กได้วิจารณ์เพียเจต์ว่าตีความขั้นของพัฒนาการกว้างเกินไป การที่เด็กอายุ 10 - 12 ปีตามที่เพียเจต์กล่าวว่าจะอยู่ในขั้นที่สูงสุดและบรรลุวุฒิภาวะทางจริยธรรมโดยสมบูรณ์แล้ว ที่จริงยังมีขั้นของพัฒนาการขั้นสูงที่จะต้องผ่านอีก บางส่วนของจริยธรรมขั้นแรกของเพียเจต์อยู่ในจริยธรรมขั้นที่ 1 - 4 ของโคลเบอร์ก และบางส่วนของจริยธรรมขั้นที่ 2 หรือขั้นสูงสุดของเพียเจต์อยู่ในจริยธรรมขั้นที่ 2 - 6 ของโคลเบอร์กด้วย

โคลเบอร์กยังเชื่อว่าขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของตนใกล้เคียงกับทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ มากกว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์เอง (ดังตารางที่ 2) เพราะขั้นทางจริยธรรมของเพียเจต์เน้นตัวการทางสังคม (social determinants) มากเกินไป ส่วนโคลเบอร์กให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการรู้การคิดเป็นอันดับแรก การที่จริยธรรมจะพัฒนาเลื่อนจากขั้นต่ำไปยังขั้นที่สูงขึ้นนั้น เป็นไปตามพัฒนาการทางการรู้การคิดที่สูงขึ้น สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนช่วยให้กระบวนการทางการรู้การคิดทำงานได้เร็วขึ้นหรือช้าลงเท่านั้น (Hoffman, 1970 : 277)

ตาราง 2 เปรียบเทียบขั้นพัฒนาการทางการรู้การคิด กับพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นทางการรู้การคิดของเพียเจต์		ขั้นทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	
อายุ	ขั้น	อายุ	ขั้น
0 - 2	ขั้นการเคลื่อนไหวสัมผัส (Sensory-motor)	0 - 9	ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (ขั้นที่ 1 และ 2)
2 - 7	ขั้นก่อนรูปธรรม (Intuitive/preoperational)		
7 - 11	ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (Operation/concrete)	9 - 15	ระดับตามกฎเกณฑ์ (ขั้นที่ 3 และ 4)
11 ปีขึ้นไป	ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (Formal/abstract thinking)	16 ปีขึ้นไป	ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (ขั้นที่ 5 และ 6)

176775

ผลการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมของโคลเบอร์กในประเทศต่าง ๆ ทั้งในซีกโลกต่าง ๆ รวม 5 ประเทศกับเด็กอายุ 10 - 16 ปี ปรากฏว่าเด็กมีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 น้อยลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็อยู่ในชั้นที่ 4, 5 และ 6 เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าลำดับขั้นตอนของพัฒนาการเหมือนกันในทุกวัฒนธรรม พัฒนาการจะเลื่อนขึ้นจากชั้นหนึ่งไปสู่ชั้นที่สูงกว่าโดยไม่มีการข้ามชั้น แม้จากตัวอย่างในหมู่บ้านโคคเคียวที่ห่างไกลความเจริญในประเทศตุรกี และยูคาตัน (Sprinthall. 1974 : 172) และเมื่อศึกษาพบว่าเด็กโดยทั่วไปจะชอบและเริ่มเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าระดับของคนที่หนึ่งชั้นด้วย ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมของบุคคลตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอาจเกิดขึ้นโดยการเลื่อนไปยังชั้นที่สูงขึ้น มากกว่าที่บุคคลจะสามารถข้ามขั้นพัฒนาการไปได้ (Kuhn. 1976 : 162 - 166, ควงเคื่อน พันธมนาวิน 2522 : 44 - 47 อ้างอิงจาก Rothman. 1976)

การที่โคลเบอร์กได้พิสูจน์ความเป็นสากลของทฤษฎีไว้แล้ว และทฤษฎีนี้ยังเป็นทฤษฎีที่ใหม่และเป็นประโยชน์ในการศึกษาและเข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมโคเล็กซึ่งที่สุคในปัจจุบัน วิธีดำเนินการศึกษาแบบของโคลเบอร์ก ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการเล่าเรื่องที่ละเรื่อง และให้ผู้ตอบบรรยายหรือเขียนตอบแสดงเหตุผลในการตัดสินใจกระทำของตัวละครในเรื่อง ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการทั้งสิ้นประมาณ 2 ชั่วโมงต่อหนึ่งคน และยังคงนำเนื้อหาคำตอบมาวิเคราะห์เพื่อจัดเข้าชั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎี ส่วนวิธีการวิเคราะห์นั้นค่อนข้างซับซ้อนและไม่ได้นำรายละเอียดในการวิเคราะห์ออกเผยแพร่ วิธีนั้นจึงไม่เหมาะกับการศึกษาโดยทั่วไป โดยเฉพาะกับเด็กเล็กซึ่งยังขาดความสามารถในการให้เหตุผลได้อย่างละเอียดเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ตามทฤษฎีนี้ได้ เพื่อเป็นการขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวัดของโคลเบอร์ก จึงมีผู้ศึกษาโดยใช้คำถามปรนัย มี 6 หรือ 12 ตัวเลือกซึ่งแทนขั้นทั้งหกตามทฤษฎี และเป็นการขจัดความลำเอียงในการสัมภาษณ์และการให้คะแนนด้วย (ควงเคื่อน พันธมนาวิน 2522 : 41) การศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในประเทศไทยได้ใช้วิธีแบบวัดชนิดปรนัยมีตัวเลือก 6 คำตอบเช่นกัน (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520, วิรัช จาบถนอม 2520,

จาก ขวัญโต 2521, และวิเชียร ทองนุช 2521) และได้คัดลอกข้างสนับสนุนทฤษฎี
แทบทั้งสิ้น .

ในการนำทฤษฎีของโคลเบอร์กมาศึกษากับเด็กกอนวัยเรียนเป็นครั้งแรกครั้งนี้จึง
จำเป็นต้องใช้วิธีศึกษาแบบชนิดปรนัยที่ตัวเลือก การที่กำหนดชั้นของพัฒนาการสำหรับเด็ก
อายุ 4 - 6 ปีไว้ในช่วงชั้นที่ 1 - 3 นอกจากเพื่อเป็นการทดสอบทฤษฎีนี้แล้ว จากความรู้
ทางทฤษฎีนี้ที่ว่าเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปีส่วนใหญ่ยังมีพัฒนาการอยู่ในขั้นต่ำที่สุดคือชั้นที่ 1
แต่จากผลการวิจัยต่าง ๆ ทั้งของโคลเบอร์กและการศึกษาในประเทศไทย พบว่าเด็กที่อายุ
น้อยบางคนสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ของวัยเดียวกับตนได้
(Kohlberg. 1964, ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520,
วิรัช จามถนนอม 2521) การกำหนดตัวเลือกจึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการ ของเด็กที่อาจจะ
เร็วกว่าเกณฑ์ทางทฤษฎี และผลการศึกษาของโคลเบอร์กกับเด็กอายุ 10 ปีทั้งในประเทศ
สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน แมกซิโก ตุรกี และยูกาตัน ปรากฏว่าเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่
(40 - 70 %) มีพัฒนาการอยู่ในชั้นที่ 1 รองลงมา (20 - 30 %) มีพัฒนาการอยู่ในชั้น
ที่ 2 อันตบัดตมา (10 - 20 %) มีพัฒนาการอยู่ในชั้นที่ 3 และจำนวนเพียง 1 - 10 %
ที่อยู่ในชั้นที่ 4 สำหรับชั้นที่ 5 และ 6 แทบจะไม่มีเด็กอายุ 10 ปีอยู่ในชั้นนี้เลย
(Sprinthall 1974 : 173) ซึ่งแสดงว่าการกำหนดให้เด็กกอนวัยเรียนมีพัฒนาการทาง
จริยธรรมได้ถึง 3 ชั้นจึงเป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุด และเนื่องจากผลการศึกษามาตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์กแม้จะศึกษาด้วยวิธีการที่ต่างจากที่โคลเบอร์กได้ใช้ทั้งในและต่างประเทศ ได้ผลที่
สนับสนุนทฤษฎี จึงทำให้คาดว่าเด็กไทยกอนวัยเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์กอยู่ในชั้นหลักการถูกลงโทษ (ชั้นที่ 1) จำนวนมากที่สุด รองลงมาคือชั้น
แสวงหารางวัล (ชั้นที่ 2) และมีจริยธรรมอยู่ในชั้นต่ำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (ชั้นที่ 3)
น้อยที่สุด

การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางจริยธรรม

การอบรมเลี้ยงดู คือการที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวของกัน อันเป็นทาง
ใหญ่เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ และเด็กยังได้

เลียนแบบลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงคู่อีกด้วย จากวิธีการอบรมเลี้ยงดูนี้ ผู้เลี้ยงคูจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ในสังคมนั้นให้แก่เด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเชื่อ ลักษณะนิสัย และความเคยชินของคนในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกัน สำหรับนักจิตวิทยาพัฒนาการมีความเชื่อว่าวิธีที่เด็กถูกอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตใหญ่ เป็นปัจจัยร่วมกับลักษณะทางสรีระของเด็ก ในอันที่จะปั้นให้เด็กมีลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพ ไปไต่ต่าง ๆ กับ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 29)

การวิจัยการอบรมเลี้ยงดูกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับบุคลิกภาพเชิงจริยธรรม การอธิบายถึงความเกี่ยวของระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของมารดาต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 267, 271) กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องนี้ของเพียเจท์ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กนอกจากจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางการรู้การคิดแล้ว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาก็มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมด้วย กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และการที่ ให้เด็กได้มีโอกาสปะทะสังสรรหรือรวมมือกันในกลุ่มเพื่อน ด้วยสัมพันธ์ภาพที่ดี จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้ก้าวหน้าไปตามวัยหรือเร็วยิ่งขึ้น แต่ถ้ามารดา อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้อำนาจและข่มขู่เด็กอยู่เสมอ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าเด็กทั่ว ๆ ไป นอกจากนี้เพียเจท์ยังเสนอแนะให้บิดามารดา เลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีให้อิสระแบบให้รู้จักตอบแทนซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีนี้จะช่วยส่งเสริมรากฐานในการพัฒนาจริยธรรมไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น ส่วนลักษณะจริยธรรมขั้นต่ำหรือขั้นยี่ดความ เป็นจริงที่เห็นได้ชัดนั้นจะค่อย ๆ หมดไป และฮอฟแมนได้สรุปความเชื่อของเพียเจท์ในเรื่องนี้ว่า การอบรมสั่งสอนของบิดามารดามีอิทธิพลทำให้เด็กมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน และการ ได้มีปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีกับผู้ใหญ่ด้วยวิธีต่าง ๆ ฉะนั้นจะช่วยทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก้าวหน้าขึ้นมากกว่าที่จะทำให้ล่าช้า แต่ผลการศึกษาที่สนับสนุนความเชื่อของเพียเจท์ที่กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบข่มขู่หรือใช้อำนาจมาก ว่าจะมีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้านั้น จากการรวบรวมการวิจัยต่าง ๆ ไม่มีปรากฏ ดังเช่นการศึกษาของแมกเรย์ (Mac Rae. 1954 : 14 - 18) ในเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ

เพ็ญเจ้กับเด็กอายุ 5 - 14 ปี และใช้วิธีการที่บิดามารดาควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก เช่น การทำการบ้าน เวลาเข้านอน การทำงานบ้าน และเวลากลับบ้าน ซึ่งใช้วิธีถามจาก เด็กเอง ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากหรือน้อยนั้น มีลักษณะการ ตัดสินเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาในเวลาต่อมาโดยจอห์นสัน (Johnson, 1962 : 348) ที่ศึกษาลักษณะจริยธรรมแทบทุกด้านที่เพ็ญเจ้กล่าวถึง และศึกษาทัศนคติของ บิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูควบคุมเด็ก ได้ผลเช่นเดียวกัน สำหรับการศึกษาใน ประเทศไทยที่ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ได้ผลสนับสนุนการศึกษา ของแมกเรย์ และจอห์นสัน คือการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแซ ประจบปัจจนึก 2520 : 181) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมนั้นไม่มี ความสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรมสองลักษณะ คือการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะ มุ่งอนาคตของเด็กวัยรุ่น นอกจากนี้การศึกษาอื่น ๆ ในประเทศไทยที่ศึกษาความเกี่ยวข้อง ของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมกับลักษณะเชิงจริยธรรมได้ผลที่ขัดแย้ง กล่าวคือในปี 2514 ปราณีต สุขอุดม พบว่าเด็กวัยรุ่นชายที่บิดามารดารายงานว่าควบคุมน้อยนั้น มีความสามารถ ในการบังคับตนเองสูงกว่าวัยรุ่นชายในครอบครัวที่บิดามารดารายงานว่าควบคุมมาก ซึ่งผล การศึกษานั้นสอดคล้องกับการศึกษาของวารินทร์ มวงสุวรรณ ในปี 2517 โดยให้วัยรุ่นเป็นผู้ รายงานการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาของตนเอง ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่คิดว่าตนถูกบิดามารดา ควบคุมน้อยนั้น มีวินัยทางสังคมสูงกว่าวัยรุ่นที่ถูกควบคุมมาก และพบว่าวัยรุ่นที่คิดว่าตนถูก ควบคุมมาก กลับมีความเอื้อเฟื้อมากกว่าวัยรุ่นที่ถูกควบคุมน้อย (ปราณีต สุขอุดม 2514 : 115, วารินทร์ มวงสุวรรณ 2517 : 138)

/ สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม เชิงจริยธรรม ตลอดจนพัฒนาการทางจริยธรรมคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้ เหตุผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ 4 ประการ กล่าวคือ การเลี้ยงดูแบบรักมาก การเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผลมากหรือไม่ใช้อารมณ์กับเด็ก การเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย คือ ไม่ลงโทษใหญ่ทรูเจ็บกายโดยไม่จำเป็น โดยใช้การวากวากตักเตือนหรือเพิกเฉยกับบุตรที่

กระทำผิดจนกว่าบุตรจะทำตัวดีขึ้น และการเลี้ยงดูแบบควบคุม กล่าวคือสอดคล้องควบคุมการกระทำของบุตรพอประมาณ (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบันิก 2520 : 10) การศึกษาในต่างประเทศโดย บาลวิน และคณะ ศึกษาพฤติกรรมของเด็กจากครอบครัวที่มีบรรยากาศภายในบ้านต่าง ๆ กัน พบว่าเด็กวัยเข้าเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย เป็นคนกว้างขวางสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ง่าย มีความรู้สึกปลอดภัย เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศเป็นแบบอบอุ่น มีกษี้อายและเก็บตัว ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่ปฏิเสธเด็กซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยนั้น มักเป็นเด็กที่ชอบตอบตามคำแนะนำของผู้ใหญ่ ชอบทะเลาะและก้าวร้าว (กฤตยา กฤษฏาวัชชี 2514 : 12 อ้างอิงจาก Baldwin and other. 1945 . 58) สำหรับการรวบรวมการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากไม่ใช่การทดลอง ฮอฟแมนพบว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย และสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล (Hoffman. 1970 . 325) ซึ่งผลส่วนหลังนี้สอดคล้องกับการศึกษากับเยาวชนไทยที่ไห้เด็กเป็นผู้รายงานการอบรมเลี้ยงดูที่ตนได้รับจากบิดามารดา และพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงของผู้ตอบทุกระดับอายุ (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบันิก 2520 : 181)

จากหลักฐานทางการวิจัยที่ได้ผลสอดคล้องกันดังกล่าว ทำให้การศึกษาครั้งนี้สนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลในด้านความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจากทฤษฎีของเพียเจท์และโคลเบอร์ก และศึกษาการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบ ในรายละเอียดด้านความเกี่ยวข้องกับภูมิหลังต่าง ๆ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในตอนต่อ ๆ ไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับพัฒนาการทางจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดูแบบรักคือ การที่บิดามารดากระทำตนเสียให้สนมกับบุตร ให้ความรักความสำคัญแก่บุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่าคุณเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา นอกจากนี้ยังให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง สนใจทุกข์สุข ช่วยแก้ปัญหาให้บุตร ให้รางวัลด้วยการแสดงความรัก และตามใจเด็กพอสมควร (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบันิก 2520 : 10, ควงเคื่อน พันธมนาวิน 2520 : 25)

เบเนเดค (ประมาญ คิคคินสัน 2512 : 8 อ้างอิงจาก Benedek. 1949) โลกกล่าวถึงความสำคัญของเรื่องนี้ว่า กระบวนการซึ่งเป็นแรงหนุนให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจนั้นต้องอาศัยความรักเป็นสำคัญ ต้องมีการผสมผสานระหว่างกันและกันอยู่ตลอดเวลา จึงจะนำมาซึ่งความรู้สึกอ่อนโยน ความกตัญญูรู้คุณ และการนับถือซึ่งกันและกัน

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของแอริกสัน (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันติก 2520 : 23 อ้างอิงจาก Erikson) กล่าวว่า การที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความรู้สึกมั่นใจในความสำเร็จในโลกนี้ เป็นรากฐานของการสนใจในความต้องการของผู้อื่นต่อไป เมื่อเด็กมีความไว้วางใจในขั้นเริ่มต้นของชีวิตแล้ว จะทำให้เด็กมีความเชื่อถือนผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้นด้วย

ส่วนนักทฤษฎีที่ชี้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรากฐาน เช่น เซียร์ส และคณะ (Sears, Faccoby and Levin. 1957 . 372) ได้อธิบายการที่เด็กยอมรับลักษณะของบิดามารดา มาเป็นของตนไว้ว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ถ้าในช่วงแรกเด็กได้รับความรักความอบอุ่นโดยได้รับการว่าด้วยความต้องการต่าง ๆ ทางร่างกายอย่างเพียงพอ เด็กจะมีความรู้สึกพอใจและมีความสุขเมื่อผู้เลี้ยงดูได้ใกล้ชิดกับเด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้สึกตัว เมื่อห่างเหินผู้เลี้ยงดูจะเกิดความหวาดและวิตกกังวล เด็กสามารถแกความรู้สึกของตนได้ด้วยการแสดงลักษณะและการกระทำคล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูเป็นเครื่องทดแทน ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกพอใจและมีความสุข ทำเช่นนี้บ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัย การที่เด็กจะสามารถรักคนอื่นหรือยอมเลียนแบบคนอื่น ๆ ได้ เด็กจะต้องเกิดความรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อน ฉะนั้นการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ไ้ ถ้าเด็กไม่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970 . 291) ได้รวบรวมการวิจัยที่ศึกษาการเลี้ยงดูแบบให้ความรักกับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการคือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกผิด การคำนทหายสิ่งยั่วยวนใจ และการยอมรับและสารภาพผิด ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากทั้งชายและหญิง อายุ 4 ถึง 13 ปี เป็นเด็กที่มีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ประเภที่นั้นสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย

จากการศึกษาภายในประเทศไทยที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กับลักษณะที่
 เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ได้ผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก
 มีลักษณะที่ เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมากกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย เช่นการศึกษา
 ของประนต เล็กสวาสดี (ประนต เล็กสวาสดี 2516 : 92) พบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่
 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากมีลักษณะความรับผิดชอบมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่ตนได้รับ
 การเลี้ยงดูแบบรักน้อย กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและควบคุมน้อย มีลักษณะ
ความรับผิดชอบสูงสุด และกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยควบคุมมาก มีลักษณะความ
รับผิดชอบต่ำสุด ซึ่งผลการศึกษานี้ใกล้เคียงผลการศึกษาในปีต่อมาของวารินทร์ มวงสุวรรณ
 (วารินทร์ มวงสุวรรณ 2517 : 97) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดู
 แบบรักมาก ควบคุมน้อยเช่นเดียวกันนั้นมีวินัยในตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า
 ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากนั้นมีวินัยทางสังคม และเป็นผู้มีลักษณะความเอื้อเฟื้อมาก
 กว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยด้วย จากผลการศึกษาเหล่านี้สอดคล้องกับผลการศึกษาใน
 ต่างประเทศเป็นเครื่องยืนยันว่าความรักของบิดามารดาเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการมีลักษณะอัน
 ดีงามของบุตร

แม้การศึกษาโดยการทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งมีการสร้างตัวแบบที่ให้ความอบอุ่น
 แก่เด็ก และตัวแบบที่ทางเหินจากเด็ก พบว่าเด็กจะเลียนแบบคนที่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง
 กับตนมากกว่าคนที่ทำตัวทางเหิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก
 2520 : 24 อ้างอิงจาก London 1968 : 327)

ส่วนผลการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข
 ประจันต์จันติก 2520 : 102) พบว่าผู้ที่รายงานว่ตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมาก
 มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่รายงานว่ตนได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย จากหลักฐานดังที่กล่าวมาแล้ว
 ทำให้คาดได้ว่าคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจากทั้งสองทฤษฎีจะมี
 ความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักในการศึกษารั้งนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลกับพัฒนาการทางจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดู

แบบให้เหตุผล คือการอธิบายให้เด็กฟังถึงผลของพฤติกรรมของเด็กว่า จะกระทบกระเทือนตัวเองและผู้อื่น หรือทำให้เกิดผลดีหรือความเสียหายอย่างไรบ้าง การให้เหตุผลแก่เด็กเป็นการให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ และขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมต่าง ๆ เพื่อเด็กจะได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้การให้เหตุผลยังเป็นการตีแผ่ความคิด ความเชื่อ และลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดู ทำให้เด็กเลียนแบบได้ง่าย การอบรมเด็กแบบให้เหตุผลแทนการใช้อารมณ์ซึ่งแสดงถึงการใช้อำนาจข่มเด็กนั้น จะทำให้เด็กรู้สึกท้อแท้เสียใจรักหวังดีต่อตนเองอย่างจริงจัง (ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจันติก 2520 : 28)

เพ็ญแข ได้กล่าวถึงการที่บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรโดยใช้การข่มขู่ทำให้เด็กขาดประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ด้านการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างมาก ทำให้เด็กบางคนไม่สามารถพัฒนาทางจริยธรรมไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้ (Hoffman, 1970 : 268) การข่มขู่ใช้อำนาจมากที่เพ็ญแขกล่าวถึงนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้อารมณ์นั่นเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับการให้เหตุผล จากการพิจารณาในลักษณะเช่นนี้ทำให้ความเชื่อของเพ็ญแขสอดคล้องกับการวิจัยโดยทั่วไปที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลไม่ใช่อารมณ์เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

มีการวิจัยหลายเรื่อง แสดงผลว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลเป็นเด็กที่ไม่ก้าวร้าว รู้จักผิดชอบชั่วดี และมีพัฒนาการทางความรู้สึกละเอียดอ่อน (ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจันติก 2520 : 29 อ้างอิงจาก Walters and Parke, 1967 : 207 - 217) ส่วนเด็กที่เป็นยิวอาชญากรส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่ใช้เหตุผลในการอบรมเด็ก ซึ่งสรุปได้ว่า การใช้อารมณ์อย่างปราศจากเหตุผลทำให้การฝึกอบรมเด็กเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เด็กไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าตนควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมใด จึงทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ เป็นชนวนให้เด็กมีนิสัยก้าวร้าวสูง

ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 291) ได้ประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ พบว่าการใช้วิธีให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนเด็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะในเด็กที่มีอายุมากกว่า 5 ปี และเมื่อมารดาเป็นผู้ให้เหตุผล ส่วนการใช้

เหตุผลของบิดาไม่พบว่าสัมพันธ์กับลักษณะทางจริยธรรมของเด็กแต่อย่างใด อาจเป็นไปได้ว่าบิดาไม่ใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรเท่ามารดา เพราะมารดาเป็นเสมือนครูคนแรกของบุตร แม้ในครอบครัวที่มีคนอื่น ๆ อีก เช่น บิดา พี่น้อง แต่เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมตามแบบอย่างวัฒนธรรม วัชานิยมและทัศนคติต่าง ๆ มาจากมารดาก่อนผู้อื่น (ประมวญ คิคคินสัน 2512 : 16) ดังนั้นการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูในครั้งนีจึงสนใจที่จะสอบถามถึงการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ผู้ซึ่งใกล้ชิดและอาจจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านจิตใจของเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าบุคคลอื่น

หลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่มีความสำคัญต่อจริยธรรมของเด็กนี้ ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเยาวชนไทย ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย (ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจวบจันก 2520 : 102) การศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่าจะพบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดา กับคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจากทฤษฎีของเพียเจท์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ภูมิหลังกับพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์และของโคลเบอร์ก แม้จะให้ความสำคัญกับพัฒนาการทางการรู้การคิดว่าเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางจริยธรรม ยิ่งกล่าวหาคพิงไปถึงความสำคัญของประสบการณ์ทางสังคมของบุคคล ที่มีผลช่วยให้พัฒนาการด้านนี้เร็วหรือช้าลงกว่าปกติได้ ในส่วนต่อไปนี้จะกล่าวถึงการวิจัยต่าง ๆ ตามที่รวบรวมได้ ที่ศึกษาลักษณะทางจริยธรรมทั้งที่ศึกษาโดยยึดทฤษฎีและที่มิได้ยึดทฤษฎีใด และเปรียบเทียบจริยธรรมกับภูมิหลังหรือตัวแปรทางสังคมต่าง ๆ ที่ศึกษาในครั้งนี ได้แก่ อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษาของมารดา และลำดับการเกิด

อายุกับพัฒนาการทางจริยธรรม การศึกษาจริยธรรมของบุคคลในลักษณะที่มีการพัฒนาขึ้นได้ ส่วนมากไปพบความแตกต่างตามอายุ เช่น การศึกษาคำบความรู หรือพฤติกรรม

ทางจริยธรรม แต่ที่มักพบความแตกต่างตามอายุคือการศึกษาจริยธรรมในแง่ของการใช้เหตุผล
 เติ่งจริยธรรม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของพัฒนาการที่ต่อเนื่อง และมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการ
 ทางสติปัญญาและอารมณ์ มีผู้ศึกษาใคศึกษาเปรียบเทียบอายุเพื่อพิสูจน์ความเป็นสากลของ
 ทฤษฎี โดยทำนายว่าบุคคลที่อายุมากขึ้น ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมไปในทางที่
 พัฒนาขึ้น ทฤษฎีเหล่านั้นมีความเชื่อว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับ
 พัฒนาการทางการรับรู้การคิด และจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านการตัดสินใจและใช้เหตุผลทางจริยธรรม
 เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เช่นการศึกษาการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ จาก
 จริยธรรมขั้นแรกหรือจริยธรรมขั้นยึดความจริงที่เห็นได้ มาสู่จริยธรรมขั้นที่สูงขึ้นหรือจริยธรรม
 เชิงอัตนัย โดยเฉพาะในลักษณะด้านการตัดสินใจบุคคลจากผลของการกระทำ (จริยธรรมขั้นแรก)
 หรือตัดสินใจจากเจตนาที่อยู่เบื้องหลัง (จริยธรรมขั้นที่สูงขึ้น) ปรากฏว่าการศึกษาเป็นจำนวน
 มากใหญ่ผลว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางจริยธรรมในค่านนี้ และสอดคล้องกับ
 ทฤษฎี กล่าวคือเด็กเล็กตัดสินใจบุคคลจากผลที่เกิดขึ้น และเด็กที่โตกว่าตัดสินใจบุคคลจากเจตนา
 มากยิ่งขึ้น ดังที่ได้อ้างอิงผลการศึกษากาง ๆ ไว้แล้วในส่วนที่กล่าวถึงความเป็นสากลของ
 ทฤษฎีเพียเจต์ นอกจากนี้การศึกษาของเพียเจต์และคนอื่น ๆ ยังได้กล่าวถึงช่วงอายุของ
 พัฒนาการค่านนี้ โดยกล่าวว่าพัฒนาการในด้านการตัดสินใจที่ผลมาเป็น การตัดสินใจที่เจตนา นั้นจะ
 เริ่มตั้งแต่อายุ 4 - 6 ปี จนกระทั่งถึงอายุ 9 ปี (King. 1971 : 1146 citing.
 Kohlberg. 1964) ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็กที่อายุ
 ต่างกัน

ในปี 1973 คอสแตนโซ (Costanzo. 1973 : 154 - 161) ทดสอบทฤษฎี
 พัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ในด้านการพิจารณาตัดสินใจบุคคลที่เจตนาหรือที่ผลที่เกิดขึ้น
 กับเด็กอายุ 5 ถึง 11 ปี โดยใช้วิธีการที่ต่างจากวิธีการศึกษาของเพียเจต์ คือเปลี่ยนจาก
 การเสนอเรื่องมาเป็น การเล่าเรื่องทีละเรื่อง ซึ่งประกอบด้วยเรื่องทีกล่าวถึงเจตนาที่ดี
 และไม่ดี และผลที่เกิดขึ้นทั้งดีและไม่ดี จำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง และให้เด็กประเมินตัวละคร
 ในเรื่องว่าเป็นเด็กดีหรือไม่ดีมากน้อยเพียงไร ผลปรากฏว่าการใช้หลักเจตนาในการตัดสินใจ
 เพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเฉพาะเรื่องที่ตัวละครทำให้เกิดผลเสียหาย สำหรับเรื่องที่ผลที่เกิดขึ้น

เป็นผลทางจิต ไม่พบความแตกต่างของอายุ กล่าวคือทุกกลุ่มอายุมีแนวโน้มที่จะตอบโดยตัดสินใจที่เจตนาเช่นเดียวกัน ถึงกระนั้นการวิจัยเรื่องนี้ได้สรุปว่าอายุเป็นตัวแปรอันเดียวที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจทางจริยธรรมที่เห็นได้ชัดเจน

คิง (King, 1971 : 1145 - 1152) ได้ศึกษาพัฒนาการของการมีสัมพันธภาพทางด้านการพิจารณาที่เจตนาของเด็กอายุตั้งแต่ 3 - 9 ปี จำนวน 116 คน โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความสามารถในการแยกเรื่องเจตนาออกจากเรื่องของความบังเอิญ ปรากฏว่าเด็กมีความสามารถแยกเรื่องเจตนาออกจากเรื่องที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญเพิ่มขึ้นตามอายุ แต่ความสามารถในการแยกความรุนแรงมากหรือน้อยของผลที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์กับอายุ และเด็กเล็กอายุ 4 ถึง 6 ปี ยังไม่ค่อยจะมีความสามารถแยกผลที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญออกจากผลโดยเจตนา

ออสตินและคณะ (Austin and others, 1977 : 470 - 474) ศึกษาเด็กชายและหญิงจำนวน 98 คน อายุระหว่าง 5 ถึง 8 ปี เพื่อเป็นการทดสอบผลการศึกษาของผู้อื่นที่พบว่าลำดับการเสนอเรื่องโดยเจตนาของตัวละครก่อนหรือหลังนั้นมีผลต่อคำตอบของเด็ก โดยเด็กมักตอบตามความสามารถที่จำสิ่งที่ได้รับทราบท้ายสุด (recency effect) การศึกษาของออสตินและคณะ จึงได้ควบคุมมิให้เกิดปัญหาของการจำเรื่องไม่ได้ และผลของลำดับการเสนอ โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องคู่แทนที่จะใช้วิธีเล่าเรื่องเดียว เช่นการศึกษาก่อนหน้านี้ และให้ผู้ถูกทดสอบได้ทบทวนความจำในเนื้อเรื่องของแต่ละเรื่องก่อนประเมินความดีหรือไม่ดีของตัวละคร เนื้อเรื่องมีทั้งที่เกิดผลที่ดีและไม่ดี การศึกษาได้แบ่งกลุ่มเด็กเป็น 4 กลุ่มตามลำดับการเสนอเจตนาหรือหลัง และเรื่องที่ตัวละครมีเจตนาดีหรือไม่ดี ผลปรากฏว่าเด็กเล็กต้องฟังเรื่องซ้ำหลายครั้งจึงจะสามารถจำเรื่องได้ แต่ไม่พบว่ามี ความแตกต่างระหว่างอายุในการตัดสินใจทางจริยธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าการศึกษาก่อน ๆ ที่พบความแตกต่างระหว่างอายุในการพิจารณาตัดสินใจ อาจเป็นผลจากความสามารถในการจำของเด็กที่อายุต่างกัันนั่นเอง

การศึกษาต่าง ๆ ที่พบว่าจริยธรรมของเด็กตามพัฒนาญ์ของเพียเจท์พัฒนาอยู่ในขั้นที่สูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นนั้น เป็นการศึกษานในสังคมทางตะวันตกที่มีความเจริญเท่านั้น จึงมีผู้ศึกษากับเด็กในสังคมที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิม (primitive cultures) เพื่อทดสอบว่าจะมีแนวโน้มทางอายุเหมือนสังคมที่เจริญหรือไม่ ผลการศึกษาเรื่องนี้ได้ผลที่ไม่ตรงกัน เช่นการศึกษาของจาโฮดา พบว่าเด็กมักเรียนอาฟริกาตะวันตกที่อยู่ในเมืองใหญ่ มีความเชื่อว่าความยุติธรรมมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง (immanent justice) คือเชื่อว่าคนที่ทำผิดและบังเอิญโชคร้ายนั้นเป็นอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไคลงโทม (อยู่ในจริยธรรมขั้นแรก) ลดลงเมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเคนนิสกับอินเดียนแดงเผ่าหนึ่ง แต่การศึกษาของแสวิง เอิร์ด และเพื่อนกับเด็กอเมริกันเชื้อสายอินเดียนแดงจำนวน 10 กลุ่ม ได้ผลสอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นเพียง 4 กลุ่ม และอีก 6 กลุ่มกลับมีความเชื่อตามนั้นเพิ่มขึ้นตามอายุ และจากการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของการเล่นเกมส์จากเด็ก 7 เผ่า พบว่าเด็กมีสิ่งกีดขวางกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ (จริยธรรมขั้นแรก) ลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้นเพียง 3 เผ่า ส่วนอีก 4 เผ่าที่เหลือไม่พบความแตกต่างของอายุ ซึ่งผลการศึกษาบางส่วนข้างต้นเป็นการกลับลำดับขั้นพัฒนาการซึ่งไว้นในทฤษฎี ซึ่งเป็นการศึกษาในการอธิบาย ส่วนผลที่ไม่พบความแตกต่างของอายุอาจอธิบายได้จากการหยุดชะงักพัฒนาการในบางวัฒนธรรม (Hoffman. 1970 : 271 citing Jahoda. 1958, Dennis. 1943, Havighurst and Neugarten. 1967) สำหรับเรื่องงานพิจารณาที่ผลเสียหายหรือเจตนาเท่าที่รวบรวมมา ยังไม่มีผู้ศึกษากับบุคคลในสังคมที่ยังไม่เจริญ แต่ผลของการศึกษาที่กล่าวมาทำให้เข้าใจว่าทฤษฎีของเพียเจท์ไม่ได้รับการสนับสนุนในบางสังคม

นอกจากนี้การศึกษาจำนวนมากเสนอแนะว่า ระดับสติปัญญาที่สูงขึ้นเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจให้เหตุผลที่แสดงถึงการพิจารณาที่เจตนาหรือจริยธรรมขั้นที่สูงขึ้น (Costanzo and other. 1973 · 154 - 161 citing Boehm and Nass. 1962, Boehm. 1962, Johnson. 1962, Porteus and Johnson. 1965, Whiteman and Kozier. 1964) ระดับสติปัญญาซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบอายุทางสมองกับอายุจริง อาจมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์มากกว่าอายุจริง

แต่เพียงอย่างเดียว แต่การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแต่อายุจริงกับเด็กในวัฒนธรรมตะวันออก และใช้วิธีการศึกษาที่ป้องกันการจำเรื่องไม่ได้ ตลอดจนควบคุมผลของลำดับการเสนอ เช่น เกี่ยวกับการศึกษาของออสตินและคณะ (Austin and others. 1977 : 470) และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้มีอายุใกล้เคียงกันมากคือ 4 ถึง 6 ปี จึงทำให้คาดว่าจะไม่พบความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีเพียเจต์ เมื่อพิจารณาตามอายุที่แตกต่างกัน

สำหรับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กนั้น โคลเบอร์กศึกษาพบว่าอายุกับความถึกหรือเหตุผลความถี่ของพัฒนาการทางจริยธรรมไปด้วยกัน กล่าวคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลอยู่ในขั้นที่สูงขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น (Hoffman. 1970 : 279) ซึ่งผลนี้พบในการวิจัยทั้งแบบข้ามประเภทและการศึกษาระยะยาว ดังเช่นผลการวิจัยของโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 403) โดยศึกษาเด็กอเมริกันอายุ 7, 10, 13 และ 16 ปี ปรากฏว่าเด็กอายุ 7 ปีแทบทุกคนใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 และ 2 เด็กอายุ 10 ปีประมาณ 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ยังใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และ 2 แต่มีอีก 35 เปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 ส่วนวัยรุ่นอายุ 13 ปีจำนวน 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลอยู่ในขั้นที่ 3 และ 4 และประมาณ 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ยังใช้เหตุผลในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ส่วนวัยรุ่นอายุ 16 ปีมีประมาณ 50 กว่าเปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลในขั้นที่ 3 และ 4 และปีอีก 23 เปอร์เซ็นต์ใช้เหตุผลในขั้นที่ 5 และ 6 ส่วนการวิจัยเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันตจิน 2520 : 183) ได้ผลสอดคล้องกับของโคลเบอร์ก กล่าวคือเด็กอายุ 13 ถึง 16 ปี ส่วนใหญ่มีคะแนนจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 รองลงมาคือขั้นที่ 3 นอกจากนี้การศึกษาวัยรุ่นไทยอายุ 13 ถึง 15 ปี ได้ผลเพิ่มเติมว่า ในช่วงอายุนี้นี้เด็กที่มีอายุมากกว่ามีคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกับเด็กที่อายุน้อยกว่า (วิรัช จาภณอม 2520 : 60) ซึ่งช่วงอายุที่ศึกษาครั้งนั้นใกล้เคียงกันมาก จากการที่โคลเบอร์กได้ใช้เวลาในการศึกษาครั้งนี้เป็นเวลานานกับกลุ่มตัวอย่างในซีกโลกต่าง ๆ กัน ตลอดจนมีผู้นำไปศึกษาและยอมรับทฤษฎีนี้มากขึ้นทุกที และพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ยังมีรากฐานมาจากพัฒนาการทางการรู้การคิด ซึ่งอายุเป็นปัจจัยให้พัฒนาการก้าวหน้าขึ้น การศึกษาครั้งนี้จึงสนใจ

เปรียบเทียบการตัดสินใจจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกันด้วย แต่เนื่องจากอายุของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้อยู่ในช่วงที่ห่างกันเพียงเล็กน้อย จึงคาดว่าอาจไม่พบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กในเด็กที่อายุต่างกันในกลุ่มตัวอย่างนี้

เพศกับพัฒนาการทางจริยธรรม ความสนใจในการเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กชายและเด็กหญิง เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน อันอาจเนื่องจากอิทธิพลทางพันธุกรรมของความสามารถทางสมอง หรือเนื่องจากการปฏิบัติที่แตกต่างกันซึ่งเด็กหญิงและเด็กชายได้รับในสังคม

ในด้านเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญาและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการรู้การคิด เช่นเดียวกับพัฒนาการทางจริยธรรม และวิธีการวัดระดับพัฒนาการทางจริยธรรมส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้ภาษาในการเข้าใจเรื่องสถานการณ์และตอบคำถาม ดังนั้นผลการศึกษาที่เปรียบเทียบเพศชายกับเพศหญิงในด้านความสามารถทางภาษาซึ่งมีผู้ศึกษาเป็นจำนวนมาก จึงนำมากล่าวในการอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม

ในเรื่องความสามารถทางภาษาเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ในวัยเด็กเพศหญิงมีพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญาเร็วกว่าเพศชาย (Wright, 1975 : 165) สำหรับการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้ผลสนับสนุนความเชื่อนั้น เช่น จากการศึกษาเด็กประถมปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนมาก พบว่าเด็กหญิงมีพัฒนาการทางภาษาเร็วกว่าเด็กชายในทุกระดับอายุ และมีการศึกษาอื่น ๆ พบว่า เด็กนักเรียนหญิงประถมปีที่ 3 ประถมปีที่ 7 มีความสามารถในการอ่านและเข้าใจสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนสมรรถภาพสมองทางภาษาไทยสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 3 หญิงมีคะแนนความสามารถในการเขียนเรียงความสูงกว่าชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2522 : 24 - 27 อ้างอิงจาก ปราณีย์ สุทธิพงศ์, 2521, คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2518, อ่ำพล โองเคสิ้อม, 2515, พจน์ จันทรวีรกุล, 2515,

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2511, เสนาะ หักถี่ 2513) นอกจากนี้ผลการค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา แสดงแนวโน้มว่าระหว่างวัยก่อนเรียนเด็กหญิงมีพัฒนาความสามารถทางสมองที่ทองอาศัยภาษาได้อย่างรวดเร็ว และอยู่ในระดับที่สูงกว่าชาย (จรรยา สุวรรณทัต 2520 : 51)

การศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย วิรัช จาบถนอม (วิรัช จาบถนอม 2521 : 61) ศึกษาเกี่ยวกับเด็กนักเรียนอายุ 13 - 15 ปี จำนวน 120 คนในกรุงเทพและต่างจังหวัด ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาก่อนหน้านั้นโดย ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520 : 96) ซึ่งศึกษากับเยาวชนไทยจำนวน 1,400 คน และในช่วงอายุที่กว้างกว่าคือ 11 ถึง 25 ปี ปรากฏว่าหญิงมีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตลอดจนลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าชายอย่างเชื่อมั่นได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นหญิงมีความเอื้อเฟื้อมากกว่าวัยรุ่นชาย (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ 2517 : 116)

การศึกษาในต่างประเทศแบบเปรียบเทียบระยะยาวของ โฮลสเทน เพื่อศึกษาเปลี่ยนแปลงของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น ในการวัดครั้งแรกเด็กเหล่านี้อายุ 13 ปี พบว่าเด็กหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กชาย แต่เมื่อมาวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 16 ปี กลับพบว่าชายมีพัฒนาการสูงกว่าหญิง (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน 2522 : 39 อ้างจาก Holstein. 1976)

สำหรับการวิจัยโดยเปรียบเทียบเพศกับพัฒนาการทางด้านจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์ โบเฮม และ แนส (Boehm and Nass. 1962 : 574 citing Hovaghurst and Neugarten. 1955, Molinns. 1957, Morris. 1953) ได้รวบรวมไว้พบว่าเด็กหญิงมีความก้าวหน้ากว่าเด็กชายในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม แต่การศึกษาของเขาเองกลับพบเพียงแนวโน้มที่จะได้ผลเช่นนั้น

จากผลการศึกษาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แสดงถึงแนวโน้มว่าอาจจะพบความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงก่อนวัยเรียนในคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์ และ

โคลเบอร์กด้วย เนื่องจากเจ้าของทฤษฎีทั้งสองคือ เพียเจต์และโคลเบอร์กต่างมีความเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางการรู้การคิด และสติปัญญา เมื่อผลการศึกษาต่าง ๆ พอสรุปได้ว่าเด็กหญิงโดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียนมีพัฒนาการทางสมองโดยเฉพาะด้านภาษาเร็วกว่าเด็กชาย และผลการศึกษাজริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองเท่าที่รวบรวมได้ก็มีแนวโน้มว่าเด็กหญิงมีระดับจริยธรรมที่สูงกว่าเด็กชาย จึงทำให้คาดได้ว่าในการวิจัยนี้เด็กหญิงก่อนวัยเรียนจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองสูงกว่าเด็กชายก่อนวัยเรียนด้วย

ฐานะของครอบครัวกับพัฒนาการทางจริยธรรม เด็กที่เกิดในครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่างกัน จะมีวิถีการดำเนินชีวิตและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน นักทฤษฎีและผู้ค้นคว้าทางจริยธรรมส่วนมากเชื่อว่าประสบการณ์ของเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่างกันย่อมแตกต่างกัน อันเป็นเหตุให้จริยธรรมของเด็กแตกต่างกันไครมาก การกล่าวถึงฐานะของครอบครัวในการรวบรวมการวิจัยในส่วนนี้หมายความถึงทั้งฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชั้นทางสังคมนั้นพิจารณาจากลักษณะการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจรวมกัน และตามความเป็นจริงแล้วทั้งการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลมักสอดคล้องกัน

เคย์ และ เบอร์กตัน ได้รวบรวมผลงานวิจัยค่านี้นี้พบว่า ถ้าเปรียบเทียบการตัดสินเชิงจริยธรรมของเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่าง ๆ กันแล้ว ผลส่วนมากคือเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำมีพัฒนาการค่านี้นี้ช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางหรือสูง (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 20 อ้างอิงจาก Kay. 1970 : 182, Burton. 1963 : 496 - 497) นอกจากนี้ยังมีผู้พบว่าฐานะทางสังคมเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงการตัดสินเชิงจริยธรรมไปสู่ขั้นที่สูง คือพิจารณาตัดสินบุคคลจากเจตนาตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Boehm. 1962 : 590, Harrower. 1934 : 75 - 79) และมีผู้พบว่าการตัดสินเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับฐานะทางสังคม (Johnson. 1962 : 347 - 354 เฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นปีที่ 7, 9 และ 11, Lerner. 1937 : 249 - 269, Mac Rae. 1954 : 14 - 18) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่ไม่พบความ

สัมพันธ์เช่นนั้นด้วย (Johnson. 1962 : 347 - 354 เฉพาะกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นปีที่ 5, Boehm and Nass. 1962 : 574.)

การอธิบายถึงความสำคัญของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่อความก้าวหน้าทางจริยธรรม เคยกล่าวว่ามีผลที่จะช่วยให้พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเร็วขึ้นหรือช้าลงได้ เนื่องจากครอบครัวได้ปลูกฝังลักษณะเบื้องต้นทางจริยธรรม คือ การยอมรับตนเอง การมีเอกลักษณ์ การเทียบเคียง การประสบความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นทางให้เกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และจะเปิดโอกาสให้ลักษณะเชิงจริยธรรมอื่น ๆ ปรากฏขึ้นได้ภายหลัง (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520 : 19 อ้างอิงจาก Kay. 1975 : 37 - 38) นอกจากนี้ยังมีหลักฐานทางการวิจัยของนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาบางคนแสดงว่า บุคคลที่มีฐานะต่ำและปานกลางนั้นมีค่านิยมบางอย่างแตกต่างกัน บุคคลเหล่านี้มีความเชื่อว่าสิ่งใดก็ควรทำ และสิ่งใดชั่วไม่ควรทำต่างกันไปมาก นอกจากนี้จากหะเบียนประวัติอาชญากรยังแสดงว่า บุคคลฐานะยากจนเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายมากกว่าคนฐานะอื่น

การศึกษาของโคลเบอร์กกับเด็กชาวอเมริกันในระยะแรกได้ผลสนับสนุน โดยพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ (Hoffman. 1970 : 279) แต่การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กกับเด็กไทย (ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520 : 92) ไม่ปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ต่างกัน นอกจากนี้การศึกษามุคลิกภาพค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของวัยรุ่นไทย ปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน มีความสามารถบังคับตนเองและมีบุคลิกภาพค่านิยมรับผิดชอบไม่แตกต่างกันด้วย (เกื้อกุล ทาสีหิ 2514 : 113) ดังนั้นในกลุ่มตัวอย่างเด็กไทยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับจริยธรรมอาจไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง แต่อาจเป็นตัวแปรที่เน้นความสัมพันธ์ของจริยธรรมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น จริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพบว่าจริยธรรมสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำเท่านั้น

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จินิก 2520 : 101, 283) ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาเด็กจากครอบครัวฐานะเศรษฐกิจต่ำ เปรียบเทียบกับฐานะเศรษฐกิจปานกลางเท่านั้น เนื่องจากในกลุ่มเด็กจากครอบครัวฐานะปานกลางและสูงต่างก็ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เช่นเดียวกัน และการศึกษาในต่างประเทศมักจะพบความแตกต่างทางจริยธรรมระหว่างเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำกับเด็กจากครอบครัวฐานะที่สูงกว่า แต่มักไม่พบความแตกต่างระหว่างเด็กจากครอบครัวฐานะปานกลางและสูง นอกจากนี้ครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจสูงในประเทศไทยมีเพียงจำนวนน้อย และมักไม่ส่งบุตรวัยก่อนเข้าเรียนเข้าอยู่ในสถานศึกษาประเภทเดียวกับครอบครัวฐานะปานกลางและต่ำด้วย

ดินที่อยู่กับพัฒนาการทางจริยธรรม ดินที่อยู่อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมเร็วขึ้นได้ เด็กที่อยู่ในดินที่อยู่ต่างกัน มีสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันตามสภาพท้องถิ่น เช่นเด็กที่อยู่ในท้องถิ่นที่มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านย่อมมีโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถของตนมากกว่าเด็กที่อยู่ทางไกลความเจริญ มีการศึกษาในประเทศไทยจำนวนมากที่พบว่าเด็กในกรุงเทพมหานครและชนบทมีความสามารถต่างกัน และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยส่วนมากพบว่าเด็กในกรุงเทพฯ มีความสามารถที่เหนือกว่าเช่นวัยรุ่นในกรุงเทพฯ สามารถบังคับตนเองได้สูงกว่าวัยรุ่นต่างจังหวัด (มัญชรี บุนนาค 2514 : 91) เด็กประถมปีที่ 4 ในกรุงเทพฯ มีความสามารถทางภาษาไทยสูงกว่าเด็กต่างจังหวัด (อำพล โองเคสือบ 2515 : 189 - 190) และยังมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าด้วย (พจน์ จันทรวีรกุล 2515 : 144) นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าสติปัญญาและความสามารถที่ได้จากคะแนนการทดสอบของเด็กในชนบทต่ำกว่าเด็กในเมือง เด็กในชนบทมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หรือจากแหล่งที่ขาดแรงจูงใจทางการศึกษาและจิตวิทยา ล้วนแต่แสดงสติปัญญาและความสามารถที่ได้จากการทดสอบต่ำกว่าเด็กที่มีโอกาสอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าทั้งสิ้น ดังตัวอย่างการศึกษาของออปเปออร์ เกี่ยวกับพัฒนาการทางการรู้การคิดตามทฤษฎีของเพียเจต์กับเด็กไทย พบว่าเด็กในชนบทมีความล่าช้าในอัตราการเจริญเติบโตทางสมองกว่าเกณฑ์ปกติในทุกกรณี (จรรยา สุวรรณทัต 2519 : 52 - 56 อ้างอิงจาก Oppcr. 1971) นอกจากนี้ยังมีการศึกษา

พัฒนาการทางจริยธรรมกับเด็กชายในต่างประเทศ พบว่าเด็กที่มาจากหมู่บ้านมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าเด็กในเมืองที่มาจากครอบครัวยากจน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 41) ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้แม้จะไม่ได้ศึกษากับเด็กในต่างจังหวัดเปรียบเทียบกับเด็กในกรุงเทพฯ แต่ศึกษากับเด็กที่อยู่ไกลต่างจังหวัดมากที่สุด คือเด็กในชานเมืองซึ่งมีสภาพถิ่นที่อยู่ต่างจากสภาพในเมืองหรือใจกลางกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด และจากหลักฐานดังกล่าวมาแล้ว จึงคาดว่าเด็กในเมืองที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์สูงกว่าเด็กชานเมืองที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ตอแยกว่าทั้งสองด้าน การที่คาดหมายผลเช่นนี้ เฉพาะกับทฤษฎีของเพียเจต์ เนื่องจากวิธีการวัดจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ในการศึกษานี้ เด็กต้องใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการตอบคำถามโดยการแสดงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจบุคคล มากกว่าวิธีการศึกษาจากทฤษฎีโคลเมอร์ก์ในการศึกษานี้ (ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดในบทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย) และมีหลักฐานยืนยันว่าเด็กในกรุงเทพฯ มักมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กในชนบท

ระดับการศึกษาของมารดากับพัฒนาการทางจริยธรรม ในสภาพสังคมไทยเด็กก่อนวัยเรียนได้รับอิทธิพลจากครอบครัวโดยเฉพาะจากมารดามากกว่าบุคคลอื่น ๆ มารดาเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และมีบทบาททางสังคมในการเลี้ยงดูบุตรมาก มารดาจึงมีโอกาสถ่ายทอดความเชื่อ ทัศนคติ ในค่านิยม ความคิดต่าง ๆ ของตนให้แก่บุตรได้มาก มารดาที่มีการศึกษาในระดับที่ต่างกันย่อมมีความเชื่อ ทัศนคติ และประสบการณ์ในชีวิตที่ต่างกันอันเนื่องมาจากอิทธิพลของการศึกษา จึงน่าจะมีการถ่ายทอดความคิดที่ต่างกันในด้านจริยธรรมให้แก่บุตรของตนโดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนี้การวิจัยต่าง ๆ ในประเทศไทยยังสนับสนุนความเชื่อนี้ โดยพบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางสังคมของบุตร เช่นพบว่าวัยรุ่นที่มีบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูงมีความสามารถบังคับตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มีบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาต่ำอย่างเห็นได้ชัด (ภฤตยา ภฤชฎาวัชชี 2514 : 148) แต่เมื่อพิจารณาตามรายได้ของครอบครัวแล้ว วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่รายได้ต่างกัน ไม่แตกต่างกันในความสามารถบังคับตน (เกื้อกุล ทาสิทธิ์

2514 : 113) ผลเช่นนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าระดับการศึกษาของบิดามารดามีความสำคัญต่อลักษณะบางประการของบุตรมากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในสังคมไทย นอกจากนี้ระดับการศึกษาของมารดาที่ต่างกันทำให้เข้าใจว่าจะทำให้มีพฤติกรรมและระดับความสามารถในการใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมที่ต่างกัน และมีผลต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผลในระดับที่แตกต่างกัน และเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนีก 2520 : 182) การศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่าเด็กที่มีมารดาระดับการศึกษาต่างกัน จะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และโคลเบอร์กแตกต่างกันด้วย

ลำดับการเกิดกับพัฒนาการทางจริยธรรม. นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าลำดับการเกิดมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจิตใจด้วย เมื่อพิจารณาในด้านของการได้รับประสบการณ์ในครอบครัวที่แตกต่างกันอันเนื่องจากจำนวนเด็กในครอบครัว กล่าวคือถ้าเป็นบุตรคนแรก เมื่อเกิดใหม่ ๆ ย่อมเป็นคนเดียวในครอบครัว ส่วนบุตรคนที่สองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตั้งแต่ต้น สภาพแวดล้อมของบุตรคนแรก บุตรคนที่สอง บุตรคนเดียว หรือ บุตรคนเล็ก เป็นสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่แตกต่างกัน และอาจส่งผลต่อพัฒนาการทางจิตใจของเด็กให้แตกต่างกันได้มาก (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน 2520 : 21) พัฒนาการทางจริยธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางจิตใจ ดังนั้นเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกัน อาจมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่างกันได้ เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัยในด้านนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาตัวแปรนี้เพิ่มเติมด้วย

ภูมิหลังกับการอบรมเลี้ยงดู

เป็นที่ยอมรับกันว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรากฐานทางจิตใจของเด็ก การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมของเด็ก ยังสนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบในรายละเอียดด้วย เนื่องจากมีหลักฐานว่าลักษณะทางสังคมบางประการเกี่ยวข้องกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันด้วย จึงจะกล่าวต่อไป

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู มีการศึกษาที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันปรากฏในครอบครัวที่มีฐานะต่างกัน การศึกษาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (ภคยา กฤษณาภิรมย์ 2514 : 10 อ้างอิงจาก Bronfenbrenner, 1958) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาชั้นกลางและต่ำ พบว่ามีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้คือ บิดามารดาชั้นกลางให้ความอบอุ่น ไซเหตุผลและใช้วินัยโยการ เราให้เด็กรู้สึกผิด แสดงความไม่พอใจหรือแสดงความสนใจเด็กมากกว่า ตลอดจนยินยอมตามข้อเรียกร้องของเด็กในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าบิดามารดาชั้นต่ำ ส่วนบิดามารดาชั้นต่ำมักใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงมากกว่า พูดเสียงดังและเข้มงวดในการให้เด็กปฏิบัติตามวินัยมากกว่า ซึ่งลักษณะที่กล่าวมานี้คล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบไซเหตุผลนั่นเอง กล่าวคือบิดามารดาจากครอบครัวชั้นต่ำใช้อารมณ์และอำนาจในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่าที่จะใช้เหตุผล

เบคเกอร์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 17 - 18 อ้างอิงจาก Becker, 1964 : 171) ได้สรุปการวิจัยหลายเรื่องได้ผลสอดคล้องกับการศึกษาข้างต้น กล่าวคือ บิดามารดาจากครอบครัวฐานะปานกลางให้ความอบอุ่นแก่บุตร อธิบายเหตุผลและแสดงความเสียใจเมื่อบุตรทำผิด ทั้งยังไม่สู้จะเข้มงวดกวดขันในเรื่องต่าง ๆ มากนัก แต่บิดาที่มีฐานะต่ำมีอาชีพใช้แรงงานชอบใช้การลงโทษทางกาย และควบคุมบุตรอย่างกวดขัน

สำหรับผลจากการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520 : 182) พบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวฐานะสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลงมาคือเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลาง ส่วนเด็กจากครอบครัวฐานะต่ำได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้ในน้อยที่สุด

การอธิบายในเรื่องความสำคัญของฐานะของครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนี้ อาจเนื่องจากในครอบครัวฐานะที่สูงกว่านั้น มักจะมีบิดาหรือมารดาที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าด้วย ซึ่งทำให้มีการใช้เหตุผลกับเด็กมากกว่าและเหมาะสมกว่าที่พบในครอบครัวฐานะต่ำกว่า ดังเช่นที่บรอนเฟนเบรนเนอร์ ได้ค้นพบจากการวิจัยของเขาว่า การที่บิดามารดาชั้นกลางและต่ำมีการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว เนื่องมาจากบิดามารดาชั้นกลางมีการศึกษาที่ดีกว่า จึงสามารถรับรู้และเข้าใจความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับ การอบรม

เลี้ยงดูจากหนังสือต่าง ๆ ได้ดีกว่าบิดามารดาชั้นต่ำ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่า มารดาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จะมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาจากครอบครัวฐานะต่ำคาว

ระดับการศึกษาของมารดากับการอบรมเลี้ยงดู การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูในประเทศไทยส่วนมากพบว่า ระดับการศึกษาของมารดามีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูมากกว่า เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ดังเช่นการศึกษาของ กฤตยา กฤษฏาวุฒิ (กฤตยา กฤษฏาวุฒิ 2514 : 148) ที่พบว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันนั้น อบรมเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน กล่าวคือบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงหรือตั้งแต่อุดมศึกษาขึ้นไป ฝึกบุตรให้ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ และฝึกให้บุตรเป็นอิสระมากกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำหรือระดับประถมศึกษา และบิดามารดาที่มีการศึกษานี้ ได้ฝึกระเบียบวินัย และลงโทษบุตรรุนแรงกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับการศึกษาในต่างประเทศ เชียร์สและคณะ (กฤตยา กฤษฏาวุฒิ 2514 : 9 อ้างอิงจาก Sears, Maccoby and Levin. 1957 : 433) ได้สัมภาษณ์มารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร ปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่มีระดับการศึกษาสูง หรือสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายนั้นต่างจากมารดาที่มีการศึกษาต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ในเรื่องต่อไปนี้คือ มารดาที่มีการศึกษาสูงฝึกการขับถ่ายชากวาและเขมวงวคใน เรื่องนั้นน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ และยังไม่เขมวงวคมากเกี่ยวกับความเป็นระเบียบและความสะอาด ที่สำคัญคือใช้เหตุผลในการอบรมมากกว่าให้รางวัลจริง ตลอดจนลงโทษทางกายหรือทำให้เด็กเสียมกัคคีรีน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ ลักษณะที่กล่าวนี้คล้ายคลึงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

นอกจากนี้ เกย์ (คางเคื่อน พันชุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบัน 2520 : 28 อ้างอิงจาก Kay. 1975 : 30) ยังพบว่าผู้เลี้ยงดูที่มีการศึกษาและฐานะตำนนขาดความสามารถที่จะให้เหตุผลแก่เด็ก จึงใช้อารมณ์และวางอำนาจแทน ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกเป็นศัตรูกับผู้ควบคุมพฤติกรรมของตนทุกระดับ ตั้งแต่บิดามารดา ครู ไปจนถึงตำรวจ

ดังนั้น จากหลักฐานการวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น พอที่จะคาดได้ว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลมากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ถิ่นที่อยู่กับการอบรมเลี้ยงดู บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสภาพทางสังคมที่ต่างกันย่อมมีวิถีชีวิต ทัศนคติ และความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาที่แตกต่างกัน เช่นความเชื่อต่าง ๆ ในการเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่อยู่ในชนบท กับที่อยู่ในกรุงเทพฯ ย่อมต่างกัน แม้ในชนบทแตกต่างท้องถิ่นก็มีความเชื่อต่างกันไป ดังปรากฏในรายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก (สถาบันระหว่างชาติสำหรับการคนคว้าเรื่องเด็ก 2512 : 277 - 311) ความเชื่อที่ต่างกันนี้ย่อมมีผลต่อวิธีการเลี้ยงดูด้วย ดังเช่นการศึกษาของ มัญชรี บุนนาค (มัญชรี บุนนาค 2514 : 87) ที่พบว่าบิดามารดาของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพฯ ฝึกระเบียบวินัยในการกินอยู่และรักษาข้าวของ ตลอดจนเข้มงวดในการฝึกเรื่องการมีระเบียบวินัยเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นมากกว่าบิดามารดาของเด็กวัยรุ่นในต่างจังหวัด

การศึกษาค้นคว้าความแตกต่างของวิธีการอบรมเลี้ยงดูของมารดาจะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของมารดามากกว่าเรื่องของถิ่นที่อยู่ แมว่าสภาพความเจริญของท้องถิ่นหรือสภาพสังคมในส่วนใจกลางกรุงเทพฯ หรือในเมืองในที่นี้จะมีลักษณะที่ต่างจากในส่วนชานกรุงเทพฯ อย่างเห็นได้ชัด แต่ปัจจุบันความรุกรานจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์แผ่กว้างไปอย่างกว้างขวาง ทำให้ความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาที่อยู่ในเมืองและชานกรุงเทพฯ มีน้อยลงกว่าเดิม

ลำดับการเกิดกับการอบรมเลี้ยงดู จากการสังเกตของแอดเลอร์ (แควทา คณะวารรณ 2510 : 3 อ้างอิงจาก Adler, 1939 : 229 - 241) เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรที่มีลำดับการเกิดต่างกัน พบว่าบุตรคนแรกได้รับความรักความเอาใจใส่จากบิดามารดาอย่างมาก จนกระทั่งมีบุตรคนที่สองเกิดขึ้นมา ทันทีที่มีน้อง บุตรคนแรกจะถูกปล่อยปละละเลย ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอิจฉาแค้นชิงชังของบิดามารดาจากตน เป็นเหตุให้ความสำคัญของตนลดไป นอกจากนี้แอดเลอร์ยังพบว่าคนไข้ที่เป็นโรคประสาท อาชญากร คีดสุรายาเสพติด มักเป็นบุตรคนแรก สำหรับบุตรคนรองมักจะมีความใฝ่ฝันทะเยอทะยานและปรับตัว

ได้ศึกษา แต่มักเป็นคนกระตือรือร้นและซื่อสัตย์ ส่วนบุตรคนสุดท้ายมักได้รับการตามใจ และโดยมากก็เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีปัญหาจำนวนพอ ๆ กับบุตรคนแรก จากการสังเกตของ แอดเลอร์นี้แสดงถึงบุคลิกภาพของเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกัน แต่รากฐานที่ทำให้เด็กมีลักษณะ ต่างกันก็คือ การได้รับการเลี้ยงดู เอาใจใส่จากบิดามารดาในลักษณะที่ต่างกันนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีรายงานการวิจัยในประเทศไทยที่พบว่า วัยรุ่นที่เป็นลูกคนกลางมีความ รู้สึกว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าวัยรุ่นที่เป็นลูกคนแรก และลูกคน สุดท้าย (วินิจ เกตุขำ 2515 : 59) แต่ผลการศึกษานั้นเป็นการเปรียบเทียบจากจำนวน เฟอร์เซ็นต์เท่านั้น การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรักโดยเปรียบเทียบตามลำดับ การเกิดเช่นกัน แต่หลักฐานการวิจัยเรื่องนี้ยังมีน้อย จึงไม่สามารถคาดหมายหรือตั้งเป็น สมมติฐานในการวิจัยได้

จากการประมวลทฤษฎีและผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับพัฒนา- การทางจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดูเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยให้เห็นแนวทางในการศึกษา และแนวทางในการตั้งสมมติฐานเพื่อการทดสอบต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน โดยอิง ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ และของโคลเบอร์ก ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีชื่อเสียงและ มีความเชื่อว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีลักษณะเป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งที่มีแบบแผนลำดับ ขั้นตอนที่แน่นอน นอกจากนี้ยังศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลตามตัวแปรทางสังคมหรือภูมิหลังต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาทั้งสองแบบนั้นด้วย

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี กำลังอยู่ในสถานศึกษาที่เตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าสู่วัยเรียน การศึกษา จริยธรรมครั้งนี้ศึกษาตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม 2 ทฤษฎีแยกจากกัน เป็นครั้งแรก

ให้นำทฤษฎีทั้งสองมาศึกษากับเด็กไทยก่อนวัยเรียน โดยเปรียบเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ และยังมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบกับจริยธรรมของเด็ก โดยจะมีการใช้ตัวแปรทางสังคมในการแยกประเภทเด็กที่จะศึกษาอีกด้วย

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประการ คือ

ประการแรก การวิจัยนี้มุ่งจะศึกษาระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียน จากการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ และของโคลเบอร์ก

ประการที่สอง การวิจัยนี้มุ่งจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ คือ แบบรักและแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีทั้งสองนั้น

ประการที่สาม การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมของเด็กตามทฤษฎีทั้งสอง โดยใ้แบ่งเด็กในกลุ่มตัวอย่างตามภูมิหลังหรือตัวแปรทางสังคม อันได้แก่ เพศ ถิ่นที่อยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของมารดา ตลอดจนตามตัวแปรระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ

ประการที่สี่ การวิจัยนี้มุ่งจะศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนของมารดาทั้ง 2 แบบ โดยใ้แบ่งเด็กตามภูมิหลังหรือตัวแปรทางสังคม ได้แก่ เพศ ถิ่นที่อยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของมารดา

ผลการวิจัยนี้จะมีประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งขึ้นอยู่กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลว่าจะให้ข้อสรุปในรูปใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ

ประการแรก ประโยชน์ต่อบิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่อบรมดูแลเด็กก่อนวัยเรียน การวิจัยครั้งนี้ทำให้เข้าใจธรรมชาติของจิตใจของเด็กไทยก่อนวัยเรียนในด้านความเข้าใจ การตัดสินใจ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และอาจเห็นความสำคัญในการส่งเสริมความคิดความเข้าใจของเด็กในด้านนี้ และอาจเห็นความสำคัญของวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

ประการที่สอง ประโยชน์ต่อครู อาจารย์ การวิจัยนี้อาจทำให้ครูได้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยนี้ ซึ่งเป็นวัยที่ง่ายต่อการปลูกฝังลักษณะที่มีคุณค่าต่อสังคม ในอันที่จะเป็นแนวทางในการหาวิธีการสอน อบรม เพื่อส่งเสริมระดับจริยธรรมของเด็กต่อไป โดยเฉพาะในกรณีที่เด็กมีพัฒนาการด้านนี้ช้า ซึ่งเป็นการช่วยป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น

ประการที่สาม ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีนโยบายที่จะพัฒนาเด็กทั้งหน่วยงานของราชการและเอกชน การวิจัยนี้อาจจะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อจริยธรรมของเด็กไทยในวัยเริ่มแรกของชีวิต และปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดา เพื่อนำความรู้ความเข้าใจต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการ กำหนดนโยบาย หรือวางแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมเด็กไทยตั้งแต่ในวัยก่อนเรียน ในด้านพัฒนาคุณภาพควบคู่กับคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต

ประการที่สี่ ประโยชน์ทางวิชาการ การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องจริยธรรมของเด็กเล็กโดยยึดหลักทฤษฎีที่น่าเชื่อถือ 2 ทฤษฎี ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเรื่องนี้กับเด็กไทยก่อนวัยเรียน

สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์จะศึกษาจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนในลักษณะที่เกี่ยวกับการคิดการรู้ทางจริยธรรมของเด็กจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และโคลเบอร์ก โดยศึกษาเปรียบเทียบตามตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก คือ การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนั้น และตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ และศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบในรายละเอียดควบคู่กันกับตัวแปรต่าง ๆ ด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเป็นความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กวัยนี้ในด้านการศึกษาและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุง และแก้ไขเพื่อการพัฒนาเด็กในด้านนี้ต่อไป

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ตัวแปรในการศึกษานี้จำเป็นต้องให้นิยามปฏิบัติการ เพราะวิธีการให้คะแนนและแบ่งประเภทแตกต่างกันไปจากการวิจัยอื่น ๆ มีดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึงปริมาณการมีกินมีใช้ของสมาชิกในครอบครัวหนึ่ง ๆ โดยพิจารณาจากค่าตอบเกี่ยวกับรายได้รวมที่ครอบครัวหนึ่ง ๆ ได้รับในแต่ละเดือน แบ่งเป็นสองระดับคือ ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ ครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางคือครอบครัวที่มีรายได้รวมมากกว่าสองพันห้าร้อยบาทขึ้นไป แต่ไม่เกินเจ็ดพันบาท และครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คือครอบครัวที่มีรายได้รวมต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับสองพันห้าร้อยบาท

ถิ่นที่อยู่ หมายถึงสภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นเขตชานเมือง และในเมือง ถิ่นที่อยู่ชานเมือง พิจารณาจากสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะกึ่งชนบทอยู่ทางไกลชุมชน มีคนอยู่ไม่หนาแน่น และอยู่ในเขตการปกครองที่ติดต่อกับต่างจังหวัด ที่สุ่มได้ในการวิจัยนี้คือ เขตหนองแขม เขตลาดกระบัง เขตบางเขน และเขตหนองจอก ส่วนถิ่นที่อยู่ในเมือง พิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับเขตชานเมือง และที่สุ่มได้ในการวิจัยนี้คือ เขตพระนคร เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตดุสิต

ระดับการศึกษาของมารดา หมายถึงปริมาณการศึกษาที่มารดาในกลุ่มตัวอย่างได้รับ แบ่งเป็นสองระดับคือ ระดับสูงและต่ำ การศึกษาสูงคือได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และการศึกษาต่ำคือได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 รวมถึงผู้ที่ไม่ได้เข้าโรงเรียนด้วย

การประกอบอาชีพของมารดา หมายถึงการที่มารดาทำงานเพื่อหารายได้ แบ่งเป็นสองประเภทคือ พวกที่ทำงานหารายได้ และพวกที่ไม่ได้ทำงานหารายได้ หรือมีหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว

ระดับอายุของมารดา หมายถึงอายุจริงของมารดาในวันที่สัมภาษณ์ แบ่งเป็นสองระดับคือ อายุมากและอายุน้อย มารดาที่อายุมากคือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มารดาที่อายุน้อยคือผู้ที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี เกณฑ์ในการแบ่งอายุนี้มาจากคำสัมภาษณ์ของอายุมารดาในกลุ่มตัวอย่างนี้

ลำดับการเกิดของบุตร หมายถึงการเกิดเป็นบุตรคนที่เท่าไรของมารดา แบ่งเป็นสามประเภทคือ บุตรคนโต คนรอง และคนเล็กที่สุด บุตรคนโตคือเด็กที่เกิดเป็นคนแรกและมีน้องแล้ว บุตรคนรองคือเด็กที่มีทั้งพี่และน้อง และบุตรคนเล็กที่สุดคือเด็กที่ยังไม่มีน้องหรือเป็นบุตรคนเดียวของมารดาในวันที่สัมภาษณ์

ตัวแปรตาม

การตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ หมายถึงคะแนนที่เด็กแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่างได้ จากการตัดสินใจและแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมตามลักษณะพัฒนาการทางการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์คำนึงผลเสียหายหรือยึดเจตนา จากแบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมที่สร้างขึ้นในลักษณะเดียวกับวิธีการศึกษาของเพียเจต์ ประกอบด้วยเรื่องและภาพเหตุการณ์ทางจริยธรรมที่จัดแปลงให้เหมาะกับเด็กไทยก่อนวัยเรียนจำนวน 4 เรื่อง โดยผู้ตอบต้องตัดสินใจตัวละครในเรื่องนั้น และให้เหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของตน เหตุผลที่เด็กตอบแสดงถึงระดับของจริยธรรม จากการไม่สามารถแสดงเหตุผลทางจริยธรรมใดสู่ระดับตัดสินใจจากผลเสียหายแต่ไม่ชัดเจน จนถึงระดับตัดสินใจจากเจตนาอย่างเด่นชัดที่สุด แต่ละเรื่องมีมาตราส่วนของคะแนน 9 หน่วย มีพิสัยอยู่ระหว่าง 0 - 8 คะแนน คะแนน 0 - 4 แสดงถึงคำตอบที่อยู่ในขั้นพิจารณาจากผลเสียหาย (จริยธรรมขั้นแรก) และคะแนน 5 - 8 แสดงถึงคำตอบที่อยู่ในขั้นพิจารณาจากเจตนา (จริยธรรมขั้นสูงขึ้นไป) คะแนนที่ได้ต่างกันในแต่ละขั้นของจริยธรรมแสดงถึงความสามารถในการให้เหตุผลที่ชัดเจนที่แตกต่างกัน คะแนนรวมจากคำตอบทั้ง 4 เรื่องคู่ค่า แสดงว่าผู้ตอบมีการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้อยู่ในระดับค่าคะแนนรวมสูง แสดงว่าผู้ตอบมีการตัดสินใจทางจริยธรรมในระดับสูง

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก หมายถึงคะแนนที่เด็กแต่ละคนได้ จากการตัดสินใจเลือกคำตอบที่แทนเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้นเพื่อวัดการใช้หรือความคิดความเข้าใจในเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก โดยใช้หลักของแบบทดสอบความเชื่อมโยง อันประกอบด้วยเรื่องเหตุการณ์ทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กไทยก่อนวัยเรียนจำนวน 6 เรื่อง ในแต่ละเรื่องมีภาพเราประกอบการเล่าส่วนเนื้อเรื่อง 2 ภาพ และภาพให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งแสดงถึงความไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม จนถึงจริยธรรมขั้นที่ 3 วิธีการตอบในแต่ละเรื่องให้เลือกตอบ 2 ครั้ง ฉะนั้นพิสัยของการตอบแต่ละครั้งในแต่ละเรื่องจึงอยู่ระหว่าง 0 - 3 คะแนน ตามขั้นของเหตุผลทางจริยธรรมที่เลือกตอบ คะแนนรวมจากคำตอบทั้ง 6 เรื่องค่า แสดงว่าผู้ตอบมีการใช้หรือความเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ในระดับต่ำ คะแนนรวมสูงแสดงว่าผู้ตอบมีการใช้หรือเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง

การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก (บางกรณีใช้เป็นตัวแปรอิสระ) หมายถึงคะแนนจากการรายงานของมารดาในกลุ่มตัวอย่างว่าใ้ปฏิบัติบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยลักษณะต่าง ๆ คือ ให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง แสดงความสนิทสนม ใกล้ชิด รักใคร่ห่วงใย ซินชม ยกย่อง สนใจทุกซดซ ช่วยแก้ปัญหาให้บุตร) มากน้อยเพียงไร วัดได้โดยใช้แบบสัมภาษณ์มารดา 16 ข้อ มีมาตราส่วน 6 หน่วยประกอบแต่ละข้อ พิสัยของคะแนนรวมจึงอยู่ระหว่าง 16 - 96 คะแนน คะแนนรวมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแสดงว่าผู้ตอบอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักน้อย คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมาก

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (บางกรณีใช้เป็นตัวแปรอิสระ) หมายถึงคะแนนจากการรายงานของมารดาในกลุ่มตัวอย่างว่าใ้ปฏิบัติบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุนและห้ามปรามการกระทำของบุตรอย่างเหมาะสมกับวัยของบุตร และไม่ใช้อารมณ์ มากน้อยเพียงไร วัดได้โดยใช้แบบสัมภาษณ์มารดา 16 ข้อ มีมาตราส่วน 6 หน่วยประกอบแต่ละข้อ พิสัยของคะแนนรวมจึงอยู่ระหว่าง

16 - 96 คะแนน คะแนนรวมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงว่าผู้ตอบ
 อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลน้อย คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบ
 ใช้เหตุผลมาก

สมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้ เป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมและการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล ซึ่งได้แนวทางจากการศึกษาทฤษฎีและรวบรวมผล
 การวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเท่าที่ปรากฏในตอนต้นของบทนี้ สมมติฐาน
 ครั้งนี้มี 8 ข้อ ดังนี้

- สมมติฐาน 1 เด็กก่อนวัยเรียนมีการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์
 โดยตัดสินใจตามผลเสียมากกว่าตัดสินใจตามเจตนาของการกระทำ
 และมีการใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอยู่ใน
 ชั้นหลังหลักการถูกลงโทษ (ชั้นที่ 1) มากกว่าชั้นอื่น ๆ
- สมมติฐาน 2 เด็กหญิงก่อนวัยเรียนมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์
 และทฤษฎีของโคลเบอร์ก สูงกว่าเด็กชายก่อนวัยเรียน
- สมมติฐาน 3 เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาสูง มีคะแนนจริยธรรมตาม
 ทฤษฎีของเพียเจต์ และทฤษฎีของโคลเบอร์กสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียน
 ที่มารดามีการศึกษาค่ำ
- สมมติฐาน 4 เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
 และอยู่ในเมือง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ สูงกว่า
 เด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำและอยู่ชานเมือง
- สมมติฐาน 5 การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรม
 ตามทฤษฎีทั้งสอง

- สมมติฐาน 6 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนน
จริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสอง
- สมมติฐาน 7 มารดาที่มีการศึกษาสูงอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนแบบใช้เหตุผล
มากกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ
- สมมติฐาน 8 มารดาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง อบรมเลี้ยงดูบุตร
ก่อนวัยเรียนแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาจากครอบครัวฐานะทาง
เศรษฐกิจต่ำ.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากาศณาม มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งทฤษฎีและผลการวิจัยทั้งหลายเสนอแนะว่า มีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของมารดา โดยศึกษาเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งสามารถแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ ในเมืองและชานเมือง กับเด็กก่อนวัยเรียนและมารดาของเด็กเหล่านั้นที่มาจากครอบครัวที่ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ เนื่องจากปัจจุบันผู้ปกครองนิยมส่งบุตรเข้าโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนอายุถึงเกณฑ์บังคับ จึงศึกษากับเด็กที่เริ่มเข้ามาอยู่ในสถานศึกษาที่มีระดับอนุบาลหรือชั้นก่อนประถมศึกษา 1 คำนการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรต่าง ๆ และวิธีดำเนินการเก็บข้อมูล ใดคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุและสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

10คน 15 5 1

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กชายและหญิงอายุ 4 - 6 ปี จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำจำนวน 83 คน และมารดาของเด็กแต่ละคนทั้ง 83 คน สำหรับเหตุผลในการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างสองฐานะนี้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อฐานะของครอบครัวกับพัฒนาการทางจริยธรรมในบทที่ 1

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเริ่มจากศึกษากลุ่มประชากรที่เป็นโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาล หรือชั้นเด็กเล็กทั้งโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษาและกรุงเทพมหานคร ตลอดจนโรงเรียนราษฎร์สังกัดกองโรงเรียนราษฎร์ ที่มีนักเรียนส่วนใหญ่จากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ โดยวางหลักเกณฑ์โรงเรียนที่จะสุ่มว่าเป็นโรงเรียนที่มีอัตราการเก็บค่าธรรมเนียมในการเรียนไม่เกินปีละ 700 บาท เริ่มการสุ่มจากสุ่มเขตการปกครองที่เป็น

ที่ตั้งของโรงเรียน สุ่มในเมืองและชานเมืองอย่างละ 4 เขต ในเมืองสุ่มได้เขตพระนคร
 คลีต พญาไท และห้วยขวาง เขตชานเมืองสุ่มได้เขตหนองจอก หนองแขม บางเขน และ
 ลาดกระบัง แต่ละเขตสุ่มโรงเรียน 1 โรงเรียน จากแต่ละโรงเรียนสุ่ม 1 - 2 ห้องเรียน
 และเลือกศึกษากับเด็กอายุ 4 - 6 ปีที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ
 และสามารถติดต่อกับมารดาของเด็กเหล่านั้นได้ โรงเรียนละประมาณ 10 คน เพื่อให้จำนวน
 คนในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้มีประมาณ 80 คน ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
 ใช้การสุ่มโรงเรียนหรือสุ่มตัวอย่างใหม่จนครบจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือวัดตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองทั้งหมด แบ่งเป็นแบบวัดที่
 ใช้กับเด็กก่อนวัยเรียน และที่ใช้กับมารดาของเด็ก แบบวัดที่ใช้ศึกษาเด็กคือแบบวัดพัฒนาการ
 ทางจริยธรรม 2 ชุด คือแบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ และแบบวัด
 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก การสร้างแบบวัดพัฒนาการทาง
 จริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองนี้ ได้อาศัยแนวความคิดจากทฤษฎีและการวิจัยในต่างประเทศ
 และสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับเด็กไทยวัยก่อนเรียน ส่วนแบบวัดที่ใช้กับมารดาของเด็กก่อน
 วัยเรียน คือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรคนที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยถามถึงการ
 อบรมเลี้ยงดูสองแบบที่ค่าความเกี่ยวข้องของกับจริยธรรมของเด็ก ก็คือการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 รักและแบบใช้เหตุผล การสร้างแบบสัมภาษณ์นี้ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
 ทั้งสองแบบนี้ซึ่งให้เด็กเป็นผู้ตอบ และดัดแปลงจากแบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ
 ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้สร้างขึ้นตาม
 นิยามปฏิบัติการ และคำนึงถึงความเหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ด้วย การใช้การ
 สัมภาษณ์แทนแบบสอบถามเนื่องจากค่าความมารดาของเด็กบางคนจะไม่สามารถอ่านและตอบ
 แบบสอบถามได้อย่างเข้าใจถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีแบบสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับภูมิหลังด้วย
 เครื่องมือทั้งหมดต้องใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

แบบวัดการตัดสินใจจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์

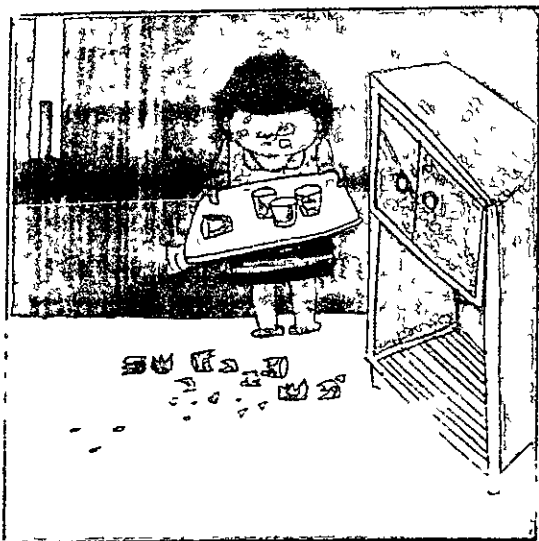
เพื่อการอธิบายแบบวัดนี้ ได้แบ่งที่จะกล่าวถึงเป็น 3 ส่วน คือ ลักษณะของแบบวัด วิธีการวัด และวิธีการให้คะแนน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของแบบวัดการตัดสินใจจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ ใช้วิธีการวัดจริยธรรมแบบที่มีผู้นิยมใช้กับเด็กเล็ก คือวิธีแบบคลินิกของเพียเจต์ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เด็กเป็นรายบุคคล การสร้างแบบวัดนี้ผู้วิจัยได้แนวความคิดทั้งวิธีการและเนื้อหาจากการได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ ซึ่งเป็นการพิจารณาการตัดสินใจจริยธรรมของเด็กค่านิยม เจตนาหรือผลเสียหาย จากหนังสือของเพียเจต์ (Piaget, 1962) หนังสือของกินสเบิร์ก และออปเปอร์ (Ginsburg and Oppen, 1970 : 83 - 99) หนังสือของบิฌู (Bijou, 1973 : 103 - 130) บทความของฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 261 - 360) บทความของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 383 - 432) บทความของไรท์ (Wright, 1970 : 153 - 173) และบทความของลึคโคนา (Lackona, 1976 : 219 - 240) ตลอดจนการวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาจริยธรรมของเด็กจากทฤษฎีของเพียเจต์ เช่นการศึกษาของอาร์มบี้ (Armsby, 1971 : 1241 - 1248) ออสตินและคณะ (Austin and others, 1977 : 470 - 474) โบเอมและแนส (Boehm and Nass, 1962 : 565 - 574) โบเอม (Boehm, 1962 : 575 - 596) คอสแตนโซ (Costanzo, 1973 : 154 - 161) เอลคินด์ (Elland, 1977 : 518 - 522) เฟลด์แมนและคณะ (Foldman and others, 1976 : 556 - 559) จอห์นสัน (Johnson, 1962 : 327 - 354) และแมกเรย์ (Mac Rae, 1954 : 14 - 16) เป็นต้น ผู้วิจัยได้เลือกและปรับปรุงเพิ่มเติมด้านวิธีการศึกษาและเนื้อหาของเรื่องเชิงจริยธรรมให้เหมาะกับเด็กไทยวัยก่อนเรียน โดยเป็นเรื่องเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นในกลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าใจได้และคุ้นเคย ลักษณะของแบบวัดจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ประกอบด้วยเรื่องคู่ทั้งหมด 4 เรื่องคู่ แต่ละเรื่องคู่มีเรื่องย่อย 2 เรื่อง เรื่องย่อยในแต่ละคู่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ต่างกันที่เจตนาของตัวละครและปริมาณของผลเสียหายที่เกิดขึ้น เรื่องคู่ทั้ง 4 เรื่องคู่แก้เหตุการณ์เกี่ยวกับ การทำด้วยแก้วแตก การใช้กรรไกร การยิงควายนั่งตึก และการเล่นฟุตบอล เป็นเรื่องที่มีตัวละครอยู่ในวัย

ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายและหญิงในปริมาณที่เท่ากัน กล่าวคือตัวละคร เป็นหญิง 2 เรื่องคู่ และตัวละครเป็นชาย 2 เรื่องคู่เช่นกัน

วิธีการวัด ก่อนที่จะวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็ก ได้เสนอเรื่องโดยใช้ ภาพวาดขนาด 5 x 5 นิ้ว ที่บรรยายสี่ควงามประกอบการเล่า เพื่อให้เด็กสนใจและเข้าใจ เรื่องได้โดยง่าย เสนอเรื่องที่ละเรื่องคู่ให้เด็กได้เปรียบเทียบ ในเรื่องย่อยแต่ละเรื่อง ประกอบด้วยภาพ 2 ภาพ ภาพหนึ่งแสดงถึงเจตนาหรือจุดเริ่มต้นของการกระทำ อีกภาพหนึ่ง แสดงถึงผลที่เกิดขึ้น และเนื้อเรื่องในแต่ละเรื่องย่อยที่ให้เปรียบเทียบกันนั้น เรื่องหนึ่งกล่าวถึง เจตนาในการกระทำคือของตัวละครคนหนึ่ง แต่บังเอิญทำให้เกิดผลเสียหายในปริมาณที่มาก ส่วน เรื่องย่อยอีกเรื่องที่คู่กันกล่าวถึงเจตนาที่ไม่เหมาะสมของตัวละครอีกคนหนึ่ง แต่ผลเสียหายที่เกิดขึ้นมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ในการเสนอเรื่องคู่ได้ป้องกันไว้ให้เกิดผลของลำดับการเสนอ (order effect) โดยเสนอภาพส่วนเจตนา และภาพส่วนผลเสียสลับกันไป กล่าวคือเรื่องคู่ ที่ 1 และ 3 เสนอเรื่องและภาพส่วนเจตนา ก่อน ตามด้วยส่วนผลเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วน เรื่องคู่ที่ 2 และ 4 เสนอเรื่องและภาพส่วนผลเสียหายที่เกิดขึ้นก่อน และย้อนกล่าวถึงเรื่อง และภาพส่วนเจตนาของตัวละครตามมา หลังจากเล่าเรื่องคู่หนึ่ง ๆ จบลง ผู้วิจัยตรวจสอบ ว่าเด็กรับรู้และจำเรื่องคู่ที่เล่าให้ฟังเสร็จสิ้นไปแล้วนั้นได้ถูกต้องเพียงใด โดยการให้เด็ก เล่าทวนด้วยตนเอง (recall) โดยมีภาพตามลำดับที่ได้เสนอในตอนแรกให้เด็กดูเป็นการ กระตุ้นความทรงจำที่ละภาพ ถ้าเด็กจำไม่ได้บางตอน ผู้วิจัยช่วยเสริมทบทวนความจำ และ ถ้าเด็กจำไม่ได้ทั้งเรื่องก็เล่าให้ฟังใหม่ด้วยวิธีการเดิม และให้เด็กได้เล่าเองอีกจนเป็นที่แน ใจว่าเด็กจำเรื่องได้ถูกต้องโดยตลอด จึงให้เด็กตอบคำถามโดยพิจารณาและตัดสินใจว่าตัวละคร คนใดในเรื่องคู่หนึ่งที่ชนะกว่า และให้เด็กบอกเหตุผลประกอบด้วยว่าที่ตัดสินใจชนะกว่านั้นเพราะ เหตุใด ผู้วิจัยบันทึกคำตอบของเด็กโดยละเอียดทันที เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

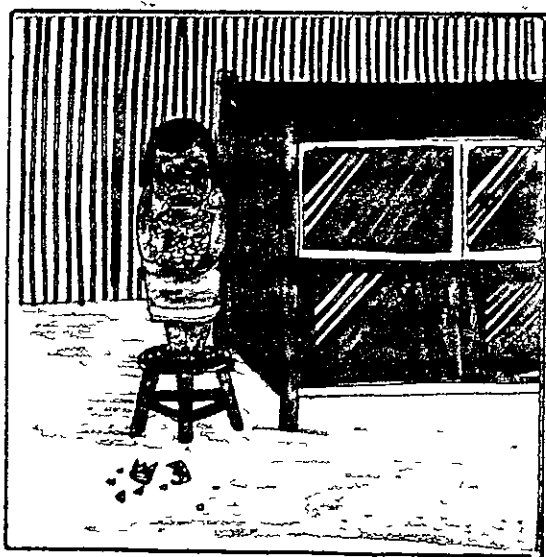
ตัวอย่างแบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ และคำบรรยาย ประกอบ

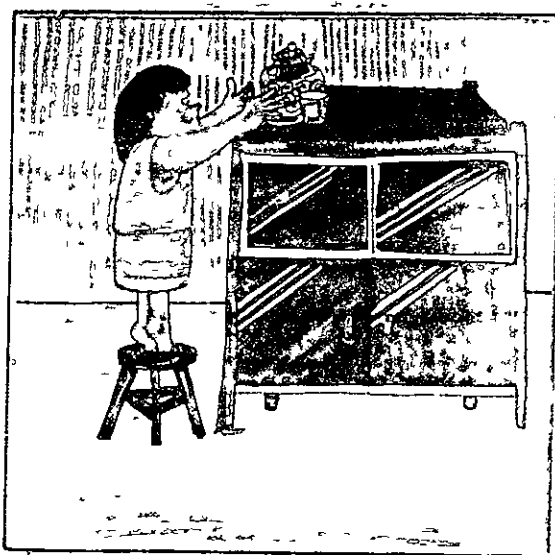
ผลเสียหายมาก

เจตนาดี

ผลเสียหายน้อย

เจตนาไม่ดี

คำบรรยายเรื่องชุดที่ 2 "ทำด้วยแก้วแตก"

เรื่องย่อ 1 ภาพที่ 1 "เด็กคนนี้มีชื่อ นิด นิดทำด้วยแก้วหล่นมาแตกเยอะแยะ"

ภาพที่ 2 "กอนที่ด้วยแก้วจะแตก เขากำลังช่วยแม่ยกด้วยแก้วไปเก็บใส่ถุง"

เรื่องย่อ 2 ภาพที่ 1 "เด็กคนนี้มีชื่อน้อย น้อยปัดด้วยแก้วบนหลังตุ๊กตอลงมาแตก 1 ใบ"

ภาพที่ 2 "กอนที่ด้วยแก้วจะแตก เขากำลังแอบหยิบขนมกินแม่เคยห้ามไม่ให้หยิบขนมกินเอง"

เมื่อเล่าเรื่องจบลง ทดสอบความจำของเด็กโดยกล่าวว่า "หนูลองเล่าเรื่องที่หนูเล่าไปแล้วให้ฟังอีกที" เริ่มจากเสนอภาพ 1 ของเรื่องย่อ 1 และเสนอภาพต่อ ๆ ไปตามลำดับเดิมประกอบการเล่าของเด็ก เมื่อแน่ใจว่าเด็กสามารถจำเรื่องชุดนี้ได้โดยไม่สับสน จึงตั้งคำถามพร้อมทั้งวางภาพทั้ง 2 เรื่องแยกจากกันและตามลำดับที่เสนอ โดยให้เด็กได้ดูภาพประกอบการพิจารณาด้วยคำถามต่อไปนี้ "เด็กสองคนนี้หนูคิดว่าคนไหนเป็นเด็กที่ ซนกว่า" และ "ทำไมหนูถึงว่า ... ซนกว่า ..." ในการตอบเด็กอาจเอ่ยชื่อตัวละครพร้อมทั้งชี้ภาพ หรือชี้ภาพตัวละครโดยไม่เอ่ยชื่อ ก่อนที่จะแสดงเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจ

วิธีการให้คะแนน คำตอบจากเรื่องชุดทั้งสี่เรื่องที่บันทึกไว้ นำมาวิเคราะห์ภายหลังการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น การให้คะแนนพิจารณาตามความเข้าใจและความสามารถในการให้เหตุผลอย่างไรและชัดเจนเพียงใด ซึ่งได้ปรับหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนหลังจากศึกษาลักษณะคำตอบของเด็กส่วนมาก และคำนึงถึงความยุติธรรมต่อเด็กแต่ละคน โดยให้คะแนนแต่ละเรื่องชุดอยู่ในช่วง 0 - 8 คะแนนตามเหตุผลทางจริยธรรมที่เด็กตอบ คะแนน 0 สำหรับเด็กที่ไม่สามารถให้คำตอบใด ๆ ในเรื่องชุดนั้น หรือให้เหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เล่า อันแสดงถึงความไม่เข้าใจในเรื่องทางจริยธรรม คะแนน 1 - 4 เป็นคะแนนที่อยู่ในระดับพิจารณาตัดสินจากผลเสียหายหรือจริยธรรม ขั้นต่ำ ซึ่งมีระดับความสามารถอธิบายให้เหตุผลที่ชัดเจน

ต่างกันไป กล่าวคือคำตอบที่กล่าวถึงผลเสียอย่างไรไม่ชัดเจนและไม่ได้แสดงถึงการเปรียบเทียบผลเสียของสองเรื่องย่อย โดยกล่าวถึงเฉพาะผลที่ทั้งสองเรื่องมีเช่นเดียวกัน เช่น "นิก ชนกวา เพราะ ถ้วยแตก" คำตอบเช่นนี้ให้คะแนน 1 คะแนน ให้ 2 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงผลเสียอย่างไรไม่ชัดเจน แต่เอ่ยถึงเจตนาประกอบด้วย แสดงว่าจำหรือรับรู้เรื่องเจตนาของตัวละครได้ แต่การตัดสินยังมีมันอยู่กับผลเสีย เช่น "นิก ชนกวา เพราะ ทำแก้วแตก เขาช่วยแม่ทำงาน" ให้คะแนน 3 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงผลเสียโดยแสดงถึงปริมาณของผลเสีย เช่น "นิก ชนกวา เพราะ ทำแก้วแตกเยอะ" และให้คะแนน 4 คะแนน สำหรับคำตอบที่กล่าวถึงผลเสียโดยได้เปรียบเทียบปริมาณกับอีกเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน หรือแสดงถึงการจำหรือรับรู้เจตนาของตัวละครได้ แต่ให้ความสำคัญที่ผลเสียมากกว่า และเป็นการเปรียบเทียบปริมาณผลเสีย เช่น "นิก ชนกวา เพราะ ทำแก้วแตกเยอะมากกว่า อีกคนทำแตกน้อย" หรือ "นิก ชนกวา เพราะ อยากเอาถ้วยแก้วไปเก็บช่วยแม่ เลยทำแก้วแตกเยอะแยะ" ส่วนคะแนน 5 - 8 คะแนน เป็นคะแนนสำหรับระดับพิจารณาตัดสินที่เจตนาหรือจริยธรรมขั้นที่สูงกว่า กล่าวคือ ให้ 5 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงเจตนาแต่ยังไม่ชัดเจน เช่น "นอย ชนกวา เพราะ เขาดี" ให้ 6 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงเจตนาที่ยังไม่ชัดเจน แต่เอ่ยถึงผลเสียประกอบด้วย แสดงว่าจำหรือรับรู้ส่วนผลเสียของตัวละครได้ แต่การตัดสินบุคคลหลักเจตนามากกว่าผลเสีย เช่น "นอย ชนกวา เพราะ หีบขนมกิน และทำแก้วแตก 1 ใบ" ให้ 7 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงเจตนาอย่างชัดเจน เช่น "นอย ชนกวา เพราะ แอบหีบขนมมากิน" และให้ 8 คะแนนสำหรับคำตอบที่กล่าวถึงเจตนาอย่างชัดเจน และเอ่ยถึงผลเสียประกอบ แสดงว่าตระหนักในผลเสียแต่ให้ความสำคัญที่เจตนา หรือมีการเปรียบเทียบเจตนาของตัวละครทั้งสองอย่างชัดเจน เช่น "นอย ชนกวา เพราะ แม่ไม่ให้กินขนมเอง เขาไม่เชื่อ พ่อแม่ไม่อยู่ เขาแอบกินและทำแก้วแตก" หรือ "นอย ชนกวา เพราะ นอยไม่เชื่อแม่ แอบหีบขนม นิกช่วยแม่ เก็บแก้ว"

คะแนนของเค้กจากเรื่องทั้งหมด 4 เรื่องคู่รวมกัน มีพิสัยของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์นี้อยู่ระหว่าง 0 - 32 คะแนน คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนแสดงถึงระดับของการตัดสินทางจริยธรรม

แบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์ที่สร้างขึ้นนี้ ใ้ใช้กับ เด็กวัยเดียวกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และใ้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้โดยวิธีแอลฟา โคลเอฟฟีเซียน (Alpha Coefficient) (อนันต์ ศรีโสภา 2520 : 56 - 57) = .55 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคือ 20.36 คะแนน

แบบวัดการใ้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

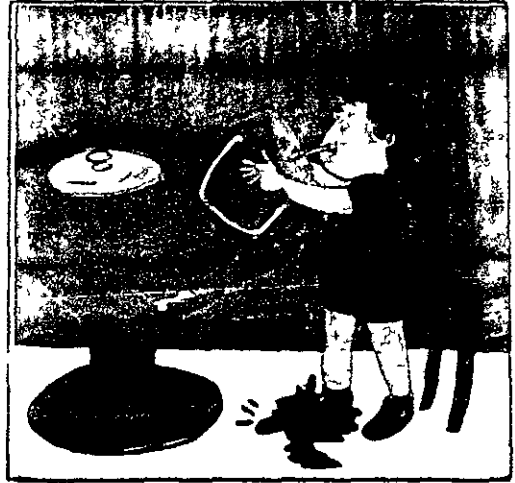
ลักษณะของแบบวัดการใ้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก เนื่องจากไม่สามารถใ้วิธีศึกษาตามแบบของโคลเบอร์ก หรือใ้แบบสอบถามกับเด็กก่อนวัยเรียน ผู้วิจัยจึงสร้างแบบวัดนี้โดยใ้แนวความคิดในการเสนอเรื่องเหตุการณ์ทางจริยธรรมใ้เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียน จากแบบทดสอบความเชื่อมโยง (Association test) ในหนังสือของอนาสตาซี (Anastasi. 1961 : 291 - 301, 609 - 612, 654) และศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก และผลงานการวิจัยตามทฤษฎีนี้จากบทความของโคลเบอร์ก (Kohlberg. 1964 : 383 - 432, Kohlberg. 1969 : 347 - 480, Kohlberg. 1976 : 31 - 35) บทความของฮอฟแมน (Hoffman. 1970 : 261 - 360) หนังสือของสปริงทอลล์ (Sprinthall. 1974 : 165 - 185) และรายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520 : 5 - 83) แบบวัดจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ประกอบด้วยเรื่องเหตุการณ์ภายในครอบครัวที่เด็กไทยก่อนวัยเรียนคุ้นเคย และไม่ซับซ้อน จำนวนทั้งหมด 6 เรื่อง เป็นเรื่องที่ตัวละครกระทำใ้เหมาะสม 3 เรื่อง ใ้แก่เรื่อง รู้จักทำความสะอาด เชื่อฟังมารดา และเอื้อใ้แม่บังนุชนมิให้อง เป็นเรื่องที่ตัวละครกระทำใ้ไม่ดีใ้ไม่เหมาะสม 3 เรื่อง ใ้แก่เรื่องฉีกหนังสือเล่น ก้าวร้าวแย่งของเล่นน้อง และไม่เชื่อฟังมารดา ตัวละครในเรื่องมีทั้งเพศชายและหญิงในจำนวนที่เท่ากัน และอยู่ในวัยเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง การเสนอเรื่องเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่ใ้ และเหตุการณ์ที่ใ้สลับกัน แต่ละเรื่องใ้ภาพสี่ประกอบการเล่า 6 ภาพ ขนาด 5 x 5 นิ้ว สองภาพแรกเป็นเหตุการณ์สาเหตุของเรื่องซึ่งเป็นภาพเร้า ส่วนอีกสี่ภาพแทนคำตอบที่ใ้เด็กเลือกตอบใ้ โดยผู้ตอบไม่ต้องใ้คำพูด แต่ตอบโดยการเลือกภาพหนึ่งภาพที่ตรงกับความคิดของผู้ตอบว่า ถ้าตัวละครในเรื่องกระทำเช่นนั้น มารดาของ

ตัวละครจะปฏิบัติต่อตัวละครอย่างไร โดยให้เด็กตอบสองครั้งต่อหนึ่งเรื่อง และภาพที่ให้เลือกตอบมี 4 ภาพ เป็นภาพแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 3 ชั้นแรกของโคลเบอร์ก คือ ชั้นที่ 1 ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ ชั้นที่ 2 ยึดหลักแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุ ชั้นที่ 3 ยึดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ส่วนอีกหนึ่งภาพเป็นภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เด็กที่เลือกภาพเป็นกลางนี้แสดงว่าไม่เข้าใจสิ่งเร้า และไม่สามารถตอบเกี่ยวกับเหตุผลทางจริยธรรมได้ การเสนอภาพเลือกทั้ง 4 ภาพ เสนอหลังจากเล่าเรื่องโดยใช้ภาพเราสองภาพต่อเนื่องกัน

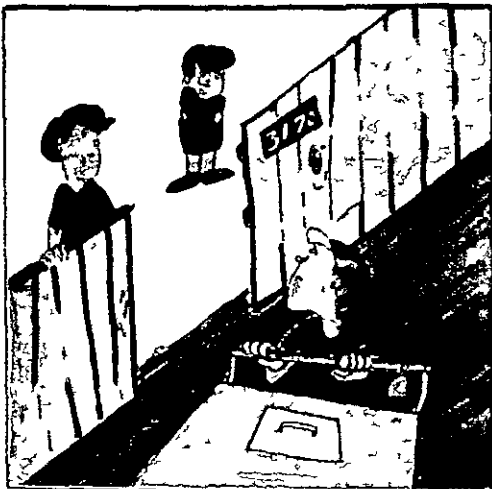
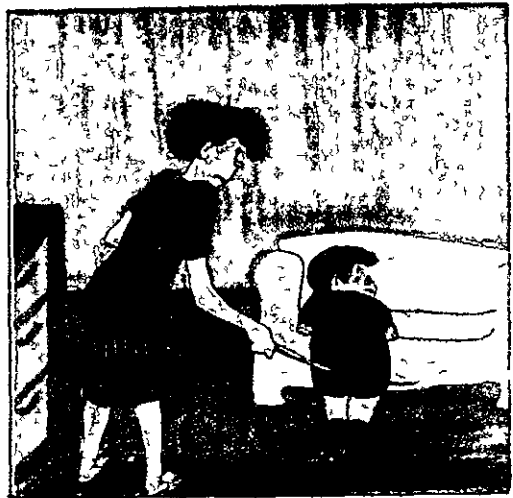
วิธีการวัด ในครั้งแรกผู้วิจัยบรรยายถึงภาพแต่ละภาพให้เด็กเข้าใจตรงกัน แม้ว่าแต่ละภาพจะแสดงเหตุการณ์ในเรื่องอย่างเด่นชัด เมื่อผู้วิจัยเล่าเรื่องและบรรยายภาพเลือกจบลง โคททดสอบเด็กว่าจำและเข้าใจเรื่องที่เล่าและภาพที่จะให้เลือกถูกต้องหรือไม่เพียงใด โดยการเสนอภาพเรา 2 ภาพก่อนและให้เด็กเล่าทวน และต่อมาให้บรรยายภาพเลือกทั้ง 4 ภาพทีละภาพ เรียงลำดับตามที่เสนอในครั้งแรก (เด็กแต่ละคนมีลำดับการเสนอภาพเลือกในครั้งแรกเป็นไปโดยวิธีสุ่ม) ถ้าเด็กจำได้ไม่ถูกต้องผู้วิจัยจะช่วยทบทวนให้จนแน่ใจว่าเด็กเข้าใจเรื่องและภาพเลือกถูกต้องโดยตลอด และให้เด็กตอบคำถามโดยเสนอภาพเรา 2 ภาพ พร้อมการบรรยายและตั้งคำถาม ขณะเดียวกันใช้การคาดคะเนภาพเลือกด้วยการสืบภาพก่อนจะวางให้เด็กเลือกตอบ โดยให้เวลาเด็กพิจารณาสักครู่ก่อนชี้ภาพตอบ เพื่อให้เด็กได้ตอบโดยใช้ความคิดมากกว่าการเดาสุ่ม

ตัวอย่างแบบวัดการใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก และ
คำบรรยายประกอบภาพ

ภาพแรก

ภาพสอง

- คำบรรยายเรื่องที่ 5 "แอบกินกาแฟ"
- ภาพที่ 1 "เด็กคนนี้ชื่อแดง แม่บอกแดงว่าย่ามากินไอเลียงของแม่นะ เด็ก ๆ กินไอเลียงไม่ดี"
- ภาพที่ 2 "พอมแม่ไม่อยู่ แแดงแอบคุ้ยไอเลียงของแม่ และทำไอเลียงหกเลอะเลื้อ เลอะพื้น"

เมื่อเสนอภาพเร้าจบลง ผู้วิจัยซักถามความเข้าใจของเด็กต่อเรื่องนั้นว่า "แดงไม่เชื่อแม่แอบคุ้ยไอเลียงเวลาแม่ไม่อยู่ อย่างนี้คือไหม" (คอยคำตอบจากเด็ก) "แม่จะทำอะไรกับเด็กไม่ใช้อย่างแดงไต่บ้าง" และเริ่มเสนอภาพให้เลือก

- ภาพเลือก ภาพที่ 1 "รูปนี้แม่พึ่งวิทย์"
- ภาพที่ 2 "รูปนี้แม่ตีแดง"
- ภาพที่ 3 "รูปนี้แดงอยากกินไอศรึม แม่ก็ไม่ซื้อให้อีกแล้ว"
- ภาพที่ 4 "รูปนี้แม่คุ้ยแดงว่า แแดงเป็นเด็กไม่ดี แม่ไม่ชอบ"

หลังจากเสนอภาพเร้าและภาพเลือกในครั้งจบลง ทดสอบความจำและความเข้าใจของเด็กที่ละภาพ โดยกล่าวว่า "หนูลองเล่าให้ครูฟังบ้างซิว่า รูปนี้ (เสนอภาพเร้าภาพที่ 1) แม่บอกกับแดงว่าอะไร ... (เสนอภาพเร้าภาพที่ 2) แล้วอย่างไร ... แแดงทำอย่างนี้คือไหม ... (ยังคงเสนอภาพเร้าทั้งสองภาพ) แล้วแม่จะทำอะไรกับเด็กที่ไม่เชื่อฟังแม่อย่างแดงนี้ไต่บ้าง" (เสนอภาพเลือกที่ละภาพตามลำดับที่เสนอในครั้งแรก)

เมื่อแน่ใจว่าเด็กเข้าใจภาพทุกภาพได้ถูกต้องแล้ว เสนอภาพเร้าอีกครั้งพร้อมกับการบรรยายประกอบภาพ "แม่ห้ามแดงกินไอเลียงของแม่ แแดงก็ไม่เชื่อ พอมแม่ไม่อยู่ก็แอบคุ้ยและทำหกเลอะเทอะ แแดงทำอย่างนี้ไม่ดีเลย หนูลองคิดเองซิว่าแม่จะทำอะไรกับแดงเมื่อแดงไม่เชื่อแม่อย่างนี้ ให้หนูเลือกภาพที่หนูคิดว่าแม่จะทำกับแดงเพียงภาพเดียว"

ผู้วิจัยสับภาพเลือกทั้ง 4 ภาพ และวางให้เด็กเลือกตอบ โดยย่ำให้เด็กคิดก่อนซึ่ภาพตอบ เมื่อเด็กเลือกภาพใดแล้วผู้วิจัยหยิบภาพนั้นออก และสับภาพเลือกทั้งสามที่เหลือ และตั้ง

คำถามที่สองต่อไป "แม่จะทำอะไรได้อีก เมื่อแดงไม่เชื่อที่แม่สั่งห้ามไว้ ให้อนุหทัยภาพที่หนูคิดว่าแม่จะทำ อีกภาพหนึ่ง"

วิธีการให้คะแนน เมื่อได้คำตอบจากเรื่องทั้ง 6 เรื่อง นำมาให้คะแนนโดยพิจารณาว่าเด็กเลือกภาพที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใดจาก 3 ชั้นแรกตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก หรือยังไม่มีความเข้าใจในเหตุผลเชิงจริยธรรม ในกรณีหลังนี้ให้ 0 คะแนน และให้คะแนน 1, 2 หรือ 3 คะแนน ตามคำตอบที่แทนจริยธรรมชั้นที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ คะแนนของคำตอบแต่ละเรื่องอยู่ในช่วง 0 - 3 คะแนน เมื่อรวมคำตอบจากทั้ง 6 เรื่อง พิสัยของคะแนนจริยธรรมอยู่ระหว่าง 0 - 18 คะแนน คำตอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 บันทึกต่างหากจากกันเพื่อการวิเคราะห์ที่แยกจากกัน

แบบวัดการใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่สร้างขึ้นนี้ ได้ทดลองใช้กับเด็กวัยเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง และคัดแปลงแก้ไขก่อนนำมาใช้จริง ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดนี้โดยวิธี แอลฟา โคเอฟฟิเชียน (Alpha Coefficient = .47 สำหรับคำตอบครั้งที่ 1 และ = .35 สำหรับคำตอบครั้งที่ 2 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากคำตอบครั้งที่ 1 คือ 9.29 คะแนน (อยู่ในชั้นที่ 1.5) และคะแนนเฉลี่ยจากคำตอบครั้งที่ 2 คือ 10.39 คะแนน (อยู่ในชั้นที่ 1.7)

แบบสัมภาษณ์มารดาของเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบด้วย แบบการสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูบุตร และแบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของมารดา

แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูบุตร

มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไทม์การประเมินความถี่ของการกระทำของต้นตอบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างบนมาตราส่วน 6 หน่วย ตั้งแต่ "ไม่เคยเลย" จนถึง "ทำบ่อยที่สุด" แต่ละข้อคำถามมีข้อความเกี่ยวกับการกระทำของมารดาตอบุตรในสถานการณ์ต่าง ๆ ช่วงคะแนนในข้อหนึ่ง ๆ อยู่ระหว่าง 1 - 6 คะแนน แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูมีทั้งหมด 32 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก 16 ข้อ และแบบใจเหตุผล 16 ข้อ ข้อความเหล่านี้คัดเลือกจากข้อความที่ทดสอบได้ความจำแนกสูง กล่าวคือ ค่า t

สูงกว่า 2.04 ($p < .05$) (ดูตาราง 1 ในภาคผนวก ก.) การสร้างแบบสัมภาษณ์การ
 อบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาใน 10 แนวความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการจากบทความของ
 เชฟเฟอร์ (Schaefer, 1965 : 413 - 424) บทความของ โร และ ซิกเกลแมน
 (Roe and Sigelman, 1963 : 355 - 369) จากนิยามปฏิบัติการการอบรมเลี้ยงดูบุตร
 แบบรักและการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล และตัวอย่างแบบสอบถามในรายงานการวิจัย
 จริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จินิก 2520 :
 21 - 75) และการวิจัยอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง (กฤตยา กฤษฏาภาณี 2513 : 219, กาญจนา
 คำสุวรรณ 2515 : 105 - 107, มาลา วิรุณานนท์ 2515 : 163, วารินทร์
 มวงสุวรรณ 2517 : 189, อรุณฯ หลิมประเสริฐ 2520 : 89 - 91) และคิดแปลง
 ให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน ในการดำเนินการสัมภาษณ์
 อันดับแรกผู้สัมภาษณ์จะถามมารดาว่าใครเลี้ยงดูบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างนั้นด้วยตนเองหรือไม่
 เสียก่อน และให้ผู้ตอบนึกย้อนไปถึงการเลี้ยงดูบุตรคนนั้นเพื่อตอบคำถามที่จะถามต่อไป จากนั้น
 จึงชี้แจงลักษณะคำถามที่เป็นข้อความกล่าวถึงการกระทำของมารดาตอบบุตร และให้ผู้ตอบแสดง
 ความถี่ของการกระทำเช่นนั้นตอบบุตรคนนั้น โดยอธิบายถึงการประเมินค่าโดยใช้เครื่องมือช่วย
 ในการตอบ ซึ่งทำด้วยกระดาษแข็งพับเป็นสามเหลี่ยม มี 6 สเกล มีหมายเลขและความหมาย
 โดยย่อเขียนไว้ประจำช่อง นอกจากนี้ยังระบายสีจากช่องที่ 1 ว่างที่สุด และค่อย ๆ เข้มขึ้น
 จนถึงช่องที่ 6 สีเข้มที่สุด เพื่อช่วยในการเข้าใจปริมาณ นอกจากนี้ยังมีเครื่องชี้ที่เลื่อนไต่คืออยู่
 และให้ผู้ตอบทดลองตอบจากประโยคหรือข้อตัวอย่าง เมื่อแน่ใจว่าเข้าใจในการตอบแล้ว
 จึงเริ่มถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลต่อไป

1	2	3	4	5	6
ไม่เคยเลย	ทำน้อยครั้ง	ไม่ทำ มากกว่าทำ	ทำมากกว่า ไม่ทำ	ทำบ่อย	ทำเสมอ

การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก เป็นการวัดปริมาณการยอมรับของมารดาว่าได้ปฏิบัติต่อบุตรในกลุ่มตัวอย่างในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เพียงไร คือ แสดงความสนิทสนม ให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง ชื่นชม ยกย่อง รักใคร่ ตามใจเด็กพอสมควร สนใจทุกข์สุข และช่วยแก้ปัญหาให้ โดยมีข้อความทั้งทางบวกและทางลบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์นี้ด้วยวิธี แอลฟา โคเอฟฟิเชียน (Alpha Coefficient) = .80 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 กับ 96 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคือ 65.47 คะแนน ในการวิเคราะห์ค่าตอบผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าผู้นั้นอบรมเลี้ยงดูบุตรในกลุ่มตัวอย่างแบบรักมาก และถ้าได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่าอบรมเลี้ยงดูบุตรผู้นั้นแบบรักน้อย

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นการวัดปริมาณการยอมรับของมารดาว่าได้อธิบายเหตุผลในขณะที่ยืนยันหรือห้ามปรามการกระทำต่าง ๆ ของบุตร โดยที่ไม่ใช้อารมณ์มากนักเพียงไร โดยมีข้อความทั้งทางบวกและทางลบคละกัน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์นี้ด้วยวิธี แอลฟา โคเอฟฟิเชียน (Alpha Coefficient) = .81 พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 16 กับ 96 คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคือ 64.37 คะแนน การวิเคราะห์ค่าตอบมารดาที่ได้คะแนนรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่ามารดาผู้นั้นอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก และถ้าได้คะแนนรวมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่ามารดาผู้นั้นอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

แบบสัมภาษณ์หลังของมารดา

เป็นการสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ อายุ จำนวนบุตรของผู้ตอบ จำนวนสมาชิก และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน อายุและลำดับการเกิดของบุตรคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (แบบวัดและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมดอยู่ในภาคผนวก ก.)

วิธีรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ รวบรวมจากเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 4 - 6 ปี ที่มาจาก

ครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำในกรุงเทพมหานคร และมารดาของเด็กแต่ละคนนั้น คว้าวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยหนึ่งคนซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคค่ำ ที่ได้รับการฝึกฝนและทำความเข้าใจในวิธีดำเนินการ เก็บข้อมูลครั้งนี้โดยละเอียดเป็นผู้เก็บข้อมูลจากเด็ก โดยสลับกันดำเนินการวัดด้วยแบบวัดจริยธรรมคนละชุดกับเด็กแต่ละคน ส่วนการสัมภาษณ์มารดาซึ่งบางครั้งจำเป็นต้องใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของมารดาต่อบุตรขณะที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยกัน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เอง ในการเก็บข้อมูลนั้นเริ่มจากสุ่มได้โรงเรียนใด ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนก่อน เนื่องจากต้องอาศัยความช่วยเหลือจากโรงเรียนมาก เช่น จัดหาสถานที่ภายในโรงเรียนที่เป็นมุมสงบ ปราศจากการรบกวนจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การสุ่มตัวอย่างเด็ก และการติดต่อกับเด็กและมารดาของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น ก่อนการดำเนินการวัดจริยธรรม ผู้สัมภาษณ์สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและดำเนินการวัดจากแบบวัดจริยธรรมทั้งสองชุดติดต่อกัน โดยเริ่มจากการวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ก่อน และบันทึกคำตอบของเด็กโดยละเอียด เวลาในการดำเนินการทั้งสิ้นประมาณคนละ 40 นาที สำหรับการสัมภาษณ์มารดาใช้วิธีติดต่อกับเด็กในกลุ่มตัวอย่างไปที่บ้าน หรือใช้การนัดมารดาของเด็กมาที่โรงเรียน โดยใช้เวลามาส่งหรือรับเด็กกลับบ้าน หรือไปที่ทำงานของมารดาตามแต่ผู้ถูกสัมภาษณ์จะสะดวก ก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และวิธีการตอบแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยย้ำถึงการตอบที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด และนี่ถึงเฉพาะการปฏิบัติต่อบุตรคนที่ในกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ผู้สัมภาษณ์บันทึกคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ทันที การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณคนละ 1 ชั่วโมง

เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว จึงนำคำตอบมาให้คะแนนตามหลักเกณฑ์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

10.8.1.5
10.8.1.5.1

การวิจัยนี้เป็นคำตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะหรือระดับจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และโคลเบอร์ก และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล โดยศึกษาความเกี่ยวข้องของของลักษณะเหล่านั้นกับภูมิลำเนาของเด็ก มารดา และครอบครัว สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน จึงได้แก่การทดสอบความแตกต่างของความถี่ด้วยวิธีไคสแควร์ (χ^2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรตัวหนึ่ง (Analysis of variance) โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว และมีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน - คูลส์ (Newman-Keuls Method) การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่มด้วย ที-เทสต์ (t-test) นอกจากนี้มีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product-moment correlation) ระหว่างคะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน และคะแนนการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ซึ่งเป็นการพิสูจน์ความสัมพันธ์ของลักษณะทั้งสองนี้โดยละเอียด

ในส่วนนี้จะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรตามแต่ละชนิด โดยมุ่งเน้นที่จะทดสอบสมมติฐานต่าง ๆ และการวิเคราะห์ในรายละเอียดเพื่อให้เข้าใจผลที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐานโดยละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แม้ตัวแปรบางตัวจะไม่มีอยู่ในสมมติฐานเนื่องจากทฤษฎีและผลการวิจัยต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้มีกล่าวถึงโดยตรง และการนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติม จะทำให้เข้าใจความเกี่ยวข้องของปัจจัยนั้น ๆ กับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นในแง่หนึ่งที่ยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อนด้วย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 หมวดใหญ่ ๆ ตามตัวแปรตาม คือ คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากการตอบครั้งแรก คะแนนจากคำตอบครั้งที่สอง คะแนนการอบรมเลี้ยงดูสองแบบ โดยแต่ละหมวดยังแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ดังจะได้อธิบายต่อไป

๑ การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์

การวิเคราะห์ในหมวดนี้ คะแนนจริยธรรมหมายถึงคะแนนที่ได้จากการวัดลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์เพียงลักษณะเดียว คือการพิจารณาตัดสินบุคคลที่เจตนา หรือตัดสินที่ผลเสียหายที่เกิดขึ้น โดยวัดการตัดสินและให้เหตุผลประกอบการตัดสินของเด็กโดยละเอียด จากเรื่องเหตุการณ์ทางจริยธรรม 4 เรื่องคู่ ในแต่ละเรื่องคู่ให้คะแนนตั้งแต่ 0 - 8 คะแนน กจาวคือ 0 - 4 คะแนน แสดงถึงการตัดสินและให้เหตุผลอยู่ในระดับจริยธรรมขั้นแรกหรือพิจารณาตัดสินที่ผลเสียหายที่มีชัดเจนต่างกัน 5 - 8 คะแนน แสดงถึงการตัดสินและให้เหตุผลอยู่ในระดับจริยธรรมขั้นที่สูงขึ้นหรือพิจารณาตัดสินที่เจตนาที่มีชัดเจนต่างกัน และพิสัยของคะแนนรวมของเด็กแต่ละคนจึงอยู่ระหว่าง 0 - 32 คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูลชี้ถึงความดีของเด็ก ความดีของคำตอบ และคะแนนรวมจากทั้ง 4 เรื่องคู่ ขึ้นอยู่กับหัวข้อที่ต้องการจะศึกษา ในหมวดนี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อ คือ ระดับพัฒนาการทางจริยธรรม ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบกับคะแนนจริยธรรม ดังจะกล่าวต่อไปตามลำดับ

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์

ในส่วนนี้เป็นการทดสอบว่าเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มตัวอย่างนี้มีจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์อยู่ในระดับใด จากทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ทำให้คาดว่าเด็กก่อนวัยเรียน หรือเด็กเล็กส่วนใหญ่จะมีการตัดสินทางจริยธรรมที่ผลเสียหายหรือจริยธรรมขั้นแรก และจะค่อย ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินมาเป็นการพิจารณาที่เจตนาหรือจริยธรรมขั้นที่สูงขึ้น เมื่ออายุมากขึ้นหรือผ่านพ้นวัยนี้แล้ว การวิเคราะห์ครั้งนี้จึงใช้วิธีไคสแควร์ สำหรับข้อมูลที่กลุ่มตัวแปรด้านเดียว (χ^2 for single classification, ล้วน สายยศ และอังคณา ตันศิริตนานนท์ 2515 : 232) ข้อมูลเป็นความดีหรือจำนวนของเด็กที่ตอบตัดสินโดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นทางจริยธรรมทั้งสองนั้น โดยวิเคราะห์จากเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีคารุณานิยม (Mode) ของชั้นทางจริยธรรมจากคำตอบทั้งหมด 4 เรื่องคู่ คารุณานิยมของชั้นทางจริยธรรมของเด็กแต่ละคนแทนชั้นทางจริยธรรมที่เด็กผู้นั้นอยู่ วิธีนี้ทำให้

ของตัดข้อมูลที่ตอบโดยยึดหลักไม่แน่นอน คือตอบตามหลักชั้น 2 ชั้นเท่ากัน คืออย่างละ 2 เรื่อง ซึ่งมีลักษณะเด่นนี้อยู่ 33.73 เปอร์เซ็นต์ของข้อมูลทั้งหมด และผลปรากฏว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นต่ำซึ่งพิจารณาตัดสินทางจริยธรรมจากผลเสียหาย และที่อยู่ในขั้นที่สูงขึ้นซึ่งพิจารณาตัดสินทางจริยธรรมจากเจตนาของบุคคล มีจำนวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เชื่อถือได้ (ดูตาราง 3) นั่นคือ จำนวนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นต่ำ ไม่แตกต่างจากจำนวนที่อยู่ในขั้นที่สูงกว่า

ตาราง 3 แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างความถี่ของเด็กก่อนวัยเรียนที่ตัดสินทางจริยธรรมโดยยึดหลักแต่ละประเภทตามทฤษฎีของเพียเจต์

การตัดสินแสดงชั้นทาง จริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์	ความถี่ ในข้อมูล	ความถี่ ตามคาดหมาย	χ^2
พิจารณาตัดสินตามความเสียหาย (ขั้นต่ำ)	29	27.5	
พิจารณาตัดสินตามเจตนา (ขั้นที่สูงกว่า)	26	27.5	
รวม	55	55	.16

เมื่อทดสอบด้วยวิธีไคสแควร์เช่นเดียวกันเป็นรายข้อ โดยใช้ข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมด 83 คน (ดูตาราง 1 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าสอดคล้องกับผลในตาราง 3 คือเด็กก่อนวัยเรียนพิจารณาตัดสินตามผลเสียหาย และที่พิจารณาตามเจตนามีจำนวนไม่แตกต่างกันในเรื่องคู่ 3 เรื่องจากเรื่องคู่ทั้งหมด 4 เรื่อง สำหรับเรื่องคู่ที่ 4 ปรากฏว่าจำนวนเด็กที่ตัดสินตามผลเสียหายมีมากกว่าที่ตัดสินตามเจตนาอย่างเด่นชัด และเมื่อพิจารณาจำนวนคำตอบของเด็กทั้งหมดโดยแยกตามลำดับของการเสนอเรื่อง หรือพิจารณาจากจำนวนเด็ก

ทั้งหมดในแต่ละเรื่อง (ดูตาราง 2 และภาพ 2 ในภาคผนวก ข) พบแนวโน้มที่น่าสนใจคือ เมื่อเรื่องที่เสนอเป็นประเภทที่แสดงเจตนา ก่อน (เรื่องที่ 1 และเรื่องที่ 3) คำตอบของเด็กส่วนใหญ่พิจารณาตัดสินตามเจตนา และสำหรับเรื่องที่เสนอผลเสียหายก่อน (เรื่องที่ 2 และเรื่องที่ 4) เด็กส่วนใหญ่ตอบโดยตัดสินตามผลเสียหาย ดังนั้นเมื่อขจัดความลำเอียงของการเสนอเรื่องตามวิธีดำเนินการช่วยการเสนอเรื่องส่วนเจตนา ก่อนและหลัง ในจำนวนเรื่องที่เท่ากัน ปรากฏว่าจำนวนคำตอบทั้งสองประเภทใกล้เคียงกันมาก โดยคำตอบที่พิจารณาตามผลเสียหายมีจำนวนมากกว่าคำตอบที่พิจารณาตามเจตนาเพียงเล็กน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลในตาราง 3 นี้ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาต่างกัมนั้นคือ เด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นพิจารณาตามผลเสียหาย และอยู่ในขั้นพิจารณาตามเจตนาในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งให้ผลที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน 1 ที่คาดว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีการตัดสินทางจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์โดยยึดผลเสียหายมากกว่ายึดเจตนา แต่ผลจากเรื่องคู่ที่ 4 เพียงเรื่องเดียวที่ใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อนี้

ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์

ภูมิหลังของเด็ก ในที่นี้หมายถึง เพศ อายุ และลำดับการเกิดของเด็ก โดยอายุแบ่งเป็น 3 ระดับคือ อายุ 4, 5 และ 6 ปี ส่วนลำดับการเกิดแบ่งเป็น 3 พวกคือ บุตรคนโต คนรอง และคนเล็กที่สุด ตามที่ให้ความหมายในนิยามปฏิบัติการ

ภูมิหลังของมารดา หมายถึงประวัติทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และอายุของมารดา สำหรับการศึกษแบ่งเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาสูง และต่ำ การประกอบอาชีพแบ่งเป็น ทำงานหารายได้ และไม่ได้ทำงานหารายได้ ส่วนอายุมารดาแบ่งเป็น 2 ระดับเช่นกัน คือ มารดาอายุมาก และน้อย ตามความหมายในนิยามปฏิบัติการ

ภูมิหลังของครอบครัว หมายถึงถิ่นที่อยู่ที่เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน แบ่งเป็นเขตในเมืองและเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ฐานะเศรษฐกิจปานกลาง และต่ำ ตามที่กล่าวไว้ในนิยามปฏิบัติการ

ภูมิหลังเหล่านี้เป็นตัวแปรอิสระที่คาดว่า จะมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมของเด็ก จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้คือ การศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียนจากคะแนนรวมโดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว เริ่มจากภูมิหลังของเด็ก คือ เพศกับอายุของเด็ก ดำเนินการวิเคราะห์ตามแบบแฟคตอเรียลที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว (Analysis of variance for a two-factor design) โดยวิธีวิเคราะห์จากจำนวนคนในแต่ละกลุ่มย่อยที่มีไม่เท่ากัน ด้วยวิธีการคาดหมายความถี่ (Method of expected cell frequencies, Myer. 1971 : 106 - 111) ซึ่งมีวิธีการที่จะกล่าวพอสังเขปคือการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมด้วยวิธีนี้ จะต้องหาความถี่ที่คาดหมายและคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มย่อยจากข้อมูลดิบก่อน แล้วนำคะแนนทั้งสองประเภทนี้คูณกัน เป็นคะแนนรวมที่คาดหมายของแต่ละกลุ่มซึ่งนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนตามแบบปกติในที่สุด วิธีนี้จึงทำให้ไม่ต้องตัดข้อมูลบางส่วนทิ้ง และเหมาะสมกับตัวแปรอิสระในการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ให้ผลที่น่าสนใจดังนี้ คือ (ดูตาราง 4) เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน มีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์แตกต่างกันอย่างเชิดื้อโต โดยกลุ่มเด็กอายุ 5 ปี มีคะแนนสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 22.58) กลุ่มอายุ 4 ปี ได้คะแนนรองลงมา (คะแนนเฉลี่ยคือ 19.12) และกลุ่มอายุ 6 ปี ได้คะแนนต่ำสุด และใกล้เคียงกับกลุ่มอายุ 4 ปี (คะแนนเฉลี่ยคือ 19.0) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls Method, Winer. 1962 : 100 - 103) ปรากฏว่า เด็กอายุ 5 ปีมีพัฒนาการสูงกว่าเด็กอายุ 6 ปี อย่างเด่นชัด (ดูตาราง 3 ในภาคผนวก ข) ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์โดยพิจารณาอายุของเด็ก ร่วมกับตัวแปรอื่น ได้แก่ ดินที่อยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาของมารดา (ดูตาราง 4, 5 และ 6 ในภาคผนวก ข) นอกจากนี้ คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์นี้ มิได้แปรปรวนตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุและเพศของเด็ก (ดูตาราง 4) หรือแปรปรวนตามเพศของเด็กแต่ประการใด ซึ่งสอดคล้อง

กับการวิเคราะห์โดยพิจารณาเพศร่วมกับลำดับการเกิดของเด็ก ซึ่งเป็นตัวแปรตามหลังของเด็กเช่นกัน (ดูตาราง 7 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	14.49	< 1
อายุเด็ก (ข)	2	114.43	4.16 *
ก x ข	2	42.95	1.56
Error	77	27.53	

*p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุ 5 ปีในกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนใหญ่มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงกว่าเด็กในกลุ่มที่มีอายุ 6 ปี ส่วนเพศของเด็กนั้น เด็กชายและเด็กหญิงก่อนวัยเรียนมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่สองที่คาดว่า เด็กหญิงก่อนวัยเรียนจะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่าเด็กชาย

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียนด้วยวิธีการทางสถิติแบบเดิม โดยใช้ตัวแปรอิสระเดิมคือเพศของเด็ก พิจารณาร่วมกับตัวแปรอิสระตามภูมิหลังของมารดาในที่นี้คือ การประกอบอาชีพของมารดาซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ มารดาทำงานหารายได้กับไม่ทำงานหารายได้ (ดูตาราง 5) ปรากฏว่าคะแนนจริยธรรมไม่ได้แปรปรวนตามเพศ และไม่ได้แปรปรวนตามการประกอบอาชีพ

ของมารดาอย่างเด่นชัด แต่ให้ผลที่น่าสนใจคือเพศของเด็ก และการประกอบอาชีพของมารดาด้วยกัน มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏว่า ในกลุ่มเด็กหญิงที่มารดาทำงานหารายได้ มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 21.50) ส่วนกลุ่มเด็กหญิงเช่นกันแต่มารดาไม่ทำงาน มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 16.50) เมื่อทดสอบสถิติของนิวแมน คูลส์ (คูตาราง 8 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่ากลุ่มเด็กหญิงที่มารดาไม่ทำงานหารายได้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่มอย่างเด่นชัด ส่วนในกลุ่มเด็กชายไม่ว่าที่มีมารดาทำงานหารายได้หรือไม่ ต่างมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและใกล้เคียงกัน

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	26.6	< 1
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	2	77.22	2.78
ก x ข	2	153.57	5.54*
Error	77	27.74	

*p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งสองอย่างหนึ่งอย่างใดคือ เพศของเด็ก หรือการประกอบอาชีพของมารดานั้น ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กโดยตรงอย่างเด่นชัด แต่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง และมี

แนวโน้มว่าการประกอบอาชีพของมารดาจะเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมของเด็กมากกว่าเพศ จึงทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเด็กที่มารดาทำงานหารายได้ กับกลุ่มเด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้ ด้วยวิธีที-เทสต์ (t-test เมื่อจำนวนข้อมูลมากกว่าหรือเท่ากับ 30, ล้วน สายยศ และอังคณา คันศิริตานนท์ 2515 : 215) (ดูตาราง 10 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาทำงานหารายได้ และที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้ ปีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 กล่าวคือ เด็กที่มารดาทำงานหารายได้ (คะแนนเฉลี่ยคือ 21.07) มีแนวโน้มว่าจะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่าเด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้ (คะแนนเฉลี่ยคือ 18.96)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระอีก 2 ตัว คือ ระดับการศึกษาของมารดา ซึ่งเป็นภูมิหลังของมารดาอีกลักษณะหนึ่ง แบ่งเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาสูง และต่ำ และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นภูมิหลังของครอบครัวลักษณะหนึ่ง และแบ่งเป็น 2 ระดับเช่นกัน คือ ฐานะเศรษฐกิจปานกลาง และต่ำ โดยดำเนินการวิเคราะห์ตามแบบเดิม ให้ผลที่น่าสนใจหลายประการ (ดูตาราง 6) ประการแรกคือเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ต่างกันอย่างเด่นชัดมาก โดยเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาสูง (สูงกว่าประถมปีที่ 7) มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์สูงกว่าเด็กที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำ (ไม่เกินประถมปีที่ 7) (คะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยในกลุ่มที่มารดามีการศึกษาสูง คือ 22.18 และในกลุ่มที่มารดาปีการศึกษาต่ำ คือ 19.70) ประการที่สองคือ เด็กที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ปีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ไม่แตกต่างกันในระดับที่ยอมรับได้ โดยเด็กกลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง (รายได้รวมของครอบครัวมากกว่า 2,500 บาทแต่ไม่เกิน 7,000 บาทต่อเดือน) มีคะแนนจริยธรรม (คะแนนเฉลี่ยคือ 20.53) สูงกว่าเด็กจากครอบครัวฐานะต่ำ (รายได้รวมไม่เกิน 2,500 บาทต่อเดือน) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (คะแนนเฉลี่ยคือ 20.17) ประการที่สามคือ ระดับการศึกษาของมารดาและฐานะทางเศรษฐกิจ

ของครอบครัวร่วมกันมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กอย่างมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ในกลุ่มเด็กที่มารดามีการศึกษาสูงและมาจากครอบครัวฐานะเศรษฐกิจดี มีคะแนนจริยธรรมสูงที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 30.00) กลุ่มเด็กที่มารดามีการศึกษาสูงเช่นกันแต่ฐานะปานกลาง มีคะแนนจริยธรรมสูงเป็นอันดับรองลงมา (คะแนนเฉลี่ยคือ 21.40) และกลุ่มเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ และมาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ มีคะแนนจริยธรรมต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 19.66) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน-คูลส์ (ดูตาราง 9 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าเด็กกลุ่มที่มารดามีระดับการศึกษาสูง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่มอย่างเห็นชัด

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจ

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	549.06	19.54 **
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ข)	1	99.19	3.53
ก x ข	1	308.29	10.97 **
Error	79	28.09	

** p < .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ให้ผลสนับสนุนสมมติฐานที่ 3 ที่คาดว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาสูง มีระดับจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ สูงกว่าเด็กก่อน

วัยเรียนที่มารคามีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ไม่ต่างกัน แต่ให้ผลที่เด่นชัดว่าเด็กที่มารคามีการศึกษาระดับสูงและมาจากครอบครัวฐานะต่ำ มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่าทุก ๆ กลุ่ม โดยเฉพาะสูงกว่ากลุ่มที่มารคามีการศึกษาระดับต่ำ และมาจากครอบครัวฐานะต่ำด้วย

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีของเพียเจต์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 โดยใช้ตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังของครอบครัว 2 ตัว คือ ดินที่อยู่ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ เขตในเมือง และเขตชานเมือง และฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะเช่นกันคือ ปานกลาง และต่ำ และเนื่องจากสามารถแบ่งกลุ่มข้อมูลโดยให้มีจำนวนคนในแต่ละกลุ่มที่เท่ากันได้โดยตัดข้อมูลทิ้งไปเพียง 3 คนเท่านั้น จึงดำเนินการวิเคราะห์ตามแบบแฟคตอเรียลที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวสำหรับจำนวนคนในแต่ละกลุ่มเท่ากัน (Analysis of variance for a two-factor design, Myer, 1971 : 86 - 89) ผลปรากฏว่าคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียนไม่ได้แปรปรวนไปตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลจากตาราง 6 และมีแนวโน้มที่จะแปรปรวนตามดินที่อยู่ แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสอง (ดูตาราง 7) ซึ่งผลนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 4 ที่กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและอยู่ในเมือง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำและอยู่ชานเมือง

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และถิ่นที่อยู่

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	7.81	< 1
ถิ่นที่อยู่ (ข)	1	94.61	3.14
ก x ข	1	0.01	< 1
Error	76	30.18	

แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้โดยจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ ดังตาราง 8 นี้ ปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและอยู่ในเมืองมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงกว่าทุก ๆ กลุ่ม และเด็กกลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำและอยู่ชานเมืองมีคะแนนจริยธรรมต่ำที่สุด ผลการเปรียบเทียบจากคะแนนเฉลี่ยเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนสมมติฐานข้อ 4 แต่ความแตกต่างของสองกลุ่มนั้นไม่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์โดยเฉลี่ย เมื่อจำแนกกลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจและถิ่นที่อยู่ (จากตาราง 7)

ฐานะทางเศรษฐกิจ \ ถิ่นที่อยู่	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์โดยเฉลี่ย	
	ในเมือง	ชานเมือง
ฐานะปานกลาง	21.90	19.70
ฐานะต่ำ	21.25	19.10

นอกจากนี้ผลจากการวาง 7 แสดงแนวโน้มว่าเด็กที่อยู่ในเมืองจะเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทควย จึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของเด็กกลุ่มในเมือง และชานเมือง ด้วยวิธีที-ทดสอบ (t-test) (ดูตาราง 9 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในเมืองและที่ชานเมือง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ เด็กที่อยู่ในเมือง (คะแนนเฉลี่ยคือ 21.58) มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่าเด็กที่ชานเมือง (คะแนนเฉลี่ยคือ 19.23) ซึ่งผลส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และเพศ และเมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา (ดูตาราง 12 และ 13 ในภาคผนวก ข) ซึ่งเป็นกรวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทด้วยข้อมูลทั้งหมด ตามแบบแฟคตอเรียลที่มีตัวแปร 2 ตัว โดยวิธีวิเคราะห์จากจำนวนคนในแต่ละกลุ่มที่ไม่เท่ากันด้วยวิธีคาดหวังความถี่ (Method of expected cell frequencies) ได้ผลตรงกันว่าคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทของเด็กแปรปรวนตามถิ่นที่อยู่ อย่างเชื่อถือได้ และเด็กในเมืองมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทสูงกว่าเด็กชานเมืองอย่างเด่นชัด

สรุปลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจทของเด็กก่อนวัยเรียน คือ อายุของเด็ก (ให้ผลคล้ายกันกับทฤษฎี) เพศของเด็ก รวมทั้งการประกอบอาชีพของมารดา การประกอบอาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจรวมทั้งระดับการศึกษาของมารดา และถิ่นที่อยู่

การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความเกี่ยวข้องของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ ทศคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจท ด้วยวิธีการวิเคราะห์อย่างหลายและละเอียด การอบรมเลี้ยงดู 2 แบบในที่นี้คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล ในหัวข้อนี้จะเสนอผลการวิเคราะห์ทางสถิติสองอย่าง กล่าวคือ ในส่วนแรก

จะเสนอผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดู ทดสอบด้วยวิธีที-เทส (t-test) ในกรณีนี้การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบเป็นตัวแทนอิสระ ในส่วนหลังจะเสนอผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดู กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product-moment correlation coefficient, ลวน สายยศ และ อังคณา คันทีรัตนานนท์ 2515 : 168) และหาระดับนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นั้นด้วย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ในแง่ที่ละเอียดยิ่งขึ้นกว่าในส่วนแรก ซึ่งได้กระทำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่แบ่งตามลักษณะทางสังคมด้วย

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กตามระดับการอบรมเลี้ยงดู ในการวิเคราะห์พิจารณาแบ่งการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบเป็น 2 ระดับคือ มากกับน้อย ตามคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู โดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้น ๆ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับ กล่าวคือมารดาที่เคคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (คะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก คือ 65.47) แสดงว่าได้อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักในระดับมาก ส่วนมารดาที่ได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าอยู่ในกลุ่มของผู้อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักในระดับน้อย สำหรับการแบ่งระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาก็พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเช่นกัน (คะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลคือ 64.37) ซึ่งจะเสนอผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จากตัวแปรอิสระคือระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตามลำดับ

ในการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก ตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กเหล่านั้น ด้วยที-เทส (t-test) ผลปรากฏว่า กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์แตกต่างจากกลุ่มเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดู

แบบรักน้อยในระดับที่ยอมรับได้ (ดูตาราง 9) จากคะแนนเฉลี่ยแสดงว่ากลุ่มเด็กที่มาจาก มารดาที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงกว่ากลุ่มเด็กที่มารดา อบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย (คะแนนเฉลี่ยของเด็กกลุ่มที่ได้รับการอบรมแบบรักมากคือ 21.52 และของกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยคือ 19.05)

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ ของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์			t
		\bar{X}	S^2	S	
รักมาก	40	21.52	30.63	5.53	2.10*
รักน้อย	43	19.05	26.63	5.16	

$$* t_{.05} (81) = 1.99$$

ผลในส่วนนี้สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรม ตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก เมื่อพิจารณาระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักร่วมกับฐานะทาง เศรษฐกิจ และรวมกับระดับอายุของมารดา (ระดับอายุของมารดาแบ่งโดยใช้อายุโดย เฉลี่ยของมารดาในกลุ่มตัวอย่าง ค่ายคามัชฐาน (Median) ในที่นี้ คืออายุ 30 ปี ดังนั้นมารดาที่มีอายุสูงกว่า 30 ปี จึงมีอายุอยู่ในระดับมาก ส่วนมารดาที่มีอายุต่ำกว่า หรือเท่ากับเกณฑ์แบบนี้ แสดงว่ามีอายุอยู่ในระดับน้อย) ซึ่งได้ผลตรงกันว่า (ดูตาราง 14 และ 15 ในภาคผนวก ข) คะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนแปรปรวนไปตามระดับ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดา และได้ผลว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์สูงกว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ดของเด็ก 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในระดับมาก กับกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในระดับน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ด้วยวิธีที-เทสต์ (t-test) ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ดแตกต่างกันอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 10) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กในกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก (คะแนนจริยธรรมเฉลี่ยคือ 21.56) มีคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ดสูงกว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย (คะแนนจริยธรรมเฉลี่ยคือ 19.19)

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ดของเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	N	คะแนนจริยธรรมตามทัศนคติของเพียงเจ็ด			t
		\bar{X}	S^2	S	
ใช้เหตุผลมาก	40	21.56	29.00	5.38	2.01*
ใช้เหตุผลน้อย	43	19.19	28.74	5.36	

$$* t_{.05} (81) = 1.99$$

ผลในส่วนนี้สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ด เมื่อพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กับเมื่อพิจารณาตามระดับอายุของมารดา และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งได้ผลตรงกันว่าคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพียงเจ็ดของเด็กก่อนวัยเรียน แปรปรวนไปตาม

ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (คูตาราง 16 และ 17 ในภาคผนวก ข) และได้ผลว่า เด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ สูงกว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยอย่างเด่นชัด

ในส่วนต่อไปเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก ด้วยวิธี เพียร์สัน โพรดักต์-โมเมนต์ คอร์เรลชัน (Pearson Product-moment correlation) ในขั้นแรก จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ในกลุ่มรวม ต่อจากนั้นพิจารณาความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย แยกตามภูมิภาคต่าง ๆ และจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ในลักษณะเดียวกัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับคะแนนจริยธรรมในกลุ่มรวมจากข้อมูลทั้งหมด ปรากฏว่า คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ในทางบวก แต่ความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับต่ำมากจนไม่เป็นที่ยอมรับได้ (คูตาราง 11) ดังนั้นสมมติฐาน 5 ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีเพียเจต์ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนมากนักในการวิจัยนี้ และเมื่อแยกวิเคราะห์ในกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระด้านภูมิภาคที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ เพศของเด็ก ระดับการศึกษาของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถิ่นที่อยู่ การประกอบอาชีพของมารดา และระดับอายุของมารดา ปรากฏว่าในกลุ่มย่อยเหล่านั้น ส่วนมากพบความสัมพันธ์ในทางบวก แต่ไม่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สำหรับในกลุ่มที่มารดามีการศึกษาระดับสูง พบว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงในระดับที่ยอมรับได้ แต่เป็นความสัมพันธ์ในทางลบ ซึ่งแสดงว่าในกลุ่มนี้เด็กที่มารดาตอบว่าให้การอบรมเลี้ยงดูแบบรักในระดับน้อย กลับเป็นผู้ที่มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์อยู่ในระดับสูง สำหรับในกลุ่มเด็กชายมีแนวโน้มว่าจะพบความสัมพันธ์ทางบวก แต่ยังไม่อยู่ในระดับสูงพอที่จะยอมรับได้ ฉะนั้น สมมติฐาน 5 จึงได้รับการสนับสนุนน้อยมากทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบ
 เลของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กที่มีภูมิลำ
 กัน

กลุ่ม	จำนวน	จริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์กับ	
		แบบรัก	แบบใช้เหตุผล
รวม	83	.09	.24 *
ชาย	43	.23	.37 *
หญิง	40	-.08	.10
ระดับการศึกษาของมารดา	สูง	22	-.42 *
	ต่ำ	61	.12
น้ทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	43	.06
	ต่ำ	40	.13
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	40	.06
	ชานเมือง	43	.17
การประกอบอาชีพของมารดา	ทำงานหารายได้	55	.12
	ไม่ทำงาน	28	.05
ระดับอายุของมารดา	อายุมาก	41	.06
	อายุน้อย	42	.14

* $p < .05$

ตาราง 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบ
ใช้เหตุผลของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กที่มีภูมิหลัง
ต่าง ๆ กัน

กลุ่ม	จำนวน	จริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์กับ	
		แบบรัก	แบบใช้เหตุผล
รวม	83	.09	.24 *
เพศ	ชาย	.23	.37 *
	หญิง	-.08	.10
ระดับการศึกษาของมารดา	สูง	-.42 *	-.14
	ต่ำ	.12	.27 *
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	.06	.21
	ต่ำ	.13	.32 *
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	.06	.10
	ชานเมือง	.17	.31 *
การประกอบอาชีพของมารดา	ทำงานหารายได้	.12	.26
	ไม่ทำงาน	.05	.18
ระดับอายุของมารดา	อายุมาก	.06	.19
	อายุน้อย	.14	.32 *

* $p < .05$

ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคะแนนจริยธรรมของเด็กในกลุ่มรวม ปรากฏว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กสูงพอที่จะยอมรับได้ (ดูตาราง 11) ดังนั้นสมมติฐานที่ 6 ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน จึงได้รับการสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้เมื่อแยกวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยต่างๆ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกแทบทั้งสิ้น ยกเว้นกลุ่มที่มารดามีการศึกษาระดับสูงเท่านั้น ที่พบความสัมพันธ์ทางลบ แต่ความสัมพันธ์นั้นอยู่ในระดับต่ำจนไม่เป็นที่ยอมรับได้ สำหรับกลุ่มที่พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับที่ยอมรับได้ ได้แก่ กลุ่มเด็กชาย กลุ่มที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำ กลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มที่อยู่ชนเมือง และกลุ่มที่มารดามีอายุอ่อน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยหลายกลุ่มสอดคล้องกับผลจากกลุ่มรวม และสนับสนุนสมมติฐาน 6 อย่างเด่นชัด นั่นคือเด็กที่มารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากเท่าใด เป็นผู้มีจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงตามด้วย

สรุปการวิเคราะห์ความเกี่ยวโยงระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ ด้วยวิธีทดสอบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยของกลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้น ๆ ในระดับที่แตกต่างกับ 2 ระดับ ปรากฏว่ากลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบในระดับมาก เป็นกลุ่มที่มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบนั้นในระดับน้อย ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของระดับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบที่มีต่อคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก แต่สอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคะแนนจริยธรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นการยืนยันความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่มีต่อคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ในทางเดียวกัน

ในหมวดจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์สรุปผลได้ว่า คะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนแตกต่างกันตามถิ่นที่อยู่ ระดับการศึกษาของมารดา การประกอบอาชีพของ

มารดา ะกับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ และสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ตามคาดหมาย แต่สัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักอย่างไม่เด่นชัด

② การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก

การศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กในครั้งนี้ กำหนดชั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ไว้ไม่เกินชั้นที่ 3 หรือขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ เนื่องจากตามทฤษฎีนี้เด็กในชวอายุ 4 - 6 ปีของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ยังอยู่ในจริยธรรมขั้นต่ำที่สุดคือชั้นที่ 1 ยึดหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษเท่านั้น การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดชั้นทางจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ทางทฤษฎีอีก 2 ชั้น และที่ต่ำกว่าเกณฑ์นั้นอีก 1 ชั้น คือชั้นที่ยังไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม (ชั้น 0) สำหรับเด็กบางคนนี้อาจจะมีพัฒนาการก้าวหน้าหรือล่าช้ากว่าเกณฑ์ตามทฤษฎี ลักษณะแบบวัดนี้เป็นแบบปรนัย และให้เลือกตอบ 2 ครั้งต่อหนึ่งเรื่อง ซึ่งได้แนวความคิดมาจากแบบทดสอบความเชื่อมโยง (Association Test) คำตอบที่เด็กเลือกในครั้งแรกจะไม่นำมาให้เด็กเลือกตอบอีกในการตอบครั้งที่สอง คำตอบครั้งแรกของเด็กในแต่ละเรื่องแสดงถึงขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เด็กเข้าใจมากที่สุด ส่วนคำตอบครั้งที่สองแสดงถึงขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เด็กสามารถเข้าใจได้เป็นอันดับรองลงมา จึงวิเคราะห์สองคำตอบนี้แยกจากกัน การให้คะแนนคำตอบแต่ละครั้งในแต่ละเรื่องจึงอยู่ในช่วงระหว่าง 0 - 3 คะแนน ตามขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เด็กเลือกตอบ คะแนนรวมจากการตอบทั้ง 6 เรื่องจึงอยู่ระหว่าง 0 - 18 คะแนน ในส่วนนี้จะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบครั้งแรกก่อน การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ใช้ทั้งความถี่คือ จำนวนของเด็กหรือจำนวนคำตอบ และใช้คะแนนรวม ขึ้นอยู่กับหัวข้อที่ต้องการจะศึกษาในหมวดนี้ ซึ่งแบ่งเป็น 3 หัวข้อคือ ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัวกับคะแนนจริยธรรมและการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ กับคะแนนจริยธรรม ดังจะกล่าวต่อไปตามลำดับ

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก

การทดสอบเพื่อศึกษาว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกอยู่ในชั้นใด จากทฤษฎีและหลักฐานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้คาดว่าเด็กก่อนวัยเรียนส่วนมากจะมีความเข้าใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 1 และจะมีบางคนที่ได้เลื่อนขั้นสู่อจริยธรรมชั้นที่สูงขึ้น คือชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ใช้วิธีไคสแควร์ สำหรับข้อมูลที่มีกลุ่มตัวแปรคานเดียว (χ^2 for single classification) ข้อมูลเป็นความถี่ของเด็กที่ตอบโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นต่าง ๆ วิเคราะห์จากเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีคานฐานนิยม (Mode) ของชั้นทางจริยธรรมจากคำตอบทั้งหมด 6 เรื่อง คานฐานนิยมของชั้นทางจริยธรรมของเด็กแต่ละคนแทนชั้นทางจริยธรรมที่เด็กผู้นั้นอยู่ ด้วยวิธีนี้ทำให้องค์ตัดข้อมูลที่ไม่มีคานฐานนิยมอันเดียวไป 21.68 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเด็กทั้งหมด ผลปรากฏว่าจำนวนเด็กที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก อยู่ในชั้นต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างเชื่องช้าได้มาก (ดูตาราง 12) โดยอยู่ในจริยธรรมชั้นยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ (ชั้นที่ 1) จำนวนมากที่สุด จำนวนรองลงมาอยู่ในจริยธรรมชั้นยึดหลักแสวงหารางวัล (ชั้นที่ 2) และอยู่ในชั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (ชั้นที่ 3) เพียงเล็กน้อย ผลในส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐาน 1 ที่คาดว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กอยู่ในชั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ (ชั้นที่ 1) มากกว่าชั้นอื่น ๆ และสอดคล้องกับเกณฑ์ระดับอายุตามทฤษฎีของโคลเบอร์กกำหนดไว้ กล่าวคือเด็กอายุไม่เกิน 7 ปีโดยทั่วไปมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 นี้

ตาราง 12 แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก

ชั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก	ความถี่ ในข้อมูล	ความถี่ ตามคาดหมาย	χ^2
ชั้น 0 ไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม	2	16.25	
1 ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ	40	16.25	
2 ยึดหลักแสวงหารางวัล	16	16.25	
3 ยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ	7	16.25	
รวม	65	65	52.48 ^{***}

p < .001

นอกจากนี้ยังพบผลที่น่าสนใจเพิ่มเติม กล่าวคือ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจากจำนวนคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หรือจากจำนวนเด็กทั้งหมด โดยพิจารณาตามประเภทของสถานการณ์ในเรื่องและเป็นรายเรื่อง (ดูตาราง 18 และภาพ 2 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าประเภทของสถานการณ์มีผลต่อคำตอบ กล่าวคือเมื่อเรื่องสถานการณ์ลบหรือตัวละครในเรื่องกระทำการที่ไม่ดีไม่เหมาะสม (เรื่องที่ 1, 3 และ 5) คำตอบของเด็กในส่วนใหญ่อยู่ในจริยธรรมชั้นที่ 1 ของโคลเบอร์กอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 18 ในภาคผนวก ข) จำนวนรองลงมาอยู่ในชั้นที่ 2 แต่เมื่อสถานการณ์ของเรื่องเป็นบวกหรือตัวละครในเรื่องกระทำการที่ดีที่เหมาะสม (เรื่องที่ 2, 4 และ 6) คำตอบของเด็กส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 2 อันดับรองลงมาอยู่ในจริยธรรมชั้นที่ 1 และเมื่อได้ขจัดปัญหาจากผลของ

ประเภทสถานการณ์ โดยพิจารณาจากเรื่องทั้งหมด 6 เรื่อง ที่มีสถานการณ์ทั้งบวกและลบจำนวนเท่ากัน และด้วยวิธีดำเนินการที่เสนอเรื่องสถานการณ์บวกและลบสลับกัน จากความถี่ของคำตอบที่อยู่ในชั้นต่าง ๆ ทั้ง 6 เรื่องของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ปรากฏว่าคำตอบของเด็กส่วนใหญ่จากคำตอบครั้งแรกนี้อยู่ในจริยธรรมชั้นที่ 1 รองลงมาคืออยู่ในจริยธรรมชั้นที่ 2 และ 3 ตามลำดับ และปีคำตอบจำนวนน้อยมากที่แสดงว่าไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม ผลส่วนนี้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการทดสอบด้วยโคลสแควร์ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่ต่างกันและด้วยจำนวนข้อมูลที่ต่างกัน แต่ข้อมูลต่างก็เป็นความถี่ และได้ผลที่สนับสนุนสมมติฐานและทฤษฎีเช่นเดียวกัน

ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรก

ตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว ในการศึกษานี้ได้แก่ เพศ อายุ ลำดับการเกิดของเด็ก การประกอบอาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของมารดา ระดับอายุของมารดา ดินที่อยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การแบ่งระดับตัวแปรเหล่านี้ในส่วนภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์แล้ว โดยเป็นตัวแปรที่คาดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กด้วย ในส่วนนี้จะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน จากคะแนนรวมของ 6 เรื่อง โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว ซึ่งเริ่มจากตัวแปรที่มีอยู่ในสมมติฐาน และเสนอผลการวิเคราะห์ตามตัวแปรด้านภูมิหลังอื่น ๆ ที่พบผลที่น่าสนใจ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ตามตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับตามอายุจริง คือ 4, 5 และ 6 ปี โดยวิเคราะห์ตามแบบแฟคตอเรียลที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ด้วยวิธีคาดหวังความถี่ (Method of expected cell frequencies)

ซึ่งใช้ข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมด 83 คน ปรากฏว่า (ดูตาราง 13) เด็กที่เพศต่างกันมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกไปแตกต่างกัน ซึ่งให้ผลตรงกันข้ามกับสมมติฐาน 2 ที่คาดว่า เด็กหญิงก่อนวัยเรียนจะมีระดับจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กสูงกว่าเด็กชาย ซึ่งผลจากคะแนนเฉลี่ยปรากฏว่าเด็กหญิงมีคะแนนสูงกว่าเด็กชายเพียงเล็กน้อยมาก (ดูตาราง 22 ในภาคผนวก ข) นอกจากนี้พบผลที่น่าสนใจคือ คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กที่อายุต่างกันนั้นแตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยกลุ่มเด็กอายุ 6 ปีมีคะแนนสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 10.43) อันดิมรองลงมาคือ กลุ่มเด็กอายุ 5 ปี (คะแนนเฉลี่ยคือ 8.71) และเด็กอายุ 4 ปีมีคะแนนต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 8.65) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเด็กอายุ 6 ปี แตกต่างจากกลุ่มอายุ 5 ปี และ 4 ปี อย่างเด่นชัด (ดูตาราง 19 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	0.83	< 1
อายุเด็ก (ข)	2	20.19	3.83*
ก x ข	2	12.31	2.34
Error	77	5.27	

* p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียนเพิ่มขึ้นตามอายุ และเด็กที่อายุ 6 ปี มีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า (น้อยกว่า 1 - 2 ปี)

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกนี้ โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และอายุของเด็ก ด้วยวิธีการทางสถิติแบบเคมึนั้น (ดูตาราง 14) ปรากฏว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับสูง (สูงกว่า ประถมปีที่ 7) และเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ (ไม่เกิน ประถมปีที่ 7) มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกไม่แตกต่างกัน ซึ่งให้ผลที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน 3 ที่กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาสูง มีระดับจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษากำ (นอกจากนี้พบว่าคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบครั้งแรก แปรปรวนตามอายุเด็กอย่างเด่นชัดมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลจากตาราง 13 ที่กล่าวข้างต้น และยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยวิธีเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุเด็ก (ดูตาราง 20 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	0.63	< 1
อายุเด็ก (ข)	2	38.46	6.46**
ก x ข	2	11.50	1.93
Error	77	5.96	

**p < .01

ผลในส่วนนี้แสดงว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กไม่แตกต่างกัน ซึ่งให้ผลไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่พบผลที่ยืนยันว่าเด็กที่อายุมากกว่ามีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ สูงกว่าเด็กที่อายุน้อย

สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กด้วยวิธีการทางสถิติแบบเคิม โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่และการประกอบอาชีพของมารดา (ดูตาราง 15) พบผลที่น่าสนใจคือ ถิ่นที่อยู่และการประกอบอาชีพของมารดาด้วยกัน มีความสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏว่า ในหมู่เด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้นั้น เด็กที่อยู่ในเขตเมืองได้คะแนนจริยธรรมมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 10.9) และเด็กที่อยู่ชานเมืองได้คะแนนจริยธรรมต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 8.73) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method) (ดูตาราง 21 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ส่วนในกลุ่มที่มารดาทำงานมีคะแนนจริยธรรมปานกลางไม่ว่าจะอยู่ในเขตเมืองหรือชานเมือง

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	3.23	< 1
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	6.39	1.16
ก x ข	1	34.55	6.26 *
Error	79	5.52	

* p < .05

ผลส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า เด็กที่มารดาไม่ทำงานหารายได้และอยู่ในเมือง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกนี้ สูงกว่าเด็กที่มารดาไม่ทำงาน เหมือนกันแต่อยู่ชานเมือง

จากการศึกษาครั้งนี้ ลักษณะภูมิหลังที่มีความเกี่ยวข้องกับอย่างเด่นชัดกับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกนี้ คือ อายุของเด็ก และถิ่นที่อยู่รวมกับการประกอบอาชีพหรือไม่ของมารดาเท่านั้น ส่วนตัวแปรด้านภูมิหลังอื่น ๆ นอกจากนี้ไม่พบว่าเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้อย่างเด่นชัด (ดูตาราง 22 และ 23 ในภาคผนวก ข) สำหรับตัวแปรระดับอายุมารดานั้น พอที่จะมีแนวโน้มว่าเด็กที่มารดามีอายุมาก จะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบครั้งแรกสูงกว่าเด็กที่มารดามีระดับอายุน้อย และเมื่อได้ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุจริงของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบแรกของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพรอดัก - โมเมนต์ คอรีเลชัน (Product moment correlation) โดยได้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นั้น ปรากฏว่าคะแนนของตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่ยอมรับได้ ($r = .21^*$) นั่นคือเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีมารดาอายุมากมีแนวโน้มที่มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก สูงตามไปด้วย

การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล ที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยจะแยกกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติที่ต่างกัน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงผลที่ได้จากการทดสอบด้วยที-เทส (t-test) เมื่อการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบเป็นตัวแปรอิสระที่แบ่งได้เป็นสองระดับคือ มากกับน้อย ในส่วนหลังจะเสนอผลการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกด้วยวิธี เพียร์สัน พรอดัก - โมเมนต์ คอรีเลชัน (Pearson Product-moment correlation) ทั้งในกลุ่มรวมจากตัวอย่าง

ทุกคน และในกลุ่มย่อยที่แยกตามการแบ่งตัวแปรภูมิหลังต่าง ๆ นั้น

ผลการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็ก ตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดา และตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาด้วยวิธีที-เทสต์ (t-test) (ดูตาราง 24 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ระดับมาก (คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากกว่าคะแนนเฉลี่ยคือ 65.47 คะแนน) และเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย (คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย) มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลก็ได้ผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก (คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าเกณฑ์เฉลี่ยคือมากกว่า 64.37 คะแนน) มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ไม่แตกต่างจากเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย (คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์เฉลี่ย) อย่างเด่นชัด ผลที่ได้แสดงว่าระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็ก

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ในกลุ่มรวมที่ศึกษาจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 83 คน ปรากฏผลว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก แต่ไม่พบความสัมพันธ์สูงในระดับที่ยอมรับได้ ($r = -.12$) และเมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามระดับภูมิหลังต่าง ๆ กัน (ดูตาราง 25 ในภาคผนวก ข) ปรากฏผลที่สอดคล้องกันคือ ในกลุ่มย่อยส่วนใหญ่พบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองในทางลบ แต่ความสัมพันธ์ที่พบนี้น้อยอยู่ในระดับต่ำมากจนไม่สามารถยอมรับได้ ซึ่งผลส่วนนี้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยได้ผลตรงกันข้ามกับสมมติฐาน 5 ที่คาดว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ด้วยวิธีหาคาสสัมพันธ์เช่นกัน ปรากฏผลในลักษณะเดียวกับผลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กล่าวคือ ไม่พบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัด ($r = -.08$) ในกลุ่มรวม สำหรับการวิเคราะห์ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ (ดูตาราง 25 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าคาสสัมพันธ์ที่ได้อยู่ในระดับต่ำมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในทางลบ มีเพียงกลุ่มเด็กหญิงเพียงกลุ่มเดียวที่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และความสัมพันธ์นั้นเป็นไปในทางลบ ($r = -.32^*$) ซึ่งแสดงว่าเฉพาะเด็กหญิงในกลุ่มตัวอย่างนี้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยเท่าใด มีแนวโน้มว่าจะมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกมากขึ้นตามไป ด้วย ดังนั้นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ต่างก็ให้ผลตรงข้ามกับสมมติฐาน 6 ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียน

การวิเคราะห์เพื่อดูว่าความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบต่อคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกด้วยวิธีวิเคราะห์ที่ต่างกัน ได้ผลที่สอดคล้องกัน แต่ไม่สนับสนุนสมมติฐาน 5 และ 6 นั่นคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างเด่นชัด เมื่อพิจารณาจากคำตอบครั้งแรกของเด็ก

ในหมวดจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก สรุปได้ว่าคะแนนจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน มีพัฒนาการตามอายุ และสัมพันธ์กับอายุของมารดา แต่ไม่สัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบอย่างเด่นชัด

3) การวิเคราะห์คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง

การวิเคราะห์ในหมวดนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลจากคำตอบครั้งแรก ในอันที่จะทำให้ เกิดความรู้ในเรื่องของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ที่เด็กก่อนวัยเรียน

เข้าใจและคุ้นเคยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น และทำให้รู้ถึงระดับการใช้เหตุผลของเด็กวัยนี้ที่เป็นอันดับรองลงมาจากคำตอบครั้งแรก คะแนนจริยธรรมจากคำตอบครั้งที่สองมีลักษณะเช่นเดียวกับจากคำตอบครั้งที่หนึ่ง และในแต่ละเรื่องคำตอบครั้งแรกจะไม่ซ้ำกับคำตอบครั้งที่สอง การเสนอผลในส่วนนี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อเช่นเดียวกับการวิเคราะห์จากคำตอบครั้งแรก คือ ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ภูมิหลังของเด็กมารดาและครอบครัวกับคะแนนจริยธรรม และการอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรม ก็จะกล่าวต่อไปตามลำดับ

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง

การทดสอบว่าเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มตัวอย่างนี้มีความเข้าใจและใช้จริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กขั้นใดอีก นอกเหนือจากการตอบในครั้งแรก โดยการทดสอบความแตกต่างของจำนวนเด็กที่เลือกคำตอบที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่าง ๆ กันในการตอบครั้งที่สอง ด้วยวิธีไคสแควร์สำหรับข้อมูลที่มีกลุ่มตัวแปรค่าเดียว (χ^2 for single classification) ซึ่งพิจารณาเฉพาะเด็กที่มีค่านิยม (Iode) ของชั้นทางจริยธรรมจากคำตอบทั้งหมด 6 เรื่อง ค่านิยมในที่นี้แสดงถึงชั้นทางจริยธรรมที่เด็กแต่ละคนอยู่ ผลปรากฏว่าในคำตอบครั้งที่สองนี้ จำนวนเด็กที่มีจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กอยู่ในชั้นต่าง ๆ กัน แตกต่างกันอย่างเชื่องช้ามาก (ดูตาราง 16) และพบว่าเด็กเลือกตอบจริยธรรมชั้นยี่ดหลักแสงหารางวัลชั้นที่ 2 จำนวนมากที่สุด รองลงมาคือจริยธรรมชั้นยี่ดหลักหลบหลีกการถูกจ้งโทษ (ชั้นที่ 1) และจริยธรรมชั้นยี่ดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (ชั้นที่ 3) ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับชั้นที่ 1 และมีส่วนน้อยมากที่อยู่ในชั้นที่ยังไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม (ชั้น 0)

ตาราง 16 แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง

ชั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก	ความถี่ ในข้อมูล	ความถี่ ตามคาดหวัง	χ^2
ชั้น 0 ยังไม่เข้าใจจริยธรรม	3	13	
1 บิดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ	13	13	
2 บิดหลักแสวงหารางวัล	24	13	
3 บิดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ	12	13	
รวม	52	52	17.08***

***p < .001

เมื่อพิจารณารายละเอียดจากคำตอบครั้งที่สองนี้โดยพิจารณาจากจำนวนคำตอบทั้งหมด และจากจำนวนเด็กทั้งหมด ซึ่งแยกเสนอตามประเภทของสถานการณ์ในเรื่อง และแยกเสนอผลเป็นรายเรื่อง (ดูตาราง 26 และภาพ 3 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าสถานการณ์ของเรื่องมีผลต่อคำตอบ แต่ในทางที่กลับกันกับจากคำตอบครั้งแรก กล่าวคือ ในคำตอบครั้งที่สองนี้ เรื่องสถานการณ์หลบหรือตัวละครในเรื่องกระทำสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสม (เรื่องที่ 1, 3 และ 5) เด็กส่วนใหญ่จะเลือกตอบจริยธรรมชั้นที่ 2 รองลงมาตอบจริยธรรมชั้นที่สูงขึ้นคือ ชั้นที่ 3 สำหรับเรื่องสถานการณ์บวกหรือตัวละครในเรื่องกระทำสิ่งที่ดีที่เหมาะสม (เรื่องที่ 2, 4 และ 6) เด็กส่วนใหญ่จะตอบจริยธรรมชั้นที่ 1 ซึ่งจำนวนใกล้เคียงกับชั้นที่ 2 และ 3 ด้วย และเมื่อได้ขจัดปัญหาจากผลของประเภทสถานการณ์ โดยพิจารณาจากคำตอบของเรื่องทั้งหมด 6 เรื่องที่มีสถานการณ์บวกและลบ

ในจำนวนที่เท่ากัน และด้วยวิธีดำเนินการที่เสนอเรื่องสถานการณ์บวกและลบสลับกันดังที่ได้ปฏิบัติในการรวบรวมข้อมูล จากคำตอบทั้ง 6 เรื่องของเด็กทุกคนปรากฏว่า จากคำตอบครึ่งหลังนี้เด็กส่วนใหญ่เลื่อนมาใช้จริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 2 ปีคหลักแสงหารางวัล ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการทดสอบควยโคสแควรข้างตน รองลงมาอยู่ในชั้นที่ 3 ปีคหลักการทำตามผู้อื่น เห็นชอบ และอยู่ในชั้นที่ 1 ปีคหลักหลบหลีกการถูกลงโทษเป็นอันดับที่สาม

การเปรียบเทียบผลจากคำตอบครั้งที่สองกับจากคำตอบครั้งแรก (ดูภาพ 4 ในภาคผนวก ข) แสดงให้เห็นว่าคำตอบของเด็กส่วนใหญ่ในครึ่งหลังเลื่อนมาสู่ชั้นที่สูงขึ้นกว่าจากคำตอบแรก 1 ชั้น คือจากชั้นที่ 1 มาอยู่ชั้นที่ 2 และเมื่อพิจารณาชั้นทางจริยธรรมในลักษณะที่ละเอียดยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยจากคำตอบรวมทั้งหมด 6 เรื่อง (ดูภาพ 5 ในภาคผนวก ข) แสดงให้เห็นว่าเด็กส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการอยู่ในชั้นที่สูงกว่าชั้นที่ 1 และกำลังย่างขึ้นสู่ชั้นที่ 2 ทั้งจากสองคำตอบ แต่สำหรับคำตอบครั้งที่สองนี้เด็กที่มีพัฒนาการในชั้นต่ำมีจำนวนน้อยลงกว่าจากคำตอบครั้งแรก ขณะเดียวกันเด็กมีระดับพัฒนาในชั้นที่สูงกว่าชั้นที่ 2 ในจำนวนมากกว่าคำตอบครั้งแรกอย่างเด่นชัด

เนื่องจากผลจากคำตอบครั้งที่สองแสดงถึงขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เด็กเข้าใจและใช้เป็นอันดับรองลงมา ดังนั้นจากการวิเคราะห์ระดับพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กทั้งสองคำตอบ แสดงว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 2 เป็นชั้นที่เด็กก่อนวัยเรียนใช้มากรองจากชั้นแรก และความพร้อมที่จะใช้จริยธรรมชั้นที่ 2 นี้มีน้อยกว่าชั้นแรก เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าเด็กกำลังจะเลื่อนมาใช้จริยธรรมชั้นที่ 2 มากยิ่งขึ้น

ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่สอง

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความเกี่ยวโยงระหว่างลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่ศึกษาครั้งนี้กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กรวม 6 เรื่องในการ

ตอบครั้งที่สองของเด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งพิจารณาตามตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังที่ละ 2 ตัว เพื่อที่จะศึกษาความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรม ตามตัวแปรภูมิหลังแต่ละตัว และดูการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้านภูมิหลัง 2 ตัว ด้วยการวิเคราะห์ตามแบบแฟคตอเรียลที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว (Analysis of variance for a two factor design) ซึ่งจะเสนอผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจต่าง ๆ ต่อไป

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา ซึ่งใช้ข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมดด้วยวิธีแฟคตอเรียลแบบใช้ค่าความคาดหวัง (Method of expected cell frequencies) ให้ผลที่น่าสนใจคือ (ดูตาราง 17) ประการแรก เด็กที่มารดาทำงานหารายได้ กับเด็กที่มารดาไม่ทำงานหารายได้มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้แตกต่างกันอย่างเด่นชัด โดยเด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานมารดามีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มารดาทำงานหารายได้ (คะแนนเฉลี่ยจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองในกลุ่มเด็กที่มารดาไม่ทำงานคือ 11.07 และในกลุ่มที่มารดาทำงานคือ 10.04) ประการที่สองคือ ถิ่นที่อยู่และการประกอบอาชีพหรือไม่ของมารดาที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กคำตอบครั้งที่สอง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า (ดูตาราง 27 ในภาคผนวก ข) กลุ่มเด็กที่อยู่ในเขตชานเมืองและมารดาไม่ได้ทำงานหารายได้ มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กคำตอบครั้งที่สองที่สูงที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 12.9) ส่วนกลุ่มเด็กที่อยู่ในเขตเมืองเช่นกันแต่มารดาทำงานมีคะแนนต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 10.03) และกลุ่มที่อยู่ในชานเมืองไม่ว่ามารดาจะทำงานหรือไม่ ทางมีคะแนนจริยธรรมปานกลางซึ่งใกล้เคียงกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุด เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน - คูลส์ (Newman-Keuls Method) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่อยู่ในเมืองและมารดาไม่ได้ทำงานสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่มอย่างเด่นชัด

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	18.91	2.36
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	36.83	4.61*
ก x ข	1	38.66	4.83*
Error	79	8.00	

* $p < .05$

ผลในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพหารายได้ มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กคำตอบที่สองนี้ สูงกว่ากลุ่มที่มารดาประกอบอาชีพหารายได้ และกลุ่มที่มารดาไม่ได้ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในเมือง มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเด่นชัดด้วย

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามตัวแปรคือ เพศ และการประกอบอาชีพของมารดาด้วยวิธีทางสถิติแบบเคม ปรากฏผลที่น่าสนใจคือ (ดูตาราง 18) เพศ และการประกอบอาชีพหรือไม่ว่างของมารดาเหมือนกันมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ในหมู่เด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้นั้น กลุ่มเด็กชายมีคะแนนจริยธรรมสูงสุด (คะแนนเฉลี่ย 12.43) ส่วนกลุ่มเด็กหญิงมีคะแนนต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย 9.71) และในหมู่เด็กที่มารดาทำงานหารายได้ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง มีคะแนนจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มเด็กชายได้คะแนนต่ำกว่า (คะแนนเฉลี่ย 9.90)

เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน - คูลส์ (Newman-Keuls Method) (ดูตาราง 28 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเด็กชายที่มารดาไม่ได้ทำงานหรือกลุ่มสูงสุดนั้นแตกต่างจากกลุ่มเด็กหญิงที่มารดาไม่ได้ทำงานเช่นกัน และยังแตกต่างจากกลุ่มเด็กชายด้วยกันแต่มารดาทำงานหารายได้ด้วย

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	10.73	1.34
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	22.70	2.84
ก x ข	1	42.97	5.38 *
Error	79	7.99	

* $p < .05$

ผลในส่วนนี้แสดงว่า เพศของเด็กโดยลำพังไม่ได้เกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ แต่เมื่อพิจารณารวมกับการประกอบอาชีพของมารดา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบครั้งที่สอง ดังที่เสนอผลในตาราง 17 แล้วนั้น ปรากฏว่าเด็กชายที่มารดาไม่ทำงานหารายได้ มีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กหญิงที่มารดาไม่ได้ทำงานเช่นกัน และได้ผลสนับสนุนตาราง 17 บางส่วนคือ เด็กชายที่มารดาไม่ได้ทำงานนั้น มีคะแนนจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มเด็กชายด้วยกันแต่มารดาทำงานหารายได้อย่างเด่นชัด

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจาก คำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียนด้วยวิธีการทางสถิติแบบเดียวกัน แต่ใช้ตัวแปรอิสระที่เป็นระดับอายุของมารดา และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ดูตาราง 19) พบผลที่น่าสนใจคือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีระดับอายุต่างกันมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จาก คำตอบครั้งที่สองนี้ต่างกันอย่างเด่นชัด โดยเด็กที่มารดามีอายุมาก (อายุมากกว่า 30 ปี) มีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มารดามีอายุน้อย (ไม่เกิน 30 ปี) (คะแนนเฉลี่ยของเด็กกลุ่มที่มารดามีระดับอายุมากคือ 10.98 คะแนน และกลุ่มที่มารดามีอายุน้อยคือ 9.81 คะแนน) นอกจากนี้ยังพบว่าระดับอายุมารดาและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลรวมกัน มีความสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ในหมู่เด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากเช่นกันนั้น เด็กที่มารดาอายุมากจะมีคะแนนจริยธรรมสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 11.30) ส่วนเด็กที่มารดามีอายุน้อย จะมีคะแนนจริยธรรมต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 8.61) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของ นิวแมน - คูลส์ (Newman-Keuls Method) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ส่วนในกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลระดับน้อยไม่ว่ามารดาจะมีระดับอายุมากหรือน้อย มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบที่ 2 อยู่ระดับปานกลาง (ดูตาราง 29 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับอายุของมารดาและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

Source of variance	df	MS	F
ระดับอายุของมารดา (ก)	1	32.58	4.12 *
ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ข)	1	10.92	1.38
ก x ข	1	43.01	5.44 *
Error	79	7.91	

* $p < .05$

ผลส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า ระดับอายุของมารดาที่มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ โดยเด็กที่มีมารดาในระดับอายุมาก เป็นผู้มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้คำตอบหลัง สูงกว่าเด็กที่มีมารดาอายุน้อย ซึ่งผลส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยวิธีเดียวกัน โดยพิจารณาตามระดับอายุมารดาและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก (ดูตาราง 30 ในภาคผนวก ข) นอกจากนี้เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากเช่นกัน เด็กที่มีมารดาอายุมากมีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีมารดาอายุน้อยอย่างเด่นชัดด้วย

ดังนั้น ลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดกับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองของเด็กก่อนวัยเรียนคือ การประกอบอาชีพของมารดา ถิ่นที่อยู่ ร่วมกับการประกอบอาชีพของมารดา เพศของเด็ก ร่วมกับการประกอบอาชีพของมารดา ระดับอายุของมารดา และระดับอายุมารดาพร้อมกับระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ส่วนตัวแปรด้านภูมิหลังอื่น ๆ ไม่พบความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมตาม

ทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบที่สองอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 31, 32 และ 33 ในภาคผนวก ข)

การอบรมเลี้ยงดูสองแบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบ

ครั้งที่สอง

การวิเคราะห์ส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความเกี่ยวข้องของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล ต่อคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติ 2 อย่าง กล่าวคือที-เทส (t-test) เมื่อการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบเป็นตัวแปรอิสระที่มี 2 ระดับ และด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบครั้งที่สอง ในกลุ่มเด็กประเภทต่าง ๆ โดยจะเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิธีแรกก่อน และเสนอผลการวิเคราะห์ในรายละเอียดด้วยวิธีทางสถิติวิธีที่สองต่อมา

ผลการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มากกับน้อย ตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปรากฏว่า (ดูตาราง 34 ในภาคผนวก ข) กลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และกลุ่มเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ ไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง เมื่อพิจารณาตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และระดับอายุมารดา (ดูตาราง 30 ในภาคผนวก ข) สำหรับตัวแปรอิสระคือ ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ได้ผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือกลุ่มเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบที่สองไม่แตกต่างจากกลุ่มเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยอย่างเด่นชัด ซึ่งได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง เมื่อพิจารณาระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และระดับอายุมารดา รวมกัน (ดูตาราง 19) ดังที่เสนอผลไปแล้วเมื่อก้าวถึงความเกี่ยวข้องของระดับอายุของ

มารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้จากคำตอบครั้งที่สอง กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลโดยลำพังไม่ได้เกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ด้วยวิธีที่ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และหาระดับนัยสำคัญทางสถิติของค่าเหล่านั้นด้วย ปรากฏว่าในกลุ่มรวม คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สัมพันธ์ทางลบกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ในระดับที่ต่ำมาก และไม่เป็นที่ยอมรับได้ทางสถิติ ($r = -.11$) และผลจากกลุ่มย่อย (ดูตาราง 35 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่าพบความสัมพันธ์ทางลบในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มเด็กจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเด็กที่มารดาทำงานหารายได้ และกลุ่มเด็กที่มารดาไม่ทำงาน นั่นคือในกลุ่มเด็กเหล่านั้น เด็กที่มารดาบอกว่าอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก กลับมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองต่ำ

สำหรับการวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ในกลุ่มรวม ปรากฏว่าคะแนนของตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทางลบแต่อยู่ในระดับต่ำที่ไม่สามารถยอมรับได้ทางสถิติ ($r = -.13$) และในกลุ่มย่อยพบความสัมพันธ์เช่นนั้นในระดับที่ยอมรับได้ (ดูตาราง 35 ในภาคผนวก ข) ใน 4 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเด็กในเมือง กลุ่มเด็กที่มารดาทำงานหารายได้ และกลุ่มเด็กที่มารดาไม่ทำงาน นั่นคือเด็กในกลุ่มเหล่านั้น คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองนี้ เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดา

ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติที่ต่างกัน ได้ผลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบ ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองอย่างเด่นชัดในกลุ่มรวม แต่เมื่อพิจารณาจากในกลุ่มย่อยที่แบ่งตามภูมิหลังประเภทต่าง ๆ พบ

ความสัมพันธ์ทางลบอย่างเด่นชัด กล่าวคือคะแนนจริยธรรมสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักในกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม และสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ซึ่งผลเหล่านี้ตรงข้ามกับความคาดหมายที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบจะสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ในหมวดจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง สรุปได้ว่าคะแนนจริยธรรมของเด็กแตกต่างกันตามระดับอายุของมารดา การประกอบอาชีพของมารดา และสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลในทำนองที่คล้ายกันกับความคาดหมายในกลุ่มย่อยบางกลุ่ม

สำหรับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรก เปรียบเทียบกับคำตอบครั้งที่สอง สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์จากคำตอบครั้งแรกและครั้งที่สอง แตกต่างกันมาก โดยคะแนนจริยธรรมจากคำตอบครั้งที่สอง แตกต่างตามลักษณะของมารดามากกว่าคำตอบครั้งแรก และสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลทางลบ มากกว่าจากคำตอบครั้งแรก

ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์กับทฤษฎีของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก มีความเกี่ยวข้องกันในคำนี้ที่ต่างก็มียุทธศาสตร์ความเชื่อเช่นเดียวกันว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการรู้การคิด และศึกษาจริยธรรมจากเหตุผลเชิงจริยธรรมเช่นเดียวกัน โดยทฤษฎีของโคลเบอร์กได้แนวความคิดเบื้องต้นจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ และพัฒนาขึ้นเป็นทฤษฎีใหม่ที่มีขั้นของพัฒนาการละเอียดยิ่งขึ้น การเปรียบเทียบขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของทฤษฎีทั้งสองไม่สามารถทำได้เด่นชัด เนื่องจากทฤษฎีของเพียเจต์กล่าวเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเหตุผลทางจริยธรรมจากจริยธรรมขั้นต่ำสู่จริยธรรมขั้นสูงขึ้นไป กล่าวคือ จริยธรรมขั้นยึดความจริงที่เห็นได้ (moral realism) ไปสู่จริยธรรมขั้นปรนัย (subjective morality) เท่านั้น และเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำบางขั้นของโคลเบอร์ก เช่น ขั้นยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (ขั้นที่ 3)

มีลักษณะใกล้เคียงกับส่วนหนึ่งของจริยธรรมขั้นสูงสุดของทฤษฎีของเพียเจต์ และเมื่อการศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาทฤษฎีทั้งสองมาเป็นหลักในการศึกษาจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน จึงได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนจริยธรรมระหว่างทฤษฎีทั้งสอง ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะของภูมิหลังต่าง ๆ กัน ปรากฏว่าคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอย่างเด่นชัด แต่มีแนวโน้มที่จะพบความสัมพันธ์ทางลบ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย (ดูตาราง 20) และมีแนวโน้มที่จะพบความสัมพันธ์ต่างบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กชานเมือง

ตาราง 20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคล์เบอร์กของเด็กที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กัน

กลุ่ม	จำนวน	จริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์กับ	
		ทฤษฎีโคล์เบอร์ก คำตอบแรก	ทฤษฎีโคล์เบอร์ก คำตอบที่สอง
รวม	83	-.13	.02
เพศ	ชาย	-.17	-.01
	หญิง	-.10	.16
ระดับการศึกษาของมารดา	สูง	-.31	-.08
	ต่ำ	-.08	.17
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	-.26	.14
	ต่ำ	-.02	.04
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	-.26	-.14
	ชานเมือง	-.07	.27

๕) การวิเคราะห์คะแนนการอบรมเลี้ยงดูสองแบบ

คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบได้มาจากการสัมภาษณ์โดยให้มารดาของเด็กในกลุ่มตัวอย่าง ประมาณค่าความถี่ในการปฏิบัติจริงต่อบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างครั้งนั้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล จากไม่เคยปฏิบัติเช่นนั้นเลย จนถึงทำเสมอ ช่วงคะแนนที่สามารถประเมินได้ในแต่ละข้อยูระหว่าง 1 - 6 คะแนน แบบสัมภาษณ์แต่ละแบบประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ ดังนั้นพิสัยของ

คะแนนรวมในแต่ละแบบของมารดาแต่ละคนจึงอยู่ระหว่าง 6 - 96 คะแนน ในหมวดนี้จะ
 เสนอผลการวิเคราะห์ 2 หัวข้อใหญ่คือ ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับการอบรม
 เลี้ยงดูแบบรัก และภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 สำหรับวิธีการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ
 ตามตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังที่ละสองตัวจนครบตัวแปรด้านภูมิหลังทุกตัว ตามแบบแฟคตอเรียล
 ที่มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวด้วยวิธีคาดหมายความถี่ (Method of expected cell frequencies),
 ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการศึกษาภาคสนามที่มีตัวแปรอิสระด้านปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ โดย
 ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย (cell) ที่ไม่เท่ากัน และสามารถ
 ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัวร่วมกันต่อคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบด้วย
 สำหรับภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัวในการศึกษานี้ เป็นลักษณะทางสังคมที่คาดว่า
 จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูของมารดา เนื่องจากมีหลักฐานทาง
 การวิจัยต่าง ๆ ยืนยันว่าปัจจัยทางสังคมที่แตกต่างกัน มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะการอบรม
 เลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันด้วย

ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

การวิเคราะห์ส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความเกี่ยวข้องของระหว่างลักษณะภูมิหลัง
 ต่าง ๆ กับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้อง
 กับพัฒนาการทางจิตใจ และเป็นการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่มารดาแสดงออกซึ่งความรัก
 ความสนใจ เอาใจใส่ โกลัซิค ยกย่อง ตลอดจนภาคภูมิใจในตัวบุตรของตน เป็นต้น

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยพิจารณา
 ตามตัวแปรด้านภูมิหลังของมารดา 2 ตัว คือ ระดับการศึกษาของมารดาและระดับอายุของ
 มารดา ด้วยวิธีการทางสถิติดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลที่น่าสนใจ คือ คะแนนการอบรม
 เลี้ยงดูแบบรักแปรปรวนไปตามระดับการศึกษาของมารดาและระดับอายุของมารดา
 (ดูตาราง 21) กล่าวคือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประมาณปีที่ 7 อบรมเลี้ยงดูบุตร
 คนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างแบบรักในปริมาณที่มากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือไม่เกิน
 ประมาณปีที่ 7 อย่างเด่นชัดมาก (คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มการศึกษาสูงคือ 74.68 ในกลุ่ม

การศึกษาตัวคือ 62.16) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบคะแนนของ 2 กลุ่มนั้นด้วยที่ - เทส (t-test) และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนนี้เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา รวมทั้งการประกอบอาชีพของมารดา ถิ่นที่อยู่ เพศ และอายุของเด็ก (ดูตาราง 36 - 40 ในภาคผนวก ข) และปรากฏว่ามารดาที่มีระดับอายุมากกว่า 30 ปี อบรมเลี้ยงดูแบบรักในปริมาณมากกว่ามารดาที่มีอายุน้อยกว่าหรือมีอายุไม่เกิน 30 ปี อย่างเด่นชัดด้วย (คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มมารดาอายุมากคือ 68.24 และในกลุ่มมารดาอายุน้อยคือ 62.79) ซึ่งให้ผลสอดคล้องกับการทดสอบด้วยที่ - เทส (ดูตาราง 36 ในภาคผนวก ข) และผลจากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุจริงของมารดากับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ซึ่งพบว่าคะแนนของตัวแปรทั้งสองสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่เชื่อถือได้ ($r = .23^*$)

ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และระดับอายุของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2262.82	24.61 **
ระดับอายุของมารดา (ข)	1	389.92	4.24 *
ก x ข	1	13.94	< 1
Error	79	91.96	

** p < .01

* p < .05

ผลในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า มารดาที่มีลักษณะภูมิหลังทั้งระดับการศึกษาและระดับอายุที่สูงกว่า เป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักต่อบุตรวัยก่อนเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ในปริมาณที่สูงกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาและระดับอายุที่น้อยกว่า

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักโดยใช้ตัวแปรอิสระ คือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการประกอบอาชีพของมารดา ปรากฏผลว่าคะแนนการอบรมแบบรักไม่แปรปรวนตามการประกอบอาชีพของมารดา แต่แปรปรวนตามฐานะทางเศรษฐกิจเท่านั้น (ดูตาราง 22) กล่าวคือ มารดาในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง (รายได้รวมเดือนละตั้งแต่ 2,500 - 7,000 บาท) มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสูงกว่ามารดาในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (รายได้รวมไม่เกิน 2,500 บาท ต่อเดือน) อย่างเด่นชัดมาก (คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มฐานะปานกลางคือ 69.84 ในกลุ่มฐานะต่ำคือ 60.80) ผลนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนนี้ เมื่อพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจร่วมกับเพศของเด็ก และร่วมกับอายุของเด็กด้วย และยังสอดคล้องกับผลจากการทดสอบควยที-เทส (ดูตาราง 36, 41 และ 42 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1714.28	15.59**
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	15.20	< 1
ก x ข	1	21.44	< 1
Error	79	109.97	

** p < .01

ผลในส่วนนี้แสดงว่ามารดาในกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานหารายได้และที่ไม่ได้ทำงานหารายได้ มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักไม่แตกต่างกัน แต่มารดาในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสูงกว่า (ฐานะปานกลาง) อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมากกว่ามารดาในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำกว่าอย่างเด่นชัด

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุของเด็ก ปรากฏผลว่า คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักไม่แปรปรวนตามถิ่นที่อยู่ แต่แปรปรวนตามอายุของเด็ก (ดูตาราง 23) กล่าวคือ กลุ่มเด็กอายุ 4 ปี ใ้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักจากมารดามากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 70.23) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 5 ปี (คะแนนเฉลี่ยคือ 66.84) สำหรับกลุ่มเด็กอายุ 6 ปี ใ้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 61.97) เมื่อทดสอบควยสถิติของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) ปรากฏว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักจากมารดาของกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี ซึ่งใ้คะแนนสูงสุดนั้น แตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเด็กอายุ 6 ปี อย่างเด่นชัด (ดูตาราง 43 ในภาคผนวก ข) ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยพิจารณาตามเพศและอายุของเด็ก (ดูตาราง 44 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	175.01	1.44
อายุของเด็ก (ข)	2	404.65	3.33 *
ก x ข	2	9.49	< 1
Error	77	121.41	

* p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักจากมารดา มากกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า โดยเฉพาะเด็กอายุ 4 ปี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากกว่าเด็กอายุ 6 ปี อย่างเด่นชัด

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยพิจารณาจากตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังของเด็ก 2 ตัว ที่ยังไม่ได้ทดสอบคือ เพศ และลำดับการเกิดของเด็ก ปรากฏว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักไม่แปรปรวนตามเพศของเด็ก แต่แปรปรวนตามลำดับการเกิดของเด็ก (ดูตาราง 24) กล่าวคือ กลุ่มเด็กที่มีลำดับการเกิดเป็นบุตรคนเล็กที่สุดหรือขณะนั้นยังไม่มียังไม่มียัง ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักจากมารดามากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยที่ได้คือ 70.10) รองลงมาคือกลุ่มเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนโต (คะแนนเฉลี่ยคือ 66.31) ส่วนกลุ่มเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนรองซึ่งมีทั้งพี่และน้องแล้ว เป็นกลุ่มที่มารดาขอรับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักได้คะแนนต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 59.93) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน - คูลส์ ปรากฏว่ากลุ่มบุตรคนรองได้รับการอบรมแบบรักจากมารดา น้อยกว่ากลุ่มบุตรคนเล็กและกลุ่มบุตรคนโตอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 45 ในภาคผนวก ข) ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก เมื่อพิจารณาตามลำดับการเกิดของเด็ก ร่วมกับถิ่นที่อยู่ และร่วมกับฐานะทางเศรษฐกิจ (ดูตาราง 46 และ 47 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	162.96	1.52
ลำดับการเกิดของเด็ก (ข)	2	713.58	6.65 ^{**}
ก x ข	2	103.66	<1
Error	79	107.35	

^{**} p < .01

ผลในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่ามารดาของเด็กหญิงและเด็กชายอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักไม่แตกต่างกัน สำหรับกลุ่มเด็กที่มีลำดับการเกิดเป็นบุตรคนรองได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากมารดาแบบรักน้อยที่สุด กล่าวคือน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นบุตรคนเล็ก และกลุ่มที่เป็นบุตรคนโตอย่างเด่นชัด

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังต่าง ๆ สรุปได้ว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก แปรปรวนตามระดับการศึกษาของมารดา ระดับอายุของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือมารดาที่มีลักษณะเหล่านั้นในระดับที่สูงกว่า มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนสูงกว่ามารดาที่มีภูมิหลังเหล่านั้นในระดับต่ำกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มมารดาของเด็กอายุ 4 ปี อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมากกว่ากลุ่มมารดาของเด็กอายุ 6 ปี อย่างเด่นชัด และกลุ่มมารดาของเด็กที่มีลำดับการเกิดเป็นบุตรคนรอง อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเด่นชัด โดยกลุ่มมารดาของเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนเล็ก อบรมเลี้ยงดูบุตรคนเล็กแบบรักมากที่สุดด้วย

ภูมิหลังของเด็ก มารดา และครอบครัว กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

การวิเคราะห์ส่วนนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาความเกี่ยวข้องของระหว่างภูมิหลังประเภทต่าง ๆ กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับการใช้อารมณ์ หรือไม่มีความแน่นอนสม่ำเสมอในการอบรมเด็ก และมีหลักฐานการวิจัยที่แสดงว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ให้ความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมและจิตใจของเด็ก

คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในที่นี้ได้มาจากการสัมภาษณ์มารดาถึงความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อบุตรวัยก่อนเรียนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างใช้เหตุผลเพียงใดเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดา จึงเป็นปริมาณการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่เด็กคนๆ หนึ่งได้รับจากมารดานั่นเอง

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดา โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และระดับอายุของมารดา ผลปรากฏว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลแปรปรวนตามระดับการศึกษาของมารดา และยังแปรปรวนตามระดับอายุของมารดาควบ (ดูตาราง 25) กล่าวคือมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 7 อบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 7 อย่างเด่นชัดมาก (คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มมารดาที่มีการศึกษาสูงคือ 72.86 และในกลุ่มมารดาที่มีการศึกษาต่ำคือ 61.15) ผลนี้สอดคล้องกับการทดสอบความแตกต่างของคะแนนจาก 2 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีที-เทส (t-test) และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา ร่วมกับการประกอบอาชีพของมารดา ร่วมกับถิ่นที่อยู่ และเพศของเด็ก (ดูตาราง 48, 49, 50 และ 51 ในภาคผนวก ข) และผลส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐาน 7 ที่กล่าวว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาสูง ใ้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มากกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาต่ำ สำหรับตัวแปรระดับอายุของมารดา ปรากฏว่ามารดาที่มีระดับอายุมากหรืออายุสูงกว่า 30 ปีขึ้นไป อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาที่มีระดับอายุน้อยหรือมีอายุไม่เกิน 30 ปีอย่างเด่นชัด (คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มมารดาอายุมากคือ 67.02 และในกลุ่มมารดาอายุน้อยคือ 61.55) ผลนี้สอดคล้องกับการทดสอบด้วยที-เทส ระหว่างกลุ่มมารดาที่มีระดับอายุต่างกัน (ดูตาราง 48 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
 เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และ
 ระดับอายุของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2044.90	23.13 **
ระดับอายุของมารดา (ข)	1	490.11	5.54 *
ก x ข	1	66.39	<1
Error	79	88.40	

** p < .01

* p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงว่าภูมิหลังของมารดา 2 ลักษณะนี้คือระดับการศึกษา และระดับ
 อายุของมารดา มีความเกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยที่มารดา
 ที่มีลักษณะนั้นในระดับมาก จะมีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลมากกว่าอีกกลุ่มด้วย โดยเฉพาะ
 ระดับการศึกษาของมารดาที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ซึ่งผล
 เป็นไปตามความคาดหมายในสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดย
 พิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการประกอบอาชีพของมารดา ปรากฏ
 ว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่แปรปรวนตามการประกอบอาชีพของมารดา
 แต่แปรปรวนตามฐานะทางเศรษฐกิจ (ดูตาราง 26) กล่าวคือมารดาในครอบครัวฐานะ
 ทางเศรษฐกิจปานกลางตอบว่าอบรมเลี้ยงดูบุตรในกลุ่มตัวอย่างแบบใช้เหตุผล มากกว่า
 มารดาในครอบครัวฐานะต่ำอย่างเด่นชัดมาก (คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มฐานะปานกลางคือ

68.49 ในกลุ่มฐานะต่ำคือ 59.70) ผลนี้สอดคล้องกับการทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เมื่อพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ ร่วมกับเพศของเด็ก และกับลำดับการเกิดของเด็ก (ดูตาราง 48, 52 และ 53 ในภาคผนวก ข) ซึ่งผลส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐาน 8 ที่คาดว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางได้รับ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มากกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ

ตาราง 26 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1535.35	12.08**
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	115.01	< 1
ก x ข	1	1.31	< 1
Error	79	127.10	

** p < .01

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่า มารดาในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง (รายได้รวมของครอบครัวสูงกว่า 2,500 บาท แต่ไม่เกิน 7,000 บาท ต่อเดือน) อบรมเลี้ยงดูบุตรในกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้เหตุผล มากกว่ามารดาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (รายได้รวมเดือนละไม่เกิน 2,500 บาท) และสำหรับมารดาที่ทำงานหารายได้ และที่ไม่ได้ทำงาน เลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลไม่แตกต่างกัน

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยพิจารณาตามตัวแปรภูมิหลังของเด็ก คือ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก ปรากฏว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่แปรปรวนตามเพศ แต่แปรปรวนตามอายุของเด็ก (ดูตาราง 27) แสดงว่าเด็กอายุต่างกันได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในระดับที่ต่างกันด้วย กล่าวคือกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดา มากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 70.23) รองลงมาคือกลุ่มเด็กอายุ 5 ปี (คะแนนเฉลี่ยคือ 66.84) และกลุ่มเด็กอายุ 6 ปี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 61.97) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของ นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาในกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี แตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มเด็กอายุ 6 ปีอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 54 ในภาคผนวก ข) ผลนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุของเด็ก (ดูตาราง 55 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	394.93	2.99
อายุเด็ก (ข)	1	633.78	4.80*
ก x ข	1	31.12	< 1
Error	79	132.12	

* p < .05

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ แสดงอย่างเด่นชัดว่าเด็กอายุ 4 ปี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาในระดับที่มากกว่าเด็กอายุ 6 ปี นอกจากนี้เด็กชายและเด็กหญิงวัยก่อนเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาไม่แตกต่างกันด้วย

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระครั้งสุดท้ายที่ยังไม่ได้ทดสอบ คือ ถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก ปรากฏว่าคะแนนอบรมเลี้ยงดูไม่ได้แปรปรวนตามถิ่นที่อยู่ แต่แปรปรวนตามลำดับการเกิดของเด็ก (ดูตาราง 28) กล่าวคือ กลุ่มบุตรคนเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดามากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยคือ 67.62) รองลงมาคือกลุ่มบุตรคนโต (คะแนนเฉลี่ยคือ 65.15) และกลุ่มบุตรคนรองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 59.93) เมื่อทดสอบด้วยสถิติของนิวแมน - คูลส์ ปรากฏว่ากลุ่มบุตรคนเล็ก และกลุ่มบุตรคนรอง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในระดับที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 56 ในภาคผนวก ข)

ตาราง 28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	333.20	2.57
ลำดับการเกิด (ข)	2	453.96	3.51 *
ก x ข	2	303.91	2.35
Error	77	129.40	

* p < .05

ผลในส่วนนี้แสดงว่าเด็กในเมือง และชานเมือง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกัน เด็กที่เป็นบุตรคนเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในปริมาณที่มากกว่าเด็กที่เป็นบุตรคนรองอย่างเด่นชัด

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่เป็นภูมิหลังที่ละ 2 ตัว สรุปได้ว่าลักษณะภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดา ได้แก่ ระดับการศึกษาของมารดา ระดับอายุของมารดา ซึ่งเป็นลักษณะภูมิหลังของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นภูมิหลังของครอบครัว โดยมารดาในกลุ่มที่มีลักษณะภูมิหลังทั้งสามอยู่ในระดับที่สูงกว่า เป็นผู้มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มากกว่ากลุ่มที่มีภูมิหลังแต่ละลักษณะนั้นในระดับที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ภูมิหลังของเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ได้แก่ อายุ และลำดับการเกิดของเด็ก โดยเด็กที่มีอายุน้อยที่สุด (4 ปี) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดามากที่สุด และแตกต่างจากกลุ่มที่อายุมากที่สุด (6 ปี) อย่างเด่นชัด และกลุ่มเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนเล็กที่สุด ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนรองอย่างเด่นชัดเช่นกัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ($r = .59$) และผลการศึกษาลักษณะภูมิหลังกับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบ ปรากฏว่าให้ผลที่ใกล้เคียงกัน สรุปได้ว่าลักษณะภูมิหลังของมารดาที่มีความเกี่ยวข้องกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผล คือ ระดับการศึกษาของมารดา ระดับอายุของมารดา และอายุจริงของมารดาซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักด้วย ลักษณะภูมิหลังของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบคือ ฐานะทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มมารดาที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นในระดับมาก เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างแบบรักและแบบใช้เหตุผล มากกว่าอีกกลุ่มหนึ่งอย่างเด่นชัด คานภูมิหลังของเด็กที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบนี้ คือ อายุ และลำดับการเกิดของเด็ก โดยเด็กอายุน้อยที่สุดได้รับการอบรมเลี้ยงดู 2 แบบนี้ มากกว่าเด็กที่มีอายุมากที่สุด และเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนรองได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบในระดับต่ำที่สุดด้วย นอกจากนี้ไม่พบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้านภูมิหลังคู่ใด ที่มีต่อคะแนนการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด สรุปได้ว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีการตัดสินใจ
 จริยธรรมอยู่ในขั้นพิจารณาตัดสินจากผลเสียหายหรือจริยธรรมขั้นต่ำตามทฤษฎีของเพียเจต์
 และอยู่ในขั้นพิจารณาตัดสินจากเจตนาหรือจริยธรรมขั้นสูงขึ้นไปในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน และ
 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กอยู่ในขั้นยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ
 หรือจริยธรรมขั้นที่ 1 มากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ขั้นยึดหลักแสวงหารางวัลหรือขั้นที่ 2 เป็นอันดับรองลงมา นอกจากนี้คะแนนจริยธรรมตาม
 ทฤษฎีของเพียเจต์ แตกต่างกันตามลักษณะภูมิหลังของมารดา คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
 ของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกแตกต่างกันตามอายุของเด็ก และคะแนนจากคำตอบ
 ครั้งที่สอง แตกต่างกันตามภูมิหลังของมารดา แตกต่างลักษณะกับที่พบในทฤษฎีของเพียเจต์
 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์อย่าง
 ไปตามความคาดหมาย แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัมพันธ์กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
 เพียเจต์อย่างไม่เด่นชัดนัก และการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบสัมพันธ์ตรงข้ามกับความคาด
 หมายกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สองในกลุ่มย่อยบางกลุ่ม
 นอกจากนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบมีปริมาณที่สูง ในครอบครัวประเภทเดียวกันคือ
 ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มารดามีการศึกษาสูง มารดามีอายุมาก สำหรับเด็กอายุ
 มากกว่า และบุตรครอง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบในระดับน้อย.

บทที่ 4

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความย่อเกี่ยวกับการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียน จากการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ และจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีทั้งสอง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบเหตุผล กับจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีทั้งสอง และศึกษาปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้

กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นเด็กชายและเด็กหญิง อายุ 4 ถึง 6 ปี จากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำในกรุงเทพมหานคร ที่กำลังเตรียมความพร้อมในการเรียนอยู่ในโรงเรียนที่มีระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตเมืองและชานเมือง จำนวนทั้งสิ้น 83 คน พร้อมทั้งมารดาของเด็กเหล่านั้นทุกคน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มี 3 ประเภทคือ แบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู และแบบสัมภาษณ์หลัง ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปคือ

แบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ได้แก่แบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ และตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ สร้างขึ้นเพื่อวัดการพิจารณาตัดสินทางจริยธรรมด้านตัดสินบุคคลตามเจตนา หรือตามปริมาณผลเสียหายที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นภาพประกอบการเล่าเรื่องทางจริยธรรม 4 เรื่องคู่ เรื่องย่อยละ 2 ภาพ คือ ภาพส่วนเจตนา และภาพส่วนผลเสียหาย การเสนอภาพทั้งสองส่วนนี้ไ้ป้องกันผลจากลำคัมการเสนอ และป้องกันปัญหาของการจำเรื่องไม่ได้

แบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความเข้าใจและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีที่ตรงกับความคิดของเด็กมากที่สุด มีลักษณะเป็นภาพประกอบการเล่าเหตุการณ์ทางจริยธรรมทั้งพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีสลับกันทั้งหมด 6 เรื่อง เป็นภาพเรื่อละ 2 ภาพ และภาพคำอธิบายที่ให้อีกเรื่องละ 4 ภาพ แต่ละภาพแสดงขั้นตอนของเหตุผลเชิงจริยธรรม จากชั้นที่ยังไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม จนถึงจริยธรรมขั้นที่ 3 โดยให้เด็กเลือกตอบเรื่องละ 2 คำตอบ

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของมารดา คือแบบสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าความบ่อยในการปฏิบัติบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างในสถานการณต่าง ๆ ควบลักษณะตามข้อความนั้น ๆ เพียงไรข้อความในส่วนแบบรักและแบบใช้เหตุผล สร้างขึ้นตามความหมายในนิยามปฏิบัติการ และคัดแปลงจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มารดาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับเด็กวัยนี้ แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบนี้ ประกอบด้วยข้อความแบบละ 16 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของมารดา เด็ก และครอบครัว ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ การศึกษา และการประกอบอาชีพ จำนวนบุตรของผู้ถูกสัมภาษณ์ อายุและลำดับการเกิดของบุตรคนที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้รวมต่อเดือนของครอบครัว

ในการวิจัยนี้ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นพาราเมตริกซ์ และนอนพาราเมตริกซ์ ดังต่อไปนี้

การหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และความแปรปรวน (S^2)

การหาค่าไคสแควร์ (χ^2 -test for single classification)

การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว (Pearson product-moment correlation)

การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม ด้วยวิธีที-เทส (t-test, $n \geq 30$)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนน ด้วยวิธีแฟคตอเรียล ที่พิจารณาตัวแปรอิสระทีละ 2 ตัว ในกรณีที่จำนวนตัวอย่างในกลุ่มย่อยไม่เท่ากัน ด้วยวิธีการคาดหมายความถี่ (Method of expected cell frequencies) และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls method) (อยู่ในภาคผนวก ก)

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยนี้มีทั้งหมด 8 ข้อ เป็นการคาดการณ์ถึงระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมและการอบรมเลี้ยงดูของมารดา ผลการทดสอบปรากฏดังนี้ คือ

สมมติฐานข้อ 1 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยเรียนมีการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์อยู่ในระดับที่ตัดสินตามผลเสียหาย มากกว่าขั้นสูงที่ตัดสินตามเจตนาเบื้องหลังการกระทำ และใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอยู่ในขั้นที่ 1 ซึ่งยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ มากกว่าขั้นอื่น ๆ" จากการเปรียบเทียบจำนวนเด็กที่ตอบให้เหตุผลอยู่ในขั้นต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์จากทฤษฎีของเพียเจท์ปรากฏว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีระดับการตัดสินใจอยู่ในขั้นทั้งสองด้วยจำนวนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 3) และเมื่อพิจารณาแยกตามเรื่องทีละเรื่อง ปรากฏว่า จากเรื่องคู่ที่ 4 เพียงเรื่องเดียวที่ให้ผลสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้อย่างเด่นชัด (ดูตาราง 1 ในภาคผนวก ข) สำหรับผลการวิเคราะห์จากทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก ปรากฏว่า เด็กก่อนวัยเรียนใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 มากกว่าขั้นอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 12) และสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ ดังนั้น สมมติฐานข้อ 1 จึงได้รับการสนับสนุนอย่างเด่นชัดเฉพาะส่วนจากทฤษฎีของโคลเบอร์ก

สมมติฐานข้อ 2 กล่าวว่า "เด็กหญิงก่อนวัยเรียนมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก สูงกว่าเด็กชายก่อนวัยเรียน" จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรม และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเด็กสองกลุ่มนี้ ปรากฏว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีคะแนนจริยธรรมไม่แตกต่างกันทั้งจากทฤษฎีของเพียเจต์และโคลเบอร์ก (ดูตาราง 4, 5, 13, 18 และตาราง 22, 37 ในภาคผนวก ข) และเมื่อพิจารณาเพศรวมกับการประกอบอาชีพของบิดา ทั้งจากทฤษฎีของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบที่ 2 ปรากฏว่าในหมู่เด็กที่มารดาไม่ทำงาน เด็กชายกลับมีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 8 และ 28 ในภาคผนวก ข) ดังนั้น สมมติฐานข้อ 2 จึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลในการวิจัยนี้

สมมติฐานข้อ 3 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับสูง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และทฤษฎีของโคลเบอร์ก สูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ" จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรม และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างเด็ก 2 พวกนี้ ผลการวิเคราะห์จากทฤษฎีของเพียเจต์ ปรากฏว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับสูง มีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 6) ส่วนผลการวิเคราะห์จากทฤษฎีของโคลเบอร์กทั้งสองคำตอบ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเด็ก 2 กลุ่มนี้ (ดูตาราง 22 และ 31 ในภาคผนวก ข) สมมติฐานข้อ 3 จึงได้รับการสนับสนุนอย่างเด่นชัดเฉพาะส่วนจากทฤษฎีของเพียเจต์เท่านั้น

สมมติฐานข้อ 4 กล่าวว่า "เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและอยู่ในเขตเมือง มีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์สูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำและอยู่ในเขตชานเมือง" จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ โดยพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวร่วมกับถิ่นที่อยู่ ปรากฏว่าสมมติฐานนี้ไม่ได้รับการยืนยันทางสถิติอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 7) จากการพิจารณาเฉพาะฐานะทางเศรษฐกิจอย่างเกี่ยว ปรากฏว่าเด็กจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีคะแนนจริยธรรมไม่ต่างกัน แต่จากการพิจารณาเฉพาะถิ่นที่อยู่ ปรากฏว่าเด็ก

ในเมือง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเด็กชานเมืองอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 21 ในภาคผนวก ข) ดังนั้น สมมติฐานข้อ 4 จึงได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วน

สมมติฐานข้อ 5 กล่าวว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสอง" ผลการวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับคะแนนจริยธรรมของเด็ก ปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักไม่สัมพันธ์กับจริยธรรมจากทั้งสองทฤษฎีอย่างเชื่อถือได้ (ดูตาราง 11 และตาราง 25, 35 ในภาคผนวก ข) กล่าวคือจากจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ พบความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยส่วนมาก แต่พบความสัมพันธ์ทางลบอย่างเชื่อมั่นเฉพาะในกลุ่มที่มารดาที่มีการศึกษาสูงเท่านั้น และคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จากทั้งสองคำตอบ มีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก โดยเฉพาะจากคำตอบครั้งที่สองในกลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ กลุ่มที่มารดาทำงานหารายได้ และกลุ่มที่มารดาอายุน้อย พบความสัมพันธ์เช่นนั้นอย่างเชื่อถือได้ สำหรับผลการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยระหว่างเด็กกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักในระดับที่ต่างกัน ปรากฏว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ สูงกว่าเด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตาราง 9) ดังนั้น สมมติฐานข้อ 5 จึงมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนเฉพาะข้อมูลจากทฤษฎีของเพียเจต์ เมื่อพิจารณาแบบแบ่งประเภทเท่านั้น

สมมติฐานข้อ 6 กล่าวว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสอง" ผลการวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคะแนนจริยธรรม ปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์อย่างเชื่อถือได้ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 5-กลุ่มคือ กลุ่มเด็กชาย กลุ่มเด็กชานเมือง กลุ่มจากครอบครัวฐานะต่ำ กลุ่มที่มารดาที่มีการศึกษาต่ำ และกลุ่มที่มารดาอายุน้อย (ดูตาราง 11) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมเฉลี่ย เด็กกลุ่มที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากมีคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ สูงกว่ากลุ่มที่มารดาเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ (คูตาราง 10) ผลในส่วนทฤษฎีของเพียเจต์จึงเป็นไปตามความคาดหมายอย่าง
 เคนซิค สำหรับผลจากทฤษฎีของโคลเบอร์กกลับมีแนวโน้มที่จะพบความสัมพันธ์ทางลบกับการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และพบความสัมพันธ์เช่นนั้นอย่างเชื่อถือได้ ในกลุ่มเด็กหญิงจาก
 คำตอบครั้งแรก ในกลุ่มจากครอบครัวฐานะต่ำ กลุ่มอยู่ในเมือง กลุ่มที่มารดาทำงานหารายได้
 และกลุ่มที่มารคามีอายุน้อยกว่าคำตอบครั้งที่สอง (คูตาราง 25, 35 ในภาคผนวก ข)
 ดังนั้น สมมติฐานข้อ 6 จึงได้รับการสนับสนุนเฉพาะจากทฤษฎีของเพียเจต์

สมมติฐานข้อ 7 กล่าวว่า "มารดาที่มีการศึกษาสูงอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน
 แบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ" ผลการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบคะแนน
 เฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาทั้งสองกลุ่มนั้น ปรากฏว่ามารดาที่มีการศึกษา
 ระดับสูงมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ สูงกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำอย่างเคนซิคมาก
 (คูตาราง 21) สมมติฐานข้อ 7 จึงได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลในการวิจัยนี้

สมมติฐานข้อ 8 กล่าวว่า "มารดาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
 อบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจ
 ต่ำ" จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยในเรื่องนี้ของทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่ามารดา
 จากครอบครัวฐานะปานกลาง มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล สูงกว่ามารดาจาก
 ครอบครัวฐานะต่ำอย่างเคนซิคมาก (คูตาราง 21) สมมติฐานข้อ 8 จึงได้รับการสนับสนุน

สรุปได้ว่า จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ 8 ข้อสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุน
 อย่างเคนซิค 2 ข้อ ได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วน 4 ข้อ และไม่ได้รับการสนับสนุน
 2 ข้อ

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ เริ่มจากการอภิปรายผลเกี่ยวกับระดับ
 พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กตามทฤษฎีทั้งสองทฤษฎี ลักษณะของเด็กที่ค้อยทางจริยธรรม
 สภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม และปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการ
 อบรมเลี้ยงดู

ระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียน

การศึกษาจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนครั้งนี้ ศึกษาตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และโคลบอร์ก ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเข้าใจ และการใช้เหตุผลอย่างมีแบบแผนลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง โดยอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงในค่านคุณภาพที่สูงขึ้นนั้น เช่นเดียวกับพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ การวิจัยครั้งนี้ ใ้วัดการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็กอายุ 4 ถึง 6 ปี เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กไทยวัยนี้ตามทฤษฎีทั้งสองทฤษฎี ซึ่งมีการพิจารณาลำดับขั้นตอนของจริยธรรมในลักษณะที่ต่างกัน ตามที่มีผู้นิยมใช้ศึกษาจริยธรรมของเด็กในปัจจุบัน ดังจะกล่าวถึงที่ละทฤษฎี ดังนี้

ระดับพัฒนาการของการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ จากผลการศึกษานี้ ปรากฏว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่ถูกศึกษาตัดสินใจโดยใช้เหตุผลในระดับต่ำ (ยึดผลเสียหาย) และอีกครึ่งหนึ่งใช้เหตุผลในระดับสูง (ยึดเจตนา) (คูตาราง 3 และตาราง 2 ในภาคผนวก ข) ผลนี้แสดงว่าเด็กอายุ 4 ถึง 6 ปี ในกลุ่มตัวอย่างนี้จำนวนเกือบห้าสิบเปอร์เซ็นต์ สามารถเข้าใจและตัดสินใจบุคคลจากเจตนาได้ และเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาต่าง ๆ แสดงว่า พัฒนาการของเด็กไทยก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับปกติ และเท่าเทียมกับเด็กในสังคมตะวันตก เนื่องจากมีการศึกษาในต่างประเทศพบว่า เด็กอายุประมาณ 4 ถึง 6 ปี เริ่มมีพัฒนาการทางการตัดสินใจจากการตัดสินใจตามผลเสียหายไปสู่การตัดสินใจตามเจตนา (King. 1971 : 1146 citing Kohlberg. 1964, Lickona. 1976 : 229 citing Caruso. 1943, Krebs. 1965) และมีผู้ศึกษาพบว่าการพัฒนาขยายไปสู่สิ้นสุดลงอย่างช้าเมื่ออายุ 17 ปี (Lickona. 1976 : 229 citing Kugelmass and Breznitz. 1967) แต่ผลการศึกษาส่วนมากพบว่า เด็กอายุ 4 ปีเกือบทุกคนตัดสินใจบุคคลตามผลเสียหาย เด็กอายุ 6 ปีประมาณหกสิบเปอร์เซ็นต์ยังตัดสินใจตามผลเสียหาย ในขณะที่เด็กอายุ 9 ปีส่วนใหญ่ตัดสินใจบุคคลตามเจตนา (Kohlberg. 1964 : 397 citing Boehm and Nass. 1962, Caruso. 1943, Janis. 1961, Lerner. 1937, Mac Rae. 1954, Piaget. 1932) นอกจากนี้จากการที่เพียเจต์กล่าวถึงจริยธรรมของบุคคลว่าจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นไ้แค่ไหนขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางการรู้การคิดด้วยนั้น ผลการศึกษาต่าง ๆ ด้านพัฒนาการทางการรู้

การคิดตามทฤษฎีของเพียเจต์ที่เปรียบเทียบเด็กไทยกับเด็กสวิส พบว่า เด็กไทยมีพัฒนาการเป็นแบบแผนเดียวกันกับเด็กทางยุโรปตะวันตก แต่พัฒนาช้ากว่าเด็กทางตะวันตก 1 - 2 ปี (จรรยา สุวรรณพิศ 2519 : 62) แต่สำหรับการศึกษาพัฒนาการทางการตัดสินใจทางจริยธรรมในครั้งนี้ ใ้เหตุผลที่ค่อนข้างจะแสดงว่าเด็กไทยได้เริ่มเข้าใจและตัดสินใจด้านเจตนา (นามธรรม) ได้ไม่ช้ากว่าเด็กชาติอื่น ๆ เพราะตามที่เพียเจต์ได้กล่าวไว้ว่าเด็กอายุไม่เกิน 6 ปีโดยเฉลี่ยจะยังตัดสินใจบุคคลจากผลทางวัตถุที่เกิดขึ้น (objective responsibility) และเมื่ออายุถึง 9 ปี โดยเฉลี่ยจะตัดสินใจบุคคลจากเจตนาหรือจิตใจ (subjective responsibility) ซึ่งเป็นผลจากความสามารถทางสติปัญญาที่จะเข้าใจของเด็กที่อายุต่างกัน (Piaget. 1962 : 124) ดังนั้น จากผลการศึกษารุ่นนี้จึงดูเหมือนว่าเด็กไทยจะมีพัฒนาการด้านนี้ค่อนข้างเร็วกว่าเด็กสวิส แต่ไม่อาจจะกล่าวสรุปเช่นนั้นได้ เนื่องจากผลการศึกษาของเพียเจต์เป็นการศึกษากับเด็กทางสมัยกับปัจจุบัน และที่สำคัญคือวิธีการศึกษารุ่นนี้แม่จะมีส่วนใกล้เคียงกับวิธีการที่เพียเจต์ใช้ศึกษาย่าง แต่ในรายละเอียดได้คิดแปลงวิธีดำเนินการและเนื้อหาของเรื่องที่จะใช้วัดจริยธรรมต่างไปจากแบบเดิมของเพียเจต์

การวิจัยต่าง ๆ ในด้านนี้มีมากมายและศึกษากับเด็กในหลาย ๆ ประเทศ ได้คิดแปลงวิธีดำเนินการศึกษาแตกต่างกันออกไป เพื่อการพิสูจน์ทฤษฎีนี้ จึงทำให้การเปรียบเทียบผลการวิจัยต่าง ๆ ทำได้ยาก แต่วิธีที่มีผู้ใช้กันมากคือ การสัมภาษณ์แบบคลินิคของเพียเจต์ โดยการเล่าเรื่องคู่เพื่อให้เปรียบเทียบและตัดสินใจ สำหรับการศึกษารุ่นนี้เนื้อเรื่องของเรื่องคู่ มีลักษณะดังนี้คือ เรื่องหนึ่งตัวละครเจตนาดี และบังเอิญทำให้เกิดผลเสียหายทางวัตถุมาก อีกเรื่องหนึ่งตัวละครอยากเล่นสนุกหรืออยากได้สิ่งหนึ่งเพื่อตนเอง และบังเอิญทำให้เกิดผลเสียหายทางวัตถุเพียงเล็กน้อย (Piaget. 1962 : 122 - 123) ลักษณะเรื่องที่เพียเจต์ใช้นั้นค่อนข้างเน้นที่ส่วนผลเสียหายมากกว่าส่วนเจตนา เพราะลักษณะที่กล่าวถึงเจตนา นั้นไม่เด่นชัด กล่าวคือในเรื่องหลังไม่ใคร่บออย่างชัดเจนว่าตัวละครมีเจตนาที่ดีหรือไปในขณะที่เรื่องแรกระบุว่าตัวละครมีเจตนาดี ดังนั้นเด็กเล็กจึงอาจไม่สนใจส่วนเจตนา และอาจไม่รู้ว่าเรื่องหลังนั้นตัวละครมีเจตนาที่ไม่ดีหรือมีเจตนาต่างไปจากเรื่องแรก การตัดสินใจจึงมุ่งไปที่ผลเสียหายที่มีการเน้นคำนวณเปรียบเทียบระหว่างสองเรื่องอย่างเด่นชัด

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะของเนื้อเรื่องจากการศึกษาของเพียเจท์กับการศึกษาครั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้มีเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงส่วนเจตนาและส่วนผลเสียหายอย่างชัดเจนในทุกเรื่อง ส่วนเจตนาที่มีลักษณะที่กล่าวถึงความตั้งใจที่จะทำความพอใจให้บิดาหรือมารดา เช่นเดียวกับของเพียเจท์ ส่วนเรื่องที่เจตนาไม่มีความชัดเจนที่กล่าวถึงการขัดขืนคำสั่งหรือข้อห้ามของบิดาหรือมารดา ซึ่งลักษณะนี้ต่างไปจากเนื้อเรื่องของเพียเจท์ ดังนั้นการเสนอส่วนเจตนาอย่างเด่นชัดเช่นในการศึกษาครั้งนี้ จึงทำให้เด็กสามารถเข้าใจทั้งส่วนเจตนาและผลเสียหายอย่างชัดเจนก่อนที่จะตัดสินใจตัดสินให้ความสำคัญกันใดมากกว่ากัน และทำให้การศึกษานี้พบว่าเด็กเล็ก (อายุ 4 ถึง 6 ปี) สามารถตัดสินใจตามเจตนาได้ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าการศึกษาของเพียเจท์ นอกจากนี้ อาร์มบี้ (Armsby, 1971 : 1241) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการตอบต่อเรื่องในลักษณะแบบเดิมของเพียเจท์ กับเรื่องที่สร้างขึ้นใหม่ที่กล่าวถึงเจตนาไม่อย่างชัดเจน และทำให้เกิดผลเสียหายน้อย เปรียบเทียบกับเรื่องที่บังเอิญทำให้เกิดผลเสียหายที่รุนแรงในระดับต่าง ๆ กัน ปรากฏว่าเด็กเล็กตัดสินใจตามเจตนาในเรื่องที่สร้างขึ้นใหม่ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าการตัดสินใจจากเรื่องแบบเดิมของเพียเจท์ และพบว่าเด็กเล็กจะกลับไปตัดสินใจตามผลเสียหายอีกเมื่อผลเสียหายที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญนั้นมีปริมาณความเสียหายมากขึ้นด้วย สำหรับการศึกษาระยะหลัง ๆ นี้ ได้มีการกล่าวถึงทั้งเจตนาที่ดีและไม่ดีอย่างเด่นชัด และมีวิธีดำเนินการต่างไปจากเดิม เช่น มีการศึกษาที่แยกเรื่องของความบังเอิญออกจากเรื่องของความตั้งใจหรือแรงจูงใจเบื้องหลังการกระทำ (Emler, 1978 : 201 - 209) และมีการศึกษาของบางคนใช้การเสนอเรื่องเดียวและให้เด็กตัดสินใจโดยประมาณค่าความชancenของตัวละครที่ละเรื่องจากเรื่องที่มีเจตนาที่เด่นชัดและมีปริมาณผลเสียหายที่แตกต่างกัน (Costanzo and other, 1973 : 154 - 161) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาโดยใช้เนื้อเรื่องที่มีทั้งเจตนาที่ดีและไม่ดี และผลที่เกิดขึ้นก็มีทั้งผลทางดีและไม่ดีด้วย การศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ให้ผลในรายละเอียดที่แตกต่างกันไป มีผู้อภิปรายผลการศึกษากับเด็กเล็กกว่าคำตอบของเด็กขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำ และพบว่าเด็กเล็กต้องการให้เล่าเรื่องซ้ำมากกว่าจึงจะสามารถจำเรื่องได้ ทำให้คาดไปว่าการศึกษาก่อน ๆ ที่มีข้อความเรื่องความจำของเด็ก และพบว่าเด็กเล็กมักตัดสินใจตามผลเสียหาย อาจเนื่องมาจากเด็กเล็กไม่สามารถจำส่วนตอนต้นของเรื่อง เพราะลำดับของการเสนอเรื่องส่วนมากมักเสนอส่วนเจตนาก่อนส่วนผลเสมอ และยังมีผู้พบว่าลำดับของการเสนอเรื่อง มีผลต่อการตัดสินใจจริงธรรมชาติอันนี้ของเด็ก โดยเกิดผลของการจำ

สิ่งท่กล่าวทีหลัง (recency effect) (Austin and others. 1977 : 470 - 472 citing Feldman and others. 1976, Numendal and Bass. 1976) โดยเฉพาะถ่าเสนอส่วนเจตนาทีหลัง เด็กจะตัดสินใจตามเจตนาเป็นส่วนใหญ่ (Austin and others. 1977 : 470)

สำหรับวิธีดำเนินการในการศึกษาครั้งนี้ ในการวัดความสามารถในการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็กตามทฤษฎีของเพียเจต์นี้ ได้ควบคุมลำดับของการเสนอส่วนผลและส่วนเจตนา (order effect) โดยการเสนอสองส่วนนั้นสลับกับในแต่ละเรื่องคู่ รวมทั้งได้ควบคุมผลของการจำเนื้อเรื่องบางส่วนด้วยการทบทวนความจำและเล่าซ้ำ จนเด็กสามารถจำได้ก่อนที่จะให้พิจารณาตัดสินใจ นอกจากนี้ยังใช้ภาพสี่ประกอบการเล่าเพื่อถ่ายทอดการจำและเข้าใจเรื่องสำหรับเด็ก เนื้อเรื่องได้ดัดแปลงและสร้างขึ้นให้ไม่ซับซ้อน หรือยากต่อการเข้าใจของเด็กไทยวัยนี้ ในเรื่องคู่ทั้งสี่เรื่องนั้นเป็นเรื่องพฤติกรรมของเด็กชายและเด็กหญิงในจำนวนที่เท่ากัน เพื่อป้องกันความลำเอียงต่อเพศใดเพศหนึ่ง และยังกล่าวถึงส่วนเจตนาและส่วนผลเสียหายของแต่ละเรื่องอย่างเด่นชัด โดยพยายามที่จะไม่เน้นส่วนใดส่วนหนึ่งมากกว่ากัน ลักษณะของเนื้อหาในเรื่องย่อยคือ เจตนาดี ผลเสียหายมาก และเจตนาไม่ดี ผลเสียหายน้อย โดยเนื้อเรื่องย่อยในคูนนั้นมีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ต่างกันที่เจตนาและปริมาณผลเสียหายเท่านั้น เพื่อให้เด็กได้คิดพิจารณาเปรียบเทียบเรื่องย่อยในคูนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความคิดของเด็กแต่ละคนว่าให้ความสำคัญคานใดมากกว่ากัน กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับสิ่งทีมองเห็นเด่นชัดคือปริมาณผลเสียหาย (วัตถุประสงค์) หรือให้ความสำคัญกับคานจิตใจคือเจตนาที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ (นามธรรม) การศึกษาครั้งนี้ได้พยายามควบคุมวิธีดำเนินการวัดถึงกล่าวข้างต้น เพื่อหลีกเลี่ยงวิธีการที่อาจจะเกิดความลำเอียงในการตอบมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้วัดในสิ่งที่ต้องการวัดจริง คั้งนั้นจากผลที่พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีการตัดสินใจทางจริยธรรมตามเจตนาในจำนวนไม่แตกต่างกับที่ตัดสินใจตามผลเสียหาย เช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการได้ป้องกันผลจากวิธีดำเนินการครั้งนี้ด้วย และผลนี้สอดคล้องกับการศึกษาของออสตินและคณะที่มีวิธีดำเนินการใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือได้เสนอเรื่องคู่โดยป้องกันผลของลำดับการเสนอส่วนผลหรือส่วนเจตนา ก่อน และป้องกันการจำเนื้อเรื่องไม่ใดเช่นกัน การศึกษาของออสตินพบว่าเด็กอายุ 5 ถึง 8 ปี ตัดสินตามเจตนา

และตัดสินใจตามผลเสียหายไม่แตกต่างกันเช่นกัน (Austin and others. 1977 : 470 - 474) สำหรับการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาโดยรวมคำตอบจากเรื่องคู่ที่มีลำดับการเสนอเช่นเดียวกัน (ดูตาราง 2 ในภาคผนวก ข) ปรากฏว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดผลของการจำสิ่งที่กล่าวก่อน (primacy effect) คือ เมื่อเรื่องคู่เสนอเจตนา ก่อน เด็กส่วนใหญ่ตัดสินใจตามเจตนา และเมื่อเรื่องคู่ประเภทที่เสนอผลเสียหายก่อน เด็กส่วนใหญ่ตัดสินใจตามผลเสียหาย ผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในขณะที่พบทวนความจำโดยให้เด็กเล่าเรื่องเองนั้น เมื่อเด็กจำส่วนใดไม่ได้ผู้วิจัยจะช่วยเสริมให้ โดยเด็กมักจะเล่าส่วนตอนต้นของเรื่องไม่ได้ จากการทวนส่วนตอนต้นของเรื่องให้เด็กซ้ำอีกนี้อาจมีผลต่อการตัดสินใจของเด็กด้วย แต่จากการพิจารณาการตอบของเด็กเป็นรายข้อด้วยวิธีไคสแควร์ ปรากฏว่าจำนวนเด็กที่ตัดสินใจตามเจตนาและผลเสียหายไม่แตกต่างกันใน 3 จาก 4 เรื่อง ดังนั้น จึงแสดงว่าไม่มีผลของลำดับการเสนออย่างเด่นชัด สำหรับเรื่องคู่ที่ 4 "เล่นฟุตบอล" นั้นพบว่า เด็กตัดสินใจเรื่องนี้ตามผลเสียหาย มากกว่าตัดสินใจตามเจตนาอย่างเด่นชัดมาก (ดูตาราง 1 ในภาคผนวก ข) ผลนี้อาจเนื่องมาจากลำดับการเสนอส่วนผลก่อน หรือเป็นผลจากปริมาณของความเสียหายของสองเรื่องย่อยที่เปรียบเทียบกันนั้น มีความรุนแรงที่แตกต่างกันมากในลักษณะที่ผิดไปจากเรื่องคู่อื่น ๆ ก็ได้ กล่าวคือเรื่องที่เจตนาดี ตัวละครทำหน้าที่ต่าง แต่เรื่องที่เจตนาไม่ดี ตัวละครทำกรอรูปที่ฝ่าฝืนตกลงมาเท่านั้น (ดูภาพประกอบการเล่าเรื่องในภาคผนวก ก) ดังนั้นการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนคำนึงตามเจตนาหรือผลนั้น จึงอาจขึ้นอยู่กับปริมาณของผลเสียหาย และยังขึ้นอยู่กับลำดับการเสนอ ความสามารถในการจำ และความเด่นชัดของส่วนเจตนา ดังนั้น เมื่อใดควบคุมปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จึงพบว่าเด็กวัยนี้ตัดสินใจตามเจตนาและผลเสียหายไม่แตกต่างกัน จากการพิจารณาคำตอบของเด็กแต่ละคนเพื่อดูว่าผลการศึกษานี้มาจากการตอบของเด็กแบบมีหลักเกณฑ์การตัดสินใจหรือมาจากความไม่แน่นอนของเด็ก ปรากฏว่าจากเด็กทั้งหมด 83 คน มีจำนวน 17 คนที่ตอบโดยยึดหลักขั้นเดียวกันทั้งสี่เรื่อง มีจำนวนถึง 42 คนที่ตอบโดยยึดหลักขั้นเดียวกันสามเรื่อง และที่ตอบโดยไม่ยึดหลักขั้นใดแน่นอน กล่าวคือตัดสินใจตามเจตนาและตามผลเสียหายอย่างละสองเรื่อง มีจำนวน 24 คน จึงทำให้เข้าใจว่าเด็กส่วนใหญ่ตอบอย่างมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอยู่บ้าง นอกจากนี้การตอบในลักษณะหลังนี้ คือตัดสินใจโดยยึดหลักของทั้งสองขั้นนั้น การศึกษาของเพียเจต์ (Piaget. 1962 : 133) ก็พบลักษณะเช่นนี้และ

อธิบายไว้ว่าลักษณะเช่นนี้เป็นระยะของการค่อย ๆ เลื่อนจากการตัดสินใจตามผลเสียหาย มาสู่การตัดสินใจตามเจตนาในที่สุดนั่นเอง

มีการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้สนใจว่า ช่วงอายุใดที่เด็กจะเริ่มพัฒนาการตัดสินใจทางจริยธรรมไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น แต่สนใจที่จะทดสอบทฤษฎีนี้ซึ่งกล่าวถึงอายุและสติปัญญาว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาคนนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับเด็กในประเทศต่าง ๆ มากมายที่พบว่า เด็กที่มีอายุมากกว่ามีการตัดสินใจทางจริยธรรมในลักษณะที่มีวุฒิภาวะมากกว่า หรือตัดสินใจตามเจตนามากกว่าเด็กที่อายุน้อย (Lickona. 1976 : 224 citing Armsby. 1971, Boehm. 1962, Boehm and Nass. 1962, Costanzo and others. 1970, King. 1971, Kohlberg and others. 1967, Lickona. 1967, 1971, Mac Rac. 1954. etc.) และมีผู้ศึกษาได้ผลสนับสนุนว่าระดับสติปัญญาที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงขึ้นกว่า (Armsby. 1971 . 1241 citing Boehm. 1962, Porteus and Johnson. 1965, Whiteman and Kozier. 1964) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้สนใจที่จะเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่อายุแตกต่างกันในตอนแรก เนื่องจากศึกษากับเด็กอายุระหว่าง 4 ถึง 6 ปี เท่านั้นซึ่งมีช่วงอายุอยู่ในวัยเดียวกัน แต่เนื่องจากทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับอายุและจำนวนเด็กที่อายุต่างกันในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้มีจำนวนที่พอจะศึกษาเปรียบเทียบกันได้ ผลการศึกษาโดยเปรียบเทียบอายุ ปรากฏว่าเด็กอายุ 5 ปีกลับมีคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยสูงกว่าเด็กอายุ 6 ปีอย่างเด่นชัด ในขณะที่เด็กอายุ 5 ปีนี้มีคะแนนจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ 4 ปี แต่อย่างไรก็ตามไม่เด่นชัด ผลในทางตรงข้ามกับทฤษฎีเช่นนี้ ทำให้คาดไปว่าอาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาแทรกซ้อน เป็นต้นว่าระดับสติปัญญาของเด็ก เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้วัดหรือควบคุมระดับสติปัญญา และมีผู้พบว่าสติปัญญาซึ่งคิดจากอายุสมอนั้นสำคัญในค่านี้นี้มากกว่าอายุของเด็ก (Lickona. 1976 . 226 citing Boehm. 1967, Kreb. 1965, Pringle and Gooch. 1965) เด็กอายุ 6 ปีในกลุ่มตัวอย่างนี้ส่วนมากอาจมีสติปัญญาต่ำกว่าเด็กอายุ 5 ปีก็ได้ แต่การอภิปรายเช่นนี้ไม่ได้รับการพิสูจน์ในครั้งนี และเมื่อได้พิจารณาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างนี้ ประกอบกับผลการวิจัยในครั้งนีที่พบว่า ระดับการศึกษาของมารคามีความเกี่ยวข้องกับคะแนนจริยธรรมของเด็กอย่างมาก กล่าวคือเด็กที่มารคา

มีการศึกษาระดับสูง (สูงกว่าประถมปีที่ 7) มีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรม สูงกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำอย่างเด่นชัดมาก (ดูตาราง 6) ดังจะได้อภิปรายในตอนต่อไป และพบว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างนี้ เด็กที่อายุ 5 และ 6 ปี มีจำนวนมารดาที่มีการศึกษาระดับเดียวกันในจำนวนที่แตกต่างกันมาก โดยเด็กอายุ 5 ปี มีมารดาที่มีการศึกษาระดับสูง 14 คน ขณะที่เด็กอายุ 6 ปี มีมารดาที่การศึกษาอยู่ในระดับนี้เพียง 4 คน และเด็กอายุ 5 ปี มีมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำเพียง 17 คน ในขณะที่เด็กอายุ 6 ปี มีถึง 31 คน ดังนั้นผลที่พบว่าเด็กอายุ 5 ปี มีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่าเด็กอายุมากกว่าคือเด็กอายุ 6 ปีนั้น เนื่องมาจากผลแทรกซ้อนจากระดับการศึกษาของมารดาที่เข้ามามีอิทธิพล ซึ่งอาจทำให้สรุปผลการศึกษาดังกล่าวไปได้ ดังนั้นถ้าได้เปรียบเทียบอายุเด็กโดยควบคุมระดับการศึกษาของมารดา อาจได้ผลที่ไม่ขัดแย้งกับทฤษฎีเช่นนี้ ข้อเท็จจริงจากกลุ่มตัวอย่างนี้ยังแสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีการศึกษาสูง นิยมส่งบุตรเข้ามาอยู่ในสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน เร็วกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำด้วย ✓

ระดับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก การวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในครั้งนี้ ใช้วิธีที่ต่างไปจากการศึกษาของโคลเบอร์กซึ่งใช้คำถามแบบปลายเปิดและนำคำตอบมาวิเคราะห์เนื้อหา แต่เนื่องจากไม่สามารถนำวิธีนั้นมาศึกษาได้ อันเกิดจากปัญหาของวิธีการวิเคราะห์คำตอบเป็นสำคัญ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงใช้วิธีให้คำตอบมีลักษณะปรนัย ให้เด็กเลือกตอบโดยซีภาพ คำตอบของเด็กแสดงถึงขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เด็กยึดเป็นหลักประจำใจ การกำหนดขั้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมให้เด็กเลือกไว้ 4 ตัวเลือก หรือสามขั้นแรกของทฤษฎี ทั้ อีก 1 ตัวเลือกสำหรับเด็กที่ไม่เข้าใจเหตุผลทางจริยธรรมไม่ว่าในขั้นใด การกำหนดขั้นดังกล่าวได้รับการยืนยันว่าเหมาะสมจากผลการศึกษาเมื่อเร็ว ๆ นี้ของคุณ (Kuhn, 1976 : 162 - 166) ที่ศึกษากับเด็กอายุใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้มากที่สุด คือ อายุ 5 ถึง 8 ปี จำนวน 50 คน ด้วยวิธีการเช่นเดียวกับของโคลเบอร์ก เป็นการศึกษาระยะยาวภายในช่วง 6 เดือน และ 1 ปี เพื่อเป็นการทดสอบลำดับขั้นของพัฒนาการ และพบว่าเด็กอายุช่วงนี้มีพัฒนาการอยู่ในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 เท่านั้น จากการศึกษาของคุณ ไม่ได้กำหนดขั้นที่ต่ำกว่าขั้นที่ 1 ดังนั้นจึง

ไม่พบว่าเด็กที่เคยอยู่ในชั้นที่ 1 จะมีพัฒนาการถอยหลัง ในขณะที่พบว่าพัฒนาการถอยหลังนี้ เกิดขึ้นกับเด็กบางคนที่เคยอยู่ในชั้นที่สูงกว่าชั้นที่ 1 ส่วนการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาในระยะยาวเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของการใช้เหตุผล แต่ให้เด็กเลือกตอบ 2 คำตอบต่อหนึ่งเรื่อง คำตอบครั้งแรกแสดงถึงชั้นที่เด็กยึดหลักและเข้าใจมากที่สุด ปรากฏว่าระดับของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุ 4 ถึง 6 ปีอยู่ในชั้นที่ 1 คือยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษมากที่สุดอย่างเด่นชัด รองลงมาคือชั้นที่ 2 ที่ยึดหลักแสวงหารางวัล และมีจำนวนน้อยมากที่ตอบชั้นที่ 3 ยึดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ในการวิเคราะห์คำตอบครั้งที่สองซึ่งแสดงถึงหลักที่เด็กยึดหรือเข้าใจเป็นอันดับรองลงมานั้น ปรากฏว่าระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กส่วนใหญ่สูงกว่าคำตอบแรกหนึ่งขั้น คืออยู่ในชั้นที่ 2 และใช้เหตุผลชั้นที่ 3 มากขึ้นกว่าครั้งแรกและใกล้เคียงกับการใช้เหตุผลชั้นที่ 1 ด้วย ดังนั้น ผลการศึกษาครั้งนี้ทั้งจากการวัดครั้งแรก และจากการเปรียบเทียบกับการวัดครั้งที่สอง ให้ผลที่สนับสนุนสมมติฐานและทฤษฎีของโคลเบอร์ก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของคุณควาย ทั้ง ๆ ที่วิธีการวัดในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบให้เด็กเลือกตอบ นั่นคือเด็กไทยอายุ 4 ถึง 6 ปี มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอยู่ในชั้นที่ 1 มากที่สุด และสามารถเข้าใจเหตุผลชั้นที่ 2 เป็นอันดับรองลงมา (ดูตาราง 12, 16 ตาราง 18, 26 และภาพ 4 ในภาคผนวก ข)

เมื่อพิจารณาจำนวนเด็กที่มีการใช้เหตุผลในชั้นระดับต่าง ๆ จากคะแนนเฉลี่ยของคำตอบทั้ง 6 เรื่อง เปรียบเทียบจากสองคำตอบ ปรากฏผลเพิ่มเติมว่าเด็กส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการอยู่ระหว่างชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 (ชั้น 1.5) สำหรับจากคำตอบครั้งที่สองเด็กมีพัฒนาการระดับที่ต่ำกว่าชั้นที่ 2 จำนวนน้อยกว่าจากคำตอบครั้งแรก แต่มีพัฒนาการระดับที่สูงกว่าชั้นที่ 2 ในจำนวนมากกว่าคำตอบครั้งแรกอย่างเด่นชัด (ดูภาพ 5 ในภาคผนวก ข) ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายทฤษฎีของโคลเบอร์กที่ว่า มีหลักฐานว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่สูงกว่าที่แต่ละคนอยู่ จะค่อย ๆ เข้ามารวมที่ แต่มีใช้การเปลี่ยนแปลงในทันที นอกจากนี้ยังมีผู้พบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะยอมรับและใช้เหตุผลที่สูงกว่าเดิม 1 ชั้น มากกว่าที่จะยอมรับเอาเหตุผลชั้นที่ต่ำกว่าที่ตนอยู่มาใช้ (Hoffman, 1970 : 404 citing Kohlberg 1963, Turiel, 1964) ในคำตอบครั้งที่สองของการศึกษานี้ พบผลว่าเด็กมีแนวโน้มเลื่อนมาตอบเหตุผลชั้นที่สูงกว่าเดิมมากขึ้นอย่างเด่นชัด

ผลที่เกี่ยวกับลักษณะของเรื่องที่ถาม การศึกษาครั้งนี้พบว่าเมื่อพิจารณาคำตอบที่ละเรื่อง หรือพิจารณาตามประเภทของสถานการณ์ในเรื่อง คำตอบของเด็กขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของเรื่อง แต่ผลจากคำตอบสองครั้งมีลักษณะต่างกัน กล่าวคือจากคำตอบครั้งแรกถ้าเรื่องสถานการณ์ลบ หรือตัวละครกระทำสิ่งไม่ดี คำตอบของเด็กส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 1 และถ้าเรื่องสถานการณ์บวก คำตอบของเด็กส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 2 แต่สำหรับคำตอบครั้งที่สองถ้าเรื่องสถานการณ์ลบ คำตอบส่วนใหญ่กลับมามีอยู่ในชั้นที่ 2 และถ้าเรื่องสถานการณ์บวก คำตอบส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 ในจำนวนใกล้เคียงกัน ในการศึกษาครั้งนี้ได้ป้องกันผลของสถานการณ์ในเรื่อง โดย มีเรื่องทั้งสองสถานการณ์ในจำนวนที่เท่ากันและเสนอสลับกันด้วย และผลจากการเปรียบเทียบ สองคำตอบเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กมักใช้เหตุผลชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 สลับกัน มากกว่าที่จะใช้ ตามสถานการณ์ของเรื่องอย่างแท้จริง (ดูภาพ 2, 3 ในภาคผนวก ข) ผลเช่นนี้สอดคล้อง กับการอธิบายของโคลเบอร์กที่ว่า เด็กอายุน้อยกว่า 7 ปี ส่วนใหญ่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ใน ชั้นต่ำสุดคือชั้นที่ 1 และกล่าวว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 2 เริ่มขึ้นในเวลาไล่เลี่ยกับหลัก ชั้นแรก แต่จะใช้มากในช่วงอายุ 7 ถึง 10 ปี (Kohlberg. 1964 : 403)

นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ยังได้เปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรม จากคำตอบครั้งแรกของเด็กที่อายุต่างกันคือ 4, 5 และ 6 ปี ปรากฏว่าเด็กที่มี อายุมากกว่ามีคะแนนที่สูงกว่าโดยเฉพาะเด็กอายุ 6 ปี มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่าเด็กอายุ 4 และ 5 ปีอย่างเด่นชัด ในขณะที่ไม่พบว่าตัวแปรค่านิยมหลังตัวอื่นจะมี ความเกี่ยวข้องกับคะแนนค่านี้อย่างเด่นชัดนัก จากผลครั้งนี้จึงคาดว่าพัฒนาการทางการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กวัยนี้ อาจเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทาง การรู้การคิดมากกว่าปัจจัยทางสังคม เพราะมีการพัฒนาขึ้นตามอายุเช่นกัน แม้การศึกษาครั้งนี้ จะไม่ใช่การศึกษาระยะยาวกับบุคคลกลุ่มเดิม ซึ่งเคยมีผู้พบว่าในช่วงระยะเวลาห่างกัน 3 ปี เด็กมีพัฒนาการเลื่อนสู่ชั้นที่สูงขึ้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2520 : 178 อ้างอิงจาก Hostein. 1976) แต่เป็นวิธีเปรียบเทียบที่โคลเบอร์กใช้ศึกษาในระยะ แรก ๆ ดังนั้น การศึกษาระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กกับเด็กไทย อายุ 4 ถึง 6 ปีครั้งนี้ให้ผลที่ค่อนข้างสนับสนุนทฤษฎีนี้

เปรียบเทียบระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และของโคลเบอร์ก มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นทฤษฎีทางจริยธรรมที่ศึกษาจากเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเช่นกัน โดยทฤษฎีของโคลเบอร์กพัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎีของเพียเจต์ แต่ทฤษฎีทั้งสองมีขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในลักษณะที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบทฤษฎีทั้งสองนี้จะทำให้เข้าใจผลการศึกษาคั้งนี้ซึ่งศึกษากับเด็กก่อนวัยเรียนโดยใช้ทั้งสองทฤษฎีนี้ได้ดียิ่งขึ้น ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 277) ได้กล่าวเปรียบเทียบขั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองว่า ระดับก่อนกฎเกณฑ์ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งไต่แกเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 คือ ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษ และขั้นที่ 2 คือยึดหลักแสวงหารางวัลนั้น เป็นระดับของเหตุผลที่แสดงถึงความเห็นแก่ตัวอย่างมาก และยึดตัวเองเป็นหลักในการกระทำ ส่วนจริยธรรมขั้นที่ 3 คือยึดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ซึ่งอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์นั้น เบื้องต้นที่บุคคลละความเห็นแก่ตัว ไปเห็นแก่คนใกล้ชิดหรือพวกพ้องมากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับเจตนา และทำในสิ่งที่คนอื่นจะเห็นด้วย หรือเพื่อให้ใคร่ขอว่าเป็นเด็กดี หลักเหตุผลทางจริยธรรมในระดับตามกฎเกณฑ์นี้ บุคคลมีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา คั้งนั้นจึงสามารถเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กไต่กับจริยธรรมขั้นแรกของเพียเจต์ คือขั้นยึดข้อบังคับและกฎเกณฑ์ (morality of constraint or autonomous stage) เพราะต่างก็เกี่ยวข้องกับ การเชื่อฟังผู้ใหญ่เช่นกัน แต่โคลเบอร์กมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับเพียเจต์ในแง่ที่ว่า โคลเบอร์กเชื่อว่าเด็กเล็กยังไม่สามารถเข้าใจเรื่องกฎเกณฑ์ได้มากนัก การที่เด็กทำตามผู้ใหญ่ก็เพียงเนื่องจากกลัวถูกลงโทษ เพราะผู้ใหญ่กำลังเห็นตนเท่านั้น คั้งนั้น หลักการยึดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ จึงอยู่ในเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก คือขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 เนื่องจากต้องอาศัยพัฒนาการทางการรู้การคิดเป็นรากฐานด้วย ในขณะที่เดียวกันลักษณะของเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2 ของโคลเบอร์ก เปรียบเทียบไต่กับจริยธรรมขั้นสูงตามทฤษฎีของเพียเจต์หรือขั้นร่วมมือเสมอหน้า (morality of reciprocity or heteronomous stage) ในแง่ที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และการตอบแทน

ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีของโคลเบอร์กมีลักษณะและขั้นตอนที่ละเอียดกว่าทฤษฎีของเพียเจต์ และโคลเบอร์กมีความเห็นว่าจริยธรรมของบุคคลเป็นเรื่องราวของงานการรู้การคิดและแรงจูงใจร่วมกัน แต่เพียเจต์กลับมองข้ามเรื่องของแรงจูงใจ / ทฤษฎีทั้งสองนี้เปรียบเทียบกันได้เฉพาะบางส่วนของบางขั้นเท่านั้น โดยไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างเด่นชัด นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้มีใคศึกษาลักษณะของขั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ในขั้นที่เกี่ยวกับการเชื่อฟังคำสั่งโดยเฉพาะ แต่ศึกษาเพียงงานการตัดสินบุคคลจากผลเสียหายคือค่านิยมวัตถุ หรือตัดสินจากเจตนา คือค่านิยมนามธรรม ดังนั้นการเปรียบเทียบขั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองจึงทำได้ยาก แต่เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก อาจเปรียบเทียบได้กับจริยธรรมขั้นแรกตามทฤษฎีของเพียเจต์ซึ่งตัดสินบุคคลจากสิ่งที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัดคือผล ในแง่ที่เป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่มุ่งค่านิยมวัตถุ และอาจเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ได้กับจริยธรรมขั้นสูงตามทฤษฎีของเพียเจต์ซึ่งตัดสินบุคคลจากเจตนา ในแง่ที่ทางละการให้ความสำคัญค่านิยมวัตถุ มาพิจารณาถึงความรู้สึกของผู้อื่นแทน แต่ผลจากการศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองอย่างเด่นชัด (ดูตาราง 36 ในภาคผนวก ข) การไม่พบความสัมพันธ์เช่นนี้ แสดงว่าพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองนี้อาจขึ้นอยู่กับสาเหตุที่แตกต่างกัน และเป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นเอกเทศต่อกัน และไม่เกิดคู่ขนานกันในเด็กแต่ละคน นอกจากนี้การวิจัยนี้ศึกษาลักษณะตามทฤษฎีทั้งสองในขอบเขตที่แคบเกินไป กล่าวคือ ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์เฉพาะงานการตัดสินบุคคลจากผลหรือเจตนา และศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากการให้เด็กเลือกตอบเหตุผลทางจริยธรรม 3 ขั้นแรก กับตัวเลือกที่เป็นกลางที่ตรงกับความคิดของเด็กก่อนวัยเรียนมากที่สุด ดังนั้นจึงไม่พบแบบแผนความสัมพันธ์อย่างเด่นชัด

ลักษณะของเด็กที่คอยทางจริยธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีทางสถิติหลายวิธี และวิเคราะห์ตามตัวแปรค่านิยมหลังหลายลักษณะที่เพิ่มขึ้นจากที่ปรากฏในสมมติฐาน เพื่อให้จะทำให้เข้าใจ

ผลการศึกษาคั้งนี้ไคละเอียดยิ่งขึ้น สามารถนำผลการศึกษานี้มาใช้ในการเข้าใจธรรมชาติของเก็ทวัยนี้ในแง่ความคิดความเข้าใจเหตุผลทางจริยธรรม และไครู้ถึงลักษณะของเก็ทที่ค้อยทางคานนี้ตามทฤษฎีทั้งสอง เพื่อที่จะเห็นแนวทางที่จะป้องกันหรือส่งเสริมคานนี้ เทาที่ปรากฏจากผลในการศึกษาคั้งนี้ การอภิปรายลักษณะของเก็ทที่ค้อยทางจริยธรรมนี้ แบ่งเป็นหัวข้อตามลักษณะภูมิหลังของมารคา ลักษณะภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะภูมิหลังของเก็ท ซึ่งลักษณะภูมิหลังเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นลักษณะคิตคิ้วบุคคลที่ยากคอกการเปลี่ยนแปลงในภายหลัง นอกจากนี้ในส่วนนี้จะไคเปรียบเทียบผลการศึกษาคั้งนี้กับผลการวิจัยอื่น ๆ เพื่อไคเก็ทความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวของกับลักษณะของเก็ทที่ค้อยทางจริยธรรม โดยจะกล่าวถึงผลการศึกษาแยกที่ละทฤษฎี เริ่มจากทฤษฎีของเพียเจท์ซึ่งพบว่ามีความเกี่ยวของกับปัจจัยคานภูมิหลังหลายคานก่อน และกล่าวถึงผลการศึกษาตามทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นอันคัมถ์คมา

ลักษณะของเก็ทที่ค้อยทางการคัตคินเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์

การศึกษาตามทฤษฎีของเพียเจท์คั้งนี้ เก็ทที่ค้อยทางจริยธรรมหมายถึงกลุ่มเก็ทที่ไคคะแนนการคัตคินทางจริยธรรมคากวากลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบอย่างเคนซัด ซึ่งก็คอกกลุ่มที่ยีคหลักคัตคินตามผลเสี่ยหายหรือตามสิ่งทีมองเห็นเคนซัดมากกว่า และयीคหลักคัตคินตามเจตนา นอยกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบ คังจะไคกล่าวถึงลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่เกี่ยวของกับความค้อยทางจริยธรรมของเก็ทก่อนวัยเรียนทีละลักษณะคอกไป

ภูมิหลังของมารคา มารคาเป็นผูทีมีความใกล้ชิดกับบุตรมาก โดยเฉพาะเก็ทในวัยก่อนเขาเรียน การศึกษาคั้งนี้พบว่าเก็ทที่มารคามีลักษณะภูมิหลังบางลักษณะแตกต่างจากผูอื่น เป็นผูทีมีคะแนนการคัตคินทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจท์คากวากลุ่มที่ยีคหลักลักษณะภูมิหลังของมารคานั้น ไคแก่การศึกษาระดับค้ำ และการไคไคประกอบอาชีพ กล่าวคือเก็ทในกลุ่มทีมีมารคาการศึกษาระดับค้ำ (ไครับการศึกษามากเกินชั้นประถมปีที่ 7) เป็นกลุ่มทีค้อยทางการคัตคินเชิงจริยธรรมอย่างเคนซัด (คูตาราง 8) ผลนี้เป็นไปตามการคาคหมายและคอนขางสอดคล้องกับการศึกษาของกฤตยา กฤษฏาวุฑิ (กฤตยา กฤษฏาวุฑิ 2514 : 148) ทีพบความสำคัญของระดับการศึกษาของมารคาคอกลักษณะคังามของวัยรุน โดยพบว่า

วัยรุ่นไทยที่มีบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูง มีความสามารถในการบังคับตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มีบิดามารดาได้รับการศึกษาต่ำอย่างเด่นชัด และยังสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศของจอห์นสัน (Johnson. 1962 : 348) ที่พบว่า การที่เด็กมีบิดามารดามีอาชีพระดับสูง ซึ่งก็เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงด้วยนั้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจทางจริยธรรมที่แสดงถึงการตอบอย่างมีวุฒิภาวะทางจริยธรรม คือ ตัดสินจากเจตนามากกว่าตัดสินจากผลเสียหาย การศึกษาครั้งนี้ได้ผลดังกล่าวนั้นอาจเนื่องมาจากมารดาที่มีการศึกษาคำนับเป็นผู้ที่ขาดความรู้ความสนใจในด้านการคิดใช้เหตุผล และผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่ามารดาที่มีการศึกษาคำนับ เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาสูงอย่างเด่นชัดมาก (ดูตาราง 25) และขณะเดียวกันก็ยังพบว่าในกลุ่มที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กควย ดังนั้นการที่มารดามีการศึกษาคำนับเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลน้อยนั้น อาจส่งผลให้บุตรมีการตัดสินใจทางจริยธรรมในระดับต่ำกว่ากลุ่มที่มีมารดาการศึกษาสูงอย่างเด่นชัดนั่นเอง นอกจากนี้ผลเช่นนี้อาจเนื่องจากปัจจัยอื่นด้วย เป็นต้นว่าสติปัญญาซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการตัดสินใจทางจริยธรรม และเด็กที่มารดามีการศึกษาคำนับอาจเป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาคำนับต่ำกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาสูงได้ โดยมีผู้ศึกษาพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดามีการศึกษาคำนับ มีระดับสติปัญญาคำนับต่ำกว่าเด็กที่มารดามีการศึกษาสูง (เฉลิมพล ต้นสกุล 2521 : 61) แต่การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาตัวแปรสติปัญญานี้ด้วย

สำหรับภูมิหลังของมารดาอีกลักษณะหนึ่งที่พบผลแสดงแนวโน้มนั้นเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของมารดา คือ การประกอบอาชีพของมารดา การศึกษาครั้งนี้พบว่าเด็กที่มารดาไม่ได้ทำงานหารายได้หรือมีมารดาที่มีหน้าที่เป็นแม่บ้านเท่านั้น เป็นเด็กกลุ่มที่มีแนวโน้มน่าคอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มารดาที่ทำงานหารายได้ (ดูตาราง 10 ในภาคผนวก ข) ผลส่วนนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉิม 2520 : 96) ที่พบว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีมารดาไม่ทำงาน มีจริยธรรมต่ำกว่านักเรียนที่มีมารดาทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่มารดาอยู่กับบ้านโดยไม่ทำงานเพื่อหารายได้ มีเวลาที่จะดูแลควบคุมบุตรอย่างเข้มงวด

ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ นอกจากนี้มารดาเหล่านี้ อาจขาดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมภายนอกอย่างกว้างขวาง จึงขาดประสบการณ์ทาง สังคม และอาจไม่ส่งเสริมให้บุตร ได้มีการแลกเปลี่ยนหรือมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กนราราวคราวเดียวกันอย่างเสมอภาค ซึ่งก็เป็นอุปสรรคในการพัฒนาเช่นกัน นอกจากนี้มารดาที่มีหน้าที่ เป็นแม่บ้านอย่างเดียววันนี้อาจเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีที่ไม่สนับสนุนให้เด็กได้คิดและใช้เหตุผล เพราะมีผู้ศึกษาพบว่ามารดาที่ทำงานในบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนอย่างไรไม่มีเหตุผลสูงกว่ามารดาที่ทำงานนอกบ้านด้วย (เกษมสุข เฉลียวศักดิ์ 2521 : 53) สำหรับการศึกษาค้างนี้ก็พบว่ามารดาที่ไม่ทำงานอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้ เหตุผลน้อยกว่ามารดาที่ทำงานด้วย แต่ผลนี้ไม่เด่นชัดนัก (คูตาราง 48 ในภาคผนวก ข) และยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจทางจริยธรรม นอกจากนี้มารดาที่ไม่ทำงานส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาค่าด้วย ดังนั้นจึงทำให้พบแนวโน้ม ว่าเด็กที่มีมารดาที่ไม่ทำงานหารายได้เป็นเด็กที่คอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรมด้วย

ภูมิหลังของครอบครัว ลักษณะภูมิหลังของครอบครัวที่การศึกษาครั้งนี้สนใจ คือถิ่นที่อยู่ และฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยปรากฏว่าเด็กที่มีลักษณะคอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรมคือ เด็กที่มีถิ่นที่อยู่ในเขตชานเมือง เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่อยู่ในส่วน ใจกลางกรุงเทพมหานคร (คูตาราง 11 ในภาคผนวก ข) การพบผลเช่นนี้อาจเนื่องจาก สภาพสิ่งแวดล้อมหรือชีวิตความเป็นอยู่ในส่วนกรุงเทพฯ รอบนอกหรือชานเมือง แตกต่างไป จากส่วนรอบในหรือในเมืองมาก โดยเด็กที่อาศัยอยู่ในเขตชานเมืองอาจขาดสิ่งกระตุ้นในการพัฒนาความรู้การคิดและการใช้เหตุผล อันสืบเนื่องมาจากเขตชานเมืองมีลักษณะที่คอย ทางความเจริญความทันสมัยกว่าในเมือง นอกจากนี้เขตชานเมืองในการศึกษาค้างนี้ คือ เขตที่ติดต่อกับต่างจังหวัดหรือชนบทด้วย แม้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันแต่ก็มีสภาพใกล้เคียง ชนบทมากที่สุด และมีการศึกษาจำนวนมากที่ศึกษาเปรียบเทียบเด็กในกรุงเทพฯ และชนบท พบผลในลักษณะที่ค่อนข้างสนับสนุนผลในส่วนนี้คือ พบว่าเด็กในชนบทมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ จริยธรรมบางประการ คอยกว่าเด็กในกรุงเทพฯ เช่น พบว่าเยาวชนไทยที่เกิดในต่าง จังหวัดมีลักษณะมุ่งอนาคตคอยกว่าเด็กที่เกิดในกรุงเทพฯ (ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และ

เพ็ญแข ประจันต์จันติก 2520 : 177) และพบว่าวัยรุ่นในต่างจังหวัดสามารถบังคับตัวเองได้ต่ำกว่าวัยรุ่นในกรุงเทพฯ (มัชรี บุญนาค 2514 : 91) ตลอดจนการศึกษา คำนวณการรู้การคิดที่สรุปผลว่าเด็กในชนบทมีอัตราการเจริญที่ต่ำกว่าเด็กในกรุงเทพฯ ในทุกกรณี (จรรยา สุวรรณทัต 2519 : 52 - 56) ดังนั้นลักษณะถิ่นที่อยู่ที่ดีกว่าทาง คำนวณความเจริญอาจเป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการคำนวณการรู้การคิด และพัฒนาการ ทางการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็กด้วย นอกจากนี้ยังคาดไปถึงการสอนในโรงเรียน ชานเมืองและในเมืองที่ต่างกันด้วย เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ศึกษากับเด็กที่เริ่มเข้ามาอยู่ในสถาบันที่มีระดับการศึกษาจนประถมศึกษาปีที่ 1 และพบว่าโรงเรียนในชานเมืองค่อนข้างดีกว่าในค่านความพร้อมในการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กอย่างแท้จริง แม้ว่าเด็ก ในกลุ่มตัวอย่างจะเพิ่งเข้ามาอยู่ในสถานศึกษา แต่การศึกษาคั้งนี้เก็บข้อมูลในระหว่าง ปลายปีการศึกษา คั้งนั้นจึงคาดว่าเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมสั่งสอนในโรงเรียน จากครูด้วย โดยเฉพาะการสอนค่านวินัย จริยศึกษา และการสอนให้เด็กใ้รู้จักคิดและแสดง เหตุผลที่เหมาะสม สำหรับโรงเรียนแถบชานเมืองค่อนข้างใช้วิธีการสอนแบบที่ไม่ทันสมัย และขาดอุปกรณ์การสอนเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียน และอาจใช้วิธีให้เด็ก ท่องจำมากกว่าที่จะให้เด็กได้หัดคิดพิจารณาและฝึกการใช้เหตุผล เป็นต้น นอกจากนี้การ ศึกษาคั้งนี้ยังพบว่าเด็กชานเมืองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจากมารดาน้อยกว่า เด็กในเมืองแต่อย่างที่ไม่เคยซักมาก (คูตาราง 48 ในภาคผนวก ข) คั้งนั้นจึงมีผลให้เด็ก ชานเมืองเป็นเด็กที่คอยทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมด้วย

คานฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาคั้งนี้ไม่พบว่าเด็กจาก ครอบครัวฐานะต่ำมีการตัดสินใจทางจริยธรรมค้อยกว่าเด็กจากครอบครัวฐานะปานกลาง ผล เช่นนี้สอดคล้องกับการศึกษากับเยาวชนไทยที่ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ที่พบว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจกครอบครัวฐานะต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก 2520 : 92) และ ยังสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศของจอห์นสันกับกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 และ การศึกษาของไบเอมและแนส (Johnson. 1962:350, Boehm and Nass. 1962:574)

ที่พบว่า เด็กจากชั้นทางสังคมที่ต่างกัน มีการตัดสินใจทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน การแบ่งฐานะทางเศรษฐกิจในการศึกษาครั้งนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ปรากฏว่าฐานะทั้งสองระดับมีความใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ฐานะเศรษฐกิจต่ำก็ไม่ต่ำมาก และฐานะเศรษฐกิจปานกลางก็มีลักษณะปานกลางค่อนข้างต่ำ ที่พบเช่นนี้เนื่องจากครอบครัวของสองฐานะดังกล่าวต่างสามารถส่งบุตร เขาอยู่ในโรงเรียนที่มีอัตราการศึกษาเก็บค่าธรรมเนียมต่อปีค่อนข้างต่ำ คือไม่เกิน 700 บาทเช่นกัน นอกจากนี้ผลการศึกษานี้พบว่าเมื่อพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจร่วมกับระดับการศึกษาของมารดา ปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและมีมารดาที่มีการศึกษาต่ำด้วยนั้น เป็นเด็กที่คอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำแต่มีมารดาที่มีการศึกษาสูง ผลนี้แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของมารดามีความสำคัญต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็ก มากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ภูมิหลังของเด็ก ด้านภูมิหลังของเด็กที่การศึกษานี้สนใจคือ เพศ แต่ปรากฏว่าเด็กชายไม่ได้ออกทางการตัดสินใจทางจริยธรรมกว่าเด็กหญิงถึงที่คาดหมาย และเมื่อพิจารณาเพศรวมกับการประกอบอาชีพของมารดา กลับปรากฏว่าเด็กหญิงที่มารดาไม่ทำงานเป็นกลุ่มที่คอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรมน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ (ดูตาราง 8 ในภาคผนวก ข) ผลส่วนนี้อาจเกี่ยวข้องกับผลที่พบว่าเด็กที่มีมารดาไม่ทำงานมีแนวโน้มที่จะคอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรมด้วย และอาจแสดงว่ามารดาที่ไม่ทำงานนั้นอาจอบรมเลี้ยงดูบุตรสาวในลักษณะที่ซัดเซวามิให้เด็กได้มีพัฒนาการทางการตัดสินใจทางจริยธรรมเหมือนเด็กอื่น ๆ เป็นต้นว่าชมงวคกวอดขันต่อเด็ก เพราะมีโอกาสดูแลเด็กมาก จึงอาจไม่อนุญาตให้บุตรสาวไปเล่นนอกบ้านกับเพื่อนซึ่งมีความเสมอภาคกัน การที่เด็กไม่มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเด็กที่มีความเท่าเทียมกัน และการที่ผู้ใหญ่ไม่ให้อิสระโดยที่ใช้อำนาจกับเด็กมากตามการอธิบายของเพียเจต์ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการตัดสินใจทางจริยธรรมด้วย นอกจากนี้การศึกษานี้ยังพบว่าเด็กหญิงมีแนวโน้มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยกว่าเด็กชาย และมารดาที่ไม่ทำงานก็มีแนวโน้มที่อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลน้อยกว่า ดังนั้นด้วยลักษณะทั้งสองดังกล่าวจึงทำให้เด็กหญิงที่มารดาไม่ทำงานเป็นเด็กที่คอยทางการตัดสินใจทางจริยธรรม

สำหรับการที่การศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่า เด็กชายและเด็กหญิงก่อนวัยเรียนในกลุ่มรวมมีการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ต่างกัน อาจเนื่องมาจากการสร้างเครื่องมือวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมได้พยายามป้องกันมิให้เด็กเพศใดเพศหนึ่งได้เปรียบหรือเสียเปรียบกว่ากัน สำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรมด้วยนั้น การศึกษาต่าง ๆ ที่พบว่าเพศใดเพศหนึ่งเหนือกว่าในค่านิยมปัญหานั้น มีผู้กล่าวว่าขึ้นอยู่กับแบบทดสอบที่ใช้ การเลือกรื่องที่เพศหนึ่งเพศใดสนใจมากกว่ามาไว้ในแบบทดสอบ หรืออาจเกิดจากความลำเอียงในการสุ่มตัวอย่าง เป็นต้นด้วย และปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในความสามารถทางสติปัญญาทั่ว ๆ ไป (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ 2517 : 4 อ้างอิงจาก Maccooby. 1966 : 25, Nash. 1970 : 199) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจทำให้ไม่พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนเพศใดมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่ากันอย่างเด่นชัด และผลนี้สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ ที่ศึกษาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์กับเด็กอายุ 5 ถึง 7 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงอายุที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ และไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในค่านิยมเช่นเดียวกัน (Emler. 1978 : 201 - 208) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศไทยกับเด็กที่อายุมากกว่าการศึกษาครั้งนี้ โดยศึกษาตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (วิรัช จาบถนอม 2520 : 61, วิเชียร ทองนุช 2521 : 115) แต่ขัดแย้งกับการศึกษากับเยาวชนไทยที่พบว่าทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 หญิงมีคะแนนการไขเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันท์ 2520 : 97 - 98) ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าในค่านิยมการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในตอนเริ่มแรกของชีวิต เด็กหญิงและเด็กชายมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

ลักษณะของเด็กที่ค้อยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก
การศึกษาตามทฤษฎีของโคลเบอร์กครั้งนี้ ได้ให้เด็กแต่ละคนเลือกตอบสองครั้งในแต่ละเรื่อง ดังนั้นผลการศึกษาจากคำตอบครั้งแรกแสดงถึงเหตุผลทางจริยธรรมที่เด็กเข้าใจและใช้บ่อยมาก สำหรับคำตอบครั้งที่สองนั้นแสดงถึงขั้นของเหตุผลทางจริยธรรมที่เด็กจะสามารถ

เข้าใจและใช้บ่อยเป็นอันดับรองลงมาจากคำตอบครั้งแรก เพราะตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าเด็กสามารถที่จะเข้าใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าหนึ่งชั้น โดยอาจใช้สลับกัน และ การศึกษาครั้งนี้พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่จะเลือกตอบเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นที่ 1 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือชั้นที่ 2 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจากรื่องทั้งหมด 6 เรื่องในคำตอบครั้งแรกคือ 9.29 คะแนน และในคำตอบครั้งที่สองคือ 10.39 คะแนน หรือคืออยู่ในชั้น 1.5 ในคำตอบครั้งแรก และอยู่ในชั้น 1.7 ในคำตอบครั้งที่สอง ดังนั้นจากการพิจารณาทั้งสองคำตอบนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ระหว่างชั้นที่ 1 จะย่างขึ้นสู่ชั้นที่สอง โดยจากคำตอบครั้งแรก เด็กส่วนใหญ่เลือกตอบชั้นที่ 2 และเลือกชั้นที่ 3 มากขึ้นกว่าคำตอบแรก และในจำนวนที่ใกล้เคียงกับที่เลือกชั้นที่ 1 ด้วย ดังนั้นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กก็คือ เด็กที่มีกเลือกตอบแต่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่ำ ๆ เป็นต้นว่าเลือกตอบภาพเป็นกลาง (ชั้น 0) ที่แสดงว่าไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม และเลือกตอบชั้นที่ 1 โดยเลือกชั้นที่ 2 และ 3 น้อยกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบ ผลการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่าลักษณะของเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากทั้งสองคำตอบมีความคล้ายคลึงกัน โดยพบลักษณะของเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากคำตอบครั้งที่สอง มากกว่าจากคำตอบครั้งแรก ในที่นี้จะกล่าวถึงลักษณะของเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากทั้งสองคำตอบไปพร้อมกัน โดยกล่าวตามค่านิยมหลังของเด็ก และภูมิหลังของมารดา ตามลำดับ

ค่านิยมหลังของเด็ก จากคำตอบครั้งแรกพบว่าลักษณะค่านิยมหลังของเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือเด็กในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า โดยพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อายุ 4 และ 5 ปี มีลักษณะคอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอายุ 6 ปี ผลเช่นนี้เป็นที่สนับสนุนทฤษฎีที่ว่าอายุเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางค่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก อันสนับสนุนการเป็นทฤษฎีพัฒนาการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาจำนวนมากที่ศึกษาตามทฤษฎีนี้ ซึ่งพบว่าอายุเกี่ยวข้องกับพัฒนาการ ค่านนี้คงได้กล่าวไว้แล้วในส่วนระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน

คำถามหลังของมารคา ภูมิหลังของมารคาที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กก็คือ การประกอบอาชีพของมารคาและระดับอายุของมารคา สำหรับคำถามการประกอบอาชีพของมารคาเมื่อพิจารณาร่วมกับถิ่นที่อยู่ ผลจากคำตอบทั้งสองครั้งสอดคล้องกัน (คูตาราง 21 และ 27 ในภาคผนวก ข) กล่าวคือพบว่าในหมู่เด็กที่มารคาไม่ทำงานเช่นเดียวกันนั้น เด็กที่อยู่ชานเมืองเป็นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และสำหรับคำตอบครั้งที่สองยังพบว่าเด็กกลุ่มอื่นก็คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในเมืองที่มีมารคาไม่ทำงานนั้น สำหรับผลในส่วนแรกมีส่วนสอดคล้องบ้างกับผลจากการตัดสินทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ที่พบว่าเด็กชานเมืองมีลักษณะคอยทางการตัดสินเชิงจริยธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในเมือง และมีส่วนสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าเด็กนักเรียนในชนบทให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กต่ำกว่าเด็กในกรุงเทพฯ (วิเชียร ทองนุช 2521 : 87) นอกจากนี้ผลการศึกษิตตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง เมื่อพิจารณาเพื่กร่วมกับการประกอบอาชีพของมารคา ปรากฏว่าในหมู่เด็กชายด้วยกัน เด็กที่มารคาทำงานคอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และในหมู่เด็กที่มารคาไม่ทำงานเช่นกันนั้น เด็กหญิงคอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กชายที่มารคาไม่ทำงาน ผลจากการพิจารณาเพื่กร่วมกับการประกอบอาชีพของมารคาทั้งจากทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่สอง และจากทฤษฎีของเพียเจต์ ให้ผลที่สอดคล้องกันว่า เด็กหญิงที่มารคาไม่ทำงานมีลักษณะที่คอยและเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนจริยธรรมต่ำที่สุดด้วย (คูตาราง 8 และ 28 ในภาคผนวก ข) แต่ผลที่ค่อนข้างขัดแย้งกันก็คือ จากการวิเคราะห์ควยวิชีตี-เทสในกลุ่มรวมจากทฤษฎีของเพียเจต์พบว่า เด็กที่มารคาไม่ทำงานคอยทางการตัดสินเชิงจริยธรรม แต่จากทฤษฎีของโคลเบอร์ก คำตอบครั้งที่สองนี้ก็กลับพบผลที่เป็นแนวโน้มในทางตรงกันข้าม คือพบว่า เด็กที่มารคาทำงานคอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลที่พบจากทฤษฎีทั้งสองนั้นอาจเป็นผลจากความบังเอิญ เพราะความแตกต่างของคะแนนของสองกลุ่มที่เปรียบเทียบกันนั้นเป็นไปอย่างไม่เด่นชัดมากนัก (คูตาราง 10 และ 31 ในภาคผนวก ข) แต่ขณะเดียวกันอาจจะเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าชั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองที่ศึกษาในครั้งนี้ มีความแตกต่างกัน โดยอธิบายและพิจารณา

ขั้นตอนในลักษณะที่ต่างกันด้วยก็ได้ ซึ่งจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสอง ก็พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างเด่นชัด

สำหรับอายุของมารดา การศึกษาตามทฤษฎีของโคลเบอร์กครั้งนี้ ทั้งจากคำตอบครั้งแรกและคำตอบครั้งที่สอง ให้ผลที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน กล่าวคือเด็กที่มารดามีอายุน้อยเป็นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยผลจากคำตอบครั้งแรกพบว่าอายุจริงของมารดาสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่ามารดาที่มีอายุน้อยมาก บุตรก็มีคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำตามไปด้วย และผลจากคำตอบครั้งที่สองพบว่า เด็กที่มารดามีอายุน้อยหรือไม่เกิน 30 ปีนั้นเป็นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มารดามีอายุมากกว่านั้น (คูตาราง 31 ในภาคผนวก ข) และเมื่อพิจารณาระดับอายุของมารดาพร้อมกับระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ก็ให้ผลที่สอดคล้องกันคือ ในหมู่เด็กที่มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากนั้น เด็กที่มารดาอายุน้อยเป็นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (คูตาราง 29 ในภาคผนวก ข) ผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมารดาที่มีอายุน้อยนั้น เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการอบรมเลี้ยงดูและการให้วินัยแก่บุตรน้อยกว่ามารดาที่มีอายุมาก หรืออาจเข้าใจธรรมชาติของเด็กวัยนั้นน้อยกว่า และการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่ามารดาที่มีอายุน้อย อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารดาที่มีอายุมาก และอาจเลี้ยงดูบุตรในลักษณะที่จะส่งเสริมค่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมน้อยกว่ามารดาที่อายุมาก เป็นที่น่าที่ไม่ค่อยสนใจที่จะควบคุมความประพฤติของบุตร แต่ขณะเดียวกันในกลุ่มเด็กที่มีมารดาอายุน้อย กลับพบว่าคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากคำตอบครั้งที่สอง สัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล ดังนั้นมารดาอายุน้อยที่เลี้ยงดูบุตรแบบรักมาก อาจเป็นไปได้ในลักษณะของการตั้งใจปกป้องเด็กมากกว่าค่านการให้ความอบอุ่นใกล้ชิดที่เหมาะสม และที่เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากอาจให้เหตุผลที่ไม่เหมาะสมกับระดับความคิดและสติปัญญาของเด็กวัยนี้ก็ได้ ซึ่งอาจทำให้เด็กที่มีมารดาอายุน้อยไม่ค่อยเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงกว่าชั้นที่ 1 นี้ก็ ดังนั้นจึงทำให้เด็กในกลุ่มนี้เป็นเด็กที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ลักษณะทางสังคมของเด็กที่คอยทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และของโคลเบอร์ก แตกต่างกันโดยสรุปได้ว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่คอยทางการตัดสินเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์คือ เด็กที่มารดามีการศึกษาระดับต่ำ เด็กที่มารดาไม่ทำงานหารายได้ และเด็กที่อยู่ชานกรุง เทพมหานคร สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่คอยทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กอย่างเด่นชัดคือ เด็กที่มีอายุน้อยกว่า และเด็กที่มารดา มีอายุน้อย ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงแนวโน้มว่าพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านการรู้การคิดของเด็กมากกว่าปัจจัยทางสังคม และพัฒนาการทางการตัดสินเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมมากกว่าปัจจัยด้านความรู้การคิด ผลการศึกษาเช่นนี้สอดคล้องกับความคิดของโคลเบอร์กที่ว่า จริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์เป็นที่ตัวการทางสังคมมาก แต่ทฤษฎีของโคลเบอร์กให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านการรู้การคิดเป็นอันดับแรกในการพัฒนาจริยธรรมสู่ขั้นที่สูงขึ้น โดยสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนช่วยให้กระบวนการรู้การคิดทำงานเร็วขึ้นหรือช้าลง (Hoffman, 1970 : 277 citing Kohlberg)

สภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

พัฒนาการทางจริยธรรมในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึงพัฒนาการทางการตัดสินทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ และพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก การศึกษาครั้งนี้พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนบางกลุ่มมีลักษณะที่คอยกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบกับดังกล่าวถึงแล้วนั้น และภูมิหลังทางสังคมของเด็กที่คอยทางการตัดสินและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงภายหลัง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาสภาพที่จะช่วยส่งเสริมการตัดสินและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่มีลักษณะคอยเหล่านั้น เพื่อให้เด็กที่คอยเหล่านั้นได้มีพัฒนาการทางค่านิยมที่ค้ำกับเด็กปกติทั่วไป ก่อนที่ความแตกต่างนั้นจะส่งผลไปยังพัฒนาการทางจิตใจและจริยธรรมมากยิ่งขึ้น เมื่อเด็กเติบโตใหญ่จนยากต่อการแก้ไข จากผลการศึกษาครั้งนี้พอจะมีแนวทางที่จะเสนอแนะ

ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการอบรมซักถามเด็กวัยนี้ได้ปรับปรุงในสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลง
ไต่ถาม เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งได้แก่
วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ

การอบรมเลี้ยงดูกับการตัดสินใจเชิงจริยธรรม การตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎี
ของเพียเจต์ในการศึกษาคั้งนี้ คือการตัดสินใจบุคคลจากผล (วัตถุ) หรือตัดสินใจจากเจตนา
(จิตใจ) ซึ่งแสดงถึงความคิดทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนว่ามีพัฒนาการมากน้อย
เพียงไร ผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า การตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็ก สัมพันธ์ทางบวกกับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอย่างเข้มข้น ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กที่
มารดาให้การศึกษาคำ (ไม่เกินประเพณีที่ 7) กลุ่มเด็กที่มารดาอายุน้อย (ไม่เกิน 30 ปี)
กลุ่มเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ กลุ่มเด็กที่อยู่ชานเมือง และกลุ่มเด็กชาย
นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มเด็กเหล่านี้ยกเว้นกลุ่มเด็กชาย เป็นกลุ่มที่การศึกษาคั้งนี้พบว่ามารดา
ของเด็กในกลุ่มเหล่านี้ รายงานว่าอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบ
คู่กัน ดังนั้นจึงแสดงว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากมารดาแบบใช้เหตุผลน้อยนั้น ถ้า
มารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากขึ้นเท่าไร ก็จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีคะแนนการตัดสินใจ
เชิงจริยธรรมสูงตามไปด้วย ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจึงเอื้ออำนวยต่อพัฒนาการ
ทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมคั้งนี้ที่ศึกษาคั้งนี้ของเด็กก่อนวัยเรียนในการวิจัยนี้ และ
โดยเฉพาะเด็กในกลุ่มย่อย 5 กลุ่มนั้นด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษาจากการพิจารณา
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ยังพบผลที่สอดคล้องกันว่าเด็กก่อน
วัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่า
เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยอย่างเข้มข้น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ทั้ง
สองแบบนี้ให้ผลสนับสนุนกันและสอดคล้องกับผลการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยโดยใช้
ทฤษฎีของโคลเบอร์กอย่างมาก กล่าวคือแม่ในกลุ่มย่อยที่พบความสัมพันธ์กับอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติก็ให้ผลสอดคล้องกัน 2 กลุ่มคือ กลุ่มชายล้วน และกลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ
(ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 99, 101) นอกจากนี้
ยังสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่ส่วนใหญ่พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการอบรม

เลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาที่มีลักษณะทางจริยธรรม 4 ด้าน อันได้แก่ การยึดหลัก
 ภายในตน การมีความรู้สึกผิด การต่อต้านการขี้ขลาด การสารภาพและยอมรับผิดซึ่งศึกษา
 กับกลุ่มตัวอย่างอายุ 4 - 20 ปี (Hoffman. 1970 : 291 citing Aronfreed.
 1961 : 223 - 241, Hoffman. 1967 : 40 - 57, Levine. 1961, Sears
 Maccoby and Levin. 1957) และยังสอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ที่ให้ผลตรงกันว่า
 เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นเด็กไม่ก้าวร้าว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีพัฒนาการทาง
 ความรู้สึกละเอียด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ 2520 : 29
 อ้างอิงจาก Walters and Parke 1976 : 207 - 217) และการศึกษาเกี่ยวกับเด็กนักเรียน
 ไทยที่พบว่า ในหมู่นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย นักเรียนที่ประพฤติตนไม่
 สมควรกับการเป็นนักเรียน ยอมรับอิทธิพลของเพื่อนในทางเสื่อมเสียมาก และใช้เวลาว่าง
 อย่างไม่เหมาะสม มากกว่านักเรียนปกติ (สุพจน์ จักขุทัตย์ 2521 : 85) ดังนั้นผลการ
 ศึกษาเป็นจำนวนมากต่างยืนยันถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่อพัฒนาการทาง
 จริยธรรมและจิตใจของเด็ก และสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาเกี่ยวข้องกับ
 พัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างเด่นชัด อาจอธิบายได้ว่า
 เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก เป็นวิธีที่ผู้เลี้ยงปฏิบัติต่อเด็กอย่างที่ต้องใช้
 การควบคุมตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ละเว้นการใช้อารมณ์กับเด็ก และใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม
 กับวัยของเด็ก ในการสนับสนุนหรือห้ามปรามเด็กต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แม้เมื่อเด็กทำผิด
 ก็ต้องพิจารณาอย่างมีเหตุผลว่าเป็นความผิดโดยเจตนาหรือไม่ และถ้าจะลงโทษเด็กก็จะต้อง
 ชี้แจงให้เด็กรู้ก่อนว่าที่จะลงโทษนั้นเนื่องมาจากความผิดอันใด วิธีที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างใช้
 เหตุผลและให้เหตุผลเช่นนี้ ย่อมจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ความดีหรือไม่ดีในสายตาของ
 ผู้ใหญ่ได้เร็วขึ้น และย่อมจะฝังรากลึกอยู่ในความคิด เพราะมีเหตุผลประกอบทำให้ยอมรับ
 ได้ง่าย และไม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้เลี้ยงดู เพราะผู้เลี้ยงดูให้ความยุติธรรมแก่เด็ก ทำให้เด็ก
 มีความรู้สึกที่มั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นผลต่อค่านิยมทางจิตใจ และทำให้เด็กสามารถ
 เข้าใจค่านิยมหรือนามธรรมได้เร็วกว่าเด็กที่ไม่ได้รับประสบการณ์เช่นนั้น จึงสามารถ

พิจารณาเหตุการณ์ทางจริยธรรมอื่น ๆ ใต้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง มากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย ซึ่งก็ถูกเลี้ยงดูแบบไม่แน่นอน และขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้เลี้ยงดูเป็นสำคัญ ดังนั้น จากการศึกษาครั้งนี้ การที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก หรือได้รับการปฏิบัติเช่นนั้นอย่างสม่ำเสมอมากเท่าไร เด็กก็มีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมที่ก้าวหน้ามากตามไปด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จึงเป็นสภาพที่เอื้อต่อการใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน เช่นเดียวกับเอื้อต่อพัฒนาการทางจิตใจของเด็กในวัยอื่น ๆ ด้วย

สำหรับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก เป็นการอบรมเลี้ยงดูอีกแบบหนึ่งซึ่งศึกษาในครั้งนี้ เป็นแบบของการเลี้ยงดูที่เชื่อกันว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในค่านิยมและจิตใจของเด็ก เพราะการได้รับความรัก ความอบอุ่น ใกล้ชิดจากบิดามารดา เป็นสิ่งที่เด็กทุกคนต้องการ และขาดไม่ได้ โดยเป็นเสมือนอาหารต่อพัฒนาการทางจิตใจ และยังเป็นสภาพหรือประสบการณ์ที่ดีที่เด็กควรได้รับตั้งแต่ตอนเริ่มแรกของชีวิต การที่บิดามารดาให้ความรัก สนับสนุนเด็ก ยอมทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อบิดามารดาและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนยอมรับคำสั่งสอนของบิดามารดา ย่อมยิ่งขึ้น และต้องการทำหน้าที่ให้บิดามารดาพอใจมากขึ้นด้วย ผลจากการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจทางจริยธรรมของเด็ก 2 กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักต่างระดับกันด้วยที-เทส ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีคะแนนการตัดสินใจทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยอย่างเห็นชัด ผลในส่วนนี้สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่า ชาวคนไทยที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก สูงกว่าผู้ที่รายงานว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย (ดวงเกื้อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก 2520 : 97) และที่พบว่าเด็กวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีลักษณะทางจริยธรรมค่านิยมรับผิดชอบมากกว่าวัยรุ่นที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย (ประมต เล็กสวาสกี 2516 : 92) และสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม 4 ด้านของเด็กอายุ 4 ถึง 13 ปี ที่ฮอฟแมนได้รวบรวมไว้ การศึกษาส่วนมากพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก

ทั้งชายและหญิง มีลักษณะการบึกบึนภายในตน การมีความรู้สึกผิด การต้านทานสิ่งชั่วร้ายใจ และการยอมรับและสารภาพผิด สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย (Hoffman. 1970 : 291 citing Burton and others. 1961, Heinicke. 1953, Hoffman and Saltzstein. 1967, Sears, Maccoby and Levin. 1957, Sears, Rau and Alpert. 1965) แต่ผลการศึกษารุ่นนี้เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจากก้ารหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กับคะแนนการตัดสินใจจริยธรรม ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับสูงพอที่จะยอมรับได้ โดยพบความสัมพันธ์ทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนใหญ่ สำหรับในกลุ่มเด็กที่มารดาที่มีการศึกษาสูง พบความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าเด็กในกลุ่มนี้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีแนวโน้มที่จะมีคะแนนการตัดสินใจจริยธรรมต่ำ ผลเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่มารดาที่มีการศึกษาสูงอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำอย่างเด่นชัด การที่มารดาที่มีการศึกษาสูงเลี้ยงดูบุตรแบบรักมากนี้ อาจจะอยู่ในระดับที่มากเกินไปจนไม่ใช่ว่าเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก การที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักมากที่เด็กกลุ่มนี้ได้รับอาจมีลักษณะพิเศษ อันเนื่องมาจากมารดาที่มีการศึกษาสูงเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องความสำคัญของการให้ความรักความอบอุ่นใกล้ชิดในการเลี้ยงดูเด็ก ว่าเป็นสิ่งที่เด็กต้องการอย่างยิ่งและมีผลต่อความสมบูรณ์ทางจิตใจของเด็กในอนาคตกวญ การตระหนักเช่นนี้ทำให้มารดาที่มีการศึกษาสูงพยายามปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความใกล้ชิดอย่างมากแทบในทุกกรณี จนเด็กขาดอิสระหรือขาดโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันในลักษณะที่มีความเสมอภาคกัน อันเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ นอกจากนี้จากการศึกษารุ่นนี้ มารดาที่มีการศึกษาสูงส่วนมากเป็นผู้ที่ทำงานหารายได้กวดจากการตระหนักว่าตนควรให้ความรักความใกล้ชิดกับบุตร แต่การะจากการประกอบอาชีพอาจทำให้ไม่มีเวลาใกล้ชิดบุตรอย่างเต็มที่ ดังนั้นเมื่อมีเวลาอยู่กับบุตรมารดาเหล่านี้บางคนอาจชดเชยให้ความรักความอบอุ่น หรือเอาใจบุตรอย่างมากเกินกว่ามารดาทั่ว ๆ ไป

ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากของมารดาที่มีการศึกษาสูงนี้จึงอาจเป็นลักษณะของการรักแบบปกป้องเด็กมากเกินไป ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีความคิดและความรู้สึกว่าเป็น

เด็กเล็กของมารดาอยู่เสมอ ทั้งผลการศึกษากับวัยรุ่นไทย พบว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากในครอบครัวแตกแยกที่ฐานะปานกลางและสูงนั้น เป็นผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบมากกว่าผู้ที่ได้รับความรักน้อย (สุพจน์ จักขุทิพย์ 2521 : 94) เพราะเป็นผู้ที่อ่อนแอต่ออิทธิพลในทางไม่ดีของเพื่อนและสังคมภายนอก นอกจากนี้การศึกษาของซัปคอฟ (Supkoff, 1976 : 993 - B) พบว่าการเลี้ยงดูแบบคุ้มครองปกป้องเด็กมากเกินไปของมารดานั้น สัมพันธ์ทางลบพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กอายุ 13 ปี ดังนั้นมารดาที่มีการศึกษาสูงซึ่งมักเลี้ยงดูบุตรแบบรักอยู่ในระดับมากอยู่แล้ว จึงควรอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักในระดับที่พอประมาณหรือไม่เกินความต้องการของเด็ก อาจเป็นผลคือต่อพัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน แต่สำหรับมารดาโดยทั่วไป ก็ยังควรจะต้องอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมาก เพราะผลโดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่าพวกที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อย และมีหลักฐานยืนยันทั้งทางทฤษฎีและการวิจัยต่าง ๆ ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่นใกล้ชิด เอาใจใส่ สนับสนุนเด็กด้วยการให้รางวัล มีผลต่อพัฒนาการทางจิตใจของเด็ก และจากผลการศึกษาค้างนี้สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักจากมารดา เป็นสภาพที่มีแนวโน้มว่าจะเอื้อต่อพัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน แต่ให้ผลดังกล่าวอย่างไม่เด่นชัดเท่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักในระดับที่มากเกินไป อาจไม่เป็นผลคือต่อพัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ดังเช่นในกลุ่มเด็กที่มารดามีการศึกษาสูง

การอบรมเลี้ยงดูกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากการศึกษาค้างนี้ ปรากฏว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 ยึดหลักหลบหลีกการถูกลงโทษมากที่สุดอย่างเด่นชัด ใช้เหตุผลขั้นที่ 2 ที่ยึดหลักการแสวงหารางวัลเป็นอันดับรองลงมา และใช้เหตุผลทั้งสองขั้นแรกนี้สลับกัน ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เด็กก่อนวัยเรียนมีคะแนนที่แสดงว่าอยู่ระหว่างจะย่างขึ้นสู่จริยธรรมขั้นที่ 2 ด้วย และผลการศึกษายังแสดงว่าอายุของเด็กเกี่ยวข้องกับคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยกลุ่มเด็กที่อายุมากกว่ามี

คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีนี้สูงกว่ากลุ่มเด็กที่อายุน้อยกว่า ผลเช่นนี้พบจากทั้งสองคำตอบ แต่ที่พบว่าความแตกต่างของคะแนนนั้น เป็นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นผลจากคำตอบครั้งแรกเท่านั้น นอกจากตัวแปรค่านิยมของ เด็กและอายุของมารดาแล้ว ไม่ปรากฏว่าตัวแปรค่านิยมหลังอื่น ๆ มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเด่นชัด นอกจากผลจากปฏิสัมพันธ์เมื่อพิจารณาตัวแปรค่านิยมทั้งสองตัวร่วมกัน และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ยังไม่สัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล ผลเหล่านี้ขัดแย้งกับการศึกษาตามทฤษฎีนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น (คงเคียน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจักษ์จณี 2520 : 97 - 99, 101) ผลเช่นนี้อธิบายได้ว่าอาจเนื่องมาจากเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนนี้อยู่ในระดับที่ต่ำสุดหรือจริยธรรมระดับก่อนกฎเกณฑ์ ซึ่งได้แก่เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่เด็กมีประสบการณ์เสมอในชีวิตประจำวัน และเป็นแรงผลักดันหรือจูงใจให้เด็กวัยนี้มีพฤติกรรมตามที่ใดถูกลงโทษหรือได้รับรางวัลมาแต่ก่อน เพราะเด็กวัยนี้ยังต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในการตอบสนองความต้องการทางกาย ใจ เพียงแต่เด็กเท่านั้นแม่แต่สัตว์ก็ สามารถเข้าใจและมีพฤติกรรมโดยยึดหลักเหตุผลเชิงจริยธรรมสองขั้นนี้ได้ ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ของเด็กก่อนวัยเรียน จึงเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมน้อยมาก เพราะปัจจัยทางสังคมไม่ใช่สิ่งจำเป็นในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำ ๆ แต่อายุกลับมีความเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงคาดว่าพัฒนาการทางการรู้การคิดอาจจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการค่านิยมของเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าปัจจัยทางสังคม โดยโคลเบอร์กเองมีความเชื่ออย่างยิ่งว่าพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเขามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการรู้การคิดตามทฤษฎีของเพียเจต์ มากกว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์เอง (Hoffman. 1970 : 277) และมีผู้ศึกษาพิสูจน์และพบว่ามีความสัมพันธ์กันจริงทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (วิเชียร ทองนุช 2521 : 114, คงเคียน พันธุมนาวัน และ เพ็ญแข ประจักษ์จณี 2520 : 92 อ้างอิงจาก Kuhn and other, Tomlinson - Keasoy and Keasy. 1974) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในต่างประเทศที่ให้ผลสนับสนุนความเชื่อของโคลเบอร์กว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังสัมพันธ์กับสติปัญญาของบุคคลด้วย

(Lickona 1976 : 229 - 230) แต่การศึกษาครั้งนี้มิได้ศึกษาพัฒนาการทางการรู้การกิด และมีไคว์ระดับสติปัญญาของเด็ก แต่ศึกษาความสัมพันธ์ของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นประสบการณ์ในครอบครัวที่ได้รับจากมารดาเพียงสองแบบที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยส่วนมาก ในกลุ่มย่อยบางกลุ่มที่พบความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดอย่างเชื่อถือได้นั้น เป็นความสัมพันธ์ทางลบทั้งสิ้น ซึ่งแสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลมากในเด็กบางกลุ่มนั้น กลับพบในเด็กที่มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ซึ่งทำให้คาดว่า การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการที่ใช้อำนาจมาก หรือการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเข้มงวด หรือการให้อำนาจเด็กช่วยการลงโทษทางกายและทางจิต อาจมีผลต่อความเข้าใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต้นของเด็กก่อนวัยเรียนบางกลุ่มได้บ้างในคำ ทำให้เด็กคุ้นเคยกับเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต้นสองขั้นแรก เพราะการอบรมเหล่านั้นผู้เลี้ยงดูจะใช้อำนาจในการควบคุมเด็ก และบังคับให้เด็กทำตามโดยอาจไม่บอกเหตุผล เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จึงต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่มาก ซึ่งถ้าเด็กไม่เชื่อฟังก็อาจต้องถูกลงโทษทางกาย หรือไม่ได้รับรางวัล เช่น ขนมหรืออาหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กวัยนี้ต้องการ และไม่สามารถแสวงหาเพื่อการตอบสนองใดด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่อย่างยิ่ง เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะเช่นนี้ จึงมีแนวโน้มที่จะเข้าใจหลักของเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต้นที่มีประสบการณ์มากด้วย การอธิบายผลเช่นนี้สอดคล้องกับที่ซอลท์สไตน์ (Saltzstein, 1976 : 253 - 262 citing Kelman, 1958) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม โดยอ้างถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 3 แบบของเด็กเมื่อได้รับอิทธิพลของสังคมตามที่เคลแมนได้อธิบายไว้คือ การยอมตาม (compliance) การเทียบเคียง (identification) และการรับเข้าไว้ภายในตัว (internalization) กระบวนการทั้งสามนี้เป็นสภาพเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การยอมตามนั้นเกิดจากการถูกจูงใจจากความต้องการที่จะได้รับรางวัลที่เป็นวัตถุและหลบหลีกการถูกลงโทษ และจะเกิดขึ้นจากการได้รับ

การดูแลควบคุมจากบุคคลที่มีอิทธิพล สำหรับการเทียบเคียง จะถูกจูงใจโดยที่บุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้ เกิดจากความปรารถนาที่อยากเหมือนกับตัวแทนทางสังคมที่มีอิทธิพลนั้น และเกิดจากการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ที่มีอิทธิพลนั้น ส่วนการรับเข้าไว้ในตัว ถูกจูงใจจากความปรารถนาที่จะแก้ไขและรับเอาค่านิยมที่มีประโยชน์เข้าไว้เป็นค่านิยมของตัวเอง

ซอลท์สไตน์ยังได้เปรียบเทียบอิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 3 แบบนั้นกับพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก สรุปไว้ว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ (ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2) นั้นได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งจากกระบวนการยอมรับ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกายจากบิดามารดา และเพื่อได้รับรางวัลทางวัตถุ สำหรับเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 ที่ยึดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบนั้น เกี่ยวข้องกับการเทียบเคียงกับบุคคลหรือกลุ่มของตน เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางจิตจากบิดามารดาหรือกลุ่มเพื่อน สำหรับเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4, 5 และ 6 นั้นเกี่ยวข้องกับการรับเข้าไว้ในตัว

สำหรับการศึกษาคั้งนี้พบว่าเด็กที่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นจึงคาดว่าในเด็กโตกว่าเด็กที่ศึกษาคั้งนี้จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 3 มากยิ่งขึ้นนั้น และการพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 3 และขั้นที่สูงกว่านี้ย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของประสบการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล เพราะการที่เด็กจะยึดหลักทำตามผู้อื่นเห็นชอบเพื่อให้ผู้อื่นพอใจนั้น แสดงว่าเด็กต้องการได้รับการตอบสนองทางจิตใจไม่ใชทางกาย และเด็กที่ได้รับการรักความเข้าใจจากบิดามารดามากหรือมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ก็น่าที่จะมีการใช้เหตุผลขั้นที่ 3 มากขึ้น แต่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนั้นยังต้องการได้รับการตอบสนองทางการจากผู้ใหญ่มาก จึงจำเป็นต้องยอมทำตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ และประสบการณ์ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้วินัยหรือแบบเข้มงวด อาจทำให้เด็กเข้าใจและยึดหลักเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มากด้วย นอกจากนี้การศึกษาของโฮสไตน์ ที่ศึกษาควยวิธีการของโคลเบอร์ก พบว่าระดับของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้นนั้น เกี่ยวข้องกับการที่เด็กได้มีส่วนร่วมอภิปรายปัญหาทางจริยธรรมในครอบครัวด้วย และมีการศึกษามากมายที่พบว่า การสวมบทบาทก็เกี่ยวข้อง กับพัฒนาการทางจริยธรรมด้วย และมีผู้พบว่าช่วยทำให้พัฒนาการค่านี้นี้เร็วขึ้นได้ นอกจากนี้

กันสเบอร์กพบว่า การสวมบทบาทอาจทำให้พัฒนาการจากขั้นที่ 1 เลื่อนสู่ขั้นที่ 2 เร็วขึ้นได้ (Saltzstein. 1976 . 262 citing Hostein. 1968, Lee. 1971, Selman. 1971, Saltzstein. 1975, Gunsberg. 1973) ดังนั้นนอกจากพัฒนาการการใช้เหตุผลทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียนจะพัฒนาขึ้นตามอายุเองแล้ว ยังอาจเกี่ยวกับการควบคุมและประสบการณ์ในครอบครัวของเด็ก การให้เด็กได้สวมบทบาทของเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่สูงขึ้น หรือการได้อภิปราย อาจส่งผลให้เด็กก่อนวัยเรียนมีพัฒนาการขั้นสู่ขั้นที่ 2 เร็วขึ้น และการเลื่อนสู่ขั้นที่ 3 ต่อไปนั้น อาจสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลก็ได้

ดังนั้น สภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม สำหรับพัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ด้านตัดสินใจจากผล (วัตถุ) ไปสู่การตัดสินใจจากเจตนา (จิตใจ) นั้น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสำคัญมาก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักนั้น บิคมารดาไทยอาจปฏิบัติต่อกันในระดั้มากตามปกติอยู่แล้ว และการให้ในปริมาณที่มากเกินไปอาจไม่เป็นผลดี การอบรมเลี้ยงดูแบบรักจึงไม่พบว่ามีบทบาทเท่ากับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แต่การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ของเด็กเล็กนี้ไม่สำคัญต่อพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กมากเท่าที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์

ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล

๑) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล ต่างเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และมีการวิจัยในประเทศไทยยืนยันว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 27 - 28 อ้างอิงจาก เฉลิมพล คันสกุล 2521, อรุณฯ หลิมประเสริฐ 2520, ถิ่น แพเพชร 2517) แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลเป็นแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่มีผู้พบว่าเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรม และเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กมากกว่า

การอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ การศึกษาครั้งนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้มีความสัมพันธ์กันในทางเดียวกันอย่างเด่นชัด ($r = .59^*$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษากับเยาวชนไทย (ควงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก 2520 : 118) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบนี้สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มผู้ตอบทุกประเภท ดังนั้น มารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักมาก ก็มักจะเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลมากด้วย นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก ก็เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลในลักษณะเดียวกันด้วย ดังนั้นจะกล่าวถึงตามภูมิหลังของมารดา ภูมิหลังของครอบครัว และภูมิหลังของเด็ก ตามลำดับ

ภูมิหลังของมารดา ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลคือ ระดับการศึกษาของมารดา และระดับอายุของมารดา

ระดับการศึกษาของมารดา มารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนมากกว่าบุคคลใด ๆ ในสังคม มารดาของเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำ เช่นเดียวกับประชากรส่วนใหญ่โดยทั่วไป คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้ได้รับการศึกษาระดับสูงมากกว่าอื่น ๆ ในประเทศ ดังนั้นเกณฑ์ในการแบ่งระดับการศึกษาของมารดาในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 7 อบรมเลี้ยงดูบุตรทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าอย่างเด่นชัดมาก ผลนี้สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่า บิคามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง ฝึกให้บุตรประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ และฝึกให้บุตรเป็นอิสระมากกว่า บิคามารดาที่มีการศึกษาต่ำ และบิคามารดาที่มีการศึกษาต่ำฝึกระเบียบวินัยและการลงโทษบุตรรุนแรงกว่าบิคามารดาที่มีการศึกษาสูงอย่างเห็นได้ชัด (กฤตยา กฤษฎาวัชชี 2514 : 148) การฝึกบุตรให้ประสบความสำเร็จนั้นมีลักษณะเปรียบเทียบกันได้กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก กล่าวคือแสดงถึงความสนใจ เอาใจใส่ และอาจให้กำลังใจแก่เด็กด้วย ในขณะที่การฝึกบุตรเป็นอิสระ และการลงโทษบุตรอย่างรุนแรงอาจเปรียบเทียบได้กับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล กล่าวคือ การฝึกอิสระแสดงถึงการเป็นผู้มีเหตุผลของมารดา ที่มีความเข้าใจ

ถึงการศึกษาของเด็กจะต้องสอดคล้องกับชีวิตด้วยตนเองในอนาคต จึงฝึกให้เด็กได้พัฒนาตนเองและหัดพึ่งตนเอง ส่วนการลงโทษรุนแรงแสดงถึงการใช้อารมณ์ในการเลี้ยงดูเด็กหรือใช้เหตุผลน้อยนั่นเอง นอกจากนี้การศึกษาในต่างประเทศที่เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ก็พบผลในลักษณะเดียวกันคือ พบว่ามารดาที่มีการศึกษาสูง ใช้เหตุผลในการอบรมเด็กมากกว่า และลงโทษหรือทำให้เด็กเสียมศกศีลธรรมน้อยกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ (Sears, Maccoby and Levin, 1957 : 433) การพบผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมารดาที่มีการศึกษาในระดับสูง มีความสนใจในวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่จะให้ผลดีกับบุตรมากที่สุด อาจควยการที่เคยศึกษาถึงเรื่องเหล่านี้ในสถานศึกษา หรือศึกษาค้นคว้าจากหนังสือด้านวิชาการ หรือสนใจที่จะรับความรู้ด้านนี้จากสื่อมวลชนต่าง ๆ จนเข้าใจถึงความต้องการของเด็ก และวิธีตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ให้ความรัก ความอบอุ่น พยายามไม่ใช้อารมณ์กับเด็ก และหลีกเลี่ยงวิธีการปฏิบัติอย่างที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ กับบุตร ในขณะที่มารดาที่มีการศึกษาต่ำอาจไม่มีความรู้ถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสมกับความต้องการและพัฒนาการของเด็กจากความรู้ทางวิชาการสมัยใหม่ เพราะอุปสรรคจากระดับการศึกษาและความสนใจ จึงมักเลี้ยงดูบุตรแบบที่ตนเองเคยได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดา หรือแบบที่ได้รับการถ่ายทอดจากความเชื่อเก่า ๆ ที่ไม่มีเหตุผล เป็นต้นว่าไม่แสดงความรักหรือชื่นชมบุตรเมื่อบุตรทำความดี เพราะกลัวเด็กจะเหลิง แต่เมื่อบุตรทำผิดก็ใช้การลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้เด็กกลัวหรือใช้อารมณ์กับเด็ก โดยไม่ได้คิดถึงผลต่อจิตใจของเด็ก ซึ่งมี การศึกษายืนยันว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำหรือระดับประถมศึกษา มีความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนอย่างไม่มีเหตุผล มากกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 28 อ้างอิงจาก เกษมสุข เฉลียวศักดิ์ 2521)

สำหรับระดับอายุของมารดา การศึกษาครั้งนี้พบว่ามารดาที่มีอายุมากหรือมากกว่า 30 ปี อบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผล มากกว่ามารดาที่มีอายุน้อยกว่าอย่างเด่นชัด ผลเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมารดาที่มีอายุมากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่า โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อาจจากประสบการณ์ด้วย

ตนเองที่ได้เคยเลี้ยงดูเด็กมาก่อน หรือได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เตรียมตัวที่จะเป็นมารดาที่ศึกษาการศึกษาวชิรธรรมเลี้ยงบุตรในระยะนานกว่า จึงมีความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็กมากกว่า ซึ่งอาจทำให้สามารถเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กวัยนี้ได้ดีกว่า ตลอดจนอาจสามารถควบคุมอารมณ์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ดีกว่า ดังนั้นจึงทำให้มารดาที่มีอายุมากอบรมเลี้ยงบุตรทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผลอย่างสม่ำเสมอมากกว่ามารดาที่มีอายุน้อย สำหรับการวิจัยอื่น ๆ ที่เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของมารดาที่มีอายุต่างกันั้นนั้นยังไม่ค่อยมีผู้สนใจศึกษานัก

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การวิจัยในต่างประเทศมักศึกษาถึงฐานะของครอบครัวจากชั้นทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจ แต่ในประเทศไทยทั้งฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของครอบครัวหนึ่ง ๆ มักไปในทางเดียวกันเสมอ ในการศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษาเฉพาะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเพียง 2 ระดับ คือ ปานกลาง และต่ำเท่านั้น เนื่องจากมีการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวฐานะสูงและปานกลางมีความใกล้เคียงกันมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับฐานะต่ำ ในการแบ่งระดับฐานะครั้งนี้ใช้รายได้รวมต่อเดือนเป็นเกณฑ์ กล่าวคือฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีรายได้รวมไม่เกิน 2,500 บาท และฐานะปานกลางมีรายได้รวมไม่เกิน 7,000 บาท สำหรับการศึกษานี้ได้ผลว่า มารดาในครอบครัวฐานะเศรษฐกิจปานกลางอบรมเลี้ยงบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผลมากกว่ามารดาจากครอบครัวฐานะต่ำอย่างเด่นชัดมาก ผลเช่นนี้สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่า เด็กวัยรุ่นจากครอบครัวฐานะปานกลางและสูงรายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล มากกว่าเด็กวัยรุ่นจากครอบครัวฐานะต่ำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันต์จันติก 2520 : 115, 124) และสอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่มีการรวบรวมไว้และสรุปว่า บิคามารดาจากครอบครัวฐานะต่างกันอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน (Becker, 1964 : 171) และมีผู้พบผลที่ใกล้เคียงกับการศึกษานี้ กล่าวคือ บิคามารดาชั้นกลางให้ความอบอุ่น ใช้เหตุผลและวินัยเกี่ยวกับการเร้าให้เด็กรู้สึกผิด และยินยอมตามเด็กมากกว่าบิคามารดาจากครอบครัวชั้นต่ำ ส่วนบิคามารดาจากครอบครัวชั้นต่ำมักใช้วิธีการที่รุนแรงในการลงโทษบุตร พุดเลี้ยงคังและเข้มงวดในการ

ปฏิบัติตามวินัยกับเด็ก มากกว่าบิดามารดาชั้นกลาง และมีผู้ศึกษาคำนึงมในการฝึกฝนเด็กของ บิดามารดาที่มีฐานะทางสังคมต่างกัน พบว่าบิดามารดาชั้นกลางให้ความสำคัญในด้านฝึก ความเป็นอิสระ ฝึกการฟังตนเอง ฝึกให้เป็นตัวของตัวเอง ฝึกให้สัมผัสธรรมชาติ ตลอดจนรับรู้อ และให้รางวัลเมื่อบุตรประสบความสำเร็จ มากกว่าบิดามารดาชั้นต่ำ (กฤตยา กฤษฏาวิ 2514 : 10 - 11 อ้างอิงจาก Bronfenbrenner. 1958, Rosen and Andrada. 1959 : 185 - 218) ลักษณะดังกล่าวคล้ายคลึงกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และ แบบใช้เหตุผลในการศึกษาครั้งในวัย แต่การศึกษาครั้งนี้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเฉพาะของ มารดาเท่านั้น และเป็นการให้มารดาประมาณค่าการปฏิบัติจริงต่อบุตร มีใ้ช้การถามทัศนคติ หรือคำนึงมในการเลี้ยงดู และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเบื้องหลังของผลในส่วนนี้ ที่พบ ความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูของมารดาสองฐานะนี้ ทั้ง ๆ ที่จากข้อเท็จจริงฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว 2 ระดับนี้ค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ฐานะต่ำก็มีลักษณะที่ ไม่น่าถึงกับยากจน คือมีรายไ้รวมประมาณ 2,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ฐานะปานกลางมี รายไ้รวมประมาณเดือนละ 3,000 - 4,000 บาท และยังพบว่ามารดาที่มีการศึกษา ระดับสูงเกือบทุกคนอยู่ในครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ในขณะที่มารดาที่มี การศึกษาระดับต่ำส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะต่ำด้วย ดังนั้นจึงแสดงว่าผลที่พบในส่วนนี้อาจ ได้รับอิทธิพลจากระดับการศึกษาของมารดา มากกว่าที่จะเป็นความแตกต่างจากฐานะทาง เศรษฐกิจที่ต่างกัน ผลในลักษณะนี้ บรอนเฟนเบอร์เนอร์ โคพบเช่นกันและกล่าวว่า สาเหตุ ของการที่มีบิดามารดาชั้นทางสังคมต่างกันอบรมเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน เนื่องจากระดับ การศึกษาของบิดามารดาที่ต่างกัน โดยบิดามารดาชั้นกลางมีการศึกษามากกว่า จึงสามารถรับรู้และ เข้าใจความกิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูจากหนังสือต่าง ๆ ได้ดีกว่าบิดามารดา ชั้นต่ำด้วย (กฤตยา กฤษฏาวิ 2514 : 10 อ้างอิงจาก Bronfenbrenner. 1958) ค่านับจัยแทรกซ้อนเช่นนี้ควบคุมได้ยากเนื่องจากฐานะทาง เศรษฐกิจและระดับการศึกษาของ บุคคลมักจะมีขึ้นอยู่ต่อกันเสมอ นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาระดับการศึกษาและฐานะของบุคคลรวมกัน พบว่า ผู้เลี้ยงดูที่มีการศึกษาและฐานะต่ำขาดความสามารถที่จะให้เหตุผลแก่เด็ก จึงใช้อารมณ์ และการวางอำนาจแทน ทำให้เด็กรู้สึกเป็นศัตรูต่อบุคคลผู้ควบคุมพฤติกรรมบุตรระดับด้วย (Kay. 1975 : 30) ดังนั้นการที่มารดาในครอบครัวฐานะต่ำอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนแบบรัก

และแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารดาในครอบครัวฐานะปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ทำให้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรในลักษณะของแบบรักและแบบใช้เหตุผล คอยควย

อายุของเด็ก การศึกษาครั้งนี้แบ่งเด็กตามอายุได้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กอายุ 4, 5 และ 6 ปี ผลปรากฏว่ามารดาของเด็กอายุ 4 ปี อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมากกว่ากลุ่มอายุ 6 ปีซึ่งเป็นกลุ่มทำสุค้อย่างเด่นชัด ผลเช่นนี้อาจเนื่องจากเด็กอายุ 4 ปีเป็นเด็กเล็ก มารดาจึงเลี้ยงดูโดยให้ความรักความอบอุ่นใกล้ชิดตลอดจนใช้เหตุผลและสามารถควบคุมอารมณ์โกรธเมื่อเด็กกระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมได้มากกว่า ในขณะที่มารดาของเด็กอายุ 6 ปีอาจพิจารณาว่าเด็กอายุ 6 ปีมีใช้เด็กเล็กแล้ว จึงไม่ได้แสดงความรัก ความสนใจและให้ความใกล้ชิดเหมือนเมื่อเด็กยังเล็ก และมารดาอาจคาดหวังต่อเด็กอายุ 6 ปีที่จะสามารถทำหรือเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามความคาดหวัง อาจเกิดอารมณ์โกรธได้ง่ายกว่า การอธิบายดังกล่าวเป็นเพียงการคาดคะเน แต่จากการพิจารณารายละเอียดปรากฏว่าผลจากระดับการศึกษาของมารดา อาจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยพบว่ากลุ่มเด็กอายุ 4 และ 6 ปีมีมารดาการศึกษาในระดับต่ำในจำนวนที่ต่างกัน โดยกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี มีมารดาการศึกษาต่ำ 13 คน และกลุ่มเด็กอายุ 6 ปี มีมารดาการศึกษาต่ำ 31 คน ในขณะที่ทั้งสองกลุ่มนี้มีมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงในจำนวนเท่ากันคือ 4 คน ดังนั้นจึงอาจทำให้พบวามารดาของเด็กอายุ 6 ปี อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักและแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารดาของเด็กอายุ 4 ปี

ลำดับการเกิดของเด็ก ตามความเชื่อของนักจิตวิทยาพัฒนาการที่ว่า บิดามารดา อบรมเลี้ยงดูบุตรทองเดียวกันแตกต่างกันไป และเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกันได้รับประสบการณ์จากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาคนเดียวกันแตกต่างกันได้ ดังนั้นการศึกษาคครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของมารดาต่อบุตรที่มีลำดับการเกิดต่าง ๆ กัน โดยแบ่งเป็น 3 พวกคือ บุตรที่มีลำดับการเกิดเป็นคนโตหรือคนแรกที่มีน้องแล้ว คนรองที่อยู่ในสภาพที่มีทั้งพี่และน้อง และคนเล็กที่สุดหรือยังไม่มีน้อง ผลปรากฏว่ากลุ่มมารดาของเด็กที่มีลำดับการเกิดเป็นบุตรคนรอง อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเด่นชัด และมารดาของบุตรคนรอง

อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารดาของบุตรคนเล็กอย่างเด่นชัด ซึ่งสรุปได้ว่าเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนเล็กที่สุดนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลจากมารดา มากกว่าเด็กที่เกิดเป็นบุตรคนรองอย่างเด่นชัด ผลในส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสอดคล้องกับผลการศึกษากับวัยรุ่นไทยโดยการให้รายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไรจากบิดามารดา ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่เป็นบุตรคนกลางรู้สึกว่าเขาได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าวัยรุ่นที่เป็นบุตรคนแรกและบุตรคนสุดท้อง (วินิจ เกตุขำ 2515 : 59) สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่าลำดับการเกิดของบุตร เกี่ยวข้องกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลจากมารดา ผลเช่นนี้อาจเนื่องจากเมื่อมีบุตรคนแรกมารดามีความรู้สึกชื่นชมยินดีต่อการมีบุตร อาจมีความตั้งใจ ระมัดระวังในการเลี้ยงดูบุตรมาก และพยายามหาความรู้ในการเลี้ยงเด็ก แต่เมื่อเด็กผู้นั้นมีน้องแล้วความรักความเอาใจใส่และโอกาสที่จะอบรมสั่งสอนใช้เหตุผลกับบุตรคนแรก ๆ ก็น้อยลงไป โดยหันไปให้ความสนใจกับบุตรคนเล็ก ซึ่งบิดามารดามักจะคิดว่าบุตรคนเล็กยังเป็นเด็กอยู่เสมอ จึงให้ความสนใจ ให้ความรัก ใกล้ชิด พกหิ้วและอบรมสั่งสอนมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุตรคนเล็กนี้มีช่วงการเกิดห่างจากบุตรคนถัดขึ้นไป หรือเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัวที่บิดามารดาอาศัยอยู่มาเนิ่นนาน บุตรประเภทนี้จึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผลมากกว่าบุตรที่ลำดับการเกิดอื่น ๆ ในขณะที่บุตรคนรองอยู่ในสภาพที่ได้รับความรักความสนใจใกล้ชิดจากมารดาในช่วงที่สั้นและน้อยกว่าที่พี่และน้องได้รับ ดังนั้นเด็กที่มีลำดับการเกิดเป็นบุตรคนรองในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากมารดาทั้งแบบรักและแบบใช้เหตุผลน้อยกว่าบุตรคนเล็ก และการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบจึงต่างกันตามลำดับการเกิดที่ต่างกันด้วย

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน แตกต่างกันตามปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของมารดา ระดับอายุของมารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อายุของเด็ก และลำดับการเกิดของเด็ก โดยฐานะทางเศรษฐกิจและอายุของเด็ก ได้รับอิทธิพลจากระดับการศึกษาของมารดาด้วย

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการหลังจากไต่ศึกษาทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยได้พยายามเลือกวิธีที่คิดว่าดีที่สุด โดยได้หลีกเลี่ยงความลำเอียงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการศึกษาจริง แต่วิธีที่ใช้เป็นวิธีที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการ ภายใต้กำลังความสามารถทางคนต่าง ๆ ที่มีขอบเขตจำกัด ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดหลายประการดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ข้อดีประการแรกของการวิจัยครั้งนี้คือ ได้สร้างเครื่องมือใหม่ทั้งหมดในการเก็บข้อมูล โดยพยายามสร้างใหม่มีคุณสมบัติเหมาะสม และได้ป้องกันผลจากวิธีดำเนินการและเครื่องมือ เป็นต้นว่าการสร้างแบบวัดพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 2 ชุดให้เหมาะสมกับการวัดเด็กเล็กในด้านการคิดความเข้าใจ โดยใช้ภาพประกอบการเล่าเรื่องเหตุการณ์ทางจริยธรรมเป็นภาพสีสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กวัยนี้ และมีลักษณะเหมือนการเล่นนิทานเพื่อเด็กไม่รู้สึกรู้สึกระคายคายคำตอบ ทั้งยังทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายต่อการฟังเรื่องราวทางจริยธรรมหลายเรื่องและตอบคำถามหลายข้อ นอกจากนี้เนื้อเรื่องที่เสนอเป็นเรื่องสั้น ๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และมีลักษณะไม่ซับซ้อนเกินความสามารถของเด็กวัยนี้

ด้านการสร้างภาพประกอบ ได้คำนึงถึงความชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและการบรรยายภาพ ทั้งเป็นเรื่องพฤติกรรมของเด็กชายและเด็กหญิงสลับกัน และป้องกันผลจากการจำเรื่องไม่ได้ด้วยการทบทวนและเล่าซ้ำ ด้านแบบวัดการตัดสินเชิงจริยธรรมได้ใช้เนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงกับของเพียเจท์ แต่กล่าวถึงเจตนาที่ผิดหรือไม่ผิด และปริมาณของผลเสียหายมากหรือน้อยอย่างเด่นชัดในทุกเรื่อง เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่เด็กอย่างชัดเจนในการตัดสินทางจริยธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้การเสนอเรื่องยังได้ป้องกันผลของการเสนอส่วนผลหรือเจตนาตอน โดยการเสนอทั้งสองแบบสลับกัน คือ เสนอส่วนเจตนาตอนในเรื่องคู่ที่ 1 และ 3 และเสนอส่วนผลก่อนในเรื่องคู่ที่ 2 และ 4 ส่วนแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ได้สร้างเรื่องทั้งสถานการณ์ที่ตัวละครกระทำดี และที่กระทำไม่ดีในจำนวนเท่ากัน และเสนอสลับกัน เพื่อป้องกันผลของสถานการณ์ของเรื่องที่มีต่อคำตอบ ส่วนวิธีการตอบของเด็กให้เป็นแบบปรนัย โดยการกำหนดตัวเลือกถึง 4 ตัวเลือก

การกำหนดตัวเลือกไว้ 3 ชั้นแรกของเหตุผลเชิงจริยธรรม และตัวเลือกที่เป็นกลางสำหรับเด็กที่อาจไม่เข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม หรือตอบโดยมีอคติอีกทั้งตัวเลือกเช่นนี้ เป็นวิธีที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยอื่นที่ศึกษาโดยใช้ทฤษฎีเดียวกัน นอกจากนี้การให้ตอบแบบปรนัยยังเหมาะสมกับการวัดตามทฤษฎีโคลเบอร์กกับเด็กไทยก่อนวัยเรียน เพราะเด็กยังไม่สามารถบรรยายเหตุผลได้เอง ด้วยข้อความที่มากพอที่จะนำมาวิเคราะห์คำตอบได้ ในด้านการเสนอภาพเลือกได้ใช้การเสนอแบบสุ่มในครั้งแรก และใช้การสับภาพก่อนที่จะวางให้เด็กเลือก เพื่อป้องกันผลของลำดับการเสนอภาพเลือก

ข้อคืออีกประการหนึ่งของการวิจัยนี้ ด้านการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ทั้งจากมารดาและเด็ก ใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ด้วยวิธีนี้ทำให้ทราบจิตลักษณะทางจริยธรรมของเด็กโดยตรง และทราบข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติของมารดาตอบตร มีใช้การถามการอบรมเลี้ยงดูของมารดาจากเด็กดังที่เคยมีผู้ศึกษา วิธีการสัมภาษณ์ยังทำให้ผู้สัมภาษณ์และถูกสัมภาษณ์สามารถเข้าใจได้ตรงกัน โดยผู้สัมภาษณ์สามารถอธิบายข้อความตามจนผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจอย่างถูกต้อง และผู้สัมภาษณ์ทราบข้อคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้โดยตรง วิธีนี้ยังเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดาจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ ซึ่งส่วนมากมีการศึกษาต่ำ และอาจมีบางคนไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้อย่างเข้าใจถูกต้อง แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูของมารดาเป็นการถามการปฏิบัติตอบตรในสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ตอบจึงสามารถระลึกได้อย่างแม่นยำกว่าที่ถามถึงการปฏิบัติในอดีตที่ผ่านมาหลายปีแล้ว การตอบเป็นการประมาณค่าความถี่ในการปฏิบัติถึง 6 อันคืบ จึงทำให้ได้ข้อมูลอย่างละเอียดและหลีกเลี่ยงการเลือกคำตอบที่กลางอยู่เสมอ และข้อความคำถามมีทั้งข้อความทางบวกและลบคละกัน เพื่อให้ผู้ตอบได้พิจารณาตอบอย่างแท้จริง นอกจากนี้แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลในการศึกษารังนี้มีค่าความคงที่ด้วยวิธีแอลฟา โคลเอฟฟีเซียน อยู่ในระดับสูงมากค่าย วิธีกรสัมภาษณ์ยังเหมาะสมกับการศึกษากับเด็กเล็ก เปิดโอกาสให้ใคร่ครวญความคุ้นเคย เพื่อให้เด็กร่วมมือในการตอบคำถามด้วยดี และสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ตอบได้ด้วย

ข้อจำกัดของการวิจัยนี้มีหลายประการ จากด้านการสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูของมารดา ซึ่งมีใช่เป็นการวัดพฤติกรรมจริงของมารดาต่อเด็กในสถานการณ์ควบคุม ดังนั้น

ผลที่ไคจึงอาจคลาดเคลื่อนได้ นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนไม่คุ้นกับการให้
ประมาณค่าความถี่ในการปฏิบัติต่อบุตรในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างละเอียดถึง 6 อันดับ และ
บางคนไม่สามารถสมมติตนเองในสถานการณ์ที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นจริงกับตน แม้ว่าผู้สัมภาษณ์จะ
อธิบายเพิ่มเติม แต่ผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนอาจให้ข้อมูลที่ไมตรงตรงกับลักษณะการปฏิบัติจริงของตนได้
สำหรับปัญหานี้มีไคเกิดขึ้นกับมารดาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เข้าใจและสามารถประเมิน
พฤติกรรมของตนในสถานการณ์สมมติและขอคำถามอื่น ๆ ไคด้วยดี โดยเฉพาะมารดาที่มี
การศึกษาค่อนข้างสูง

ข้อจำกัดในคานกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในขอบเขตที่แคบกับเด็กก่อนวัยเรียน
อายุ 4 ถึง 6 ปี ที่เข้ามาอยู่ในสถานศึกษาที่มีระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 เฉพาะในกรุงเทพ
มหานคร และกับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำเท่านั้นด้วยจำนวนตัวอย่าง
ที่น้อย เนื่องจากของศึกษาเป็นรายบุคคลและศึกษาทั้งกับเด็กและมารดาของเด็กเหล่านั้นด้วย
ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้จึงไม่เป็นที่แทนของประชากรอย่างแท้จริง

ข้อจำกัดจากการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเพียง 2 แบบ คือ แบบรักและแบบใช้เหตุผล
โดยมิได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ด้วย เป็นต้นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และ
การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ซึ่งต่างก็เป็นส่วนประกอบของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
เช่นกัน ดังนั้นการวิจัยนี้จึงศึกษาความเกี่ยวข้องของการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการทางจริยธรรม
ไคในขอบเขตจำกัด และไคผลไม่เค้นซ้กเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก
วัยนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูอย่างมาก

ข้อจำกัดในคานค่าความคงที่ (reliability) ของแบบวัดจริยธรรมที่อยู่ในระดับ
ค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อย และมีลักษณะที่ขาดความคงที่อยู่
แต่เดิมแล้ว โดยเด็กเล็กมีธรรมชาติในการคิดและการตอบคำถามอย่างไร้ความแน่นอนและ
ด้วยควมไม่แน่ใจ การวิจัยครั้งนี้พบว่าในการตอบการตัดสินใจทางจริยธรรมและการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรม เด็กเล็กบางคนมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนคำตอบ ถ้าถามคำถามซ้ำอีกครั้ง ผลใน
ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในการศึกษาของเพียเจท์เช่นกัน โดยเพียเจท์พบว่าเด็กที่มีการตัดสินใจ
เชิงจริยธรรมอยู่ในจริยธรรมขั้นต่ำที่แสดงว่ายังไม่มีความเข้าใจทาง การตัดสินใจเชิงจริยธรรม

(heteronomous stage) นั้น ในขณะที่ถูกสัมภาษณ์มักตอบอย่างไม่แน่ใจ และถูกชักจูงให้เปลี่ยนคำตอบได้ง่ายกว่าเด็กที่มีความก้าวหน้าค่านี้นี้ และมีผู้พบผลสนับสนุนในเรื่องนี้ โดยพบว่าเด็กที่ถูกสัมภาษณ์ชักจูงได้ง่ายนั้น ได้คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับต่ำกว่าเด็กที่ไม่ยอมตามอิทธิพลของการชักจูง (Saltzstein. 1976 : 261 citing Piaget. 1932, Fodor. 1971) สำหรับการดำเนินการวัดในการวิจัยครั้งนี้ ได้กล่าวให้เด็กคิดก่อนตอบทุกครั้ง แต่เด็กบางคนมีลักษณะที่มักรีบตอบ อาจเนื่องจากเด็กเล็กไม่มีความจริงจังในการตอบคำถามปัญหาทางจริยธรรม ในการศึกษาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ที่มีชื่อเสียงโดยจอห์นสัน (Johnson. 1962 : 327 - 354) ได้ศึกษาการตัดสินใจเชิงจริยธรรมหลายลักษณะที่เพียเจต์กล่าวถึง รวมทั้งดำเนินการตัดสินใจจากผลหรือเจตนาเช่นเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ โดยศึกษาเกี่ยวกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - ปีที่ 7 ควบคู่กันตัวอย่างจำนวนมาก ค่าความคงที่ของแบบทดสอบการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทุกลักษณะอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชั้นที่สูงขึ้น สำหรับแบบทดสอบด้านการพิจารณาบุคคลจากผลหรือเจตนามีค่าความคงที่ตั้งแต่ .30 - .58 ทั้ง ๆ ที่การวัดในครั้งนั้นใช้การทดสอบเป็นกลุ่มควยวิธีเขียนตอบ และมีเนื้อเรื่องของแต่ละข้อให้อ่านประกอบควย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ศึกษากับเด็กอายุน้อยกว่า และควยวิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยกว่าของจอห์นสัน แต่ได้ค่าความคงที่ใกล้เคียงกัน (ค่าความคงที่จากวิธีแอลฟา โคออฟฟีเขียน คือ .54) นอกจากนี้การวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ มักไม่ได้อายางานค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ได้กล่าวถึงการคิดแปลงวิธีการศึกษาเพื่อพิสูจน์ทฤษฎีเป็นสำคัญ จากการใช้แบบวัดการตัดสินใจทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 2 ชุดนี้ ไปศึกษากับเด็กระดับประถมศึกษา ปรากฏว่าเด็กมีความแน่ใจในการตอบและตอบโดยยึดหลักขั้นใดขั้นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอมากกว่า ดังนั้นจึงคาดว่าแบบวัดทั้งสองชุดนี้จะมีค่าความคงที่สูงขึ้นเมื่อใช้วัดกับเด็กโต และการที่แบบวัดทั้งสองชุดนี้ได้ค่าความคงที่ต่ำในครั้งนี้อาจเนื่องจากเด็กเล็กมีความไม่แน่นอนในการใช้เหตุผลและในด้านการตัดสินใจ

ข้อจำกัดประการสุดท้ายคือ การวิจัยครั้งนี้มิได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กในระยะยาว ซึ่งเป็นแบบของการศึกษาที่เหมาะสมกับการศึกษาค้นพัฒนาการ แต่การศึกษา

ครั้งนี้เป็นแบบศึกษาข้ามประเภท (Cross-sectional study) ซึ่งเปรียบเทียบจากตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน แต่ก็มีปัญหาในการสรุปผล เพราะความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างต่างอายุที่พบ อาจเป็นผลจากความแตกต่างในด้านอื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นด้วยก็ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจริยธรรมของเด็กไทยก่อนวัยเรียนจากเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์และของโคลเบอร์กเป็นแนวทางการศึกษา จากข้อจำกัดและผลการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อ ๆ ไปที่จะศึกษาเพื่อประโยชน์ทางวิชาการด้วยวิธีการที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่สามารถเสนอแนะได้ดังนี้

สำหรับการศึกษาจริยธรรมของเด็ก ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์หรือของโคลเบอร์ก กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และทัศนคติเชิงจริยธรรมของเด็ก การศึกษาจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์นอกจากด้านการตัดสินใจบุคคลจากผลหรือเจตนาแล้ว ยังมีหลายด้านที่น่าสนใจที่จะศึกษากับเด็กไทยบาง เช่น ด้านเกี่ยวกับการตอบแทนแลกเปลี่ยน ความเข้าใจในธรรมชาติของความโชคร้าย การใช้การลงโทษ เป็นต้น สำหรับการศึกษิตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ควรลองศึกษาด้วยวิธีที่ให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบเหมือนวิธีการของโคลเบอร์ก ด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมยังไม่ค่อยมีผู้ศึกษา ที่ควรศึกษากับเด็กเล็กได้แก่ การอดใจรอได้ (delay-gratification) ความเอื้อเฟื้อ หรือความซื่อสัตย์ เป็นต้น ด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝัง ควรศึกษาทัศนคติต่อคุณธรรมและทุรธรรมของเด็ก การศึกษาความสัมพันธ์ของจริยธรรมของบุคคลจากแต่ละด้านนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านความเข้าใจและได้แนวทางในการส่งเสริมและปลูกฝังเด็กให้มีจิตใจและพฤติกรรมที่ดีงาม และมีคุณค่าต่อสังคม

ด้านกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนในครั้งนี้ ต่อ ๆ ไป ควรศึกษาเด็กในชนบทเปรียบเทียบกับเด็กในกรุงเทพฯ เพราะการวิจัยครั้งนี้พบว่าแม่เด็กชานกรุงเทพฯ และเด็กในสวนใจกลางกรุงเทพฯ ยังมีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน หรือศึกษาเด็กที่ขาดอาหารเปรียบเทียบกับเด็กปกติ เพราะพัฒนาการทาง

จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา และมีผู้ศึกษาพบว่าภาวะโภชนาการที่แตกต่างกันทำให้
 ชาวอเมริกันของเด็กรุ่นวัยเรียนแตกต่างกัน (อุไรวรรณ หงษ์เหมื่อน 2521 : 41)
 และน่าจะศึกษาเด็กในสัปดาห์เปรียบเทียบกับเด็กจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง
 และสูง เนื่องจากมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนกว่าในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้
 ยังควรศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่ยังไม่ได้รับอิทธิพลจากโรงเรียน เปรียบเทียบกับเด็กที่เข้ามา
 อยู่ในระดับอนุบาลแล้ว ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบเด็กในสถานสงเคราะห์หรือสถานกักกัน
 กับเด็กปกติ และควรมีการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กในระยะยาว (Longitudinal
 study) จากกลุ่มตัวอย่างเดิม เป็นต้นว่าติดตามวัดในช่วงเวลาห่างกัน 2 - 3 ปี เพราะ
 จะเป็นการศึกษาที่มีคุณค่าเพื่อการพิสูจน์ทฤษฎีพัฒนาการ และศึกษาความเปลี่ยนแปลงค่านิยม
 ของเด็กเมื่ออายุมากขึ้น

ตัวแปรทางการอบรมเลี้ยงดู น่าที่จะได้มีการนำการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ มาศึกษา
 หาความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็ก เป็นต้นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายหรือทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ
 การอบรมเลี้ยงดูแบบมุ่งให้เชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่ เป็นต้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า
 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผล ไม่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิง
 จริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กของเด็กก่อนวัยเรียน ในขณะที่การอบรมเลี้ยงดูทั้งสอง
 แบบนี้สัมพันธ์กับพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีนี้ เมื่อศึกษากับเด็กวัยรุ่น
 ไทยซึ่งมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่า และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักไม่สัมพันธ์กับ
 การตัดสินใจเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจตของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างเด่นชัดควย ดังนั้น
 การอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบรักและแบบใช้เหตุผล อาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด
 กับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนควย ซึ่งควรที่จะได้มีการศึกษาต่อไป

การปรับปรุงแบบวัดจริยธรรมให้มีความคงที่ที่สูง แบบวัดจริยธรรมทั้งสองชุดที่ใช้ใน
 การวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษากับเด็กเล็ก โดยสร้างให้มีลักษณะ
 ที่ทำให้เกิดสนใจและเข้าใจเนื้อเรื่องในกายควยการใช้ภาพประกอบการเล่า ซึ่งมีลักษณะ
 คล้ายการเล่านิทาน การตอบของเด็กไม่ต้องใช้ความสามารถในการเขียนและอ่าน โดยมุ่ง

ที่จะวัดค่านักการศึกษาและการใช้เหตุผลของเด็กเท่านั้น แต่แบบวัดทั้งสองชุดนี้ยังมีค่าความคงที่ต่ำ ซึ่งอาจเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เป็นต้นว่าความไม่แน่นอนในค่านักการศึกษาและตอบของเด็กวัยนี้ การวัดเป็นรายบุคคลด้วยแบบวัดทั้ง 2 ชุดติดต่อกันใช้เวลามากกว่าช่วงความสนใจของเด็กวัยนี้ เนื้อเรื่องของแต่ละข้อที่ใช้วัดในแบบวัดแต่ละชุด มีความยากง่ายต่างกันทำให้เด็กคัดลีนแต่ละข้อแตกต่างกันไป ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนด้วย และแบบวัดแต่ละชุดมีจำนวนข้อน้อยคือ 4 และ 6 ข้อเท่านั้น นอกจากนี้ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ยังมีจำนวนน้อยด้วย ดังนั้นเพื่อทำให้ได้ความคงที่ที่สูงขึ้น การวิจัยต่อไปจึงควรได้ปรับปรุงหรือสร้างแบบวัดจริยธรรมตามทฤษฎีทั้งสองที่ศึกษาครั้งนี้ขึ้นใหม่ โดยหลีกเลี่ยงข้อจำกัดจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นต้นว่าปรับปรุงเนื้อเรื่องทางจริยธรรมให้แต่ละข้อมีความยากง่ายใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น เพิ่มจำนวนข้อคำถามให้มากขึ้น เลือกศึกษาตามแนวทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียว หลีกเลี่ยงวิธีการตอบแบบปรนัยที่ผู้ตอบอาจใช้การเดา ปรับปรุงวิธีดำเนินการให้สามารถใช้ทดสอบเป็นกลุ่ม ซึ่งจะทำให้สามารถศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากพร้อมกันได้ นอกจากนี้การใช้คำถามเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบด้วยเหตุผลของตัวเองตามวิธีการของโคลเบอร์กในต่างประเทศ เป็นแบบที่รายงานค่าความคงที่ค่อนข้างสูงด้วย จึงน่าจะมีการลองศึกษาควยวิธีดังกล่าว

นอกจากนี้ควรมีการวิจัยเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมโดยตรงด้วยวิธีการทดลอง เช่น ศึกษาวิธีหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล เป็นต้นว่า การให้สวมบทบาท การให้รางวัลแก่ตัวแบบที่ประพฤติดี การสอนควยการอภิปรายเหตุการณ์ทางจริยธรรม ตลอดจนถึงความคงทนของการเปลี่ยนแปลงระดับจริยธรรมจากอิทธิพลของการชักจูง

ข้อเสนอแนะสำหรับปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากับตัวอย่างเป็นรายบุคคล ผลจากการวิจัยประมวลกับข้อมูลจากการสังเกตและความรู้จากทฤษฎีและผลการวิจัยอื่น ๆ ทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติได้บาง โดยจะกล่าวถึงข้อเสนอแนะทางการอบรมสั่งสอนเด็ก และการพัฒนา มารคา ตามลำดับ

การอบรมสั่งสอนเด็ก

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติค่านการศึกษาคติและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอายุระหว่าง 4 ถึง 6 ปี าวอยู่ในลักษณะที่แคบและไม่คงที่ ทั้งยังง่ายต่อการชักจูง ดังนั้นเด็กเล็กวัยนี้จึงง่ายต่อการปลูกฝังทัศนคติและลักษณะอันดีงาม เด็กพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวในลักษณะที่ไม่ซับซ้อน โดยมีความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ภายใต้ขอบเขตของพัฒนาการทางการรู้การคติในระดับของวัยของตน เท่านั้น เด็กมีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่หรือผู้เลี้ยงดู เพราะเด็กวัยนี้ยังเป็นที่จะต้องพึ่งผู้ใหญ่เพื่อการตอบสนองความต้องการทางร่างกายของตน

จากการศึกษาจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางในการเสนอแนะการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ เนื่องจากเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แสดงถึงหลักประจำใจที่บุคคลยึดถือ ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมาะสม ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมเด็ก หรือการอบรมสั่งสอนเด็กจึงต้องคำนึงถึงธรรมชาติทางจิตใจ ความสามารถทางค่านการรู้การ เข้าใจของเด็กแต่ละวัยด้วย เด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่สามารถเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 ซึ่งยึดหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษได้เป็นอย่างดี โดยเด็กเรียนรู้ว่าถ้ากระทำความผิดที่ผู้ใหญ่ว่าไม่ดี ผลที่จะได้รับคือการถูกลงโทษทางกาย เช่น ถูกตี แตะตา เชื่อฟังผู้ใหญ่ก็จะไม่ถูกตี เป็นต้น ดังนั้นการอบรมสั่งสอนเด็กเล็กที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็กคือ การชูว่าจะดี ถ้าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเมื่อเด็กยังคงไม่เชื่อฟังคำสั่งหลังจากที่โดนตักเตือนหลายครั้งแล้ว และโกล้งโทษ จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่ละพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางกายซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนไม่ปรารถนา การอบรมสั่งสอนควยวิธีลงโทษนี้มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งดีและไม่ดีควยวิธีที่ง่ายต่อการเข้าใจของเด็กเล็กมากที่สุด แต่การลงโทษทางกายในที่นี้ไม่ใช่การลงโทษต่อเด็กอย่างพร่ำเพรื่อ ฆาตเหตุผล หรือใช้อารมณ์ และลงโทษอย่างรุนแรง เพราะวิธีการลงโทษเช่นนั้นย่อมเกิดผลในทางตรงกันข้าม ถึงแม้จากการชูว่าจะลงโทษอย่างพร่ำเพรื่อโดยที่ไม่เคยลงโทษจริง ย่อมทำให้เด็กเคยชินกับการชู แต่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของเด็กไปในทางที่พึงปรารถนา ขณะเดียวกันการลงโทษทางกายกับเด็กอย่างพร่ำเพรื่อ อาจมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ต่อต้านในลักษณะที่เรียกว่า "คือไม่" ซึ่งทำให้ผู้ใหญ่ไม่สามารถควบคุมความประพฤติของเด็กได้เช่นกัน สำหรับการลงโทษทางกายต่อเด็กอย่างรุนแรงโดยใช้อารมณ์ ขมมีผลทางด้านจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มั่นคง ขณะเดียวกันเด็กอาจจะเกิดความรู้สึกเกลียดชัง เคียดแค้นผู้ลงโทษตน และอาจหาทางออกด้วยการมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อต้านเพื่อการทดแทนต่อไปได้

เด็กก่อนวัยเรียนยังสามารถเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2 ที่ยึดหลักแสวงหารางวัลเป็นอันดับรองลงมาจากขั้นที่ 1 และมีแนวโน้มที่กำลังจะหันมายึดหลักเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 2 เป็นหลักประจำใจแทนขั้นที่ 1 ด้วย ดังนั้นวิธีการอบรมสั่งสอนที่สามารถใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็กวัยนี้ในระดับที่สูงขึ้นอีกหนึ่งขั้น คือใช้อบรมสั่งสอนโดยใช้รางวัลทางวัตถุจูงใจให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยที่ผู้ใหญ่ไม่ควรจะละเลยการเสริมแรงเมื่อเด็กทำดี วิธีการควบคุมพฤติกรรมเช่นนี้มิได้หมายถึงการที่ผู้เลี้ยงดูเด็กจะต้องให้รางวัลต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กทุกครั้ง แต่หมายถึงการที่ให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าเด็กทำสิ่งที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะได้รับสิ่งตอบแทนความดีนั้น แต่ถาเด็กไม่เชื่อฟังหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็จะไม่ได้รับในสิ่งที่เด็กต้องการ เช่นไปไหนก็ไม่มีใครไปซื้อขนมปังที่เคย์ได้รับอยู่เสมอเป็นประจำ สำหรับการอบรมสั่งสอนเด็กด้วยวิธีใช้การเสริมแรงด้วยการให้วัตถุ หรือการให้การตอบแทนทางวัตถุแก่เด็กนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับเด็กที่มีอายุมากกว่า 6 ปีขึ้นไป แต่ก็สามารถใช้ได้ผลดีกับเด็กก่อนวัยเรียนได้ด้วย ตามความเชื่อทางทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ที่ว่าบุคคลสามารถเข้าใจจริยธรรมขั้นที่สูงกว่าระดับที่ตนอยู่ได้หนึ่งขั้น และการใช้การอบรมสั่งสอนโดยยึดหลักดังกล่าว อาจเป็นผลดีทำให้เด็กสามารถเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นนี้ และใช้เป็นหลักประจำใจได้เร็วขึ้นได้ด้วย

สำหรับการอบรมสั่งสอนเด็กโดยใช้การชมเชยหรือการว่ากล่าวติเตียนเป็นการจูงใจให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้น จะใช้ได้ผลดีกับเด็กโตที่มีความสามารถทางการรู้การคิดที่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้แล้ว เมื่อเด็กเข้าใจค่านามธรรมอย่างสมบูรณ์แล้ว

จึงยอมที่จะเห็นความสำคัญค่านามธรรมได้ในเวลาถัดมา การควบคุมความประพฤติเด็ก
ด้วยวิธีนี้ เหมาะสมกับเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งวัยนี้การควบคุมด้วยการลงโทษทางกาย
และให้รางวัลจะลดความสำคัญลงไป เพราะเด็กสามารถช่วยตัวเองได้ เด็กโตหรือวัยก่อน
วัยรุ่นจะเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ที่ตนศรัทธา ต้องการเป็นที่พึงพอใจของผู้อื่น และได้
ชื่อว่าเป็นเด็กดี ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมของเด็กโตที่จะได้ผลคืออาจขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพ
ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และการใช้วิธีการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายและใช้เหตุผล อาจ
จะเหมาะสมกับเด็กโตและวัยรุ่น

การอบรมสั่งสอนเพื่อการควบคุมความประพฤติของเด็กที่ไค้ผลดี จำเป็นที่จะต้อง
รู้ธรรมชาติของความเข้าใจ และหลักประจำใจที่มีความสำคัญต่อเด็กแต่ละวัย สำหรับเด็ก
ก่อนวัยเรียนการอบรมสั่งสอนด้วยการลงโทษทางกายอย่างมีเหตุผลเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก
เป็นวิธีที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการเสริมแรงด้วยการให้หรือรางวัลทาง
วัตถุในการควบคุมความประพฤติของเด็กวัยนี้ได้ด้วย สำหรับวิธีการเสริมแรงด้วยการให้
รางวัลทางจิตใจหรือใช้การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย เป็นวิธีการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสม
กับเด็กโตหรือเด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ระดับสูง และยังไม่เหมาะสมกับเด็กก่อน
วัยเรียน เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังยึดอยู่กับวัตถุ และต้องการการตอบสนองทางกายเป็นสำคัญ

การพัฒนามารดา

มารดาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากที่สุดโดยเฉพาะ
เด็กก่อนวัยเรียน การวิจัยครั้งนี้พบว่าเด็กที่มีมารดาการศึกษาต่ำ เด็กที่มีมารดาไม่ทำงาน
หารายได้ และเด็กที่อยู่ชานเมือง เป็นเด็กที่อาศัยทางแคว้นตัดสินเชิงจริยธรรมค่านการตัดสิน
บุคคลจากวัตถุหรือจิตใจตามทฤษฎีของเพียเจต์ และยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
ของมารดา มีความสัมพันธ์ทางตรงกับคะแนนการตัดสินเชิงจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน
ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยได้แก่กลุ่มที่มีมารดาการศึกษาต่ำ กลุ่มที่มีมารดาอายุน้อย กลุ่มที่
อยู่ชานเมือง และกลุ่มจากครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ นอกจากนี้ยังพบวามารดาที่มี
การศึกษาต่ำ มารดาที่มีอายุน้อย มารดาในครอบครัวฐานะต่ำ มารดาที่อยู่ชานเมือง และ

มารคาที่ไม่ไ้ทำงานหารายได้ ล้วนเป็นกลุ่มที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยกว่ามารคาในกลุ่มเปรียบเทียบ โดยพบผลเช่นนั้นอย่างเด่นชัดในมารคาสามประเภทแรก และพบเพียงแนวโน้มนในมารคาสองประเภทหลัง ดังนั้นถ้ามารคาของเด็กก่อนวัยเรียนเหล่านั้น สามารถเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยใช้เหตุผลให้มากยิ่งขึ้น ก็อาจช่วยใ้บุตรที่มีลักษณะคอยทางการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ได้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้ากว่าเดิมได้

มารคาที่มีการกึ่งศาทำ มารคาที่มีอายุน้อย มารคาในครอบครัวฐานะต่ำ มารคาที่อยู่ชานกรุงเพทฯ และมารคาที่ไม่ไ้ทำงานหารายได้ เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาในด้านวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ซึ่งอาจกระทำไ้โดยการใ้ชาวสารความรู้ ตลอดจนคำแนะนำโดยตรงเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน โดยเริ่มจากใ้มารคาเหล่านั้นไ้ตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็ก เป็นต้นว่าใ้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่นอกเหนือความต้องการทางร่างกายเพื่อความยรอกของชีวิต เด็กทุกคนยังต้องการความรักความอบอุ่นใกล้ชิด ความเอาใจใส่จากมารคา การไม่ได้รับการปฏิบัติเช่นนั้นจากผู้เลี้ยงดูตั้งแต่วัยแรกของชีวิต จะเป็นประสบการณ์ที่เลวร้ายและฝังรากลึกในจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กมีจิตใจและพฤติกรรมที่ผิดปกติไ้ เป็นต้นว่าไม่สามารถรักผู้อื่นหรือไม่มีความกตัญญู นอกจากนี้เด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ยังมีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมโดยเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อยอย่างเด่นชัดด้วย และมารคากลุ่มที่ควรพัฒนา เหล่านั้นยังอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักในระดัที่น้อยกว่ากลุ่มที่เปรียบเทียบด้วย ยกเว้นมารคากลุ่มที่ไม่ไ้ทำงานเท่านั้น ดังนั้นมารคาเหล่านั้นจึงควรได้รับการเสนอแนะใ้สนใจใกล้ชิด แสดงความรักบุตรในลักษณะที่เด็กสามารถรับรู้ไ้ ใ้ความอบอุ่น ใ้การสนับสนุนบุตรด้วยการใ้รางวัล ตลอดจนแสดงความชื่นชมในก้าวบุตรใ้มากยิ่งขึ้น และควรเลิกลมความเชื่อเดิมที่ว่าการปฏิบัติเช่นนั้นจะทำให้เด็กเหิงหรือไ้ใจ แต่การเลี้ยงดูแบบรักนี้ไม่ควรที่จะเป็นในลักษณะที่ปกป้องเด็กมากเกินไป หรือปฏิบัติต่อบุตรในแบบรักอย่างมากในเกือบทุกสถานการณ์ ดังเช่นในกลุ่มมารคาที่มีการศึกษาสูงที่เลี้ยงดูแบบรักมาก แต่กลับไม่เป็นผลคือต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็ก สำหรับมารคากลุ่มอื่น ๆ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากยังมีแนวโน้มนที่จะเป็นผลก็มากกว่าผลเสียต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็ก

สำหรับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ควรให้ความรู้ การแนะนำมารดาที่มีลักษณะค่อย
 เหล่านั้นอย่างยิ่งคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เนื่องจากมารดาคลุมทักลาวข้างต้น
 เหล่านั้นเลี้ยงบุตรแบบใช้เหตุผลน้อยและบุตรก็มีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในระดับต่ำ
 การพัฒนามารดาเหล่านั้นให้เป็นผู้ที่เข้าใจเหตุผลในการเลี้ยงดูและปฏิบัติต่อก็ให้มากขึ้น
 จำเป็นต้องให้มารดาเหล่านั้นเข้าใจถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ที่จะมีผลต่อเด็ก
 ซึ่งนอกจากเป็นผลดีต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมและการให้เหตุผลเบื้องต้นหลังการตัดสินใจที่แสดง
 ถึงการมีวุฒิภาวะทางค่านี้นี้ ยังจะเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางจิตใจของเด็กด้วย เพราะยอมจะ
 ทำให้เด็กมีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และยังเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมได้เร็วขึ้นเพราะมี
 เหตุผลประกอบ สิ่งที่มาตราเหล่านี้ควรปรับปรุงเพื่อการเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลที่
 สม่ำเสมอหรืออย่างมากยิ่งขึ้น คือการควบคุมอารมณ์ของตนเอง โดยจะต้องพยายามไว้ใจ
 อารมณ์ในการปฏิบัติต่อก็ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้นว่าลงโทษเด็กโดยที่เด็กไม่มีความผิด
 ที่แท้จริงของตน หรือลงโทษเด็กเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือเมื่ออารมณ์คับข้องทำผิดก็จะไม่กล่าว
 หรือลงโทษเลย แต่เมื่ออารมณ์ไม่ดีแม่บุตรหาผิดเพียงเล็กน้อยก็ใช้การลงโทษที่รุนแรงเกิน
 กว่าเหตุ และควรแสดงเหตุผลในการสนับสนุนบุตรให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มารดาที่
 เลี้ยงบุตรแบบใช้เหตุผลน้อยจึงควรไตร่ตรองในข้อเท็จจริงที่ว่าแม่เด็กเล็กก็ต้องการเหตุผล
 จากมารดาในการอบรมสั่งสอนตน เพื่อเด็กจะไ้มีความเข้าใจว่าสิ่งใดก็เหมาะสม และ
 สิ่งใดไม่เหมาะและไม่ควรทำอย่างน่าเชื่อถือและง่ายต่อการจดจำ

นอกจากการพัฒนามารดาคลุมเหล่านั้นด้วยทำให้พัฒนาวิธีการเลี้ยงดูเด็กแล้ว
 ยังควรจะให้มารดาเหล่านั้นได้พัฒนาการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรง เป็นค้ว่า
 พุคคุยให้ความรู้เชิงจริยธรรม จัดกลุ่มอภิปรายปัญหาทางจริยธรรม ให้รู้จักการเอาใจเขา
 มาใส่ใจเรา พิจารณาตัดสินใจบุคคลอย่างให้ความยุติธรรมและคำนึงถึงจิตใจของบุคคลด้วย
 โดยไม่ควรพิจารณาตัดสินโดยให้ความสำคัญจากสิ่งที่มองเห็น เค้นช้หรือค่านีวัตถุเท่านั้น
 ควรพิจารณาถึงเจตนาของบุคคลด้วย ถ้ามารดาเองยังเป็นผู้ค่อยทางการตัดสินใจและใช้เหตุผล
 เชิงจริยธรรมแล้ว ยอมจะถ่ายทอดความคิดและค่านิยมเช่นนั้นให้บุตรด้วย เพราะมารดา
 มีความใกล้ชิดและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรก่อนวัยเรียน

ที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุตร ส่วนครูอาจารย์ควรรู้ว่าเด็กในชั้นที่ตนสอนส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการอยู่ในชั้นใด และนักเรียนคนใดบ้างที่พัฒนาการก้าวหน้าหรือล่าช้ากว่าเพื่อน ๆ และให้การช่วยเหลือเด็กที่ด้อยทางจริยธรรมให้พัฒนาการอยู่ในระดับปกติหรือก้าวหน้าทันเพื่อนตั้งแต่ในวัยเด็ก ซึ่งอาจจะทำได้โดยการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติหรือจัดกลุ่มอภิปรายเหตุการณ์ทางจริยธรรมโดยมีครูเป็นผู้ช่วยชี้แนะ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทางความคิดของตน นอกจากนี้ครูยังควรเป็นผู้ที่ให้ความยุติธรรมและมีเหตุมีผลกับเด็กทุกคน เพื่อการรับรู้ในแบบอย่างที่ดี และปลูกฝังทัศนคติค่านิยมที่ดียิ่งขึ้น และโรงเรียนยังเป็นแหล่งปลูกฝังจริยธรรมที่สำคัญเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียน สำหรับผู้วางแผนพัฒนาเด็กควรรู้ว่าเด็กที่มีลักษณะด้อยทางพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นเด็กประเภทใด และจัดโครงการที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่ด้อยเหล่านั้น ซึ่งอาจจะต้องพัฒนามารดาควย ตลอดจนศึกษาหาวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาค่านิยมเพื่อนำมาใช้ในการป้องกันก่อนที่พัฒนาการที่ล่าช้าของเด็กเหล่านั้นจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมจนยากแก่การแก้ไขในที่สุด ขณะเดียวกันก็ไม่ควรเร่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอยู่ในระดับปกติแล้ว เพราะพัฒนาการค่านิยมยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าใจของเด็กในแต่ละวัยด้วย.

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยา กฤษณาวิจิ การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดา
มีระดับการศึกษาต่างกัน ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2514, 219 หน้า อักสำเนา
- กาญจนา คำสุวรรณ ความสัมพันธ์การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกรอบมเลียงกู พัฒนาการ
ทางความคิดตามทฤษฎีของเพียเจต์ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ปรินูญานิพนธ์ ค.ม.
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 108 หน้า อักสำเนา
- เกษมสุข เฉลียวศักดิ์ ความเชื่อของบิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและความกลัวของ
เด็กก่อนวัยเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้ ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ประสานมิตร 2521, 73 หน้า อักสำเนา
- เกื้อกุล ทาสีหิ การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิดามารดากับบุคลิกภาพของบุคคล
จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ปรินูญานิพนธ์ ค.ม.
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 193 หน้า อักสำเนา
- แก้วตา คณะวรรณ ความสัมพันธ์ของลำดับการเกิดกับบุคลิกภาพบางคน ปรินูญานิพนธ์ ค.ม.
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510, 67 หน้า อักสำเนา
- จรรยา สุวรรณพิท การทดลองสอนสิ่งปวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์แก่เด็กไทยระดับ
7 - 8 ขวบ รายงานการวิจัย ฉบับที่ 20 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 278 หน้า
- _____ "สติปัญญาและความถนัด" ใน ตำราจิตวิทยาเบื้องต้น เล่มที่ 1 หน้า 41 - 65
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520
- ฉกาจ ช่วยโต การศึกษายลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษา
วิทยาลัยครูสงขลา ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2521, 158 หน้า อักสำเนา
- เฉลิมพล ต้นสกุล พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน
เขตการศึกษา 3 ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2521, 112 หน้า อักสำเนา

- ควงเคื่อน พันธุมนาวิน "วิธีการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะของเด็กไทย ตอน 2 ลักษณะความเป็นพลเมืองดี" วารสารคทเศรษฐศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 5 กุมภาพันธ์ 2519 หน้า 35 - 41
- _____ . "พัฒนาการของพฤติกรรม" ใน ตำราจิตวิทยาเบื้องต้น เล่มที่ 1 หน้า 1 - 39 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520
- _____ . ปัจจัยทางจิตสังคมกับความสันตักภาษาไทย รายงานวิจัยฉบับที่ 23 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 175 หน้า
- _____ . การพัฒนาจริยธรรม ตำราจิตวิทยา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 84 หน้า
- ✓ควงเคื่อน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก รายงานการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 344 หน้า
- ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ ความแตกต่างระหว่างเพศชาย เพศหญิง ในเรื่องของความจำ รายงานวิชาการวิจัยของแต่ละบุคคล ศศ.บ. สาขาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516, 50 หน้า อัครสำเนา
- ประณต เล็กสวาสดี ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ ปรินฎยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 117 หน้า อัครสำเนา
- ประมวญ คิคคินสัน ความรักตามความหมายทางจิตวิทยา เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 2 วิทยาลัยครูมหาสารคามและวิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม 2512, 39 หน้า
- ✓ประสพ รัตนากร "ความต้องการของเด็ก" ใน คุรุปริทัศน์ ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก หน้า 30 - 32 กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2522
- ประเสริฐ ทันสกุล พัฒนาการเด็ก ศ.ส.การพิมพ์ 2517, 294 หน้า
- ปราณีต สุขอุคม การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยและคนจีน ปรินฎยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 190 หน้า อัครสำเนา

- พจน์ จันทรวิระกุล ความสัมพันธ์ระหว่างความอยากหรืออยากเห็น ทัศนคติ แบบเชื่ออำนาจ
ภายในภายนอกตน และความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ
ประถมศึกษาปีที่ 7 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515,
98 หน้า อักสำเนา
- พีกเกอร์ มาเรียน แอล และ จอห์น อี แอนเคอร์สัน การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก แปลโดย
ปราณี สวัสดิ์ศิลา สภาวิจัยแห่งชาติ พิมพ์ครั้งที่สอง 2511, 272 หน้า
- มัญชรี มุนนาค การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิคมารคากับบุคลิกภาพของเด็กใน
จังหวัดพระนคร และต่างจังหวัด ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย 2514, 172 หน้า อักสำเนา
- มาลา วิรุณานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบการรับรู้ และการเลี้ยงดู
ลูกในด้านการยับยั้งการพึ่งตนเอง และเปรียบเทียบเด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัด
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2515, 163 หน้า อักสำเนา
- วารินทร์ มวงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุม
ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2517, 189 หน้า อักสำเนา
- ล้วน สายยศ และ อังคณา คันทิรัตนานนท์ สถิติวิทยาทางการศึกษา พระนคร วัฒนาพานิช
2515, 276 หน้า
- วิรัช จามถนอม เปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ และการคิดหาเหตุผล
เชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 13 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานครและในชนบท
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 73 หน้า อักสำเนา
- วินิจ เกตุขำ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กับความคิด
สร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ในจังหวัด
สุโขทัย ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515,
106 หน้า อักสำเนา

วิเชียร ทองนุช เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดู และภูมิหลังทางสังคมต่างกัน 2521,
119 หน้า อัครสำเนา

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็ก
เล่ม 3 รายงานการวิจัยฉบับที่ 12 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2512,
458 หน้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เด็กก่อนวัยเรียนกับการ
เรียนรู้ : ทฤษฎีและหลักการสำคัญบางประการ 2522, 30 หน้า

สมพงษ์ ศิริพัฒน์ ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และ
ความรู้สึกผิดชอบ ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2517,
58 หน้า อัครสำเนา

สุพจน์ จักขุทิพย์ ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤตินิสัยไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 139 หน้า อัครสำเนา

สุมน อมรวิวัฒน์ "การปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็ก" ใน คุรุปริทัศน์ ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก
หน้า 100 - 103 กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2522

อนันต์ ศรีโสภาก การวัดและประเมินผลการศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2520, 251 หน้า

อรนุช หลิมประเสริฐ การศึกษาเปรียบเทียบเด็กในเมืองและชนบทเกี่ยวกับการพัฒนาการ
ของสิ่งกบิในเรื่องการอนุรักษ์ความยาว และปริมาตร กกับการอบรมเลี้ยงดู ปรินิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 91 หน้า อัครสำเนา

อำพล โองเคลือบ ความวิตกกังวลความสามารถในการอ่านและลักษณะอื่นบางประการของ
บุคลิกภาพ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 246 หน้า อัครสำเนา

อุไรวรรณ หงษ์เหมือน ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญากับครรชนภาวะโภชนาการของเด็ก
ก่อนวัยเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 69 หน้า อัครสำเนา

- Anastasi, Anne. Psychological Testing. 2nd ed., New York, The Macmillan Company, 1961. 657 p.
- Armsby, R. E. "A Reexamination of the Development of Moral Judgment in Children," Child Development. 42 : 1241 - 1248, 1971.
- Austin, V. D. and others. "Recall and Order Effects as Factors in Children's Moral Judgments," Child Development. 48 : 470 - 474, 1973.
- Becker, W. C. "Consequences of Different Kinds of Parental Discipline," in Review of Child Development Research. V. 1, p. 169 - 208, ed by M. L. Hoffman and L. W. Hoffman. New York, Connecticut Printers, Inc., 1964.
- Bijou, S. W. Children Development : Century Psychology Series. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1976.
- Boehm, L. "The Development of Conscience - A Comparison of American Children of Different Mental and Socioeconomic Levels," Child Development. 33 : 575 - 596, 1962.
- Boehm L. and Martin Nass. "Social Class Differences in Conscience Development," Child Development. 33 : 565 - 574. 1962.
- Burton, R. V. "Generality of Honesty Reconsidered," Psychological Review. 70 : 481 - 499, 1963.
- Costanzo, P. R. and others. "A Reexamination of the Effect of Intent and Consequence on Children's Moral Judgment," Child Development. 44 : 154 - 161, 1973.
- De Cecco, John P. The Psychology of Learning and Instruction : Educational Psychology. 1st ed., New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1968. 800 p.
- Elkind, D. and Dabek, R. F. "Personal Injury and Property Damage in the Moral Judgments of Children," Child Development. 48 : 518 - 522, 1977.
- Emler, N. P. "Children's Development and Use of Inferences about Intentions and Motives in Moral Judgment," British Journal Education Psychology. 48 : 201 - 209, 1978.
- Feldman, N. S. and others. "Order of Information Presentation and Children's Moral Judgment," Child Development. 47 : 556 - 559, 1976.

- Flander, J. P. "A Review of Research on Imitation Behavior," Psychological Bulletin. 69 : 316 - 337, 1968.
- Ginsburg, H. and Oppen S. Piaget's Theory of Intellectual Development : An Introduction. New Jersey, Prentice-Hall, 1969. 237 p.
- Glassco, J. A. and others. "Stability of Training Effects on Intentionality in Moral Judgment in Children," Journal of Personality and Social Psychology. 14 : 360 - 365, 1970.
- ✓ Hoffman, M. L. "Moral Development," in Carmichael's Manual of Child Development. v. 2, p. 261 - 360, ed. by P. H. Mussen. New York, John Wiley and Sons, Inc., 1970.
- Johnson, R. "A Study of Children's Moral Judgments," Child Development. 33 : 327 - 354, 1962.
- Kay, W. Moral Education. London, George Allen and Unwin Ltd., 1975. 383 p.
- _____. Moral Development. London, George Allen and Unwin Ltd., 1970. 270 p.
- King, Michael. "The Development of Some Intention Concepts in Young Children," Child Development. 42 : 1145 - 1152, 1971.
- Kohlberg, L. "Moral Stages and Moralization : The Cognitive Developmental Approach," in Moral Development and Behavior Theory, Research and Social Issues. p. 31 - 35, ed. by T. Lickona. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- _____. "Stage and Sequence . The Cognitive Developmental Approach to Socialization," in Handbook of Socialization Theory and Research. p. 347 - 480, ed. by D. A. Goslin. New York, Rand McNally and Company, 1969.
- ✓_____. "Development of Moral Character and Moral Ideology," in Review of Child Development Research. v. 1, p. 383 - 432, ed. by M. L. Hoffman and L. W. Hoffman. New York, Connecticut Printers, Inc., 1964.
- Kuhn, Deanna. "Short-Term Longitudinal Evidence for the Sequentiality of Kohlberg's Early Stages of Moral Judgment," Developmental Psychology. 12 : 162 - 166, 1976.
- Lazarowitz, Rachel, Walter G. Stephan and S. Thomas Friedman. "Effects of Moral Justifications and Moral Reasoning on Altruism," Developmental Psychology. 12 : 353 - 354, 1976.

- Lickona, T. "Research on Piaget's Theory of Moral Development," in Moral Development and Behavior Theory, Research and Social Issues. p. 219 - 240, ed. by T. Lickona. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Mac Rae, D. "A Test of Piaget's Theories of Moral Development," Journal of Abnormal and Social Psychology. 49 : 14 - 18, 1954.
- Myers, J. L. Fundamentals of Experiment Design. Boston, Allyn and Bacon, 1971. 465 p.
- Opper, S. Intellectual Development in Thai Children, Ph.D's Thesis. Cornell University, 1971. Mimeographed.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child, trans. by Marjorie Gabrian. New York, Collier Books, 1962. 410 p.
- Roe, A. and M. Siegelman. "A Parent Child Relations Questionnaire," Child Development. 34 : 355 - 369, 1963.
- Saltzstein, D. S. "Social Influence and Moral Development : A Perspective on the Role of Parent and Peers," in Moral Development and Behavior Theory, Research and Social Issues. p. 253 - 265, ed. by T. Lickona, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1976.
- Schaefer, E. S. "Children's Reports of Parental Behavior : An Inventory," Child Development. 36 : 413 - 424, 1965.
- ✓ Sears, R. R., E. E. Maccoby and H. Levin. Pattern of Child Rearing. New York, Peterson and Company, 1957. 547 p.
- Smart, S. M. and C. R. Smart. Child Development and Relationship. New York, Macmillan, 1967. 582 p.
- Sprinthall, R. C. and N. A. Sprinthall. "Moral Education," in Educational Psychology : A Developmental Approach. p. 165 - 185, New York, Addison-Wesley, 1974.
- ✓ Supkoff, Judy B. "Family Power Structure and Moral Development," Dissertation Abstracts. 37 : 2, 993 - B, 1976.
- Watson, R. I. and H. C. Lindgren. Psychology of the Child. New York, John Wiley and Sons Inc., 1973. 490 p.
- Winer, B. J. Statistical Principles in Experimental Design. New York, McGraw-Hill Book Company, Inc., 1971. 907 p.
- Wright, D. "Moral Insight," in The Psychology of Moral Behavior. p. 153 - 173, Middlesex, England, Penguin Books Ltd., 1975. 288 p.

ภาคผนวก ก

รายชื่อโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
ตัวอย่างแบบวัดจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน
แบบสัมภาษณ์มารดาและคำอ่านจากความจำแนกเป็นรายชื่อ
และ สูตรสถิติที่สำคัญ

รายชื่อโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยนี้

โรงเรียนอนุบาลสามเสน

โรงเรียนอนุบาลสมมติศรณ

โรงเรียนสภนชวีทยา

โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์

โรงเรียนวัดลาดกระบัง

โรงเรียนอนุบาลบริบูรณ์ศิลป์

โรงเรียนโสธรอนุบาล

โรงเรียนภราดรวิทยา

โรงเรียนมีนประชาวิทยา

โรงเรียนภักดีนครินทร์

เรื่อง ใ้กรวีก

เจตนาดี

ผลเสียหายมาก

เจตนาไม่ดี

ผลเสียหายน้อย

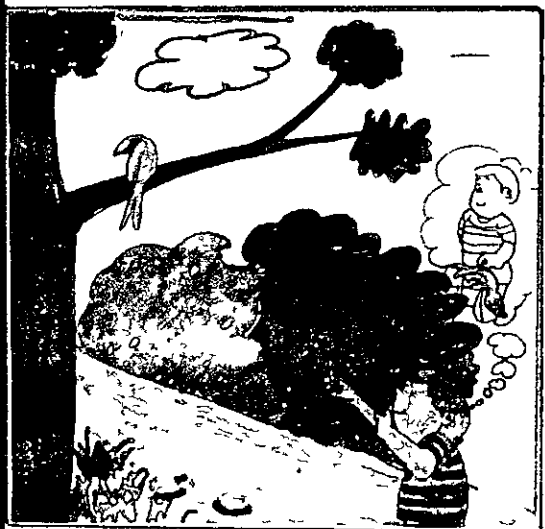
3 เรื่อง เล่นหนังสัตว์

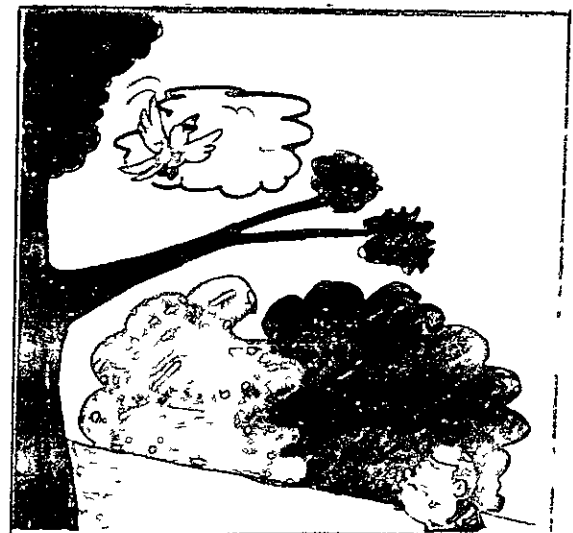
เจตนาดี

ผลเสียหลายมาก

เจตนาไม่ดี

ผลเสียหายน้อย

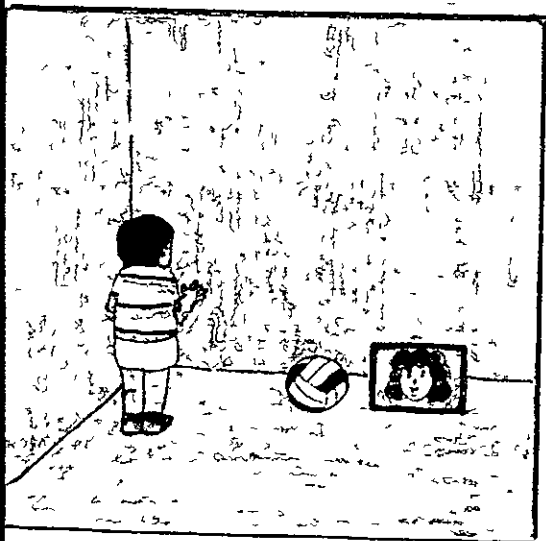
4 เรื่อง เล่นฟุตบอล

พลได้ยหายมาก

เจตนาดี

พลได้ยหายน้อย

เจตนาไม่ดี

แบบการบันทึกคำตอบของเด็ก

โรงเรียน

ชื่อ

รหัส

แบบวัดของ Piaget

เรื่อง

คนชนกว่า

เพราะ

คะแนน

1. ไชกรรไกร

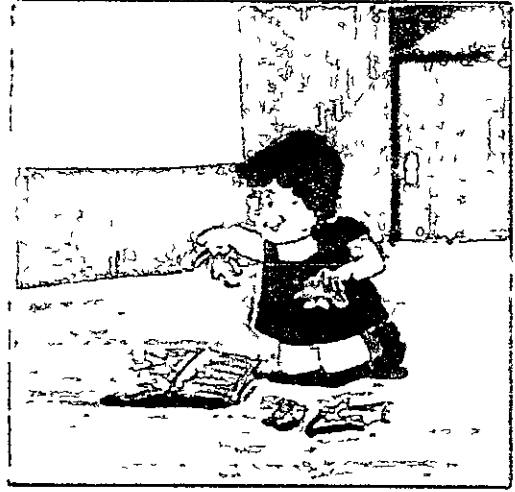
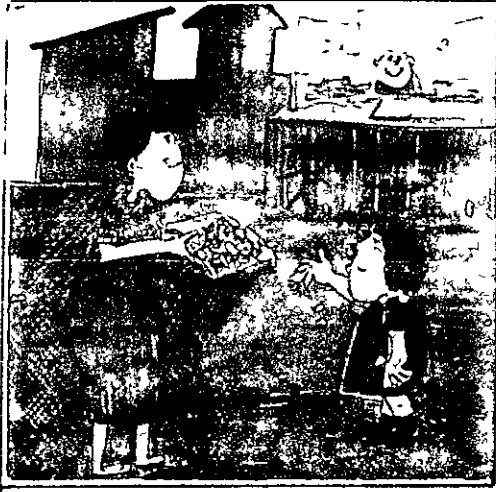
2. ถ้วยแตก

3. ยิงนก

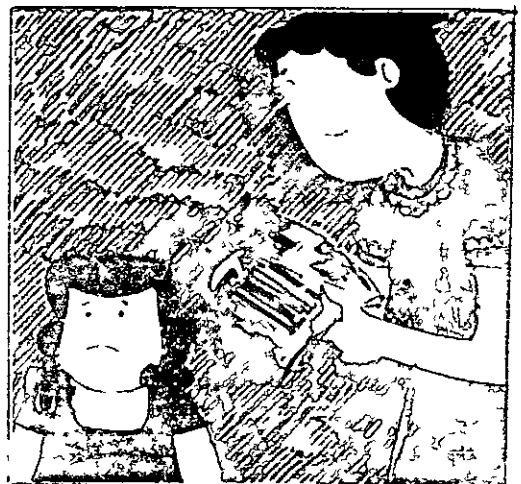
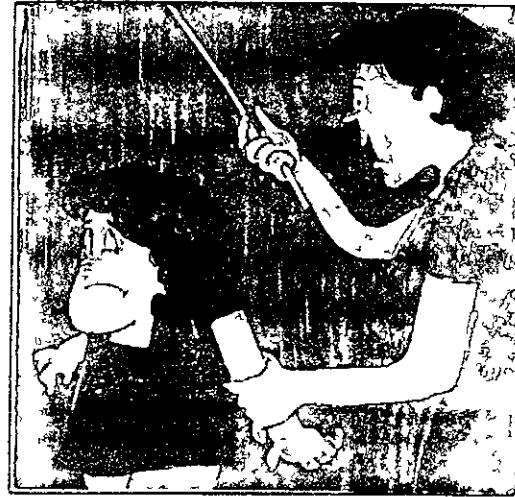
4. เล่นฟุตบอล

รวมคะแนน

ภาพเก่า

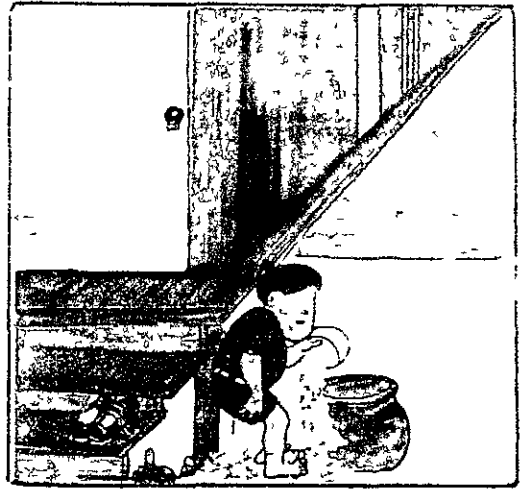

ภาพเลือก

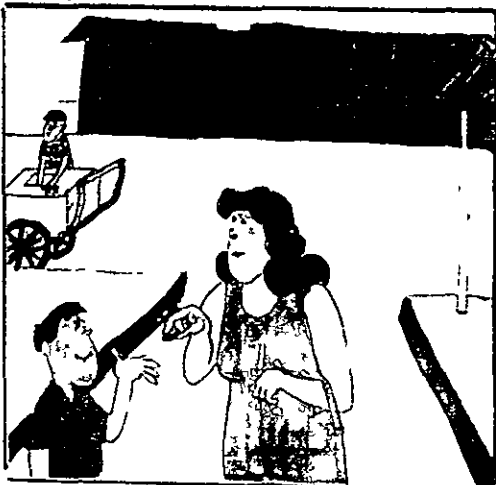
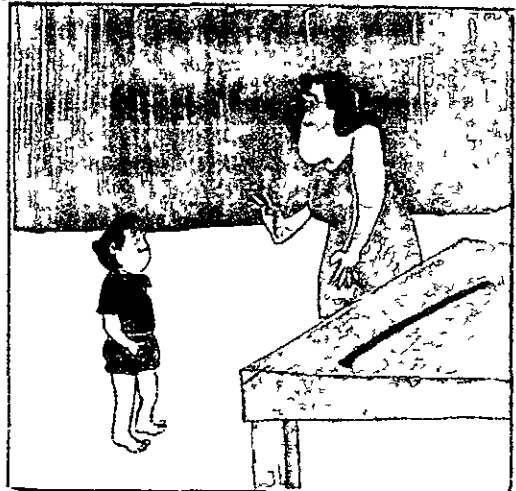

2 เรื่อง ล้างเท้าที่เสวยไทย

ภาพเก่า

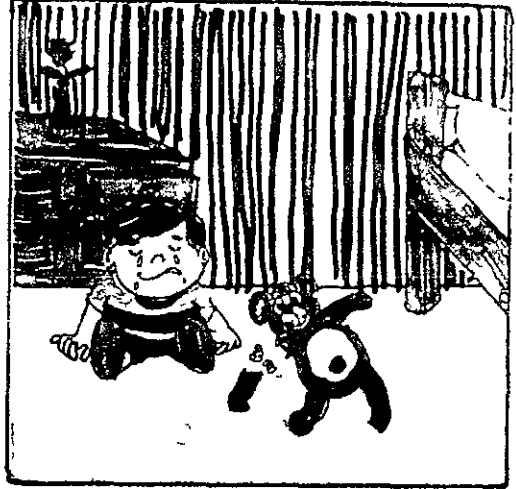

ภาพเดิอก

3. เรื่อง แย่งของเล่นน้อง

ภาพเก่า

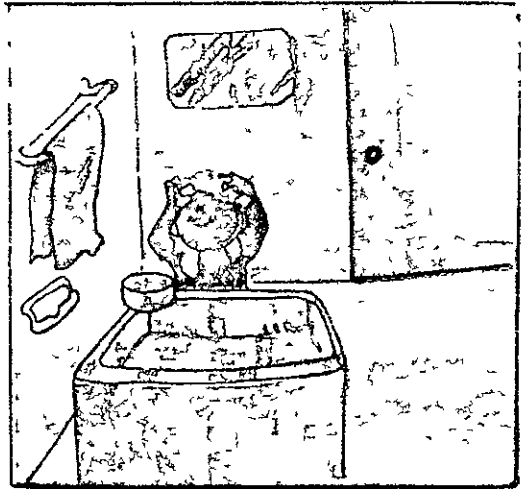
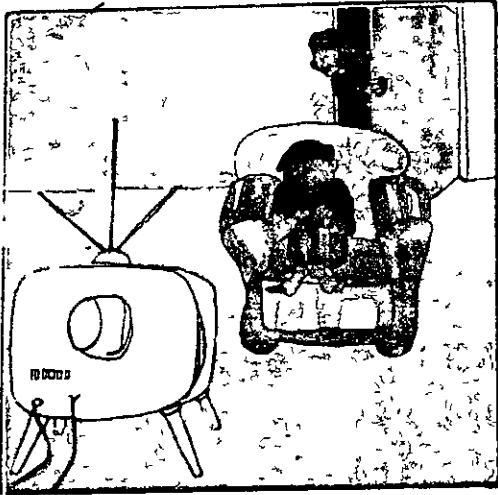

ภาพเด็ก

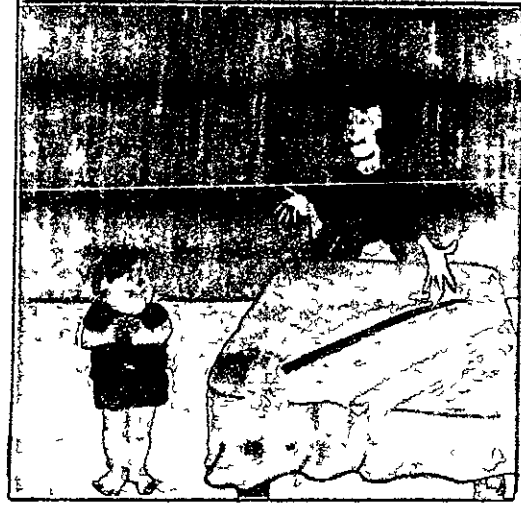

เรื่อง เชอพงแม่

ภาพแรก

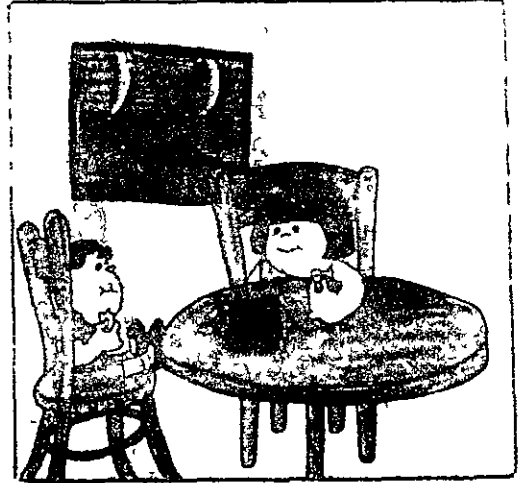

ภาพเลือก

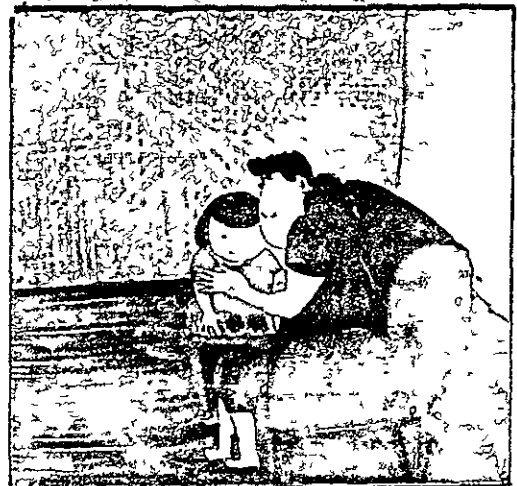
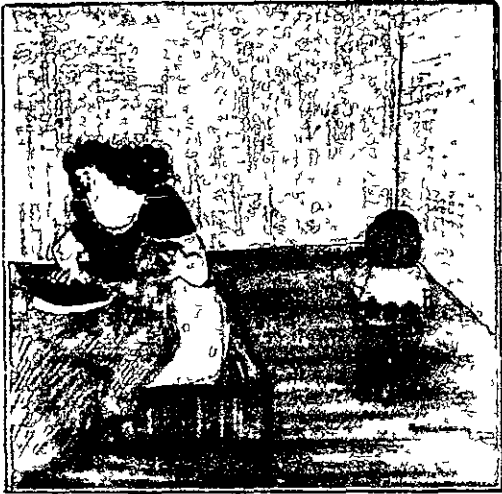

6 เรื่อง แบ่งนม

ภาพที่ ๑

ภาพที่สอง

แบบวัดของ Kohlberg

ครั้งที่ 1

ครั้งที่ 2

เรื่องที่ 1

เรื่องที่ 2

เรื่องที่ 3

เรื่องที่ 4

เรื่องที่ 5

เรื่องที่ 6

รวมคะแนน

เครื่องมือสำหรับสัมภาษณ์มารดา

คำแนะนำตัวก่อนการสัมภาษณ์

ดิฉัน เป็นนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรอายุระหว่าง 4 - 6 ปี ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เป็นตัวแทนของแม่ของเด็กวัยนี้ คำตอบครั้งนี้ของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้อย่างยิ่ง ขอให้ท่านตอบคำถามตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ตามที่ท่านได้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยท่านไม่ต้องกังวลว่าจะมีคำตอบใดถูกหรือผิด เพราะแม่แต่ละคนย่อมจะปฏิบัติต่อกันแตกต่างกันได้ และไม่ถือว่าอย่างไรถูกหรือผิด

คำชี้แจงในการตอบ

ตอนที่ 1

ก่อนตอบขอให้ท่านนึกถึง.....เพียงคนเดียว และตอบเกี่ยวกับลูกคนนี้โดยเฉพาะ โดยพิจารณาขอความแต่ละข้อให้ละเอียด และตอบหรือชี้ชื่อของหนึ่งข้อใด จากข้อทั้งหมด 6 ข้อข้างหน้าที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในครอบครัวของท่าน ดังตัวอย่าง

ไม่เลย	ทำน้อย	ไม่ทำ	ทำมากกว่า	ทำ	ทำ
เลย	ครั้ง	มากกว่าทำ	ไม่ทำ	บ่อย	เสมอ
1	2	3	4	5	6

การปฏิบัติต่อลูก	ไม่เคย เลย 1	ทำน้อย ครั้ง 2	ไม่ทำมาก กว่าทำ 3	ทำมาก กว่าไม่ทำ 4	ทำบ่อย 5	ทำเสมอ 6
๐ ท่านอนุญาตให้ลูกไปเล่น กลางถนน	/					
๐๐ เมื่อลูกเป็นหวัด ท่านยอม ให้ลูกเล่นน้ำฝนได้		/				
๐๐๐ เมื่อเริ่มมีอาการไอ ท่าน ยอมให้ลูกกินไอศกรีมได้			/			
๐๐๐๐ เมื่อลูกอยากไค้ของเล่น ท่านจะซื้อให้ภายหลัง				/		
๐๐๐๐๐ เมื่อลูกถูกยุงกัด ท่านจะ พยายามทาให้ทันทีที่เห็น					/	
๐๐๐๐๐๐ ท่านเป็นคนจัดอาหารเย็น ให้ลูก						/

- ของหมายเลข 1 หมายถึง ท่านไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย แม้แต่ครั้งเดียว
- ของหมายเลข 2 หมายถึง ท่านเคยปฏิบัติตามข้อความนั้นน้อยครั้งมาก แทบจะจำไม่ได้
- ของหมายเลข 3 หมายถึง ท่านเคยปฏิบัติตามข้อความนั้นบ้าง แต่เมื่อพิจารณาแล้ว ไม่ทำ
มากกว่าทำ หรือ ส่วนมากไม่ทำ
- ของหมายเลข 4 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อความนั้นบ้าง แต่เมื่อพิจารณาแล้ว ทำมากกว่า
ไม่ทำ หรือ ส่วนมากทำ
- ของหมายเลข 5 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น บ่อยครั้ง
- ของหมายเลข 6 หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติตามข้อความนั้น เสมอ ๆ

สรุป หมายเลข 1 แทนปริมาณน้อยที่สุด และ 6 แทนปริมาณมากที่สุด

แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

ข้อความ	ไม่เคย เลย 1	ทำน้อย ครั้ง 2	ไม่ทำมาก กว่าทำ 3	ทำมาก กว่าไม่ทำ 4	ทำบ่อย 5	ทำเสมอ 6
1. เมื่อลูกไม่มีเพื่อนเล่น ท่านเล่นกับ ลูกเอง						
2. ท่านพูดคุยเล่นกับลูกอย่างสนุกสนาน						
3. ท่านแสดงออกให้ลูกรู้ว่าท่านรักและเป็น ห่วงเขา						
4. ท่านคอยชมแสดงความรักลูกอย่าง เด่นชัด						
5. ท่านไม่สนใจกับลูกมากนัก เพราะยิ่ง สนใจก็มีแต่เรื่องรำคาญใจมากขึ้น						
6. ท่านตอบหรือสอนในเรื่องที่ลูกซักถาม หรืออยากรู้						
7. เมื่อลูกทำสิ่งใดไม่ได้ ท่านเข้าไป ช่วยลูก						
8. ถ้าลูกบอกกับท่านว่าไม่อยากไป โรงเรียนเพราะครูดุ ท่านจะหา โอกาสไปคุยกับครูของลูก						
9. เมื่อท่านออกนอกบ้าน (ไม่ได้ออกไป ทำงาน) ท่านพาลูกไปไหน มาไหนด้วย						

ขอความ	ไม่เคย เลย 1	ทำน้อย ครั้ง 2	ไม่ทำมาก กว่าทำ 3	ทำมาก กว่าไม่ทำ 4	ทำบ่อย 5	ทำเสมอ 6
10. ท่านแสดงให้รู้ว่าท่านรำคาญที่เขา คอยซักถามเรื่องต่าง ๆ						
11. ท่านซื้อหรือทำอาหารที่ลูกชอบ						
12. ท่านเป็นผู้ตระเตรียมของใช้ให้ลูก						
13. ท่านพูดคุยกับลูกถึงเรื่องที่โรงเรียน ของลูก						
14. ท่านเคยบ่นว่าเบื่อหน่ายลูกคนนี้						
15. ท่านพูดให้ลูกรู้สึกว่า เขาเป็นเด็ก ไม่ดี ต้องทำตัวให้ดีกว่านี้						
16. ท่านชมเชยเมื่อลูกทำความดี						

แบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ข้อความ	ไม่เคย เลย 1	ทำน้อย ครั้ง 2	ไม่ทำมาก กว่าทำ 3	ทำมาก กว่าไม่ทำ 4	ทำบ่อย 5	ทำเสมอ 6
1. ถ้ามีคนมาบอกว่า ลูกของท่านทำของ ผู้อื่นเสียหาย ท่านลงโทษลูกทันที						
2. เมื่อลูกทำผิด ท่านบอกให้ลูกรู้ว่า ทำไมท่านจึงโกรธเขา						
3. ท่านเตือนตัวเองให้ใจเย็น ไม่โกรธ เมื่อลูกนำเรื่องร้อนใจมาสู่ท่าน						
4. เมื่อลูกพูดคำหยาบ ท่านใช้วิธีตวาด หรือตีลูกทันที						
5. ท่านยอมให้ลูกโต้เถียง หรือพูดแก้ตัว เมื่อลูกทำผิด						
6. ท่านซีเกียจะอธิบายอะไรให้ลูกฟัง ซ้ำ ๆ ซาก ๆ						
7. เมื่ออยากให้ลูกช่วยงานบ้าน ท่าน พูดเป็นเชิงขอความช่วยเหลือจากลูก						
8. ถ้าหากลูกไม่ยอมไปโรงเรียน ท่าน ใช้วิธีพูดหวานลอมว่าไปโรงเรียน คืออะไร						
9. เมื่ออยากให้ลูกทำตาม ท่านสั่งโดย ไม่ต้องให้เหตุผลใด ๆ						

ข้อความ	ไม่เคย เลย 1	ทำน้อย ครั้ง 2	ไม่ทำมาก กว่าทำ 3	ทำมาก กว่าไม่ทำ 4	ทำบ่อย 5	ทำเสมอ 6
10. เมื่อลูกมีเรื่องทะเลาะกับเด็กอื่น ท่านเชื่อว่าลูกของท่านเป็นฝ่ายถูก โดยไม่ต้องซักถาม						
11. ท่านไม่ตัดสินใจปัญหาของลูก ในขณะที่ ท่านอารมณ์เสีย						
12. เมื่อลูกมากวนในเวลาที่ท่านเหนื่อย ท่านไล่ออกไปไกล ๆ						
13. เมื่อลูกทำผิดขณะท่านอารมณ์ไม่ดี ท่านตีลูกโดยไม่ทันพิจารณา ความผิดของลูก						
14. ถ้าลูกหยิบสิ่งของของคนอื่นโดยที่ เจ้าของไม่อนุญาตให้ ท่านจะบอก ลูกว่าไม่ควรทำอีก เพราะไม่ใช่ ของเรา						
15. เมื่อลูกทำสิ่งใดถูกต้องก็แล้ว ท่าน บอกให้ลูกรู้						
16. ก่อนทำโทษลูก ท่านชี้แจงให้ลูกรู้ ความผิดก่อน						

ตอนที่ 2 ขอดถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงส่วนตัว

1. ท่านอายุ _____ ปี มีบุตรกี่คน _____ คน
2. ลูกคนนี้ (_____) อายุ _____ ปี เป็นลูกคนที่ _____
3. การศึกษาของท่าน
 - ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
 - ประถมปีที่ 5 - ประถมปีที่ 7
 - มัธยมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 5
 - สูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 5 (ไปรกระบุ)
4. ขณะนี้ท่านทำงานหรือเปล่า
 - ทำ อาชีพ (ไปรกระบุ)
 - ไม่ทำ
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (ที่รวมกันใช้จ่ายภายในบ้าน) รวมทั้งตัวท่านด้วย
 - น้อยกว่า 4 คน
 - 5 - 8 คน
 - มากกว่า 8 คน
6. รายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือน (รวมของทุกคนที่รวมใช้จ่าย)
 - น้อยกว่า 2,500 บาท (ไปรกระบุ)
 - 2,501 - 7,000 บาท (ไปรกระบุ)
 - 7,000 บาทขึ้นไป (ไปรกระบุ)

ตาราง 1 แสดงค่าอำนาจความจำแนกเป็นรายข้อของแบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

ข้อ	t	ข้อ	t
1	5.05 ^{**}	9	3.46 ^{**}
2	4.55 ^{**}	10	2.78 ^{**}
3	3.33 [*]	11	2.72 [*]
4	4.21 ^{**}	12	2.54 [*]
5	4.08 ^{**}	13	2.33 [*]
6	3.73 ^{**}	14	2.05 [*]
7	3.70 ^{**}	15	4.22 ^{**}
8	3.61 ^{**}	16	4.12 ^{**}

ตาราง 2 แสดงค่าอำนาจความจำแนกเป็นรายข้อของแบบสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
เหตุผล

ข้อ	t	ข้อ	t
1	6.14 ^{***}	9	3.18 ^{**}
2	5.54 ^{**}	10	3.07 ^{**}
3	5.09 ^{**}	11	3.01 [*]
4	4.84 ^{**}	12	2.94 ^{**}
5	4.45 ^{**}	13	2.32 [*]
6	4.17 ^{**}	14	2.34 [*]
7	4.03 ^{**}	15	2.11 [*]
8	3.91 ^{**}	16	2.04 [*]

สถิติที่สำคัญ

การทดสอบความแตกต่างของคะแนนควายเอฟ - เทสต์ (F test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเมื่อมีตัวแปรอิสระสองตัว (Analysis of variance for a two-factor design ไขสูตร์ (Myer. 1971 · 87)

SV	df	SS	MS	F
Total	abn-1	$\sum_l^n \sum_j^a \sum_k^b Y^2 - C^*$		
A	a-1	$\frac{\sum_j^a (\sum_l^n \sum_k^b Y)^2}{nb} - C$	$\frac{SS_A}{a-1}$	$\frac{MS_A}{MS_{S/AB}}$
B	b-1	$\frac{\sum_k^b (\sum_l^n \sum_j^a Y)^2}{na} - C$	$\frac{SS_B}{b-1}$	$\frac{MS_B}{MS_{S/AB}}$
AB	(a-1)(b-1)	$\frac{\sum_j^a \sum_k^b (\sum_l^n Y)^2}{n} - C - SS_A - SS_B$	$\frac{SS_{AB}}{(a-1)(b-1)}$	$\frac{MS_{AB}}{MS_{S/AB}}$
S/AB	ab(n-1)	$SS_{tot} - SS_A - SS_B - SS_{AB}$	$\frac{SS_{S/AB}}{ab(n-1)}$	

$$* C = \frac{\left(\sum_l^n \sum_j^a \sum_k^b Y \right)^2}{nab}$$

- (1) A คือตัวแปรอิสระตัวที่ 1
 B คือตัวแปรอิสระตัวที่ 2
 a คือจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเมื่อแยกประเภทตาม A
 b คือจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเมื่อแยกประเภทตาม B
 Y คือคะแนนตัวแปรตามของแต่ละหน่วยในการวิเคราะห์

การทดสอบสำหรับจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย (cell) ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะเมื่อตัวแปรอิสระเป็นคุณลักษณะของบุคคล เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม แบบของบุคลิกภาพ หรือสติปัญญา ใช้วิธีคาดหมายความถี่ (The method of expected cell frequencies) เป็นการวิเคราะห์แบบประมาณค่า คำนวณตามขั้นตอน ดังนี้ (Myer. 1971 : 106 - 109)

1. หาค่า $SS_{S/AB}$ ด้วยสูตร

$$SS_{S/AB} = \sum_k \sum_j \sum_c \frac{n_{jk} Y_{jck}^2}{n_{jk}} - \sum_k \sum_c \frac{(\sum_j Y_{jck})^2}{n_{jk}}$$

2. หาค่าความถี่ที่คาดหมายในแต่ละกลุ่มย่อย (expected cell frequencies) ด้วยสูตร

$$E(n_{jk}) = \frac{n_j n_k}{n}$$

เมื่อ $E(n_{jk})$ คือ ค่าความถี่ที่คาดหมายในแต่ละกลุ่มย่อย

n_j คือ จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยตามแนวนอน (row)

n_k คือ จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยตามแนวตั้ง (column)

n คือ จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

3. หาค่าคะแนนรวมที่คาดหมาย ด้วยการนำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มย่อย คูณด้วยค่าความถี่ที่คาดหมายของกลุ่มย่อยนั้น และนำคะแนนรวมที่คาดหมายในแต่ละกลุ่มย่อย รวมกัน

4. เมื่อใดก็ตามในข้อ 3 นำไปคำนวณหาค่า SS_A , SS_B , SS_{AB} , MS_A , MS_B , MS_{AB} และค่า F ด้วยสูตร เช่นเดียวกับเมื่อจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยเท่ากัน ดังที่ เสนอข้างตน

ภาคผนวก ข

รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาคผนวก ข

ตาราง 1 แสดงค่าไคสแควร์เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ของเด็กก่อนวัยเรียนที่
 ตัดสินทางจริยธรรม โดยยึดหลักและประเภทตามทฤษฎีของเพียเจต์ แยกตามเรื่องคู่
 ที่เสนอ

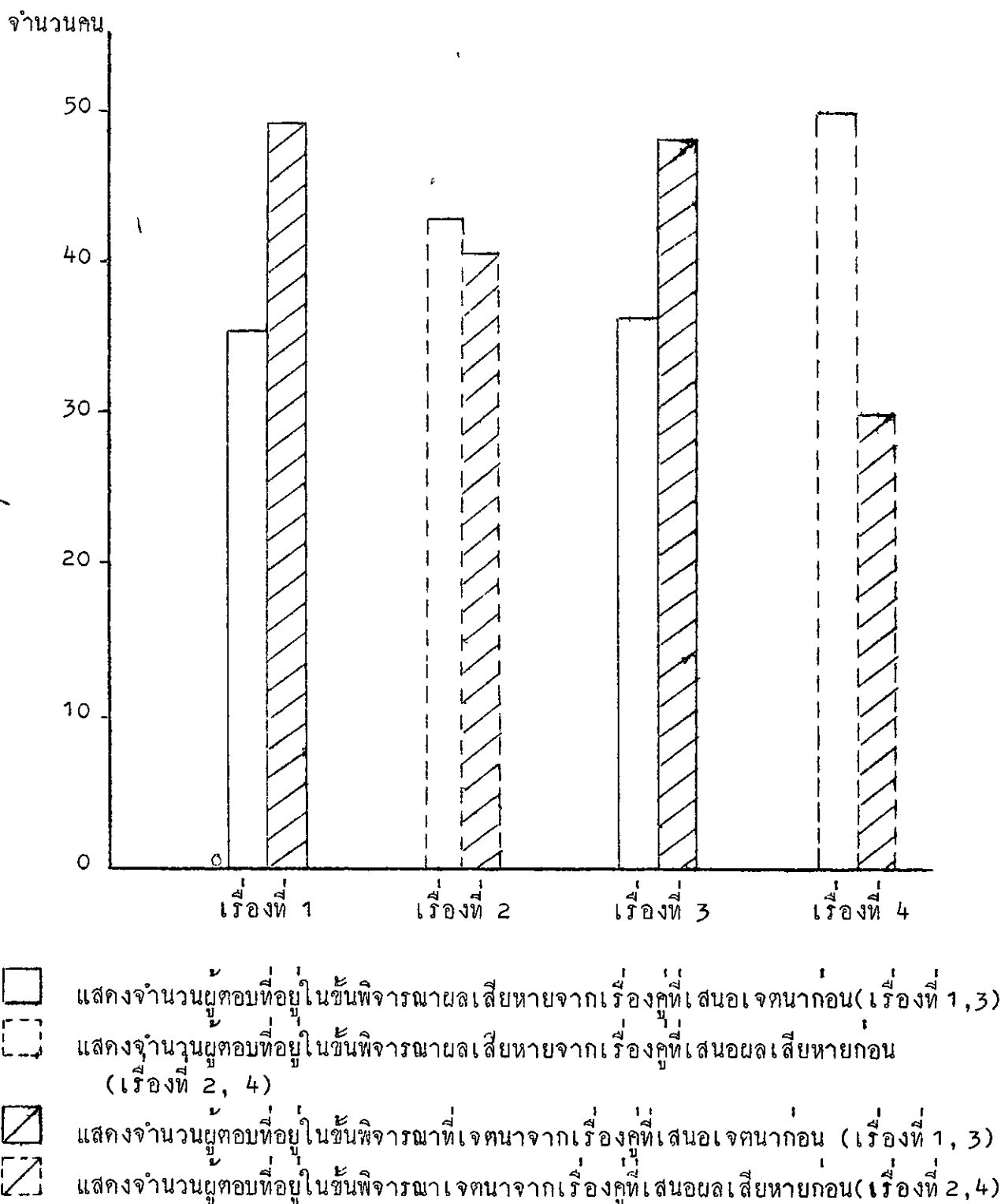
เรื่องคู่ ที่	การตัดสินแสดงชั้นของจริยธรรม ตามทฤษฎีเพียเจต์	ความถี่ ในข้อมูล	ความถี่ ตามค่าทศนิยม	χ^2
1	พิจารณาตัดสินตามความเสียหาย (ขั้นต่ำ)	35	41.5	2.04
	พิจารณาตัดสินตามเจตนา (ขั้นที่สูงกว่า)	48	41.5	
	รวม	83	83.	
2	พิจารณาตัดสินตามความเสียหาย	42	41.5	.02
	พิจารณาตัดสินตามเจตนา	41	41.5	
	รวม	83	83.	
3	พิจารณาตัดสินตามความเสียหาย	36	41.5	1.46
	พิจารณาตัดสินตามเจตนา	47	41.5	
	รวม	83	83.	
4	พิจารณาตัดสินตามความเสียหาย	54	41.5	7.54*
	พิจารณาตัดสินตามเจตนา	29	41.5	
	รวม	83	83.	

* $p < .05$

ตาราง 2 เปรียบเทียบจำนวนและเปอร์เซ็นต์ของคำตอบของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการตัดสินใจทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์อยู่ในขั้นตัดสินใจความเสียหาย กับขั้นตัดสินใจตามเจตนา แยกตามลำดับเรื่องที่เสนอ

ประเภทของเรื่อง	ตัดสินใจตามความเสียหาย (จริยธรรมขั้นต่ำ) จำนวนคำตอบ	ตัดสินใจตามเจตนา (จริยธรรมขั้นสูง) จำนวนคำตอบ	รวม
เรื่องที่เสนอเจตนา ก่อน (เรื่องที่ 1 และเรื่องที่ 3)	71 (21.39%)	95 (28.61%)	166 (50%)
เรื่องที่เสนอผลเสียหาย ก่อน (เรื่องที่ 2 และเรื่องที่ 4)	96 (28.92%)	70 (21.08%)	166 (50%)
รวมทั้ง 4 เรื่อง	167 (50.31%)	165 (49.69%)	332 (100%)

ภาพ 1 แผนภูมิแสดงจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนที่ปรับพฤติกรรมอยู่ในชั้นทัศนตามผลเสียหาย
กับชั้นทัศนตามเจตนา โดยแยกตามเรื่องที่เสนอทีละเรื่อง

ตาราง 3 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีพีเยอเจต์
ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน 3 กลุ่ม จากการพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก

อายุ	คะแนนเฉลี่ย	6 ปี 19.	4 ปี 19.12	5 ปี 22.58
6 ปี	19.	-	.12	3.58*
4 ปี	19.12		-	3.46
5 ปี	22.58			-

		$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.95} (r, 77)$	2.82	3.39
	$\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}} q_{.95} (r, 77)$	2.96	3.55

* นัยสำคัญ .05

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพื่อเจตของ
เด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	96.68	3.66
อายุเด็ก (ข)	2	121.57	4.55 *
ก x ข	2	29.71	1.11
Error	77	26.69	

* $p < .05$

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพื่อเจตของ
เด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	2.94	<1
อายุเด็ก (ข)	2	162.72	5.98 *
ก x ข	2	63.01	2.32
Error	77	27.19	

* $p < .05$

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	74.49	2.71
อายุเด็ก (ข)	2	114.42	4.16*
ก x ข	2	42.95	1.56
Error	77	27.53	

* $p < .05$

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์ของเด็ก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	20.01	< 1
ลำดับการเกิดของเด็ก (ข)	2	11.44	< 1
ก x ข	2	65.58	2.30
Error	77	28.49	

* $p < .05$

ตาราง 8 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีพีเพอเจท
ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณาตามเพศ และการประกอบอาชีพของ
มารดาด้วยกัน

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	เด็กหญิง ที่มารดา ไม่ทำงาน 16.5	เด็กชาย ที่มารดา ทำงาน 20.69	เด็กชาย ที่มารดา ไม่ทำงาน 21.43	เด็กหญิง ที่มารดา ทำงาน 21.5	
เด็กหญิงที่มารดาไม่ทำงาน	16.5	-	4.19	4.93*	5.0*	
เด็กชายที่มารดาทำงานหารายได้	20.69		-	.74	.81	
เด็กชายที่มารดาไม่ทำงาน	21.43			-	.07	
เด็กหญิงที่มารดาทำงานหารายได้	21.50				-	
			$r = 2$	$r = 3$	$r = 4$	
	$q_{.95}(r, 79)$		2.82	3.39	3.72	
	$\sqrt{MS_{error}/n}$		$q_{.95}(r, 79)$	3.45	4.14	4.56

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพื่อเจต
ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณาระดับการศึกษาของมารดา และฐานะ
ทางเศรษฐกิจของครอบครัวรวมกัน

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	มารดา การศึกษาต่ำ ฐานะ ต่ำ 19.66	มารดา การศึกษาต่ำ ฐานะ ปานกลาง 19.78	มารดา การศึกษาสูง ฐานะ ปานกลาง 21.40	มารดา การศึกษาสูง ฐานะ ต่ำ 30.00	
มารดาการศึกษาต่ำฐานะต่ำ	19.66	-	.12	1.74	10.34 ^{**}	
มารดาการศึกษาต่ำ ฐานะปานกลาง	19.78		-	1.62	10.22 ^{**}	
มารดาการศึกษาสูง ฐานะปานกลาง	21.40			-	8.60 [*]	
มารดาการศึกษาสูงฐานะต่ำ	30.00				-	
			$F = 2$	$r = 3$	$r = 4$	
	$q_{.95}(r, 79)$		2.82	3.39	3.77	
	$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.95}(r, 79)$	5.88	7.07	7.77	
		$q_{.99}(r, 79)$	3.74	4.25	4.57	
		$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.99}(r, 79)$	7.80	8.88	9.53

* นัยสำคัญ .05

** นัยสำคัญ .01

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
 เพียงเจ็ดของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามการประกอบอาชีพของมารดา

การประกอบอาชีพของมารดา	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียงเจ็ด			t
		\bar{X}	s^2	s	
ทำงานหารายได้	55	21.07	30.59	5.53	1.68 ^{ก.}
ไม่ได้ทำงานหารายได้	28	18.96	26.70	5.17	

$$t_{.10}(81) = 1.66$$

ตาราง 11 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
 เพียงเจ็ดของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามถิ่นที่อยู่

ถิ่นที่อยู่	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียงเจ็ด			t
		\bar{X}	s^2	s	
ในเมือง	40	21.58	27.84	5.28	1.99 ^{ข.}
ชานเมือง	43	19.23	29.90	5.47	

$$t_{.05}(81) = 1.99$$

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพื่อเจต
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และเพศ

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	117.60	4.14 *
เพศ (ข)	1	34.31	1.21
ก x ข	1	64.70	2.78
Error	79	28.39	

* $p < .05$

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทัศนคติเพื่อเจต
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	113.35	4.14 *
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	42.43	1.55
ก x ข	1	2.96	< 1
Error	79	27.32	

* $p < .05$

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพื่อเจต
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	11.18	< 1
การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก (ข)	1	158.53	5.40*
ก x ข	1	1.06	< 1
Error	79	29.33	

* $P < .05$

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพื่อเจต
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับอายุมารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

Source of variance	df	MS	F
ระดับอายุมารดา (ก)	1	14.00	< 1
การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก (ข)	1	144.69	4.94*
ก x ข	1	1.71	< 1
Error	79	29.27	

* $P < .05$

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ใช้เหตุผล

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	12.74	< 1
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ข)	1	152.50	5.18 *
ก x ข	1	1.08	< 1
Error	79	29.44	

* $p < .05$

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีเพียเจต์
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับอายุของมารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ใช้เหตุผล

Source of variance	df	MS	F
ระดับอายุของมารดา (ก)	1	7.59	< 1
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (ข)	1	125.59	4.26 *
ก x ข	1	1.01	< 1
Error	79	29.48	

* $p < .05$

ตาราง 18 เปรียบเทียบจำนวนและเปอร์เซ็นต์ของคำตอบของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กอยู่ในชั้นต่าง ๆ จากคำตอบครั้งแรก

ประเภทของเรื่อง	จริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรก				รวม
	ชั้น 0 ยังไม่เข้าใจ	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	
	จำนวน คำตอบ	จำนวน คำตอบ	จำนวน คำตอบ	จำนวน คำตอบ	
สถานการณ์ฉลอบ (เรื่องที่ 1, 3 และ 5)	18 (3.61%)	160 (32.13%)	44 (8.84%)	27 (5.42%)	249 (50%)
สถานการณ์ฉวบก (เรื่องที่ 2, 4 และ 6)	23 (4.62%)	65 (13.05%)	107 (21.49%)	54 (10.84%)	249 (50%)
รวมทั้ง 6 เรื่อง	41 (8.23%)	225 (45.18%)	151 (30.32%)	81 (16.27%)	498 100%

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำทอมครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน 3 กลุ่ม จากการพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก

อายุ	คะแนนเฉลี่ย	4 ปี	5 ปี	6 ปี
		8.65	8.71	10.43
4 ปี	8.65	-	0.63	1.78 [*]
5 ปี	8.71		-	1.72 [*]
6 ปี	10.43			-
			$r = 2$	$r = 3$
		$q_{.95}(r, 77)$	2.82	3.39
	$\sqrt{MS_{\text{error}}/n}$	$q_{.95}(r, 77)$	1.30	1.56

^{*} $p < .05$

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	3.60	< 1
อายุเด็ก (ข)	2	21.96	4.07*
ก x ข	2	5.79	1.07
Error	77	5.39	

* $p < .05$

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
โคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณาตาม
ถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารดาารวมกัน

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	ชานเมือง	ในเมือง	ชานเมือง	ในเมือง
		มารดา ไม่ทำงาน	มารดา ทำงาน	มารดา ทำงาน	มารดา ไม่ทำงาน
		8.72	8.97	9.48	10.9
ชานเมืองมารดาไม่ทำงาน	8.72	-	.24	.76	2.18 [*]
ในเมืองมารดาทำงาน	8.97		-	.51	1.93
ชานเมืองมารดาทำงาน	9.48			-	1.42
ในเมืองมารดาไม่ทำงาน	10.90				-
			$r = 2$	$r = 3$	$r = 4$
	$t_{.95} (r, 79)$		2.82	3.39	3.72
	$\sqrt{MS_{error}/n}$	$t_{.95} (r, 79)$	1.58	1.90	2.09

^{*} มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 22 แสดงผลเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านภูมิหลังต่าง ๆ

ภูมิหลังต่าง ๆ	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรก			t
		\bar{x}	s^2	s	
เพศ ชาย	43	9.23	4.47	2.11	-0.27
	หญิง	40	9.38	7.32	
ระดับการศึกษาของมารดา สูง	22	9.27	3.83	1.96	-0.07
	ต่ำ	61	9.31	6.55	
การประกอบอาชีพของมารดา ทำงาน	55	9.20	5.75	2.40	-0.52
	ไม่ทำงาน	28	9.50	6.19	
ระดับอายุของมารดา อายุมาก	41	9.71	4.06	2.01	1.56
	อายุน้อย	42	8.90	7.26	
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง	43	9.30	4.50	2.12	0.00
	ต่ำ	40	9.30	7.29	
ถิ่นที่อยู่ ในเมือง	40	9.45	4.25	2.06	0.55
	ชานเมือง	43	9.16	7.28	

ตาราง 23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	1.65	< 1
ลำดับการเกิด (ข)	2	1.46	< 1
ก x ข	2	5.74	< 1
Error	77	5.95	

ตาราง 24 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบของบิดา

การอบรมเลี้ยงดู	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรก			t
		\bar{X}	S^2	S	
แบบรัก รักมาก	40	9.25	4.52	2.13	-0.20
	43	9.36	7.34	2.71	
แบบใช้เหตุผล ใช้เหตุผลมาก	40	9.29	4.56	2.13	-0.03
	43	9.31	7.10	2.66	

ตาราง 25 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก และแบบใช้เหตุผลของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งแรกของเด็กก่อนวัยเรียน

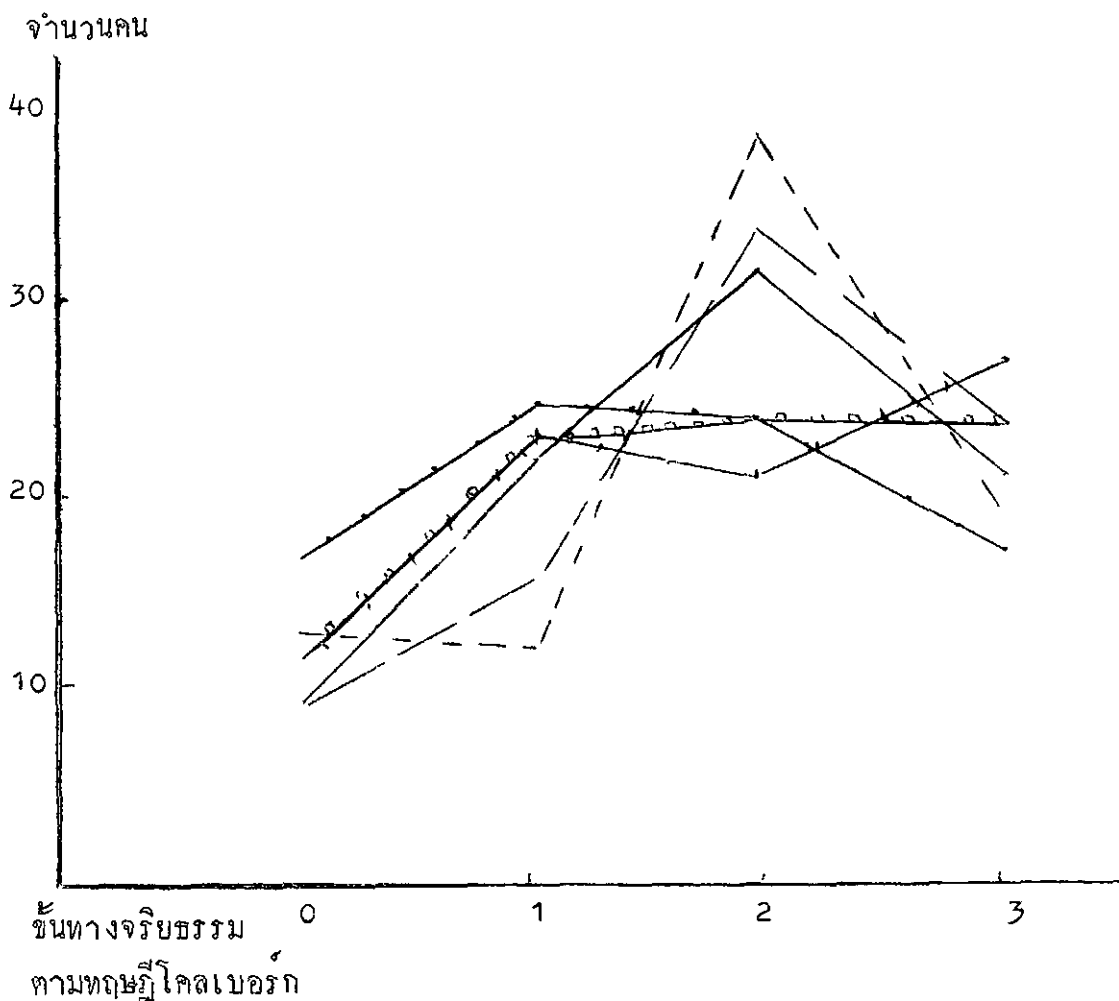
กลุ่ม	จำนวน	จริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรกกับ	
		แบบรัก	แบบใช้เหตุผล
รวม	83	- .12	- .08
เพศ	ชาย	- .01	.20
	หญิง	- .21	- .32 *
ระดับการศึกษา	สูง	- .17	- .04
	ต่ำ	- .11	- .08
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	- .05	- .02
	ต่ำ	- .20	- .15
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	- .06	- .11
	ชานเมือง	- .17	- .07
การประกอบอาชีพของมารดา	ทำงาน	- .05	- .08
	ไม่ทำ	- .23	- .04
ระดับอายุของมารดา	มาก	- .15	- .09
	น้อย	- .16	- .13

* $p < .05$

ตาราง 26 เปรียบเทียบจำนวนและเปอร์เซ็นต์ของคำตอบของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กอยู่ในชั้นต่าง ๆ จากคำตอบครั้งที่ 2

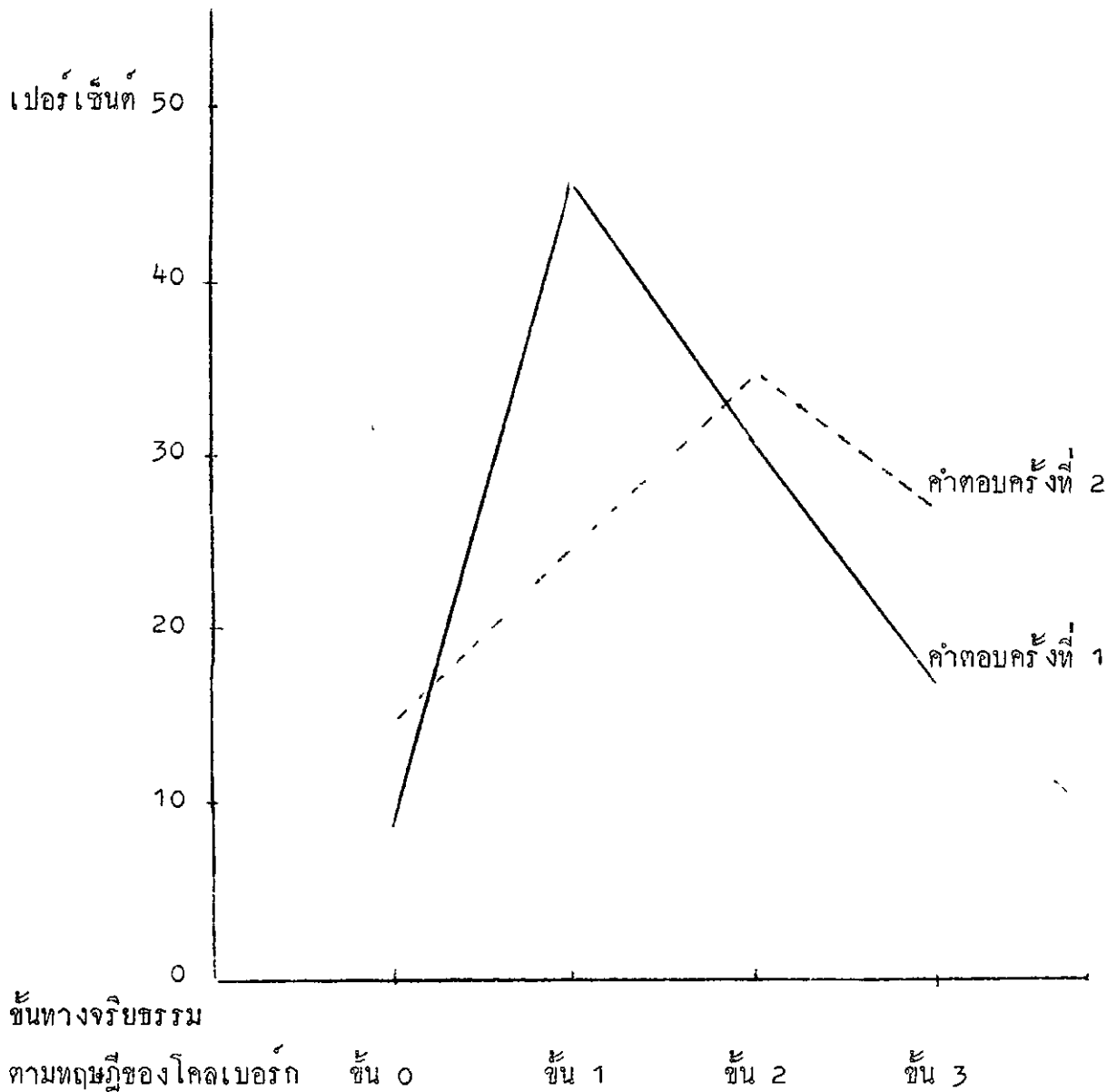
ประเภทของเรื่อง	จริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2				รวม
	ชั้น 0 ยังไม่เข้าใจ จำนวน คำตอบ	ชั้นที่ 1 จำนวน คำตอบ	ชั้นที่ 2 จำนวน คำตอบ	ชั้นที่ 3 จำนวน คำตอบ	
สถานการณ์ลบ (เรื่องที่ 1, 3 และ 5)	31 (6.23%)	50 (10.04%)	104 (20.88%)	64 (12.85%)	249 (50%)
สถานการณ์บวก (เรื่องที่ 2, 4 และ 6)	41 (8.23%)	71 (14.26%)	69 (13.68%)	68 (13.65%)	249 (50%)
รวมทั้ง 6 เรื่อง	72 (14.46%)	121 (24.30%)	173 (34.74%)	132 (26.50%)	249 (100%)

ภาพ 3 แสดงจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีจริยธรรมอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่ 2 โดยแยกตามเรื่องทีละเรื่อง

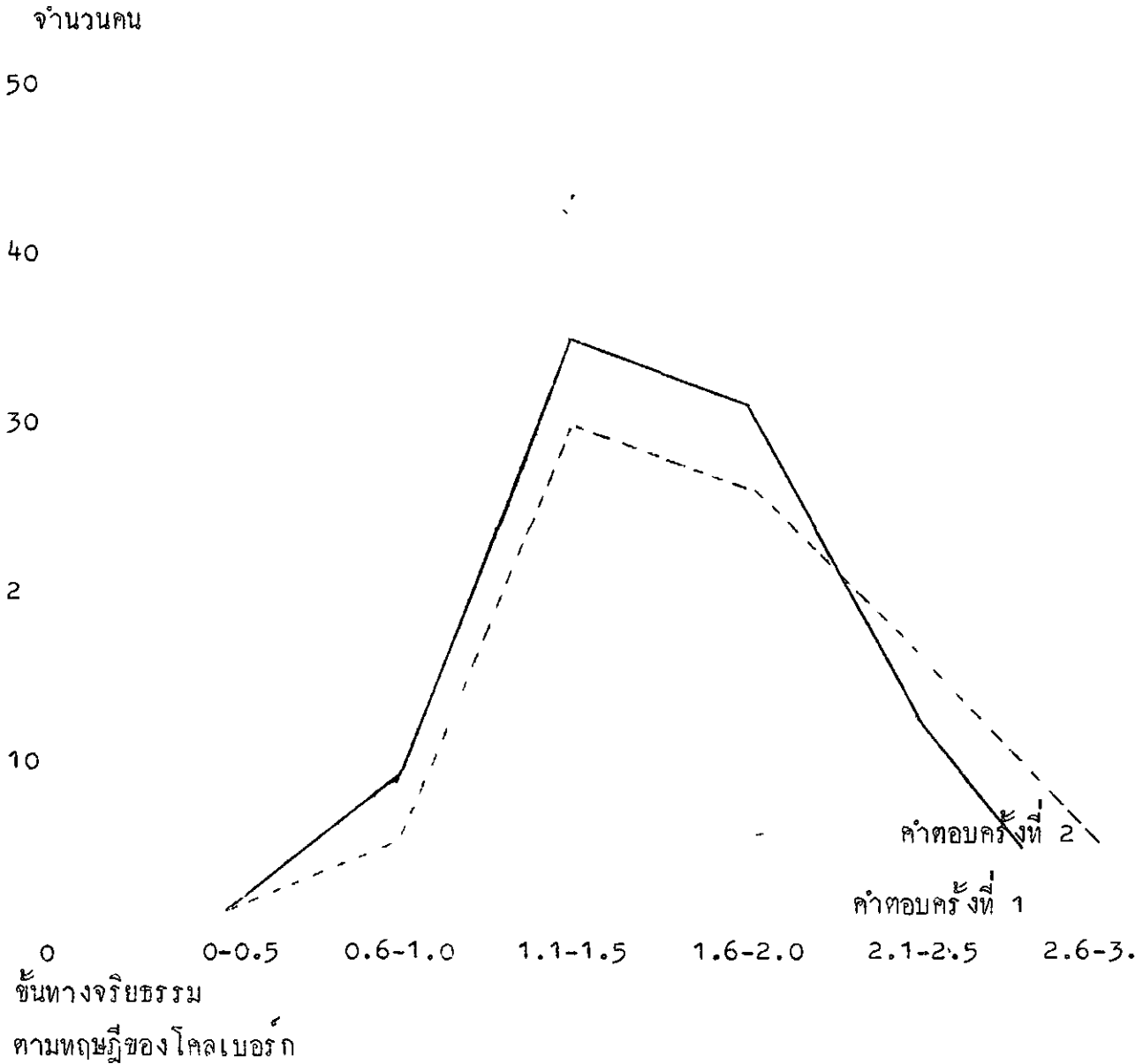

_____	แสดงคำตอบของเรื่องที่ 1	สถานการณ์ลบ
-----	" 3	
	" 5	
_____	แสดงคำตอบของเรื่องที่ 2	สถานการณ์บวก
_____	" 4	
_____	" 6	

ภาพ 4 .เปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ของคำตอบรวมทั้ง 6 เรื่องของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งหมด
ที่อยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งแรก
กับคำตอบครั้งที่ 2

ภาพ 5 เปรียบเทียบจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยจากค่าตอบรวมทั้งหมด 6 เรื่อง อยู่ในระดับต่าง ๆ ของชั้นทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จากค่าตอบครั้งที่ 1 กับค่าตอบครั้งที่ 2

ตาราง 27 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณา
ถิ่นที่อยู่ และการประกอบอาชีพของมารการวมกัน

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	ในเมือง และมารคา ทำงาน 10.03	ชานเมือง และมารคา ทำงาน 10.04	ชานเมือง และมารคา ไม่ทำงาน 10.06	ในเมือง และมารคา ไม่ทำงาน 12.90
ในเมืองและมารคาทำงาน	10.03	-	.01	.02	2.87*
ชานเมืองและมารคาทำงาน	10.04		-	.02	2.86*
ชานเมืองและมารคาไม่ทำงาน	10.06			-	2.84*
ในเมืองและมารคาไม่ทำงาน	12.90				-
			$r = 2$	$r = 3$	$r = 4$
	$q_{.95} (r, 79)$		2.82	3.39	3.72
	$\sqrt{MS_{error}/\tilde{n}}$	$q_{.95} (r, 79)$	1.58	1.90	2.09

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 28 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณาเพศ
และการประกอบอาชีพของมารดาารวมกัน

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	เด็กหญิง ที่มารดา ไม่ได้ ทำงาน 9.71	เด็กชาย ที่มารดา ทำงาน 9.90	เด็กหญิง ที่มารดา ทำงาน 10.19	เด็กชาย ที่มารดา ไม่ได้ ทำงาน 12.43
เด็กหญิงที่มารดาไม่ได้ทำงาน	9.71	-	.19	.48	2.71 [*]
เด็กชายที่มารดาทำงาน	9.90		-	.29	2.53 [*]
เด็กหญิงที่มารดาทำงาน	10.19			-	2.22
เด็กชายที่มารดาไม่ได้ทำงาน	12.43				-
			$r = 2$	$r = 3$	$r = 4$
	$q_{.95} (r, 77)$		2.82	3.39	3.72
	$\sqrt{MS_{error} / n}$	$q_{.95} (r, 77)$	1.85	2.22	2.44

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 29 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎี
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กกอนวัยเรียนในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ที่พิจารณาตาม
ระดับอายุของมารดา และระกัการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	มารดา อายุน้อยใช้ เหตุผลมาก 8.61	มารดา อายุมากใช้ เหตุผลน้อย 10.55	มารดา อายุน้อยใช้ เหตุผลน้อย 10.71	มารดา อายุน้อยใช้ เหตุผลมาก 11.30	
มารดาอายุน้อยใช้เหตุผลมาก	8.61	-	1.94	2.10	2.69*	
มารดาอายุมากใช้เหตุผลน้อย	10.55		-	.15	.75	
มารดาอายุน้อยใช้เหตุผลน้อย	10.71			-	.59	
มารดาอายุมากใช้เหตุผลมาก	11.30				-	
			$r = 2$	$r = 3$	$r = 4$	
		$q_{.95}(r, 79)$	2.82	3.39	3.72	
		$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.95}(r, 79)$	1.76	2.11	2.32

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 30 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับอายุของมารดา และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

Source of variance	df	MS	F
ระดับอายุของมารดา (ก)	1	33.94	4.15*
ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก (ข)	1	7.83	1
ก x ข	1	23.75	2.90
Error	79	8.18	

* $p < .05$

ตาราง 31 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กกอนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านภูมิหลังต่าง ๆ

ภูมิหลัง	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่ 2			t
		\bar{x}	s^2	s	
เพศ ชาย	43	10.72	8.35	2.89	1.08
	หญิง	40	10.02	8.85	
ระดับการศึกษาของมารดา สูง	22	10.14	8.03	2.83	-0.46
	ต่ำ	61	10.48	10.48	
การประกอบอาชีพของมารดา ทำงาน	55	10.04	8.26	2.87	-1.53
	ไม่ทำงาน	28	11.07	8.88	
ระดับอายุของมารดา อายุมาก	41	10.98	7.35	2.71	1.84 ⁿ
	อายุน้อย	42	9.81	8.70	
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง	43	10.49	8.30	2.88	0.04
	ต่ำ	40	10.46	7.94	
ถิ่นที่อยู่ ในเค็อง	40	10.75	9.32	3.05	1.09
	ชานเมือง	43	10.05	7.90	

ตาราง 32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	6.80	< 1
อายุเด็ก (ข)	2	12.19	1.46
ก x ข	2	10.78	1.29
Error	77	8.35	

ตาราง 33 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และคำับ
การเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	10.10	1.13
ลำดับการเกิด (ข)	2	2.98	< 1
ก x ข	2	1.27	< 1
Error	77	8.93	

ตาราง 34 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กกอนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบ

ระดับการอบรมเลี้ยงดู	N	คะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่ 2			t
		\bar{X}	S^2	S	
การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก มาก น้อย	40	10.23	9.34	3.06	-.52
	43	10.56	7.94	2.82	
การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มาก น้อย	40	10.12	7.86	2.80	-.81
	43	10.64	9.41	3.07	

ตาราง 35 แสดงความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแม่วัย และแบบใช้เหตุผลของมารดา กับคะแนนจริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์กจากคำตอบครั้งที่ 2 ของเด็กก่อนวัยเรียน

กลุ่ม	จำนวน	จริยธรรมตามทฤษฎีโคลเบอร์ก จากคำตอบครั้งที่ 2 กับ	
		แม่วัย	แบบใช้เหตุผล
รวม	83	- .11	- .13
เพศ	ชาย	- .06	- .18
	หญิง	- .19	- .12
ระดับการศึกษาของมารดา	สูง	- .12	- .19
	ต่ำ	- .13	- .11
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	.09	- .01
	ต่ำ	- .38**	- .35**
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	- .24	- .31*
	ชานเมือง	.01	- .02
การประกอบอาชีพของมารดา ทำงานหารายได้		- .30*	- .30*
	ไม่ทำงาน	.35	.25
ระดับอายุของมารดา	อายุมาก	.02	- .01
	อายุน้อย	- .33*	- .35*

* $p < .05$ ** $p < .01$

ตาราง 36 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านภูมิหลังต่าง ๆ

ภูมิหลัง	N	คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดา			t
		\bar{X}	S^2	S	
เพศ	ชาย	43	67.12	147.06	1.38
	หญิง	40	63.73	102.56	
ระดับการศึกษาของมารดา	สูง	22	74.68	70.70	5.10 ^{***}
	ต่ำ	61	62.16	106.61	
การประกอบอาชีพของมารดา	ทำงาน	55	65.45	139.47	0.03
	ไม่ทำงาน	28	65.54	106.78	
ระดับอายุของมารดา	อายุมาก	41	68.24	132.54	2.25 [*]
	อายุน้อย	42	62.79	109.64	
ฐานะทางเศรษฐกิจ	ปานกลาง	43	69.84	128.04	3.96 ^{***}
	ต่ำ	40	60.80	85.75	
ถิ่นที่อยู่	ในเมือง	40	67.27	126.41	1.41
	ชนเมือง	43	63.81	124.68	

*** p < .001

* p < .05

ตาราง 37 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	1700.96	11.31**
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	122.66	<1
ก x ข	1	5.98	<1
Error	79	150.37	

** p < .01

ตาราง 38 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และถิ่นที่อยู่

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2485.96	25.48**
ถิ่นที่อยู่ (ข)	1	143.49	1.47
ก x ข	1	28.88	<1
Error	79	97.58	

** p < .01

ตาราง 39 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และเพศของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	66.34	26.21 ^{**}
เพศ (ข)	1	2562.54	< 1
ก x ข	1	90.88	< 1
Error	79	97.77	

**p < .01

ตาราง 40 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2802.09	26.69 ^{**}
อายุของเด็ก (ข)	2	502.43	2.66
ก x ข	2	69.38	< 1
Error	77	94.37	

**p < .01

ตาราง 41 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และเพศของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1585.67	14.54**
เพศ (ข)	1	104.42	< 1
ก x ข	1	2.35	< 1
Error	79	109.07	

** p < .01

ตาราง 42 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และอายุของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1309.98	12.17**
อายุเด็ก (ข)	2	178.51	1.66
ก x ข	2	32.92	< 1
Error	77	107.68	

** p < .01

ตาราง 43 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก
ของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน 3 กลุ่ม จากการพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และ
อายุของเด็ก

อายุเด็ก	คะแนนเฉลี่ย	6 ปี 61.97	5 ปี 66.84	4 ปี 70.23
6 ปี	61.97	-	4.87	8.26 *
5 ปี	66.84		-	3.39
4 ปี	70.23			-
			$r = 2$	$r = 3$
		$q_{.95} (r, 77)$	2.82	3.39
	$\sqrt{MS_{\text{error}}/n}$	$q_{.95} (r, 77)$	6.21	7.46

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 44 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามเพศ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
เพศ (ก)	1	321.26	2.69
อายุเด็ก (ข)	2	471.43	3.95 *
ก x ข	2	15.37	<1
Error	77	119.41	

* $p < .05$

ตาราง 45 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีลำดับการเกิดต่างกัน 3 กลุ่ม จากทวิภาคตามเพศและลำดับการเกิดของเด็ก

ลำดับการเกิด	คะแนนเฉลี่ย	คนรอง 59.93	คนโต 66.31	คนเล็กที่สุด 70.10
คนรอง	59.93	-	6.38 [*]	10.17 ^{**}
คนโต	66.31		-	3.79
คนเล็กที่สุด	70.10			-

		$r = 2$	$r = 3$
	$q_{.95} (r, 77)$	2.82	3.39
$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.95} (r, 77)$	5.69	6.85
	$q_{.99} (r, 77)$	3.74	4.26
$\sqrt{MS_{error}/n}$	$q_{.99} (r, 77)$	7.55	8.60

^{**} มีนัยสำคัญ .01

^{*} มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 46 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	186.12	1.68
ลำดับการเกิด (ข)	2	741.64	6.69**
ก x ข	2	101.18	< 1
Error	77	110.83	

** p < .01

ตาราง 47 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และลำดับการเกิดของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1114.61	1.14
ลำดับการเกิด (ข)	2	5.16	5.16**
ก x ข	2	0.85	< 1
Error	77	100.19	

** p < .01

ตาราง 48 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
ของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านภูมิหลังต่าง ๆ

ภูมิหลัง	N	คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล			t
		\bar{X}	s^2	s	
เพศ ชาย	43	66.14	157.12	12.53	1.40
	หญิง	40	62.44	125.57	
ระดับการศึกษาของมารดา สูง	22	72.86	59.17	7.69	4.34 ^{***}
	ต่ำ	61	61.15	138.26	
การประกอบอาชีพของมารดา ทำงาน	55	65.33	140.78	11.86	1.15
	ไม่ทำงาน	28	62.14	146.94	
ระดับอายุของมารดา อายุมาก	41	67.02	125.62	11.21	2.13 [*]
	อายุน้อย	42	61.55	149.03	
ฐานะทางเศรษฐกิจ ปานกลาง	43	68.49	156.11	12.49	3.57 ^{***}
	ต่ำ	40	59.70	92.32	
ถิ่นที่อยู่ ในเมือง	40	66.48	125.79	11.22	1.65
	ชานเมือง	43	62.19	154.06	

^{***} $p < .0005$ (one-tailed)

^{*} $p < .05$

ตาราง 49 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และการประกอบอาชีพของมารดา

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2174.57	18.13 **
การประกอบอาชีพของมารดา (ข)	1	48.39	< 1
ก x ข	1	11.57	< 1
Error	79	119.94	

** p < .01

ตาราง 50 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดา และถิ่นที่อยู่

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2116.25	18.02 **
ถิ่นที่อยู่ (ข)	1	256.64	2.18
ก x ข	1	2.64	< 1
Error	79	117.46	

** p < .01

ตาราง 51 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแม่ใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดาและเพศของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ระดับการศึกษาของมารดา (ก)	1	2129.58	17.91 ^{**}
เพศของเด็ก (ข)	1	125.85	1.06
ก x ข	1	17.82	< 1
Error	79	118.91	

^{**}p < .01

ตาราง 52 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแม่ใช้เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และเพศของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1465.76	11.63 ^{**}
เพศของเด็ก (ข)	1	162.03	1.29
ก x ข	1	43.60	< 1
Error	79	125.98	

^{**}p < .01

ตาราง 53 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
ของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามฐานะทางเศรษฐกิจ และลำดับการเกิด
ของเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ฐานะทางเศรษฐกิจ (ก)	1	1191.53	9.49**
ลำดับการเกิดของเด็ก (ข)	2	251.46	2.00
ก x ข	2	51.37	< 1
Error	77	125.62	

** p < .01

ตาราง 54 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่างกัน 3 กลุ่ม จากการพิจารณาตามเพศ
และอายุเด็ก

อายุเด็ก	คะแนนเฉลี่ย	6 ปี 61.97	5 ปี 66.84	4 ปี 70.23
6 ปี	61.97	-	4.87	8.26*
5 ปี	66.84		-	3.39
4 ปี	70.23			-
			$r = 2$	$r = 3$
		$t_{.95} (r, 77)$	2.82	3.39
	$\sqrt{MS_{error}/n}$	$t_{.95} (r, 77)$	6.46	7.76

* มีนัยสำคัญ .05

ตาราง 55 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
 เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียน โดยพิจารณาตามถิ่นที่อยู่ และอายุเด็ก

Source of variance	df	MS	F
ถิ่นที่อยู่ (ก)	1	270.84	2.05
อายุเด็ก (ข)	2	530.89	4.01*
ก x ข	2	79.60	< 1
Error	77	132.36	

* $p < .05$

ตาราง 56 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้
 เหตุผลของมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีลำดับการเกิดต่างกัน 3 กลุ่ม จากการพิจารณา
 ตามถิ่นที่อยู่ และลำดับการเกิดของเด็ก

ลำดับการเกิด	คะแนนเฉลี่ย	คนรอง 59.93	คนโต 65.15	คนเล็กที่สุด 67.62
คนรอง	59.93	-	5.22	7.69*
คนโต	65.15		-	2.47
คนเล็กที่สุด	67.62			-
			$r = 2$	$r = 3$
	$\alpha_{.95} (r, 77)$		2.82	3.39
	$\sqrt{MS_{error}/n}$	$\alpha_{.95} (r, 77)$	6.11	7.34

* มีนัยสำคัญ .05